

เศรษฐกิจ — การเมือง
หรือ
เศรษฐวิทยา เล่ม ๓

เศรษฐกิจ – การเมือง
POLITICAL ECONOMY

หรือ

เศรษฐวิทยา เล่ม ๓

โดย

พระยาสุริยานุวัตร

พ.ศ. ๒๔๗๓

ผู้พิมพ์โฆษณา = นายมานิต จตุวัตร
พิมพ์ที่โรงพิมพ์ศรีกรุง
เชิงสะพานมอญ, พระนคร.
พ.ศ. ๒๔๗๗

คำนำ

ในเศรษฐกิจไทยเล่ม ๓ นี้ ได้ตั้งต้นอย่างเอาการค้า
ขายสมัยโบราณ และสมัยปัจจุบัน มาถ้าว โดยเจตนา
ที่จะยกประวัติศาสตร์มาให้เห็น ว่าชาติไทยก็รู้จักการ
ค้าขายทางทะเลเท่ากับชนชาติต่างประเทศเหมือนกัน ไม่ใช่
ว่าไม่รู้จักการค้าขาย เช่น ทศนต่างประเทศเขาพูดเป็นปาก
เดียวกัน ดังทุกวันนี้ นี่ก็เป็นเพราะว่าคนต่างประเทศ
ไม่มีความจริงใจในสมัยโบราณ แต่ก่อนมา เมื่อชาติเราก้า
ขายได้ก็เหมือนชาวต่างประเทศแล้ว เหตุใดทุกวันนี้เรา
จึงทำไม่ได้เหมือนแต่ก่อน เหตุที่ทำไมได้นั้นเป็นเพราะ
รัฐบาลทอดทิ้ง ไม่เอาใจ หรือไม่เห็นแก่ประโยชน์ทาง
การแผ่นดิน ในการค้าขายทางทะเลนั้นเลย ชาวต่าง
ประเทศทุกวันนี้จึงแย่งการค้าขายไปเสียสิ้นเชิง ต่อ
ไปถ้ารัฐบาลจะส่งเสริมอย่างจริงจังแผ่นดินพระนารายณ์
มหาราช และครั้งแผ่นดินสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
ก็ควรจะเดินตามแผนเก่าคือ รัฐบาลควรจะทำกา
รให้นำราษฎร ประสงค์ครั้งโบราณ โดยที่จะคิดไปถึงว่า
ราษฎรยากจนไม่มีทุนพอจะค้ากำปั่นได้ รัฐบาลจึง

จำเป็นจะต้องออกทุนซื้อเรือ แม้แต่น้อย ถ้าก่อนพอ
ให้เดินติดต่อเพียงเมืองดังคโปร์ทางทิศใต้สายหนึ่ง และ
ติดต่อกับประเทศจีนทางทิศตะวันออกอีกสายหนึ่ง มีเรือ
พอที่จะรับทุกชาวต่างของเราออกไปส่งเท่านั้น ถ้า
ทำเช่นนั้นได้ เรือค้าของคนต่างประเทศจะไม่เอาเปรียบ
ในการบันทึกสินค้าเข้าออกอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ได้
ประจักษ์ชัดชัดของเราอย่างมานี้ ควรจะเป็นที่
รักชวนใจของชนชาติสยามอยู่เสมอ

สารบัญ

ภาค ๑

หน้า

หมวดที่ ๑๕	การค้าขายทางทะเลของกรุง สยามกับนานาประเทศในสมัย โบราณ	๓
๑	การค้าขายครั้งแผ่นดินพระนารายณ์ มหาราช	๔
๑	เรือสำเภาและเรือกำปั่นของไทย ไปค้าถึง ญี่ปุ่น, เอหมิง, มาเก๊า, กวางตุ้ง, เกาะมะนิลา, เมกะ, ฮาว เปอรเซย์, สวรรค์, อินเดีย	๑๘
หมวดที่ ๑๖	การค้าขายกับต่างประเทศ ของกรุงสยามในสมัยปัจจุบัน	๒๐
๑	สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรง ก่อสร้าง การค้าขายทางทะเลขึ้น อย่างสมัยโบราณ	๒๒
๑	การค้าขายของไทยในสมัยปัจจุบัน	๒๓
๑	ขายข้าวได้ราคาดี เป็นเหตุให้ พระเจ้าแผ่นดินไม่ต้องกังวลด้วย	

	การ ค่ำ ขาย	๒๖
หมวดที่ ๑๗	เหตุที่ จำนวน สินค้า ขา ออก นอก ประเทศ และ สินค้า เข้า ในประเทศไม่เท่ากัน	๓๐
	๑ เหตุใดราคาสินค้าขาเข้าและขาออก จึงหกดมกันไม่ได้	๓๒
	๑ ประเทศจะ มั่ง มี ได้ก็ เพราะ มี เรอ บันทุกสินค้า	๓๓
	๑ ประเทศ ดัชยาม ต้อง ใช้ ค่า ตัก จ้าง, ค่าแรงคนต่างประเทศเหลือประมาณ	๓๖
	๑ คุณภาพของ การ ค่ำ ขาย ระหว่าง ประเทศ (Balance of Interna- tional Trade)	๔๐
หมวดที่ ๑๘	การ ขำระหนั กั้นในระหว่าง ประเทศ	๔๑
หมวดที่ ๑๙	การ แลกเงินระหว่าง ประเทศ (ค่าปริวรรต) (FOREIGN EXCHANGE)	๕๑
	๑ กรุงลอนดอน, ปารีส, นิวยอร์ก,	

	เบอร์ตัน และ แอมด์เตอร์แคม เป็น	
	บ็อกตาง และ ตาตตลกเงิน ...	๕๓
	๑ วิธี คัดค้านคุณค่าปริวรรตทมาตรา	
	ต่างกัน	๖๒
หมวดที่ ๒๐	การซื้อหนี้ในทางการค้าขาย	๗๗
หมวดที่ ๒๑	ธนาคาร	๘๓
	๑ ตัวอย่าง ธนาคาร ประเทศ อังกฤษ	๘๔
	๑ ถ้าตั้งธนาคารชาติแห่งสยามชน ก็	
	อาจจะ รับ ชุม การ ถ่วงใหญ่ ของ	
	กระทรวงการคลังได้	๘๓
	๑ ตัวอย่าง ธนาคาร ประเทศ ฝรั่งเศส	๑๐๐
	๑ ตัวอย่าง ธนาคาร ประเทศเยอรมัน	๑๐๖
	๑ โครงการของธนาคารชาติ ...	๑๑๐
	๑ ร่าง ข้อบังคับธนาคารชาติ	
	แห่งสยาม (ภาษาไทย) ...	๑๑๔
	(ภาษาอังกฤษ) ...	๑๑๘
	๑ อธิบายคำตาม กฎหมาย คณะแพะ ท	
	เกี่ยวกับธนาคาร	๑๒๒

ภาค ๒

หน้า

หมวดที่ ๒๒	การเงินแผ่นดิน (PUBLIC FINANCE)	...	...	...	๑๒๘
๑	งบประมาณจ่ายเงินแผ่นดินตามระเบียบที่อาจจะต้องแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ				
	(๑) ประเภทปฐม ลำคัญ				
	ยิ่งเพราะความจำเป็น				๑๓๐
	(๒) ประเภทมัธยม อาจลดหย่อนลงได้			...	๑๓๑
๑	ดุลยภาพและการประหยัดรายจ่าย	...	...	...	๑๓๔
๑	ค่าภาษีจะเลื่อนไปตกหนักอยู่กับผู้ใดบ้าง (The INCIDENCE OF TAXATION)	...	...	...	๑๔๒
๑	บัญญัติสำหรับจ่ายเงินแผ่นดิน				
	๑. บัญญัติสำหรับคนประ-				
	โยชน์	...	...	...	๑๔๘

๒. บัญญัติของการ ประหยัด
ทวิพย ๓๕๓
๓. บัญญัติว่าด้วยการ ขนมนต์ ๓๕๔
๔. บัญญัติว่าด้วยข้อบัญญัติ
สำหรับเงินขาดและเหลือ ... ๓๕๕

หมวดที่ ๒๓ วิทยาศาสตร์ ของ การ เงิน —

- แผ่นดิน ๓๕๗
- ๑ วิชาการ เงิน แผ่นดิน ปัจจุบัน
เปลี่ยนรูปจากค่าราคา ซึ่งโดย
มากจะเอามาใช้ ในสมัยไม่ได้ ... ๓๖๐

หมวดที่ ๒๔ เงิน รายได้ ของ แผ่นดิน ... ๓๖๔

หมวดที่ ๒๕ สถิติพยากรณ์ หรือ เลขา—

- คณิตการเงิน ๓๗๓

หมวดที่ ๒๖ นโยบาย การ เก็บเงินได้ของ

- แผ่นดิน ๓๗๙
- ๑ บัญญัติ ๓ ความเสมอภาค ... ๓๘๓
- ๑ บัญญัติ ๒ เรื่องความแน่นอน ๓๘๖

๑	บัญญัติ ๓ เรื่องความสะดวกใน เวลาที่จะต้องเสียภาษี	๑๘๗
๑	บัญญัติ ๔ เรื่อง การเก็บภาษีนน ต้อง ประหยัด ค่าใช้จ่ายร่อยให้เบ็ดเสร็จ น้อยที่สุด	๑๘๘
หมวดที่ ๒๗	การ วัดความสามารถเสีย ภาษีของบ้านเมือง	๑๘๕
๑	กฎหมายของพระมโหฬารจารย์	๑๘๖
๑	เกณฑ์แห่งความสามารถของพล— เมืองที่จะเสียภาษีให้รัฐบาล	๑๘๗
๑	เงินที่จะให้ล่อออกไปอยู่นอกประเทศ	๒๐๐
หมวด ๒๘	ภาษีที่ดิน	๒๐๓
๑	ตัวอย่างเก็บภาษีที่ดินในประเทศจีน	๒๐๐
๑	ตัวอย่าง เก็บภาษีที่ดินในประเทศ ญี่ปุ่น	๒๐๓
หมวดที่ ๒๙	ภาษีสินค้าขาเข้าขาออกของ ประเทศสยาม	๒๐๗
หมวดที่ ๓๐	ภาษีเงินได้ (INCOME TAX)	๒๒๐

หมวดที่ ๓๑ ภาษั้ทรัพยมฤตก (INHERITANCE)

- TAX OR DEATH DUTY) ๒๒๔
- ๑ ตัวอย่างภาษั้ทรัพยมฤตก ของ
- ประเทศ อังกฤษ ๒๒๗
- ๑ ตัวอย่างภาษั้ทรัพยมฤตก ของ
- ประเทศสหปาดรัฐอเมริกา ๒๒๘
- ๑ ตัวอย่างภาษั้ทรัพยมฤตก ของ
- ประเทศญี่ปุ่น ๒๓๐
- ๑ ควรยกเลิกภาษั้รัฐูปการ ๒๓๓
- ๑ ควร เก็บ ภาษั้ จาก การค้า ทม กัไร
- เกิน ดั้วน ที่ ควร ๒๓๔

หมวดที่ ๓๒ การเก็บภาษั้ทางอ้อม

- ๑ ภาษั้ ทาง ตรง กับ ภาษั้ ทางอ้อม จะ
- มีผล ดั้ผล กัน อย่างไร ๒๓๘

หมวดที่ ๓๓ ภาษั้เกลตอ ๒๔๒

หมวดที่ ๓๔ ภาษั้ทางอ้อม

- ๑ ควรเก็บภาษั้ทางตรงให้ ดั้วง ดั้กัน
- ได้ กับ ภาษั้ ทาง อ้อม ๒๔๔

๑ ภาษีสันคำต่าง ประเทศ ที่เขาเมือง ๒๔๕

๑ ตัวอย่าง ชาติ อเมริกัน คงพิศด ภาษ
อากรบ้องกันชาว ต่างประเทศมิให้
เข้าไป แย่ง หากิน ๒๔๘

หมวดที่ ๓๕ ทางดำเนิน ธุระการ เงิน แผ่น
ดิน — งบประมาณรายไต่และ
รายจ่ายเงินแผ่นดิน ๒๕๐

หมวดที่ ๓๖ งบประมาณเพิ่มเติม ๒๕๕

๑ วิธีพิจารณางบ ประมาณ ครัง
สมบูรณาญาสิทธิราช ๒๕๖

๑ วิธีพิจารณางบ ประมาณ ของ ประ
เทศ อังกฤษและสหปาดรัฐอเมริกา ๒๕๘

๑ หน ของ ประเทศ สยาม ๕ ราย ... ๒๖๒

๑ รัฐบาลประชาธิปไตย ของ เรา มี
พฤติการณ์ ผิด กับประเทศทั้งหลาย
ที่ ก่อการ ขัดอำนาจ ของ พระเจ้า
แผ่นดิน ๒๗๐

หมวดที่ ๓๗ การเก็บภาษีของประชาชน

หรือเทศบาล ๒๗๒

๑ บ่อทรัพย์สินของของประชาชน คือ

๑. พิกัดประเมินภาษีที่ดิน ๒๗๔

๒. พิกัดประเมินภาษีเงินได้ ๒๗๕

๓. พิกัดประเมินภาษีการค้า ๒๗๕

๔. ภาษีในสิ่งที่เป็นสาธารณ

ประโยชน์ ๒๗๗

๕. ภาษีประเมินเงินได้เฉพาะทำเต

ทเจริญชน ๒๗๗

๑ บัญชีการค้าของเทศบาล ๒๘๐

ภาค ๑
หมวดที่ ๑๕

การค้าขายทางทะเลของกรุงสยาม
กับนานาประเทศในสมัยโบราณ

การที่จะสืบสาวราวเรื่องเอาความจริงที่เป็นอยู่
ในสมัยโบราณ มาถ้อยเป็นหลักฐานนั้น ก็มิใช่โดย
ทางที่จะเก็บเอาความ ตามจดหมายเหตุและพงศาวดารของ
บ้านเมือง แต่นำสืบโดยที่ตรงว่า พระมหากษัตริย์ต่าง
สมัย เดิม หมด เมื่อจะเก็บ ความจริงได้บ้าง ก็มิทาง
เดียวแต่จะค้นหาข้อเท็จจริงทั้งหลาย ซึ่งยังมีปรากฏ
อยู่ในเมืองต่าง ประเทศที่เขาได้จดจำขึ้นไว้ในสมัยนั้น

ความปรากฏในจดหมายเหตุของจีนว่า ในปี พ.ศ.
๑๘๒๕ พระเจ้าแผ่นดินจีน วงศ์หงวนได้แต่งราชทูตเข้ามา
เจริญทางพระราชไมตรีกับพระเจ้าแผ่นดินสยาม เป็น
พระยานให้เห็นได้ว่า การค้าขายทางทะเลของเรานั้นจะได้
ตั้งขึ้นก่อน สมัยนั้นมาแล้ว วัตถุประสงค์สำคัญที่จะนำ
ให้ประเทศทั้งสอง แต่งราชทูตสื่อสารถึงกัน ก็มิทางเดียว

แต่ที่จะเกี่ยวกับการค้าขายในระหว่างประเทศเท่านั้น

ต่อมาในชั้นแรกตั้งกรุงศรีอยุธยาในแผ่นดินพระเจ้า
อู่ทอง พ.ศ. ๑๘๙๓ ความปรากฏในพระราชพงศาวดาร
ว่า มีพระยาประเทศราชขึ้นอยู่ ๑๖ เมือง ใน ๑๖
เมืองนั้นชื่อเมืองมะตะกาและเกาะชะวารวมอยู่ด้วย
จึงเห็นชัดว่า เพราะการค้าขายของกรุงสยามทางทะเล
ในยุคนั้นเจริญมาก จนพระบรมเดชาภาพของพระ
เจ้าแผ่นดินไทยแผ่ไพศาลไปถึงชะวา มะลายู โดยกำลัง
พาหนะเรือของชาติไทยทางเดียว พระยาประเทศราช
ที่กล่าวจึงยอมถวายเครื่องราชบรรณาการ

ในแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ จตุศักราช
๑๐๓ (ค.ศ. ๑๔๔๓) ปรากฏในพงศาวดารครั้งหนึ่งว่า พระ
เจ้าแผ่นดินได้ทรงแต่งทัพไปเอาเมืองมะตะกา และ
ต่อสมัยนี้ไปอีก ๗๐ ปี ได้ความจากจดหมายเหตุของ
ชาติโปรตุเกส ว่าคนชาตินี้ได้มาตั้งการค้าขายลงใน
เมืองมะตะกาในค.ศ. ๑๕๑๓ (จ.ศ. ๘๗๓) แล้วได้แต่ง
ทูตมากรุงศรีอยุธยาโดยทางเรือต่อมาชนทหาเมืองตะนาวดี
ซึ่งเป็นท่าเรือสำคัญของไทยในอ่าวเบงกอล เดินทาง
จากเมืองตะนาวดีมาลงเรือที่เพชรบุรีข้ามปากอ่าวมา

เจ้าหน้าเจ้าพระยา ครั้นเมื่อ ขากลับ ทุตโปรตุเกสได้
กลับไป กับ ราช ทุต ของ สยาม สอง นาย เดินทาง บกไป
ลงเรือ ที่เมือง ตระนาวส์ แล่นไป เมือง มะลากา การ ครั้ง
นั้น คงจะได้ ทำ สัญญา ทาง พระ ราชไมตรี กับ ชาติโปรตุเกส
เป็น ครั้ง แรก อยู่ ต่อ มา อีก ๔ ปี เกิด อหิวาตก ภัย
ได้ ความ ต่อไปว่า ในปี พ.ศ. ๑๕๖๖ ครั้ง แผ่นดิน สัมเด็จพระ
ไชยราชาธิราช อัลฟองโซ ดัลบเกก (ALFONSO DAL-
BUQUERQUE) ซึ่งคง คง อยู่น เป็น ผู้ว่า ราชการ เมือง
มะลากา ได้ แต่ง ทุต เข้า มา ขอ สัม ทาง พระราชไมตรี เหมือน
อย่าง เดิม ต่อไป และ ว่า ชาว โปรตุเกส ครั้ง นั้น ปรารถนา
จะให้ ไทย ค่อน พด เมือง เข้า ไป อยู่ ใน เมือง มะลากา เพื่อ
ประโยชน์ แก่ การ ค้าขาย ซึ่ง แข่ง แย่ง กัน อยู่ กับ ชาติ มะลายู
แถบ นั้น พระเจ้า กรุง สยาม รับ ทุต โดย คดี แล้ว ทุต ได้ ทำ
ไม้วาง เช่น สลัก ตรา แผ่น ดิน โปรตุเกส ทาส บัก ลง ไว้ เป็น
อนุสาวรีย์ ใน ที่ แห่ง หนึ่ง ใน พระนคร ศรีอยุธยา

ชาติ โปรตุเกส เป็น ชาติ ฝรั่ง ซึ่ง ได้ เข้า มา ตั้ง การ ค้า
ขาย กับ กรุง สยาม ก่อน ชาติ ฝรั่ง อื่น ๆ หลาย เมือง ตระนาวส์
เป็น เมือง ท่าเรือ กำเนิด สำคัญ ของ ไทย ใน อำเภอ เบ็ญ กอ
ดิน ค้า มา จาก ทิศ ตะวัน ตก คือ ประเทศ ยุโรป เปอร์

ใช้ และประเทศอินเดีย ต้องมาตั้งขนททาเรือเมือง
ตระนาวดี เดินทางบกมาถึง กรุงศรีอยุธยา ก่อนแล้วจึงได้
ดำเลียงตั้งต่อไปจนถึงเมืองราชทาทตามชายทะเลจีน
และญี่ปุ่น การค้าขายกับต่างประเทศ ททาเรือเมือง
ตระนาวดี คงจะได้เจริญมาก่อน สมัยที่กล่าวมานาน
แล้ว ชาวของเมืองมะริด จึงได้รู้ไปถึงกรุงโรม โดย
คำให้การของชาวเมืองเวนิส (VENICE) ผู้หนึ่งชื่อ
นิโกโตติคอนติ (NICOLO DI CONTE) ซึ่งได้มาถึง
เมืองมะริดแล้วเดินทางบกกลับไป ในค.ศ. ๑๔๔๐ คือ
๕๓ ปีก่อนที่ วาสโกโกดากามา (VASCO DA GAMA) แมทธิ
เรือชาติโปรตุเกสได้นำเรือรบ อ้อมทางใต้ทวีปแอฟริกา
มาถึงทวีปเอเชียได้เป็นครั้งแรก ค.ศ. ๑๔๙๗ รายงาน
ของวาสโกโกดากามาในครั้งนั้นได้กล่าวถึงเมืองตระนาวดี
ด้วย เข้าใจว่าชาวเมืองตระนาวดีคือ คำว่ามาคริสเตียน
เพราะคงจะเห็นว่า ศาสนาในคริสต์ศาสนา นคล้ายกัน
จึงสมมุติเอาว่าชาวเมืองตระนาวดีเป็นคริสต์ศาสนิกชน

ชาติฝรั่งรู้จักทางเดินเรือ อ้อมทวีปแอฟริกา มาทวีป
เอเชียได้แต่ครั้งนั้นแล้ว ชาติฝรั่งทั้งหลายใน ประเทศ
ยุโรป ต่างก็คิดจะมาหาทรัพย์สมบัติ และผลประโยชน์ทาง

ทิศตะวันออก จักแจ้ง เรือกำปั่น ค้าขาย ออก มาหาทุก
อาศัย ตาม เกาะ และ ชาย ทะเล เตรียม เครื่อง ศาสตรา
อาวุธสำหรับ บังคับ กันภัย หรือ สำหรับ กระทำ โจรกรรม
เที่ยว แย่งชิง เอา ที่ แผ่นดิน ใน สมัย เดียวกัน คริสโตเฟอร์
โคลัมบัส (CHRISTOPHER COLUMBUS) ชาว เมือง เจนนัว
(GENOA) รับ อาชานำ กองทัพเรือ ของ พระบรมราชินี
กรุง สเปน ตั้ง เข็ม เร่ง นุ่งตรง ไป ทาง ทิศ ตะวัน ตก เพราะ
คาดว่าจะ ไป ถึง ประเทศ อินเดีย โดย ทาง ทิศ นั้น ได้ แต่
ครั้น มา ถึง เกาะ ไฮเติ (HAYTI ISLAND) เกาะ ยาไมกา
(JAMAICA) และ เกาะ คิวบา (CUBA) ใน ค.ศ. ๑๕๐๘—
๑๕๑๑ ก็ ยึด เอา เกาะ เหล่า นั้น เป็น เมือง ขึ้น ของ ประเทศ
สเปน ปังนั้น สหกรณ์ หรือ แรก เปลี่ยน เอา ชาดุกอง และ
ชาตุนเงิน ของ ชาว เกาะ กลับ ไป ถวาย สมเด็จพระบรมราชินี
กรุง สเปน

ข้างฝ่าย ประเทศ โปรตุเกส ก็ ยกทัพเรือ ข้าม มหาสมุทร
แอตแลนติก ไป พบ ประเทศ บราซิล (BRAZIL) ใน ทวีป
อเมริกาใต้ ใน ค.ศ. ๑๕๐๐ และ ใน ไม่ช้า ก็ ครอบครอง แผ่น
ดิน เมือง บราซิล ตอน ชาย ทะเล ไว้ ใน กำมือ ได้ ข้าง ฝ่าย
ประเทศ อาเซียน ทาง ทิศ ตะวัน ออก ใน ค.ศ. ๑๕๑๑ ยึด

ฟองโซ ดัลบูเก้ คน ทพ เรือ มา ต่ เมือง กัว (Goa) ซึ่ง
เป็นเมืองหลวงชนในประเทศอินเดีย และในปีเดียวกันของ
ยัตฟองโซ ดัลบูเก้ ก็มาตั้งภูมิลำเนาตั้งที่เมือง มะดากา
ตาม ที่กล่าวมาแต่ก่อน อีก นอกจากนั้น พวก โปรตุเกส
ยังได้ ไปตั้งที่เมือง ออร์มุส (Ormuz) และ เมือง มัสกัต
(MUSCAT) ในอาหรับเซบ กังท เกาะลังกา, ที่เมือง
มัทราส (MADRAS) ที่ เกาะ ชะวา, สุมาตรา, เกาะเซเลบัส
(CELEBES) และบอร์เนโอ แล้วก็ได้ตั้ง คนค้าขาย ถึง
ประเทศจีนใน ค.ศ. ๑๕๑๗

ในครั้งนั้น การค้าขายทางเรือของชาติโปรตุเกส
ใหญ่โตมาก ขนสินค้าเมืองจีนและอินเดียไปทั่วยุโรป
สะดวกกว่าการค้าขายของเมืองเวนิส (VENICE) ใน
ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ซึ่งได้จำเจริญอยู่ก่อน เพราะได้
รับสินค้าประเทศอินเดียที่เดินทางบกผ่านประเทศเตอร์ก
และอียิปต์ เมื่อชาวโปรตุเกสตั้งกองขณสินค้าข้าม
ทวีปแอฟริกาไปได้แล้ว การค้าเรือของเมืองเวนิสก็
ซบเซาลงไป ชาติโปรตุเกสขนสินค้าไปถึงยุโรปแล้ว
ชาติฮอลันดาในชั้นต้นก็รับส่งเรือไปจำหน่ายข้างฝ่าย
เหนือทวีปยุโรป ชาติฮอลันดาค้าทางเรือเจริญขึ้น

มีเรือรบแข็งแรงพอแล้ว จึงริอ่าน ออก มาค้าขาย แข่ง
แข่ง กับ ชาวโปรตุเกส ใน ทวีป อาเซียนบ้าง ก่อนนั้นไปก็
ยังมีชาติ อังกฤช ออกมา แข่งพวก เหล่านี้ นอก ชนหนึ่ง ชาติ
ฝรั่งเค็ด ก็พลอย ตามออก มาด้วย

ชาติโปรตุเกสไปตั้งที่เมืองมะลากาใน ค.ศ. ๑๕๑๗
แล้วการค้าขาย ติดต่อกันไป ถึงเมืองปัตตานีอีก ได้ความ
ตามจดหมายเหตุของเขาว่าในปี ค.ศ. ๑๕๓๗ นั้น มีคน
โปรตุเกส ตั้ ภูมิ ต่า เนา อยู่ ในเมืองปัตตานี ถึง ๓๐๐ คน
เมืองปัตตานีในเวลานั้น เป็นท่าเรือสำคัญ ของกรุง
สยามแห่งหนึ่ง มีเรือค้าขายจากเมืองสุรัต (SURAT)
กัว (GOA) และตามเมืองชายทะเลโคโรมันเดล (Co-
ROMANDEL COAST) มาจอดที่เมืองปัตตานี รับและ
ส่งสินค้าเมืองจีนและญวน ซึ่งเรือทั้งหลาย มาบรรจบ
กันที่นั่น

ใน ค.ศ. ๑๖๐๓ ชาติฮอลันดาทำสัญญากับผู้ครอง
เมืองปัตตานีได้ตั้งห้างค้าขายอยู่ได้สักสามปี เรือ
ชาติญวนซึ่งเป็นกบฏในแผ่นดินพระเจ้าทรงธรรมถูก
จับได้จากกรุงศรีอยุธยาไปแล้ว ก็ไปจับได้ชาติฮอลันดา
แตกหนีไป ญวนต้องการค้าขายอยู่หลายปี ชาติอังกฤช

ก็ได้ไปตั้งค้าขายที่เมือง บัตตาน เป็น ครั้ง แรก ด้วย เหมอ
กัน แต่ทำเลที่เมืองบัตตานไม่เหมาะกับการค้าขาย
ลงปลายพวกเหล่านี้จึงได้ยกกันเข้ามาตั้งอยู่ในกรุงศรี
อยุธยาและแยกไปตั้งที่เมือง มะดากา, เมือง บาคาเวียใน
เกาะชวา

ส่วนการค้าขายของกรุงสยามนั้นก็จำเริญมากขึ้น
ทุกที เห็นปรากฏมาตั้งแต่แผ่นดินพระเจ้าทรงธรรม
จ.ศ. ๘๖๔ ถึงแผ่นดินพระนารายณ์มหาราชจ.ศ. ๑๐๑๘—
๑๐๕๐ ซึ่งเป็นสมัยที่การค้าขายทางเรือของชาติไทย
ขึ้นสูงสุดยอในยุคนั้น ในสมัยนี้พระเจ้าแผ่นดินมี
ผลประโยชน์ในการค้าขายด้วย เรือกำปั่นและสำเภา
ของชาติไทยจึงได้มีกำตังมาก เป็นเหตุให้เกิดการ
สงครามทางทะเลกับชาติโปรตุเกส ชาติฮอลันดา และ
ชาติอังกฤษเป็นลำดับไป ในแผ่นดินพระนารายณ์มหา
ราชเมื่อพวกโปรตุเกสมีกำตังมาก ไทยก็ได้อาศัยชาติ
ฮอลันดาช่วยปราบปราม ครั้นอำนาจชาติโปรตุเกส
เสื่อมทรามลง ชาติฮอลันดาก็ตาแข็งขึ้นก็วิวาทกับ
ไทยอีก ต่างเที่ยวตั้งเรือซึ่งกันและกันกลางทะเลและ
ตามท่าเรือนอกประเทศสยามทั่วไป

ชาติฝรั่ง ที่ออกมาค้าขายอยู่ ทางทวีปอเมริกาในสมัย
นั้น โดยมากเป็นคนใจพาดตันด้านหยาบ เต็มไปด้วย
โลภะ, โทษะ และความริษยา แข่ง แย่ง เกียดกันหมายหา
ผล ประโยชน์ส่วนตัว และ ชาติเบ้มใหญ่ เห็นมนุษย์
ผิดคำผิดเรื่อง ซึ่งมีได้ ถู ศาสนาคริสต์ เคียนเป็นคนบ้า
เถื่อนนอกศาสนาของเขา ที่ไม่ควรจะเกรงใจ เพราะ
ฉะนั้นเมื่อจะถก ข่มเหง หรือจะกระทำความอยุติธรรม
อย่างไรให้ ก็ไม่กลัวจะมี ความระอาายแก่ใจนัก จน
ในที่สุด แม้แต่จะฆ่าฟันล้าง ฆาตกรรม ชีวิตคนเหล่านั้นเสีย
สิ้นทั้งชาติก็ทำได้ เช่นที่ ชาติสเปน และ โปรตุเกส
ล้าง ฆาตกรรม ชาติอื่น เคียนแดง ในทวีปอเมริกา ได้จนหมด
สิ้นไปนั้นเป็นต้น ดังแต่ว่ามีกำลังรบ แข่ง แรงดีกว่า
เพราะใช้ อาวุธปืนดีกว่า และเห็นจะได้ผล ประโยชน์
แล้ว เป็น ไม่มีความระอาายแก่บาปเลย ถ้ารบชนะ
ก็สรรเสริญ กับ ความกล้าหาญ อย่างเดียว เมื่อ ยัง
ไม่มีพวกมาก แข่ง แรงพอ ก็ประจบ ประแรง ทำทาง
ไมตรีกับ เจ้านาย ผู้ปกครอง แผ่นดิน พลังก่อน พอมี
กำลัง แข่ง แรงขึ้นก็ตั้งต้น ทำการ โห่ หัง บัง อาจ พาด
วิวาท ต่างๆ มีความมุ่งหมาย ที่จะคิด เอา แผ่นดิน เป็น

ใหญ่อยู่เสมอ รัฐบาลของเขาในยุโรปก็คอยส่งเสริม
อยู่ด้วย โดยมากมักจะยกเอาการตั้งสอนศาสนา
ขึ้นเป็นขงนำหน้าไปว่าจะโปรดมนุษย์ นอกศาสนาให้
รู้จักนับถือพระผู้เป็นเจ้า แม้ว่าการสอนศาสนา
นั้น จะต้องฆ่าฟันสังหารมนุษย์ลงบ้างก็ไม่บาป
กรรมอะไร เพราะเจตนาเดิมคืออยู่แต่จะสงบต่างมาได้

มูลเหตุที่ชาติฮอลันดาวิวาทกันกับไทย ในครั้งนั้น
เป็นเพราะสมเด็จพระนารายณ์ทรงเกลี้ยกล่อมให้พวก
อังกฤษเข้ามาตั้งการค้าขายในกรุงศรีอยุธยา ได้ทรง
ยกเงินภาษีบางอย่าง ทรงก่อสร้างห้างร้านที่เก็บ
สินค้าพระราชทานให้เป็นที่พักอาศัย และถึงกับได้
ทรงตรองให้บริษัทอังกฤษยืมเงินไปทำทุนหมุนเวียน
โดยไม่คิดเอาดอกเบี้ย และยังให้ยืมเรือกำปั่นและ
จัดสินค้าของหลวงขึ้นทุกให้ไปขายเอาค่าไร่อีกบาง
ครั้งบางคราว ชาติฮอลันดาตั้งการค้าขายอยู่ก่อน
จึงได้มีความริษยาแก่ต่าหนัก และได้พาสหเหตุ
ยกขึ้นเป็นคดีวิวาทกันอย่างไรนั้น ความหาปรากฏไม่
แต่บริษัทของชาติฮอลันดาซึ่งตั้งมั่นอยู่ที่เมืองบาดาเวีย
ในเกาะชวาตั้งแต่ครั้งนั้นมา ได้ถือการสงครามขึ้น

ก่อน ตั้งเรือรบเข้ามาคอยสกัดที่ปล้นเรือไทยอยู่ที่ปากน้ำเจ้าพระยาและที่ท่าเรือเมืองตะนาวศรี ต่างก็ได้ต่อสู้กัน ไทยได้รบเรือชาติฮอลันดาที่เมืองตะนาวศรี และได้ขับไล่คนพวกนั้นออกจากเมืองนั้นจนสิ้นเชิง แล้วชาติฮอลันดาไปเที่ยวห้ามปรามเมืองใกล้เคียงไม่ให้มาค้าขายติดต่อกับเมืองไทยอีก ห้ามตลอดไปถึงบริษัทอังกฤษในประเทศอินเดีย ซึ่งมีเรื่องกันว่า เวลานั้นเรือไทยบนทุกข้างไปขายให้พระเจ้าแผ่นดินคอดคอร์ด้า (GOLCORDA) ตำบลหนึ่งไปตั้งที่เมืองมดราส (MADRAS) ซึ่งเป็นที่พักของบริษัทอังกฤษ ชาติฮอลันดาตามไปต่อต้านบริษัทอังกฤษเพื่อจะริบเอาข้างนั้นเสีย หาเหตุว่าไทยกับชาติฮอลันดากำลังทำสงครามกัน แต่ชาติอังกฤษหายอมตั้งไม่เพราะในเวลานั้นบริษัทอังกฤษกำลังจะหมายหาผลประโยชน์ในเมืองไทยอยู่ แก่ตัวว่าข้างนั้นเป็นสมบัติของพระเจ้าแผ่นดินคอดคอร์ด้าซึ่งได้ซื้อจากพระเจ้าแผ่นดินกรุงสยาม แต่ในคราวเดียวกันนั้นมเรือของสมเด็จพระนารายณ์บนทุกสิ้นค้าไปขายที่เมืองญิบุนดาหนึ่ง เรือชาติฮอลันดาตามไปตีริบเอาเรือและสิ้นค้าไว้ได้

ภายหลัง มาเห็นจะเป็น เพราะ ไทย เกรง อำนาจ เรือ
ฮอลันดา ที่ เทยด กระ ทำ โจรกรรม คอย คัด ปล้น เรือ ไทย อยู่
ใน ทะเล จีน และ อำง เบง กอล ตง ปล้น ยึด เมื่อ วันที่ ๒๒
ถึง หาคม ค.ศ. ๑๖๖๔ (พ.ศ. ๒๒๐๗) ต้อง ยอม ทำ สัญญา
สงบ คัก กับ ชาติ ฮอลันดา สัญญา ฉบับ นั้น ข้อ ความ
๑๔ ข้อ ซึ่ง นำ ให้ เห็น ปรากฏ ไทย ต้อง ยอม เสีย เบี้ย ย
ให้แก่ เขา ฝ่าย เดียว โดย ความ ประสงค์ จะ คำนึง
ถึง ความ เปน ใหญ่ ตาม สัญญา นี้ ไทย ยอม ให้ ชาติ
ฮอลันดา ค้า ขาย ตาม หัว เมือง ได้ ทั้ง พระ ราชา ณา เขต
สัญญา จะ ไม่ ขึ้น พิภพ ภาษี มาก กว่า เก่า สัญญา จะ ไม่
รับ ชาติ จีน ทั้ง คน เรือ และ คน โดย สार ลง เรือ ไทย ยอม
ให้ แต่ มี คน ไทย ใน เรือ ความ ข้อ นี้ เปน การ คัด เลือก
ประ โยชน์ ไม่ ให้ ไทย ได้ รับ คน โดย สार จีน ซึ่ง มี ค่า ไร
มาก อย่าง หนึ่ง และ ข้อ ๑๕ นั้น จะ แยก การ ค้า ขาย
ใน ระหว่าง กรุง ยาม กับ ญีปุ่น มา ได้ เสีย ใน มือ ชาติ ฮอลันดา
ฝ่าย เดียว เพราะ กตาส์ ไทย ใน ครั้ง นั้น ไม่ สามารถ
จะ เดิน เรือ ไป ถึง เกาะ ญีปุ่น แต่ ลำพัง ได้ จึง ต้อง อาศัย
ใช้ กตาส์ จีน นอกจากนั้น สัญญา ให้ ชาติ ฮอลันดา มี อำนาจ
ข้อ หนึ่ง โค, กระ บือ, หนึ่ง กวาง, ใน กรุง ยาม ได้ แต่ ชาติ

เดียด ห้ามไม่ให้คนชาติอื่นหรือไทยเองซื้อสิ่งของนอกประเทศได้เป็นอันขาด

ข้างฝ่ายบริษัทฮอลันดายอมเสียเงินให้ไทย ๑๕๐ ซึ่ง
เป็นค่าเสียหายซึ่งเรือชาติฮอลันดาได้ตีรบเอาเรือของ
ไทยเสียลำหนึ่งทีเกาะมาเก๊า เมื่อ ๑๖ ก่อนนั้น ทั้ง
สัญญาคนดินค่าท่งสิ้นซึ่งเรือชาติฮอลันดาได้ตีปล้นไป
จากเรือดำเภาของไทยในเมื่อเรือๆนั้นลำหนึ่งทีเกาะ
บูโตโอบี (Pulo Obi) เมื่อแตกกลับมาจากเมืองญีปุ่นด้วย
คือหนังสือสัญญาฉบับที่อ้างนี้ไป ในปี ค.ศ.
๑๖๖๘ (พ.ศ. ๒๒๓๓) ยังได้ทำสัญญาเพิ่มเติมขึ้นอีก
ฉบับหนึ่ง ครั้นไทยยอมให้บริษัทชาติฮอลันดาที่
ตั้งอยู่ในเมืองนครศรีธรรมราชนั้นมีอำนาจปิดประตู
ค้าดิบก ในเมืองนั้นฝ่ายเดียด ยกเว้นแต่พระเจ้ากรุง
สยามซึ่งจะซื้อดิบกไปใช้เฉพาะพระองค์เท่านั้น

ในสมัยนั้นประเทศฮอลันดากำตั้งมีอำนาจเข้มแข็ง
ในการสงครามทางเรือใหญ่อยู่ในประเทศยุโรปด้วย
แต่เป็นอริวิาทกันกับชาติอังกฤษ เพราะแข่งแย่งกัน
ในการค้าขายเป็นอันใหญ่ ได้รับกันเป็นครั้งแรก
ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๖๖๕ ตลอดไป จนถึงค.ศ. ๑๖๖๘ จึง

ได้ตั้งบ คักกัน ไป ครัง หนึ่ง ความ เรือง น คง จะ ได้
ทราบถึงสมเด็จพระนารายณ์ พระองค์จึงได้ทรงพยายาม
เกลี้ยกล่อม เอา ชาติ อังกฤษ เข้า มาตั้ง คา ขาย อยู่ ใน กรุง
สยาม พอ ให้ เป็น อำนาจ ถ่วง ถัน อยู่ ชาติ อังกฤษ
และ ฮอลันดา ได้ทำสงคราม ต่อกันหลาย ครัง ภายหลัง
ไทยกับ เมือง คอคคอดำได้รบ กัน อีก ใน ชั้น น เจ้าพระยา
วิชาเยนทร์ ชาติ กรีก ได้เป็น ผู้ จัด การ คา ขาย ของ พระเจ้า
แผ่นดิน เจ้าพระยาวิชาเยนทร์ ได้ ใช้ คน ชาติ อังกฤษ
ที่แตกกัน ไปจากบริษัทอังกฤษ ซึ่ง เรียกว่า ฮิสต์ อินเดียน
ก่าปนี (EAST INDIA COMPANY) นั้นเอง เป็น ผู้ คม
เรือรบ และ ทหาร ไทย จาก เมือง ตะนาวดี บก รุก เข้า ไปรบ
ถึง ใน แม่น้ำ นาซาปอ (NASAPORE) ข้าง มัง โคร มัน เด็ด
(COROMANDEL) ได้ ได้ เรือ ของ พระเจ้าแผ่นดิน คอคคอดำ
ใน ครัง นั้น หลาย ลำ (ค.ศ. ๑๖๔๕ ครัง กับ จ.ศ. ๑๐๔๗)

เหตุที่ จวาท กัน นี้ ภายหลัง เลย ตก ตาม ไป จน
บริษัท ฮิสต์ อินเดียนอังกฤษ ต้อง เข้า มา ยุ้ง ด้วย ใน ชั้น
ต้น บริษัท น ช่วย ให้ มัน และ คน อังกฤษ มา เป็น กลา ดี ใน
เรือรบ ไทย ทำ สงคราม กับ ประเทศ คอคคอดำ ครัน
พวก แหกเทศ ทราบ ความ พวก นั้น ก็ พยายาม จะ เอา ความ

รม ผิดชอบ เสียหาย แก่บริษัท อังกฤษ ซึ่ง คง ห้าง ค้า ขาย
อยู่ ตาม ชาย ทะ เตะ แผ่น ดิน นน หลาย แห่ง พวก บริษัท
อังกฤษ ต้อง จำ เป็น หัน กลับ ไป เข้า กับ พวก แชก เทศ ซึ่ง
ได้ เกิด การ สงคราม ทาง เรือ ขน กับ กรุง สยาม ใน ขณะ
นั้น ต่าง ฝ่าย ต่าง ก็ ตี ปั่น เรือ กัน เสีย หาย ลง ทั้ง ต้อง ข้าง
การ จิวาท ครั้ง น บริษัท อังกฤษ โทษ คน ชาติ อังกฤษ ใน ราช
การ ไทย และ เจ้า พระ ยาจ ษา เยน ทร ว่า เพราะ เป็น
อริ วิวาท กัน ใน ส่วน ตัว ที่ แย่ง ซึ่ง ผล ประ โยชน์ กัน ใน การ
ค้า ขาย พระ เจ้า กรุง สยาม หา ได้ ทรง ทราบ ไม่ บริษัท
อังกฤษ ได้ ทำ ฎีกา ลง วันที่ ๒๕ เมษายน ค.ศ. ๑๖๘๗ ตั้ง
เข้ามา ทูลเกล้า ถวาย สมเด็จ พระ นารายณ์ ทาง เมือง ตะนาวดี
ฉบับ หนึ่ง ขอ เงิน ค่า เสีย หาย เป็น ราคา ๖๕,๐๐๐ ปอนด์
และ ว่า ถ้า ไม่ ชำระ ให้ จะ ให้ เรือรบ อังกฤษ ๒ ลำ ซึ่ง ได้
ให้ เข้า ไป คง บ่อน มะริด อยู่ แล้ว นั้น รัฐบาล ไทย ทัก ทอด
ถาม อยู่ ใน แม่ นำนั้น จน กว่า จะ ได้ ค่า เสีย หาย พอ
เรือรบ ๒ ลำ ทัก ทอด นั้น ได้ เข้า ไป ถึง เมือง ตะนาวดี
จริง ใน วัน นั้น ออก ประกาศ เรียก คน อังกฤษ ทั่ว ราช
การ ไทย ออก เสีย ต้น แล้ว ถ้า ตั้ง คอย เรือรบ อัน ทจะ
หนุน มา ช่วย อยู่ แต่ ราชการ ไทย ทัก ทอด เมือง เห็น

พวก อังกฤษ ทำการ บุกกรุก ก่อน รู้ตัวว่าจะทำ อันตราย
แก่บ้านเมือง แน่แล้ว จึงได้พร้อมใจกันจับ คน อังกฤษ
ทั้งสี่ ที่อยู่ในเมือง เวลานั้น ฆ่าเสีย เผาเรือรบอังกฤษ
ได้ลำหนึ่ง อีก ลำหนึ่ง หนี รอด ออกทะเลไปได้

สมเด็จพระนารายณ์ จึง ต้อง ทรง ประทศ์ สงคราม กับ
บริษัท อังกฤษ แต่ยก เจน ไม่ทำ อันตราย แก่คนชาติ
อังกฤษ ซึ่ง ยัง อยู่ใน กรุง ศรีอยุธยา ในเวลานั้น ทาง
พระราชไมตรี กับกรุง ฝรั่งเศส กำลัง ดีสนิท มิเกล มาก พวก
ฝรั่งเศส อาสา ส่ง คน เรือรบ ไทย ออก คอย คัดเรือ อังกฤษ ใน
อ่าว สยาม และ เมือง ตระนาวดี ทั้ง ๒ ทาง

ครั้นพอ ประจบ กับเวลาที่ พระเจ้าแผ่นดิน ฝรั่งเศส
หลุยส์ที่ ๑๔ แต่ง ราชทูตให้ คงเคือง ราชบรรณาการ เข้า
มาถวาย สมเด็จพระนารายณ์ ราชทูต ฝรั่งเศส มีบริวาร
ทหาร ๓๕๐๐ คน กับ เรือรบ ๓ ลำ เรือค้าขาย ๔ ลำ เข้า
มาถึง แมา เจ้าพระยาเมืองหนุท ๒๗ กันยายน ค.ศ. ๑๖๘๗
(จ.ศ. ๑๐๔๘) เจ้าพระยาวิชาเยนทร์ จักการ ขอทหาร
ฝรั่งเศส ขึ้น ปรึกษา บัณฑิตบาง กอกบ้าง ให้ออกไป
บอกรับ ปรึกษา เมือง ตระนาวดี และให้ สืบว่า บัณฑิตใหม่ ที่
เมือง มะริดบ้าง แต่การ ททหาร ฝรั่งเศส เข้ามาเป็นจำนวน

มาก โดยที่รัฐบาลสยามมิได้รู้ตัวก่อนนั้น กระทำ
ให้เกิดเป็นความสงสัยขึ้นว่า เจ้าพระยาวิชาเยนทร์จะ
คิดกบฏ เขาแผ่นดินให้ฝรั่งเสีย ครั้นราชทูตฝรั่งเสด็จกลับ
ไปแล้ว ไม่ช้าสักกี่เดือน (พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๖๕๐) สมเด็จพระ
นารายณ์ก็ทรง พระประชวร หดอง ด้รคักคักกับ พระเพท
ราชาร่วม คิดกันจับเจ้าพระยาวิชาเยนทร์ ประหารชีวิตเสีย
แล้วขับไล่พวกฝรั่งและ อังกฤษเสียสิ้นเชิง ข้างฝ่าย
เมือง มะริด เมือง ตะนาวดีก็เกิดรบพุ่งกันขึ้นกับไทย ฝรั่ง
เสด็จต้องลงเรือรบหนีไปสิ้น ในกรุงศรีอยุธยาครั้งนั้น
เหลืออยู่แต่ชาติฮอลันดา ซึ่งตอนไปก็ทำการค้าขาย
ต่างประเทศเป็นใหญ่อยู่ในกรุงศรีอยุธยาแต่ชาติเดียว
แต่ในสมัยนั้นบ้านเมืองมีพศักรุ่นวายอยู่เนืองๆ พวก
ฮอลันดาตั้งห้างอยู่ได้จนถึง ค.ศ. ๑๗๔๓ (จ.ศ. ๑๓๐๓)
จึงได้ขนของเล็กกลับไปเมืองบาตาเวีย แต่ตั้งแต่พระเพท
ราชาได้เสวยราชเปลี่ยนแผ่นดินใหม่และต่อๆไปนั้น การ
ค้าขายต่างประเทศรุ่งโรยลงทุกที เป็นเพราะเกิด
การสงครามภายในภายนอกไม่ค่อยจะมีเวลาเว้นว่าง

การค้าขาย กับนานาประเทศ ซึ่งเป็น ส่วน ของชาติไทย
แต่ ในยุคที่กล่าว แต่คน มานาน เมื่อเก็บ ความ ตาม หนังสือ
ที่ปรากฏ อยู่ ข้าง พวกฝรั่ง ก็ดูเหมือนว่า รัฐบาลเป็น
พ่อค้าเองจึงได้ซื้อเรือดำเกาและกำปั่นชนได้มาก เรือไทย
เดินถึง ญิบุน เมืองเอ้หมิง มาเก๊า กวางตุ้ง ไหหล้า
ไซ่ง่อน และ เกาะมะนิลา และ ข้าง ตะวัน ตก นั้น ถึง เมือง
เมกะไน ทะเตเตง อ่าวเปอร์เซีย เมืองสุรัต และชาย
ทะเลมาตาบา และโคโรมันเต้ในประเทศอินเดีย ฝ่าย
เรือต่าง ประเทศ ตาม เมือง ทกล้าว มานาน ข้าง ทิศ ตะวัน
ออก และ ข้าง หมู่ เกาะ มะลายู เข้ามาใน แม่น้ำ เจ้าพระยา
ข้าง ทิศ ตะวันตก เข้ามาที่ เมือง ตระนาวดี

ได้ความ เรื่อง การค้าขาย ต่าง ประเทศ ซึ่ง พระเจ้า
แผ่นดินได้ทรง เป็น พ่อค้าเอง จนจำเวญใหญ่ยิ่งเป็น อัน
มากนั้น น่าจะเป็น หนทางพิจารณาได้ว่า ใน สมัย
ใหม่ปัจจุบันนี้ รัฐบาลสยาม จะทำการค้าขาย ตาม เยี่ยง
อย่าง นั้น เดียวบ้าง จะไม่ดีหรือ ราษฎรไทย ขัดสน ยาก
จนห้าม กาลัง พอก จะค้าเรือได้ ไม่ ถ้า รัฐบาลไม่ หน้า
หน้าและ เป็นตัวค้าเองก่อนแล้ว การค้าขาย ต่าง ประเทศ
คงจะไม่ กลับ เข้า มา อยู่ ใน กำมือ ของ ชาติไทย อีก เป็น แน่

การค้าขายต่างประเทศ รุ่งโรจน์ มาจน หมด ดั้น ถึง ที่
สุดเมื่อ เติญ กรุงศรีอยุธยา แก่พระมหาจักรี จตุศักราช ๑๑๒๙

เรื่องการค้าขาย ต่าง ประเทศ ครัง ตั้มย โบรมณ กดร
จะจบตง เพียงน ก่อน ต่อไป จึง จะ ยก เรื่อง การ ค้าขาย
ปัจจุบัน มา ถ้าว เพิ่ม เติม อีก

หมวดที่ ๑๖
การค้าขาย กับต่างประเทศ
ของ กรุงสยามใน สมัย ปัจจุบัน

ในหมวด ๑๕ ได้กล่าว ถึง การค้าขายระหว่างกรุง
สยาม กับ ต่าง ประเทศ สมัย โบราณ ตลอด มา จน
ต้น ต้น เมื่อ ครั้น กรุง ศรีอยุธยา พ่ายแพ้ แก่ พม่า ซ้ำ คึก
และ ตง แคน ณ ต่อ มา พระเจ้ากรุงธนบุรี รวบรวมชาวสยาม
ที่ เทยว แดก กระจัด พลัด พราย อยู่ รวม ชนเป็น กอง ทพออก
รบ ชัย ได้ พม่า ซ้ำ คึก ไป ได้ ต้น เชิง แล้ว ตง พระ นคร
เป็น กรุง ธนบุรี ชน เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๐ พระเจ้ากรุงธนบุรี
มี เจ้าพระยาจักรี ฯ เจ้าพระยาสุรสีห์ พยุพนาธิราช ๒ พ
น้อง และ เจ้าพระยาสุรวัชรโลก เป็น นายทหารเอก ยก
เป็น ทพหน้า ชน ไป ต เมือง เชียงใหม่ พระเจ้ากรุงธนบุรี
ยก กอง ทพ หลวง ตาม ชน ไป ภายหลัง ครั้น ชัย ได้
พม่า พ่ายแพ้ ไป ต้น เชิง กอง ทพ พระเจ้ากรุงธนบุรี ได้
เมือง เชียงใหม่ เมือง ลำพูน เมือง ลำปาง เมือง น่าน และ
เมือง แพร่ เข้า ไว้ ใน พระราชอาณา เขต ตง แคน ณ มา จน
ตรวจ เทา ทุก ถิ่น

ในตอนนี้ต้องขออธิบายความจริงว่า เดิมแผ่นดิน
ดินสยามคือ มณฑลพายัพ ลงมานั้น คนพื้นเมืองทั้ง
เดิมเป็นชาติ “ตะว้า” วนคือเขมร คำ “ตะว้า” นี้
เราเรียกกันว่า “ลาว” ซึ่งมีเมืองหลวงชื่อ “ตพบุรี”
และในจดหมายเหตุของชาติฝรั่งเศษแต่ครั้งแผ่นดินพระ
นารายณ์นั้น เขาเรียกเมืองตพบุรีว่า “ตโว” ซึ่งตรงกับ
คำว่า “ลาว” นี้เอง แต่ความจริงนั้นชาติไทยทุกวันนี้
สืบสายโลหิตต่อเนื่องมาตั้งแต่เมืองเชียงแสน, เชียงใหม่
ลำพูน, ลำปาง, แพร่, น่าน ชาติไทยอพยพเลื่อนลงมา
คงตัวเป็นอิสระใต้ร่มเมืองสุวรรณโลก แล้วขับไล่
เขมรเจ้าของที่เดิมพ่ายแพ้ไป

จึงควรเป็นที่สรรเสริญพระอุปนิสัยรักชาติของ
พระเจ้ากรุงธนบุรีว่า เมื่อได้รวบรวมชาติไทยภาค
ใต้เข้าเป็นแผ่นดินเดียวกันแล้วยังเหลือแต่ชาติไทยภาค
เหนือซึ่งเราได้สืบสายโลหิตต่อเนื่องมา ยังเป็นเมือง
ชนของประเทศพม่าอยู่แต่เก่าก่อน พระเจ้ากรุงธน
บุรีจึงทรงพระอุตสาหะยกทัพไปรบพม่าขับไล่ให้พ้น
ไป รวบรวมเอาเมืองเชียงใหม่, ลำพูน, ลำปาง, แพร่และน่าน
เข้าอยู่ในแผ่นดินเดียวกันจนครบเท่าทุกวันนี้ ปลอดภัย

คำว่า เราคนไทยชาติไทย ฝ่ายเหนือ และ ฝ่ายทิศ
ตะวันออกฝั่งแม่น้ำโขงว่า “ลาว” แต่พวกที่เราเรียก
ว่า “ลาว” นั้นเขาเรียกตัวเขาเองว่า “ไทยเหนือ” เรียก
พวกเราว่า “ไทยใต้”

ต่อมา พระเจ้ากรุงธนบุรีมีพระบัญชาให้ปลาส
งมได้เจ้าพระยามหาณรงค์ศักดิ์ (พระพุทธรูปฟ้า
จุฬาโลก) จึงยกกองทัพจากเมืองเขมรเสด็จเข้ามา
ปราบดาภิเษกสำเร็จโทษพระเจ้ากรุงธนบุรีเสีย แล้วก็
สร้างกรุงเทพพระมหานครเป็นเมืองหลวงขึ้นข้างฝั่งซ้าย
แม่น้ำเจ้าพระยาจนทุกวันนี้

การค้าขายในแผ่นดินพระเจ้ากรุงธนบุรีตลอดมา
จนถึงแผ่นดินพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกและแผ่นดินพระ
เลิศรัตนโกสินทร์นั้นไม่น่าจะปกติได้ เพราะต้องมีการ
สงครามต่อเนื่องกันตลอดมาจนการสงครามกับประเทศ
ญวนดังเบตง สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวผู้ทรง
ชยนั้นเข้มแข็งรักชาติ ศาสตร์นา ยังขุดก่อดำเนินพระ
องค์ เวลานั้นด้วยถ้าอากรไม่พอใช้สำหรับทำการปก
ครองแผ่นดิน พระองค์จึงก่อร่างสร้างการค้าขายทาง
ทะเลขึ้นอย่างสมัยโบราณ ในแผ่นดินนี้การค้าขาย

ของกรุงสยามปรากฏว่ารุ่งเรืองใหญ่โตมากอยู่ในประเทศ อาเซียนตะวันออก ประเทศหนึ่ง ยกเว้นแต่เมือง เชียงใหม่ และ เมือง ขนทงหลายของชาติอังกฤษและฮอลันดา ดังที่ปรากฏเป็นความละเอียดอยู่ในรายงานของเซอร์ ยอน ครอเฟิต ราชทูต อังกฤษ และ ตามจดหมายเหต ของ มิสเตอร์ มัลลอคก ได้ความว่าท่าเรือ กรุงเทพฯ มีเรือค้า ไทยถึง ๒,๐๐๐ ลำ กลาส์คนเรือไทย ๔,๘๑๒ คน ค้าขายขาย ทางขึ้นไปถึงเมือง เอหมิง, มาเก๊าทางทิศเหนือ ถึง เกาะชวา, มะลายูทางทิศใต้ ในที่สุดเวลานั้น การ ค้าขายจากท่าเรือ ใน กรุงเทพฯ เป็นท่าเรือใหญ่ที่สุดใน ทิศตะวันออก ยกเว้นเมือง เชียงใหม่ และ เมือง อื่นๆ ซึ่ง เป็นเมืองขึ้นของฝรั่ง ในเกาะชวาและอินเดีย

เมื่อมาถึงสมัยปัจจุบันซึ่งรัฐบาลเลิกการค้าขาย เลี้ยงสัตว์ เรือค้าไทยและกลาส์ไทยแทบจะไม่มีเลย การปกครองแผ่นดินโดยที่รัฐบาลไม่ทำอะไร ปล่อยให้ การงานเป็นไปเองดำเนินกันไปเอง “Laisser faire et laisser aller” นั้นจึงได้ผลร้ายอย่างที่ได้อ่านมานี้ และเพราะเหตุฉะนั้นการค้าขายทางขึ้นของกรุงสยามทาง ทะเลจึงต้องตกเข้าอยู่ในมือชนชาวต่างประเทศทุกอย่าง

ราษฎร มีแต่จะนำผลปลูกเพาะ ที่ทำได้ ออกไปใช้ ค่า
ระวาง เรือ, ค่าแรง คนงาน ทำสินค้าที่ชาว ต่างประเทศทำ
เข้ามาขายเท่านั้น และข้างฝ่ายในเมือง พวกจีน, แวก
และฝรั่ง ที่เข้ามาแย่ง ทำการค้าขาย ได้เงินกำไร และ ค่า
แรง เขาก็แบ่ง เงิน นั้นส่ง ออกไปสู่บ้านเกิดเมืองมารดา
ของเขา อีก ถ้าหาก ความ เจริญ ทาง การ ค้าขาย ดำ
เนิน ไป ได้ อย่าง สมัย แผ่นดิน สมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่
หัวแล้ว ค่าแรง ค่าระวาง และกำไรทั้งหลาย จะคง อยู่
ใน ประเทศ ของเรายี่ฝ่ายเดียว ไม่ต้อง ให้คน ต่างประ
เทศ แบ่ง เอา ไป เป็น ส่วน ใหญ่ อย่าง เดียว

ในเรื่อง การ ค้าขาย ของ กรุงสยาม แต่สมัย โบราณ
ตลอด ลง มา จนถึง ต้น แผ่นดินรัชกาลที่ ๕ มีความ รุ่งเรือง
เพราะ การ ทำนา เป็น ใหญ่ กว่า อย่าง อื่น การ ทำนา ยัง
เจริญ ขึ้น เพียง ไต ราษฎร ก็ หัก ร้าง ทาง พง ปราม ที่ ดิน ทำ
นา แม้ ไฟ ศาสตร์ กว้าง ขวาง ออก ไป ทุก ที่ ถึงที่สุด ชาวนา
ต้อง แข่งขัน ราคาขายข้าวกัน ใน หมู่ พวก ชาวนา เอง ราคา
ข้าว ที่ ขาย ได้ จึง ค่อย ตกต่ำ ลง เสมอ ไป ถึงที่สุด ราคา
ข้าว ตกต่ำ มาก จน ชาวนา ไม่มี กำไร ต้อง เป็น หนี้
เขา ลง ไม่มี เวลา ที่จะ กลับ พ้น ตัว ได้ และ การ เพาะ

ปลุกพันธุ์ไม้ อย่างอื่น นอกจาก ปลุก ข้าว ก็แทบจะไม่มี
เสียเลย

ต่อไปนี้จะ ต้อง ใคร่ครวญ ดูว่า เหตุใด ราษฎร
จึงไม่ริอ่าน เปลี่ยน อาชีพ ไป ทำการอย่างอื่นบ้าง ข้อ
นี้แหละ บ่ง ให้ เห็น ว่า การ ปกครอง ของ รัฐบาล โดย
นโยบาย ที่ ปลดปล่อย ให้ การ ทั้ง หลาย เป็น ไป เอง และ ดำเนิน
ไป เอง โดย ที่ ผู้ ปกครอง ไม่ ออก กำ ตัง และ ความคิด
ช่วย เหลือ อะไร เลย และ ไม่ ทำ อะไร เสีย เลย นั้น เป็น เหตุ
ให้ ฐานะ ของ ราษฎร ทั่ว ไป ตกต่ำ ได้ จริง แท้

ใน ต้น แผ่น ดิน รัชกาล ที่ ๓ ยัง มี การ คึกคัก คราม อยู่
บ้าง เช่น กับ ต้อง รบ กับ เมือง ญวน ทาง ทิศ ตะวัน ออก และ
ต้อง มีความ กัง วาด ใน การ บ้าง กัน ความ อึด อด อด อด
ประเทศ อยู่ รอบ ข้าง ไหน ยัง ได้ ผล ประโยชน์ ใน ส่วน
สาอากร ไม่ พอ ใช้ พระ เจ้า แผ่น ดิน ต้อง ลง ทุน ค่า ขาย เอง
หากำไร มา ใช้ ใน การ แผ่น ดิน และ ข้าราชการ ใน สมัย นั้น
ก็ หา มี ความ สุข สำราญ เท่า กับ ข้าราชการ ใน สมัย ต่อ มา
ไม่ ทั้ง พต เมือง ก็ ต้อง ถูก เกณฑ์ ไป ชัก ดา ทหาราย ทาง ตลอดจน
ฝั่ง แม่น้ำ โขง รัฐบาล ได้ ความ ยุ่ง ยาก ลำบาก กาย
และ ใจ อยู่ จน ถึง ที่ สุด ใน แผ่น ดิน พระจอม เกล้า เจ้า อยู่

หัวรัชกาลที่ ๕ ได้ทำหนังสือสัญญา กับ ฝรั่งต่างประเทศ
ฝ่าย ตะวันตก ยอม เสีย อิสสระภาพ ให้ชนต่างประเทศ เข้า
ปกครองกันเอง ตามกฎหมายบ้านเมืองของเขา ในพระ
ราชอาณาจักรได้ตั้ง จึงตั้งความกังวลไปทางหนึ่ง
ตั้งใจรักษาแต่ทางพระราชไมตรี ตามหนังสือสัญญานั้น
อยู่ได้อย่างเคร่งครัด พวกฝรั่งต่างประเทศไม่มีโอกาส
ที่จะพาลก่อการวิวาทได้

ต่อ^๕นั้น การทำนาค่อยเจริญขึ้น เพราะขายข้าว
ได้ราคาดี ถึงกับฐานะของพลเมืองพลอยสูงขึ้นกว่าเก่า
ได้ตามที่ได้อ้างมาแล้วโดยคำพิพากษา^๕ตนเอง ที่ควรต้องเป็น
ไปตามธรรมดา หาใช่เป็นด้วยความบำรุงเกื้อกูลของ
รัฐบาลไม่ ในกรุงสยาม มีความสงบศึกมานับแต่เลิก
สงครามกับญวน

แต่ในตอนที่รัชกาลที่ ๕ ผลประโยชน์แผ่นดิน
งอกมาก^๕ขึ้นถึงมี^๕ถึง ๘๐ ล้านบาท พระเจ้าแผ่นดินไม่
ต้องทำอะไร เพราะไม่มีความกังวลในศึกสงคราม
ก็^๕มีแต่จะแสวงหาความสุข แบ่งเอาเงินผลประโยชน์
แผ่นดินไปใช้เป็นส่วนพระองค์

ทรงสยามสงบศึกมาได้ ๓๐๐ ปีเศษ มาตอนปลาย
ในแผ่นดินรัชกาลที่ ๕ ที่ ๖ เงินผลประโยชน์แผ่นดินมาก
ขึ้น แต่ท่านก็แบ่งเอาเสียมากขึ้นเกินส่วนที่ควร จนถึง
ที่สุดแบ่งเอาเงินแผ่นดินไปใช้ถึง ๓๒ ล้านครึ่ง เป็นส่วน
๑ ใน ๘ ของเงินได้ของแผ่นดิน ที่พระเจ้าแผ่นดินทั้ง ๒ พระ
องค์ทำได้ถึงนั้น ก็โดยอำนาจสมบูรณาญาสิทธิเต็มที่ ไม่
มีผู้ใดจะกล้าคัดค้านได้ เงินแผ่นดินที่แบ่งเอาไปใช้อย่าง
ฟุ่มเฟือยนั้น นอกจากเหตุที่พระเจ้าแผ่นดินมีพระ
โอรสธิดามากมายหลายพระองค์ นอกจากยังมีเจ้า
จอมตัวโปรดอีก ท่านเหล่านั้นก็ควรมีค่าใช้จ่ายฟุ่ม
เฟือยขึ้นตามกัน

มาในแผ่นดินพระมงกุฎเกล้าฯ ท่านไม่มีศัตรูเป็นราช
บริพาร มากมายก็จริง แต่ทรงพระเมตตากรุณาแก่คน
ทั้งหลายแก่กล้าเป็นพระนิสสัย ใครจะขอเงินสักเท่าใด
ท่านก็ให้ อย่าง พระเวรสันดร ชักใคร่ไม่ลง บอกพระราช
ทานเขาเงิน รายได้ส่วนพระองค์ไม่พอ กรมพระคลัง
ข้างนอกต้องตั้งเป็นรายหน่นอนใช้จรมันแผ่นดิน จึงได้
หยุดจ่ายกัน อันที่จริงเงินรายนี้ได้กระจายออกไปตาม
พ่อค้าวานิชทั่วทั้งแผ่นดิน พอสมควรคดคงเงินใช้หมุน

เจียนใน ตลาด ก็ห้อย หรือไป ทิ้งตา เห็น เหมือน กัน

แต่เมื่อ คิด ว่า เงิน ราย ได้ ของ แผ่นดิน คง ใช้จ่าย
สำหรับ พระเจ้า แผ่นดิน มากมาย ดัง ที่ กล่าว มา แล้ว รัฐบาล
จะ เอา เงิน ที่ ไหน มา ใช้ บำรุง ความ เจริญ ของ บ้าน เมือง ได้
ตาม ความ ปราปรอง ของ ราษฎร ขาด การ ศึกษา การ
อนามัย และ ขาด ความ สงเคราะห์ ทุก อย่าง แก่ การ ก่อสร้าง
อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เป็นต้น ถ้า ท่าน ไม่ เอา เงิน
แผ่นดิน ไป ใช้ ใช้จ่าย มากมาย เช่น นั้น ฐานะ ของ พตเมือง
คง จะ ดี กว่า ทุก อย่าง เป็น อัน มาก

เพราะ เหตุ นั้น แล จะ จึง เกิด คณะ ราษฎร อัน มี พรรค
พวก ร่วมใจ ทั้ง ฝ่าย ทหาร และ พลเรือน ผู้ รักชาติ แท้ ได้ ก่อ
การ ปฏิวัติ ได้ ไล่ ตี ไล่ ขับ เจ้า อำนาจอธิปไตย มา
ของ พระ เจ้า แผ่นดิน เข้า มา อยู่ ที่ อำนาจ ปวงชน ราษฎร
ทั้ง รัฐธรรมนูญ การ ปกครอง ชนใหม่ ให้ ปวงชน ราษฎร
ทุก คน เป็น เจ้า ของ แผ่นดิน ให้ ตั้ง ผู้แทน ตัว เข้า มา รวม
กัน เป็น สภา ราษฎร ชน สภา นั้น จึง มี อำนาจ สูง สุด ในการ
ปกครอง แผ่นดิน

การ ที่ รัฐบาล แต่ ก่อน เอา เงิน ส่วน ใหญ่ ใน ผล ประโยชน์
แผ่นดิน ไป ใช้ บำรุง ความ สุข สมบูรณ์ ของ เจ้านาย มากมาย นั้น ก็

หนา และมีได้นำพาถึงการค้าขายของชาติไทย จนการค้าขายตกเข้าอยู่ในมือชาวต่างประเทศหมดสิ้น กล่าวแต่เพียงการค้าขายทางทะเลทางเดียว ถ้านับเวลาที่กรุงสยามได้เริ่มก่อตั้งวางตัวมาเมื่อภายหลังเสียกรุงศรีอยุธยาแก่พม่า เมื่อยังมีการศึกษาติดต่อกับพม่าและต่อเนื่องมาถึงศึกเมืองญวนในแผ่นดินพระนั่งเกล้าวรจักราชที่ ๓ นั้น แน่แท้ การค้าขายทางทะเลต้องหยุดยั้งไปเอง ชาติฝรั่งที่เขา มาตั้งห้างค้าขายอยู่ ก่อนก็เลิกถอนกลับออกไปสิ้นเชิง

แต่ด้วยเดชะความขยันหมั่นเพียรของพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงรักชาติค้าส่งขายยังเยี่ยมกว่าบรรพบุรุษของท่านในแผ่นดินก่อนๆ ทรงเห็นว่าด้วยสาอากรในเวลานั้นไม่พอใช้ในราชการปกครองแผ่นดิน จึงทรงก่อการค้าขายทางทะเลขึ้นกับต่างประเทศตามที่ใดกล่าวมาแล้ว

หมวดที่ ๑๗

เหตุที่จำนวนสินค้าขาออกนอกประเทศ และสินค้าเข้าในประเทศ ไม่เท่ากัน

ในหมวดที่ ๑๖ ได้พรรณาดังเรื่อง การค้าขายระหว่างประเทศ ของกรุง สยาม มาจน ถึงที่สุดว่า ในการ ค้าขายต่าง ประเทศนั้น กรุงสยาม ต้อง เสียเปรียบ ที่ตรงว่าชาวเมืองไม่ได้ทำการ ค้าขายและ เดินเรือ เอง การ ค้าขาย การเดิน เรือตก อยู่ ใน มือคน ต่าง ประเทศ ทั้งสิ้น เพราะเหตุนี้ กรุง สยาม จึง ต้อง ส่ง สินค้า ออก นอก ประเทศ มากกว่าที่ได้รับ เข้ามา ใน เมือง เป็นจำนวน ราคาถึงมีประมาณ ๒๐ ล้าน บาท หรือจะว่าแต่โดย สั้นๆ ก็คือจำนวน ราคา สินค้า ๒๐ ถึง ๓๐ ล้าน บาท นั้น เป็นจำนวน เงิน ที่เราต้อง ใช้นั้น ข้าราชการ ให้แก่เขาทุกปี เราไม่มีเงินทองจะส่ง หรือ ถ้ามีบ้าง ก็จะ ส่งไม่ ครอบคลุม จึง ต้อง ส่งสินค้าไป แทน

ประเทศ อื่นในทวีปยุโรป, อเมริกาใต้ และในทวีปเอเชีย ที่เหมือน อย่างเรา ก็มี หลาย ประเทศ เช่น ประเทศอินเดีย ที่อยู่ ใกล้ เคียง กับ เมืองเรา เป็นต้น ต้องส่งสินค้า

ออกไปเมืองอังกฤษเป็น ราคา มากกว่าที่ไดรับ จาก อังกฤษ
หนึ่งไม่ต่ำกว่า ๑๕ ล้าน ปอนด์ หรือ ๑๖๕ ล้านบาท ซึ่ง
ผ่านประเทศที่ทำการค้าขายได้เปรียบ โดยที่ส่งสินค้าออก
นอกเมืองน้อยกว่าที่ไดรับเข้ามา ทั้งหลาย ประเทศ ยก
ตัวอย่างประเทศอังกฤษและฝรั่งเศสเป็นต้น คือ ในประเทศ
อังกฤษ ป.ศ. ๑๙๐๓ นั้น

ราคาสินค้าเข้าเมือง (คิดเป็นเงินฝรั่งเศส)

๓๓,๖๘๔ ล้านแฟรง

ราคาสินค้าออกนอกเมือง ๗,๓๓๘ ล้านแฟรง

ผิดเงินกัน ๖,๓๕๕ ล้านแฟรง

จำนวนเงินอังกฤษซื้อสินค้าต่างประเทศใช้มากกว่าที่ขาย
ได้ถึงเท่านั้น ถ้าจะต้องเอาเงินทองออกใช้ หนึ่งพัน แล้ว
อังกฤษจะซื้อของนอกประเทศได้เพียง ๖ เดือนเท่านั้นเอง
เพราะรู้กันอยู่ว่าใน ประเทศ อังกฤษ มีทองสำรองอยู่ไม่
เกิน ๓,๐๐๐ ล้านแฟรง แต่จนทจริง ประเทศ อังกฤษกลับ
ได้เงินทองเข้ามาในเมือง มากกว่าที่ไดส่งออกไปอีก ใน
ประเทศฝรั่งเศสก็เหมือนกัน เมื่อรวมจำนวนราคาสิน
ค้าออกนอกเมืองและที่เข้าเมืองดูในกำหนด ๕ ปี ถึง
ค.ศ. ๑๙๐๓ ก็ได้ความว่า

จำนวน ราคาสินค้าเข้าเมืองใน ๕ ปี

รวม ๒๒,๖๒๘ ล้าน แฝง

จำนวน ราคาสินค้าออกนอกใน ๕ ปี

รวม ๒๐,๖๘๖ ล้าน แฝง

ใน ๕ ปี ผิดเงินกัน

๑,๐๔๒ ล้าน แฝง

เมื่อคิดถวกันตงก็ได้ความว่า มีหนึ่งฝรังเค็ดซอสินค้า
ต่าง ประเทศ มากกว่าที่ขาย ออกไปได้ถึง ๓๘๖ ล้าน แฝง
ถ้าเมืองฝรังเค็ดต้องไซ เงินทองมาก ถึงบะเตทาน เงินทอง
ที่ไซ หมุนเวียนกัน อยู่ใน เมือง คงหมดสิ้นไป เบิ่นแน่ แต่
อนที่จริงเงินมีไซ หมุนเวียนบริบูรณ์ ต่อยี่เสมอ ในกำหนด
๕ ปี ข้างนี้ จำนวน เงินทอง ที่เข้าไปในประเทศ ฝรัง
เค็ดยัง กลับมากจน ถึง ๑,๓๔๔ ล้าน แฝง หรือออกมากจน
บะเต ๒๒๘ ล้าน แฝง

ตามจำนวนเลขที่ได้ยกมาข้างใน ๒ ประเทศนั้น ถ้าแดง
ความจริงให้เห็น ปรากฏว่า วิธีที่จะ คิดดูการ ค่าขาย
ระหว่าง ประเทศว่า จะได้เปรียบ เสียเปรียบ กันเพียงใด
นั้น จะคิดเอา แต่จำเพาะ จำนวน ราคาสินค้าเข้าเข้ามา
หักกัน กับ ราคา สินค้าออก เท่านั้นไม่ได้ ต้อง คิด บัญชี
หักเงิน เจาหน ลูกหน กันจึง จะถูก ยอดบัญชี เงิน คงผิด

กันกับ บัญชี ราคา สินค้า เขาออก อยู่เสมอ และสินค้าเข้า กับสินค้า ออก นั้น ก็คงไม่มี เวลา ที่จะ เทากัน พอดีได้ จะต้องเอา รายรับ รายจ่าย ต่าง ๆ ทาง ขึ้นมา บวก หรือลบ ด้วย ทุกครั้งไป จึงจะได้ จำนวน ที่พอ จะ ใกล้เคียง กับ ความจริง บ้าง แต่ รายต่าง ๆ นั้น มี หลาย ชนิดนัก จะยกมากล่าว ได้ก็แค่ ราย ซึ่ง เป็น สิ่ง สำคัญ อยู่ มาก เท่านั้น คือ

๑. ค่าใช้สอย ในการ ขนสินค้า ออกนอกประเทศ ซึ่ง มีจำนวน ค่าระวาง เรือหรือรถไฟ กับค่าอื่น ซึ่งรับ ประกัน สินค้า นั้น เป็นใหญ่ ถ้าเมือง ที่ส่งสินค้า ออกนอกประเทศ ทำธุระ ในการนเอง เมืองนั้น ก็จะเป็น เจ้าหนของเมือง ที่รับ ของใน ค่าระวาง นั้นทุก สินค้า นั้นได้ เพราะ เหตุว่า ค่าระวาง แยก จะเกิด มีขึ้น คือ เมื่อได้ ส่งสินค้า พ้นไป แล้ว เช่นเดียว กันกับ ราคา สินค้า ที่เข้ามา ใน เมือง เรานั้น เรา จำจะต้อง ใช้ ค่าระวาง เรือ เพิ่ม เติม ให้ เขา ต่อ ภายหลัง อีก ต่าง หาก เพราะ ฉะนั้น เรา จึงจะ ต้อง ใช้ หนี้ เขา ใน ส่วน ค่าระวาง นอก นั้น หนึ่ง

ประเทศ อังกฤษ เป็น เมือง ที่มี เรือ มาก ได้ ขนสินค้า ของ เขาเอง ออกไป แล้ว ยังได้ ขนสินค้า ส่วน มาก

จากเมืองต่าง ประเทศกลับ มาอีก เทียว หนึ่งด้วย ประเทศ
อังกฤษ จึง เป็น เจ้าหน ของ นานา ประเทศ ใน ราย คำ ระวัง
เรือ ใหญ่ ยิ่ง กว่า ประเทศอื่น กรมพาณิชย์การอังกฤษ
ประมาณ ว่า มี หนึ่ง ซาติ ได้ ผล ประโยชน์ ทาง น ถึง ๘๐ ล้าน
ปอนด์ หรือ ๓,๓๗๐ ล้านบาท

ข้างฝ่ายประเทศฝรั่งเศส ยังมี เรือ บน ทุก ดิน ฟ้า ของ ซาติ
เขาเอง น้อย อยู่ ประมาณ กัน ว่า มี เรือ พอกับ ที่จะ บน ทุก
ของ ที่ ส่ง ออก นอก ประเทศ ได้ เพียง ครึ่ง หนึ่ง ใน จำนวน ดิน
ฟ้า เท่านั้น และ ส่วน ดิน ฟ้า ที่ เขา เมือง เรือ ฝรั่งเศส
ยัง ได้ ครอบ บน ทุก น้อย ตง อีก เพียง เศษ ๑ ใน ๓ เพราะ
ฉะนั้น ประเทศ ฝรั่งเศส ต้อง ใช้ หนึ่ง ส่วน คำ ระวัง เรือ ๕ หนึ่ง
ประมาณ ถึง ๓๐๐ ล้าน แฟรังก์

เมือง เรา ไม่ มี เรือ ของ ซาติ ต้อง อาศัย เรือ ต่าง
ประเทศ บน ทุก ดิน ฟ้า ทาง เขา และ ออก ต้อง เป็น หนี้ เขา ทาง
มาก เพราะ ฉะนั้น เรา จึง ต้อง ส่ง ดิน ฟ้า ออก ไป มากกว่า
จำนวน ที่ ได้ รับ ดิน ฟ้า เขา เมือง ราคา ดิน ฟ้า เขา ออก ที่ มาก
กว่า เขา เขา เท่า ไหร่ นั้น ต้อง เอา ไป ใช้ หนึ่ง ราย น เป็น ส่วน ใหญ่
เมื่อ ได้ สัม บัต ตาม ทาง เจ้า ของ เรือ แม้ แต่ เพียง ระยะเวลา
ทาง ระหว่าง เมือง สิงคโปร์ และ ชื่องกง ซึ่ง เป็น แต่ เพียง

ระยะในต้นทางเท่านั้น คงจะได้จำนวน เลขพอที่จะนึกเสีย
ตายแล้วว่า เราควร จะเดิน เรือใน ระยะนี้ เสียเอง ก่อน
เมื่อมีความ เจริญขึ้นอีก จึงเพิ่มเติม เรือเดิน ทางไกล
ออกไป

ในปี ร.ศ. ๑๒๘ มีจำนวน เรือไฟ ที่ออกเดิน จากกรุง
เทพฯ ๘๒๘ ลำรวม ๗๗๓,๓๑๐ ตัน มีเรือกำปั่นใบ ๓ ลำ
๓,๓๓๓ ตัน เรือสำเภา ๑๕๓ ลำ ขาเข้ามากกรุงเทพ ฯ
ก็เท่ากัน เพราะ เรือพวกเดียวกันเอง เดิน กลับมากลับไป
ประจำทำอยู่ และใน เรือพวกนี้ ข้อว่า มีธง ของไทย
อยู่เป็น เรือไฟ ๓๐๘ ลำ ๕๕,๖๖๒ ตัน ค่าระวาง ทั้งต้น
จะรวมเป็นบดเท่าใด ห้ามบัญชีไม่ ถ้วนคนโดยลำพังไป
และ มากรุง เทพฯ นั้น มีจำนวน ขึ้น ทหนึ่ง ๓,๒๕๐ คน ขึ้น
ตาดิ พ่า ๑๒๓,๓๖๐ คน

๒. จำนวนเงิน ที่ควร จะบรรจุ เข้า หรือ ตบ ออกจาก
จำนวน ราคาสินค้าเข้าออกนั้น มีราย เงิน ค่าดอกเบี้ย
ในต้นเงินที่ได้ ไปลงไว้ นอกประเทศ เป็น รายสำคัญที่ ๒

บรรดาชาติต่าง ประเทศ ที่มั่งมีเงินทอง สะสม เป็น
กองทุนอยู่ มากนั้น นอกจากที่ได้ ใช้ทุนทำมต ประโยชน์
อยู่ในบ้านเมือง ของตัวเอง แล้ว ยังไป เทยวตง

ทุนได้ ตาม นานา ประเทศ ต่อ ไป อีก ประเทศ ที่ ได้
บริบทนี้ ต้อง ใช้ ดอก เบี้ย ใช้ ส่วน แบ่งปัน ใน กำไร หัก
ส่วน ใช้ กำไร ในการ สาระพัด อย่าง ที่ ทุน ราย นั้น ทำ
ให้เกิด ผล ประ โยชน์ ชน ทั้ง ต้อง ใช้ เงิน เตือน ค่าจ้าง
ต่าง ๆ ให้ ชาว ต่าง ประเทศ ชน เอา ไป ด้วย เป็นต้น ว่า
รัฐบาล ต้อง ส่ง ดอก เบี้ย และ ผ่อนผัน ทุน ที่ เขามา ทำ ทาง
รถไฟ ทุก ปี บริษัท รถไฟ ปาก น้ำ ทำ จิน แม้ กตอง ต้อง
ส่ง ค่า แบ่งปัน กำไร ให้ ผู้ ถือ หุ้น ส่วน ที่ อยู่ นอก ประเทศ
ต้อง ส่ง กำไร ทุก อย่าง ที่ ห้าง และ บริษัท หรือ บุคคล ชาว ต่าง
ประเทศ ที่ มา ลง ทุน ได้ ใน เมือง ต้อง ส่ง เงิน ออก ไป
ใช้ ค่า ตกจ้าง ของ เขา ที่ ทำ การ อยู่ นอก ประเทศ และ ต้อง
ใช้ ค่า แรง คน ต่าง ประเทศ ที่ เข้า มา หา กิน อยู่ ใน เมือง มี
พวก จิน ใหม่ เป็น ราย สำคัญ คน พวก นั้น ส่ง เงิน ออก ไป
ต่าง ประเทศ รวม ปี หนึ่ง ๆ จะ ไม่ เป็น จำนวน น้อย เลย
กรุง ย้าย มา ต้อง ใช้ หนี้ ราย นี มาก มาย เท่า ใด ก็ เหลือ ที่ จะ
ประ มาณ ได้

ส่วน ประเทศ ที่ มี มี เช่น ประเทศ อังกฤษ เป็นต้น นั้น
มี หนึ่ง ประมาณ กัน ว่า ชาตอังกฤษ ได้ รับ ผล ประ โยชน์
รายได้ ทาง นี จาก นานา ประเทศ และ จาก เมือง ชน ของ เขา

ถึง ๘๐ ล้านปอนด์ หรือ ๓๐๔๐ ล้าน บาท ในที่สุดนานา
ประเทศทั่วโลก ก็จะต้องการทุนไว้นั้น โดยมากไปหา
ที่ เมือง ลอนดอน ได้สะดวกกว่าที่อื่น

เมืองฝรั่งเศสก็เป็นเมืองเจ้าหนี้สำคัญอีกแห่งหนึ่ง
ซึ่งประมาณกันว่าทุนของชาติฝรั่งเศสไปเที่ยวลงไว้ตาม
นานาประเทศราว ๓๐,๐๐๐ ล้านแฟรง และได้ผลประโยชน์
ปีหนึ่ง ๓,๓๓๔ ล้านแฟรง

๓. ค่าใช้สอยที่ชาวต่างประเทศได้เข้าไปเที่ยว
สัญจรอยู่ในเมืองอื่นอีก รายหนึ่ง ซึ่งเป็นจำนวนสำคัญ
ของบ้านเมือง

คนจำพวกนี้ไม่ได้ทำผลประโยชน์อะไรได้ในเมือง
ที่ไปอยู่นั่นก็ต้องชักทุนของตัวเองไว้ในเมืองเดิมมา
จำหน่ายใช้ไป ประเทศใดที่มีคนชาวต่างประเทศ
ชอบไปเที่ยวมาก ประเทศนั้นก็จะได้รับจำนวน
เงินส่วนนี้มาก พตเมืองประเทศใดที่ชอบไปเที่ยว
อยู่ แลดูหาความสุขเช่นนั้นมาก ก็ต้องชักเงินจาก
เมืองของตัวเองไปมาก เป็นเจ้าหนี้ตูกหนกกันอยู่เช่นนั้น

ประเทศอิตาลีเป็นประเทศโบราณ คนต่างประเทศ
ชอบไปเที่ยวดูที่โบราณวัตถุครั้งเก่าแก่ในเมืองนั้นมาก

ประมาณกันว่าคนพวกนั้นเงินจากเมืองเขาไปใช้ใน
ประเทศอิตาลีปีหนึ่งเป็นจำนวน ๓๕๐ ล้านแฟรง

เมืองสวิสเซอร์แลนด์เป็นภูมิประเทศที่เต็มไปด้วย
ภูเขาใหญ่ ตัดกับ ชั้บชัน และบางแห่งสูงจนหนาวน้ำแข็ง
ขังอยู่บนยอดได้ตลอดปี มีทะเลสาบบนพื้นดินที่
สูงหลายแห่งที่ไม่กว้างใหญ่เกิน สักสายตาที่จะเห็นฝั่ง
ข้ามฝากได้ ธรรมชาติของโลกคงแต่งให้เห็นภาพ
เขาไม้เด่นๆ ประกอบกันกับภูเขาเป็นความงดงามชอบ
ตาคนมาก ทั้งอากาศก็สดชื่นดีกว่าตอน คนชาวต่าง
ประเทศที่มามีทรัพย์สมบัติชอบไปเที่ยวอยู่ แลวงหา
ความสุขตามฤดูกาลเสมอ ชาติสวิสเซอร์แลนด์ก็ได้
ผลประโยชน์จากการใช้จ่ายของคนเหล่านั้นปีหนึ่งราว
๒๐๐ ล้านแฟรง

แต่ในแผ่นดินฝรั่งเศสได้ผลประโยชน์ทางนี้มาก
กว่าเมืองอื่นทั้งนั้น กรุงปารีสที่เป็นเมืองหลวงงดงาม
มีที่เที่ยวที่สนุกสำราญมาก ยังมีเมืองเปา เมืองนซ์
และที่ตามชายทะเลทั้งงดงามอีก คนต่างประเทศที่มามี
ได้จากทรัพย์สมบัติของเขาพอที่จะไม่ต้องหาเงินอย่าง
อื่นเข้าไปอาศัยหาความสุขอยู่ประจำราว ๖๖,๐๐๐ คน

ถ้าคิดกะประมาณ ดูว่า คนหนึ่ง ต้องใช้ ๕ ไร่ รอยในการ เติง
๕ ไร่ เพียง วัน ๒๐ แพร่ง ก็ จะเป็น จำนวนเงินถึงปี ๕๘๐
๕ ไร่ แพร่ง

บรรดาชาติซึ่งเปนตกลในรายนกกคชาวเมือง อังกฤษ
อเมริกาเหนือ และ รัสเซีย เป็นต้น ที่ ได้เงิน ไป ตั้ง
เมื่อรวมจำนวน เขา ดู จึง จะ เห็น ได้ ว่า เงินที่ใช้ หัก หั้น
กับ ดิน ค่าเช่าเมือง และ ออกไปนั้นเป็นจำนวน มาก มาย
ใหญ่ หลวง เพียงไร

ดูแต่ ในกรุง เทพาก็จะ พอ เห็น ค่าได้บ้าง ว่าจำนวน
คน ชาวบ้าน นอก ที่ ไป มาทาง รถไฟ แด เรือ เม็ต ต่างๆ นั้น
จะ เอา เงิน ค่าแรง ที่เขาทำได้ เขามา ใช้ จ่ายสักเพียงใด ยิ่ง
ไป เข้า บ่อน เบย เสีย ด้วย กัง คับ หาย มาก ชน ชาว
บ้าน ชาว ร้านต้อง พตอย ได้เงิน ส่วน นั้น โดยทางตรง และทาง
อ้อม เต็มอ ไป

ที่ เมือง มอนติคาโต มี บ่อน เบย ตำ คัญ อยู่ แห่ง หนึ่ง
ในยุโรป รัฐบาล ได้ ผล ประโยชน์ จาก บ่อน นั้น เที่ยง ตง
เป็น กำ ตั้ง ใหญ่ อยู่ ทาง เดียว แต่ เขา ห้าม ไม่ ให้ ชาว
เมือง เข้า ไป เล่น ใน บ่อน นั้น เพื่อ ประสงค์ จะ เก็บ ผล
ประโยชน์ จาก นักเลง ที่เป็น คน ต่าง ประเทศ ฝ่าย เดียว ถ้า

ไปเล่นนิม หาย ลง ถึง กับ ต้อง ชำ คัว ตายเอง ก็มาเข้า
ไว้ดำหรับฝังศพให้ด้วย

ในที่นี้ จะ รวบรวม ใจความ ใน หมวดนี้ มากำหนด
ลง เป็น คำอธิบาย ได้ ดังนี้ ๆ ว่า การค้าขายระหว่างประเทศ
เมื่อจะ คิด ตบ ตาง กัน ดูว่า จะ แลก เปลี่ยน เท่า เทียม กัน ได้
อย่างใดแล้ว (Balance of Trade) จะเอาแต่จำนวนสินค้า
ขาเข้า กับ สินค้าขาออก มา หัก ตบ กัน ไม่ถูก เพราะสินค้า
ขาออก กับ สินค้าเข้า ไม่ มี เวลา ที่ จะ เดิม เท่า เทียม กัน เลย
จะ เท่า เทียม กัน ได้ ก็ โดย ทาง ที่ รวม มณูช เจ้า หุ่น ตุ๊ก หุ่น
ทุก ราย รับ ราย จ่าย มา หัก กัน ลง เท่า นั้น

หมวดที่ ๑๘

การชำระหนี้กันในระหว่างประเทศ

คนโดยมากมักจะเห็นว่า ประเทศใดที่มีสินค้า
เข้าเมือง มากกว่าที่ส่ง ออกนอกแล้ว เมืองนั้นจะดำเนิน
ไปในทางที่จะ ต้ม ระเบิดตาย แต่ได้ ๕๕๕ มาในหมวดก่อน
พอที่จะ เห็นได้ชัด เจนแล้วว่า ความจริงไม่เป็นเช่นนั้น

ควร จะพูดเสียว่าในการ ค้าขาย ระหว่าง ประเทศนั้น
เมื่อใด คิด บัญชี รวม ราย หนี้สิน ทุก อย่าง มา หัก ลบ กันลง
แล้ว เมืองใด ที่ยัง เป็นหนี้ เขาอยู่ข้างเดียว เมืองนั้น
อาจจะ ต้ม ระเบิดตายได้ ประดุจเดียวกับ บุคคลที่เป็น
หนี้เขาไม่มีสมบัติจะใช้พอ

ผิดกันที่ ตรง ว่า ประเทศที่เป็น หนี้เขานั้น ถ้าไม่มี
เงินทองจะส่ง ออกไปใช้พอ หรือ ถ้าต้องส่ง เงินทอง
ออกไป จะไม่มีเงินใช้ หมุนเวียนพอในบ้านเมือง ก็
จำจะต้อง พิมพ์ ขนบตรา กระดาษ ขึ้นใช้ต่าง เงินตรา แต่
จะส่งกระดาษเหล่านั้นไปใช้นอก ประเทศไม่ได้ ค่อยไปก็
ต้องกู้ยืม เงินต่างประเทศนั้นเองมาใช้ หนี้ให้ แก่เขา คือ
ต้องตก เขายู่ในหนทางที่จะ เดินไปข้าง จะ ต้ม ระเบิดตาย มี

ประเทศในยุโรป และ อเมริกา ได้หลาย ประเทศ ที่เป็น อยู่
ดังก้าว ทก วนน

แต่ ถึง เช่น นก ด้ เมื่อการ ใช้ หนี้ เป็น การ แ่ นน ดิน
ใหญ่ ไค เช่น นน ชน แตว เหตุ สำคญ ทาง อน ที่ จะ คอย
ช่วย สบ ตาง ความ อม ตราย น ให้ เมา ตง ไค ก ขง มอ ย บาง

ใน ชน ตัน บุคคล ที่ เป็น หนี้ เขา ส่วน วนน จะ ต้อง
หา ทาง หนึ่ง ทาง ไค ที่ จะ ไม่ ต้อง ส่ง เงิน ทอง ออก ไป เพราะ
เหตุ ที่ จะ ส่ง ไม่ ส่ว กว หรือ เพราะ เหตุ ที่ เงิน ตรา ประเทศ
หนึ่ง จะ เอา ไป ใช้ ใน ประเทศ อื่น ไม่ ได้ เต็ม ราคา บุคคล
นั้น จำ จะ ต้อง ไป หา ขอ ไป ส่ง จ่าย (Cheque) จาก บรรดา
พว ก พ่อค้า ที่ ได้ ส่ง สิ้น ค่า ใน เมือง ออก ไป ขาย นอก ประเทศ
ที่ เป็น เมือง เดียว กัน กับ บุคคล นั้น จะ ส่ง เงิน ไป ใช้ หนี้ พ่อค้า
นั้น ได้ รับ เงิน แตว ถ้า ทำ ตัว ส่ง ให้ บุคคล นั้น ส่ง ตัว ไป ถึง
เจ้า หนี้ ของ ตัว ให้ เจ้า หนี้ ถว ไป ส่ง จ่าย ของ พ่อค้า ไป
เบิก เอา เงิน จาก ตก หน ของ พ่อค้า ที่ ได้ ขอ ของ ไป

แต่ เมื่อ ได้ ก้าว มา แตว ว่า พต เมือง น เป็น ตก หน
ชาว ต่าง ประเทศ มาก ส่วน กว่า ที่ ชาว ต่าง ประเทศ เป็น ตก
หน เพราะ ฉะนั้น จำนวน เงิน รวม ทง สิ้น ที่ จะ ต้อง ส่ง ออก
ไป ใช้ หนี้ ค่า สิ้น ค่า ที่ ได้ ขอ เขามา นน จึง มี มาก กว่า

จำนวนเงินที่ชาวต่างประเทศเป็นลูกหนี้ในค่าสินค้าที่ได้
ซื้อออกไปจากเมืองนี้ เมื่อมีผลต้องการเงินต่างประเทศ
ที่ในเมืองนี้ออกไปใช้หนี้มากขึ้น เงินต่างประเทศนั้น
ก็อาจจะต้องมีราคาสูงขึ้นเป็นธรรมดาอยู่เอง

เมื่อการเป็นไปเช่นนั้น เงินต่างประเทศจะมีอำนาจ
ซื้อของในเมืองได้มากกว่าเก่า เพราะราคาเงินนั้น
สูง ราคาสินค้าในเมืองจะตกต่ำลง หรือถ้าจะเอา
ราคาเงินในเมืองกับราคาเงินนอกเมืองมาเปรียบเทียบ
กัน ราคาเงินนอกจะสูงกว่าราคาปกติของเงินในเมือง
หรือจะพูดอีกอย่างหนึ่งก็คือ เงินในเมืองจะแลกเงิน
ต่างประเทศได้น้อยกว่าปกติ

เป็นต้นว่ารัฐบาลได้ตั้งอัตราแลกเงินบาทกับทอง
ปอนด์อังกฤษไว้ว่า เงิน ๑๑ บาทให้แลกทองคำ ๑ ปอนด์
เมื่อเวลากรุงสยามกับกรุงอังกฤษต่างก็เป็นเจ้าหนี้ลูกหนี้
แก่กันในการแลกเปลี่ยนสินค้าและการอื่นๆ หักลบบัญชี
ลงแล้ว ถ้ารายหนข้างหนึ่งพอลบล้างกันกับรายหน
อีกข้างหนึ่งได้ ไม่ต้องติดค้างกัน เงิน ๑ ปอนด์ก็จะแลก
เงินได้ ๑๑ บาท เป็นปกติอยู่เสมอไป

แต่ถ้ากรุงเทพฯ เป็นหน้ ^๕กรุง ^๕อังกฤษ มากกว่าที่ ^๕กรุง
อังกฤษเป็นหน้ ^๕ จะต้องใช้ ^๕ทองปอนด์ ^๕เขา มากกว่าจำนวน
ที่จะได้มาแน่แล้ว ^๕ราคาเงิน ^๕อังกฤษ คือ ^๕ทองปอนด์ ^๕ที่จะ
มีขายใน ^๕กรุงเทพฯ ตามบรรดาบุคคล ^๕ที่เป็นหน้ ^๕ชาวอังกฤษ
นั้น ^๕ก็จำเป็น ^๕จะต้อง ^๕แพงขึ้น ^๕ตาม ^๕กฎธรรมดา ^๕ที่คอย
บังคับ ^๕อยู่ ^๕เสมอว่า ^๕ของ ^๕สิ่งใด ^๕ที่มี ^๕ผู้ต้องการ ^๕มาก ^๕แต่
ของ ^๕สิ่ง ^๕นั้น ^๕ไม่ ^๕พอ ^๕กับ ^๕ความ ^๕ต้องการ ^๕ของ ^๕นั้น ^๕จะ ^๕ต้อง
แพงขึ้น ^๕สมมติว่า ^๕ใน ^๕ขณะ ^๕นี้ ^๕ราคา ^๕เงิน ^๕อังกฤษ ^๕ใน ^๕กรุงเทพฯ
จะ ^๕แพง ^๕ขึ้น ^๕กว่า ^๕ปกติ ^๕๒๕ ^๕สตางค์ ^๕ หรือ ^๕ปอนด์ ^๕หนึ่ง ^๕จะเป็น ^๕ราคา
๓๓ ^๕บาท ^๕๒๕ ^๕สตางค์ ^๕ ถ้า ^๕เป็น ^๕ตาม ^๕ส่วน ^๕นี้ ^๕เงิน ^๕อังกฤษ ^๕หนึ่ง
ปอนด์ ^๕ก็จะ ^๕ซื้อ ^๕สินค้า ^๕ใน ^๕กรุงเทพฯ ^๕ได้ ^๕เท่า ^๕ราคา ^๕๓๓ ^๕บาท
๒๕ ^๕สตางค์ ^๕ หรือ ^๕ซื้อ ^๕ได้ ^๕จำนวน ^๕สินค้า ^๕มาก ^๕ขึ้น ^๕กว่า ^๕เก่า ^๕อีก
๒๕ ^๕สตางค์ ^๕ หรือ ^๕จะ ^๕คิด ^๕แต่ ^๕หยาบ ^๕ๆ ^๕ก็ ^๕คือ ^๕ว่า ^๕สินค้า
เมื่อยัง ^๕ปกติ ^๕อยู่ ^๕มี ^๕ราคา ^๕๓๓ ^๕บาท ^๕นั้น ^๕มา ^๕ตอน ^๕นี้ ^๕จะ ^๕มี ^๕ราคา
แพง ^๕ขึ้น ^๕ เพราะ ^๕ราคา ^๕เงิน ^๕บาท ^๕ตก ^๕ต่ำ ^๕โดย ^๕ที่ ^๕จะ ^๕เทียบ ^๕กัน
กับ ^๕ราคา ^๕ปอนด์ ^๕ แปล ^๕ว่า ^๕ราคา ^๕ของ ^๕จะ ^๕ตก ^๕ต่ำ ^๕ลง ^๕ เพราะ
ราคา ^๕ของ ^๕ปอนด์ ^๕สูง ^๕ขึ้น

ผล ^๕ของ ^๕การ ^๕ที่ ^๕เป็น ^๕หน้ ^๕ต่าง ^๕ประเทศ ^๕ ตาม ^๕ที่ ^๕ได้ ^๕ชัก
ทำ ^๕เนียบ ^๕มา ^๕กล่าว ^๕นี้ ^๕จะมี ^๕เป็น ^๕ความ ^๕สำคัญ ^๕ใหญ่ ^๕อยู่ ^๕กับ ^๕คือ

๑. ความเสียหายจะเกิดขึ้นในบรรดาพวกที่เป็นลูกหนี้
ชาวต่างประเทศทั่วไป มีพวกพ่อค้าตั้งของเข้ามาขาย
ในเมืองเป็นจำนวนมาก คนพวกนี้เมื่อเจตาการค้าขาย
ปกติอยู่จะต้องใช้หนี้เขาเพียงปอนด์ ๑๑ บาท มา
ตอนนั้นเงินบาทตกราคาหรือเงินปอนด์ขึ้นราคาจะต้อง
เติมเงินจนถึง ๑๑ บาท ๒๕ สตางค์ จึงจะพอใช้หนี้เขา
ได้ปอนด์

๒. บรรดาสินค้าอังกฤษที่มีเข้ามาขายอยู่ในเมือง
จะต้องแพงขึ้นตามเงินบาทที่ตกราคา คือแต่ก่อน
ราคา ๑๑ บาท มาตอนนั้นจะต้องขายราคา ๑๑ บาท
๒๕ สตางค์ พวกพ่อค้าที่เป็นลูกหนี้ต่างประเทศจึงจะ
ไม่ขาดทุน

๓. เมื่อสินค้าต่างประเทศแพงขึ้นกว่าปกติ พ่อเมือง
ก็จะซื้อสินค้านั้นน้อยลง เป็นเหตุที่จะทำให้จำนวน
สินค้าเข้าเมืองน้อยลง เพราะของจะขายยาก พ่อค้า
พวกนี้ไม่กล้าส่งสินค้าเข้ามาในเมืองมาก โดยที่จะ
มีกำไรน้อยลงหรือโดยกลัวขาดทุน เพราะราคาเงินใน
เมืองตกต่ำลงเป็นต้นเหตุ จึงไม่กล้าจะซื้อเขามาก
ลงปลายจำนวนหนี้ของกรุงสยามที่จะต้องให้ให้แก่ต่าง
ประเทศนั้นจะค่อยลดน้อยลง

๔. ข้างฝ่ายบรรดาพ่อค้าจำพวกที่ซื้อของส่งออกนอก
ประเทศนั้น เมื่อตระเงินต่างประเทศขึ้น ราคา เพราะ
ฉะนั้นราคาสินค้าในเมืองจะถูกลงกว่าปกติ โดยคิด
ราคาของต่างประเทศเป็นต้น คนพวกนี้เห็นโอกาส
ดีที่จะรับซื้อสินค้าที่ตกราคานั้นส่งออกไปขายเอากำไร
ได้มากขึ้น สินค้าในเมืองจะไหลออกไปนอกประเทศ
มากขึ้น

๕. เมื่อสินค้าในเมืองจะไหลออกไปนอกประเทศ
มากขึ้น และข้างฝ่ายสินค้าเข้าเมืองก็จะน้อยลงตามที่
กล่าวไว้ในข้อ ๓ นั้นแล้ว พวกพ่อค้าที่ส่งของออกไป
ขายนอกประเทศ ต่างคนต่างจะต้องการเอาเงิน
ที่ขายสินค้าได้นั้นกลับคืน จะต้องขายเงินปอนด์กลับ
เป็นบาทเป็นต้น แต่มาชนหลังนั้นจำนวนเงินหนึ่งใน
เมืองน้อยลง เพราะสินค้าเข้าเมืองน้อยลงและสินค้า
ออกนอกมากขึ้น พวกที่จะต้องการเงินต่างประเทศ
ในเมืองน้อยไป เพราะจำนวนเงินหนึ่งน้อยลงนั้นกระทำ
ให้พวกพ่อค้าที่เป็นเจ้าหนี้ชาวต่างประเทศต้องจำเป็น
ขายเงินต่างประเทศให้ต่ำกว่าราคาจริง หรือพวกลูก
หนี้ข้างฝ่ายนอกประเทศจะหาซื้อเงินไทยที่นอกได้ยาก

ขึ้น เพราะ ไทย เป็น หนึ่งต่างประเทศน้อยลง ราคาเงิน
ไทยในเมืองต่างประเทศนั้นก็จะกลับแพงขึ้น จะแพงไป
จนกว่าจำนวนเงินของไทยกับจำนวนเงินของชาวต่างประเทศ
พอเท่าเทียมตบด้างหายกันไปได้ ค่าแลกเปลี่ยนบาท
กับเงินต่างประเทศจะกลับแตกต่างกันได้ตามอัตราปกติอย่าง
เดิม ดินค้าในเมืองจะกลับขึ้นราคา ทำให้จำนวนที่
จะออกนอกเมืองน้อยลงแล้ว ข้างฝ่ายสินค้าต่างประเทศ
ก็จะขายดีขึ้น เพราะราคาเงินบาทกลับสูงขึ้นเป็นปกติ
จำนวนสินค้าต่างประเทศก็จะกลับเข้ามาเมืองมากขึ้นอย่างเดิม
การชำระหนี้กันในการค้าขายระหว่างประเทศ เป็น
อยู่ตามธรรมดาคงทำได้พรธรรมดาเพียงนั้นยังหาจบไม่ ยัง
จะมีเรื่องการแลกเปลี่ยนกันในระหว่างประเทศที่ภาษาอังกฤษ
เรียกว่า “ฟอเรignเอกซ์เชนจ์” (Foreign Exchange) หรือ
ที่เราเรียกกันสั้นๆว่า “เอกซ์เชนจ์” หรือตามคำใหม่ที่ใช้
ว่าค่าปริวรรตเงินตราเป็นต้น ความเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ
ที่คนค้าขายควรจะต้องศึกษา แต่อยู่ข้างจะเข้าใจ
ยากสักหน่อย จะอธิบายเรื่องแต่สั้นๆหาพอไม่ จำ
จะต้องงดไว้ก่อนเป็น เรื่องใหญ่ในหมวด ๑๘ ต่อไป

แต่ใน หนองน้ำ มีโอกาสที่จะได้ความงได้ อีกหน่อย
หนึ่งว่า ผลของการ เมื่อ ประเทศ เรายัง เป็น หนึ่ง ต่าง
ประเทศ อยู่ นั้น จะแพร่หลายไปกระทบถึง หมู่พลเมือง
พวก ไหม มาก

ได้กล่าว มาว่า ในขณะเมื่อยัง เป็น หนึ่ง ต่างประเทศ
อยู่ มาก ฝ่าย เดียว นั้น ราคาสินค้าที่ส่งออกนอก ประเทศ
จะ ตกต่ำ เพราะ เงิน ต่าง ประเทศ จะมี อำนาจ ช้อ ของ ใน
เมือง ได้ มาก ขึ้น โดยเหตุที่ ผู้ จะต้อง ใช้ หนึ่ง ชาวต่าง
ประเทศ จะต้องยอม เสีย ค่า แลก เงิน เพิ่มขึ้น ให้ เกินอัตรา
ค่า แลก เงิน ตาม ปกติ จึง จะ ได้ เงิน นอก ใช้ หนึ่ง เขา ใน
ทาง ที่ จะ ช้อ ไป ส่ง จำย ส่ง ออก ไป พวก พ่อค้า ช้อ ของ
ส่ง นอก ประเทศ ได้กำไร ใน ค่า แลก เงิน ก็ ยาก จะ ช้อ
สินค้า ใน เมือง ส่ง ออก นอก เรือ ไป กระทำให้ พลเมือง
ที่ ทำ สินค้า ชนิด ที่ ส่ง ออก ไป นอก นั้น ขาย ของ ค่อนข้าง
ในเมือง ไทย พวก ชาวนา เป็น พวก ที่ มี ส่วน ใหญ่ ในการ ขาย
ข้าว ส่ง นอก เมื่อ พ่อค้า หาย ต้อง การ ช้อ ข้าว มาก
ขึ้น ราคา ข้าว ที่ ก็น อยู่ ใน พนเมือง และ ที่ ส่ง ออก นอก จะ
ค่อย ช้น บก ลบ ลง หนึ่ง ทุก ที่ คน พวก นหาร ู้สึก ไม่ ว่า
เมื่อ เวลา ราคา เงิน ต่าง ประเทศ สูง กว่า เงิน บาท นั้น บรรดา

สินค้าทั้งสินต้องตกราคาโดยไม่รู้ตัว เพราะเหตุว่าของ
ที่เคยขายได้เป็นราคาเงินบาทแต่ก่อนเท่าใด เมื่อราคา
เงินบาท ตกต่ำลงขายได้เท่านั้น หรือกลับขายได้ราคาเงิน
บาทมากขึ้น กลับจะดีใจ หมั่นทำของส่งออกไปขาย มาก
ขึ้น แต่อันที่จริงเงินบาทที่ขายของได้มานั้น จะ
ซื้อของต่าง ประเทศหาได้เท่าเก่าไม่ เงินนั้นจะมี
อำนาจซื้อของได้น้อยลง เพราะเหตุที่ตกราคา และ
สินค้าต่าง ประเทศแพงขึ้น เมื่อเวลาเงินบาท ตกราคา
พอเมืองทั้งแผ่นดินต้องซื้อของแพงและได้ค่าแรงซึ่ง เป็น
ค่าจ้างเงินเดือนและผลประโยชน์ที่ได้ต่างๆนั้นน้อยลง
กว่าเมื่อราคาเงินยังปกติอยู่ ความสุขสมบูรณ์ใน
การเลี้ยงชีพจะต้องลดน้อยถอยลงทุกคน

ลักษณะการจะเป็นไปดังกล่าวนั้นจนถึงที่สุดเมื่อค่า
แลกเงินกลับสูงขึ้นตามปกติ และถ้าส่งเคยไปอื่อก
จะเห็นได้ทันทีว่าคนชาวต่างประเทศกลับเป็นลูกหนี้เรา
เข้าแล้ว ราคาค่าแลกเงินบาทกับเงินต่างประเทศ สูง
ขึ้น สินค้าต่างประเทศที่เขาจะต้องตกราคาลง หรือ
อำนาจเงินบาทจะซื้อสินค้าต่างประเทศได้มากกว่าเก่า

แต่ราคาสินค้าที่จะ ออกนอกประเทศได้ จะกลับ ตกต่ำลง เพราะเหตุที่ราคาเงิน ต่างประเทศในเมืองนั้น ตกต่ำลง และราคาเงินบาทจะกลับ สูงขึ้นนั่นเอง ทางได้ทางเสียจะค่อยจัดระเบียบกันได้เองใน ตัวตาม ขรรพดา เช่นเดิมต่อไป เว้นเสียแต่ประเทศฝ่ายหนึ่ง จะเป็นหนี้เขา มากเหลือเกิน จนต้องขอเงินทองบ้าง ทุกเรื่อง ส่งออกไปนอกจนถึงเงิน ต้องพิมพ์ธนบัตรมาใช้ต่าง เงินทุนหมุนเวียน ยิ่งใช้ธนบัตร มากขึ้น เพราะใช้จ่าย มากขึ้น ราคาธนบัตรจะตกต่ำลงเช่นเดิมไป เช่นกับประเทศอเมริกาได้และบางประเทศในยุโรปทุกวันนี้ เป็นต้น ค่าปริวรรตเงินตรา แลกเงิน ของประเทศ เหล่านี้ ตกต่ำลง เกิน ร้อยละ ๕๐ กัม เมื่อเป็นเช่นนั้นเมืองนั้น จะพ้น ตัวได้ โดยยาก

หมวดหน้าจะว่าด้วย ค่าปริวรรต ระหว่างประเทศ (ค่า แลกเงิน) ต่อไป คือ หมวด ๓๘

ตามบัญชี รายสินค้าเข้าเมือง และ ออกนอกประเทศ ของ กรมศุลกากร ที่ได้ทำขึ้น ทุกๆ ปีนั้น จะสังเกตเห็นได้ว่าเมื่อ เวลา การค้าขาย เจริญเช่น ราคาสินค้า ข้าง ออกนอกประเทศ มีจำนวน มาก และมีราคา สูง ราคาทองเข้าเมืองในบัญชีนั้น สูงกว่าราคาทองออกนอกเมืองเดิม แต่

เมื่อเวลาเศรษฐกิจตกต่ำ ชาวนาขายข้าวได้ราคาต่ำ
หรือขาดทุนในการทำนา คนพวกนี้ไม่มีสมบัติอื่นจะ
ขาย เหลือแต่ของเครื่องประดับ ซึ่งเป็นของรักแต่คงตัวอยู่
เมื่อเวลาเขาท้อใจจนต้องแสวงหาเงินที่จะต้องใช้ของ
ซึ่งเป็นของประดับตัวนั้นใส่หน้าเขา โดยความรีบร้อนที่จะ
ต้องใช้เงินจึงได้ราคาต่ำ ชาวต่างประเทศเห็นว่า ราคา
ทองในประเทศเราตกต่ำจะตั้งออกไปขายนอกประเทศ
ได้กำไร จึงเก็บทองขึ้นเต็กขึ้นน้อยที่ราษฎรต้องจำเป็น
ขายโดยราคาถูกลงนั้น รวบรวมตั้งออกไปขายเขาก็กำไร
นอกประเทศ

หมวดที่ ๑๙

การแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ (ค่าปริวรรต) (FOREIGN EXCHANGE)

ในหมวดก่อนได้ชี้แจงถึงเรื่องการค้าขายระหว่างประเทศซึ่งต้องเป็นตลทหนเจ้าหนกน ตามจำนวนราคาสินค้าเข้าและกับสินค้าออกจะมากน้อยกว่ากัน และจะจัดระเบียบในตัวเองลงเป็นปกติไปได้อย่างไรนั้น ในหมวดนี้จะพูดถึงการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศโดยที่นำมาตราของหรือเงินต่างกัน ในเศรษฐวิชาเล่ม ๒ หมวด ๔ ได้กล่าวถึงวิธีใช้เงินตราของนาๆ ประเทศมาบ้างแล้ว แต่ยังไม่มีตัวเลขบอกเนื้อเงินและทองของเงินตรานั้น เพื่อจะเอามาตั้งเป็นเกณฑ์คิดคำนวณแลกเปลี่ยนกันระหว่างประเทศได้นั่นเอง ในทางคิดคำนวณนี้ในชั้นต้นจะต้องรู้ให้แน่เสียก่อนว่า ในเหรียญกษาปณ์จะเป็นเหรียญเงินหรือเหรียญทองก็ดี ในเหรียญกษาปณ์นั้นค่าจะมกำหนดเนื้อทองหรือเนื้อเงินอยู่เท่าใด เมื่อเปรียบเทียบกันตามเนื้อเงินและทองในเหรียญกษาปณ์ต่างกนนั้นได้แล้ว จึงจะคิดราคาแลกเปลี่ยนกันถูกต้องได้ ในการแลกเปลี่ยนเงินระหว่างประเทศนี้ เมื่อจะใช้วิธีบอกตบหนกนแต่ทางบัญชีได้

— ๕๓ —

ก็เพียงแต่ว่า ยังไม่เกินเขตชนบทจะต้องเวนเหรียญ
กษาปณ์เงินและทองออกไปใช้หนี้กัน โดยที่จะต้อง
เสียค่าระวางบรรทุกเงินและทอง ทั้งค่าอินชัวร์นซ์
ประกันความเสียหายนั้นบอกเข้าด้วย จะบอกตัวอย่าง
การแลกเงินแต่ตามบรรดาเมืองสำคัญในโลกมากต่ำในที่
นี้ก่อน คือ

กรุงลอนดอน, ปารีส, นิวยอร์ก, เบอร์ลิน และแอม
สเตอร์ดัม ซึ่งการแลกเงินจะไปรวมเป็นบ่อกลางอยู่ที่นั่น

ลอนดอน

บ่อกลาง	ราคาเหรียญ กษาปณ์ ที่เพิ่มออก	จุดที่เป็นเขต จะต้องตั้งเขา ทองเขาเมือง	เขตที่จะตั้ง ทองออกจาก เมือง
เบอร์ลิน	๒๐.๕๓	๒๐.๕๓	๒๐.๓๒
แอมสเตอร์ ดัม	๑๒.๑๐๗	๑๒.๑๗	๑๒.๐๒
นิวยอร์ก	๕.๘๖๖	๕.๘๐	๕.๘๘
ปารีส	๒๕.๒๕๕	๒๕.๓๔	๒๕.๑๒ ^๑ / _{๒๐}

หมายเหตุ เท่าราคาทอง อังกฤษ ๑ ปอนด์สเตอร์ลิง
เมื่อเวลาท ประเทศ อังกฤษ ใช้ มาตราทอง อยู่

ปาร์ต

บ็อกตาง	ราคาเหรียญ กษาปณ์ ที่เพิ่มออก	จุดที่เป็นเขต จะต้องตั้งเอา ของเขามาเมือง	เขตที่จะตั้ง ของออกจาก เมือง
ตอนคือน	๒๕.๒๕๕	๒๕.๑๒ ๕	๒๕.๓๔
เบอรืต	๑๕๓.๔๖	๑๕๖.๙๐	๑๖๔.๑๔
นุยอวค	๕๑๘.๒๖	๕๑๕.๗๕	๕๒๓.๐๕
แอมต์เคอร์			
แถม	๒๐๘.๓๖	๒๐๗.๑๖	๒๑๐.๑๖

นุยอวค

ตอนคือน	๔.๘๖๖	๔.๘๓	๔.๘๐
ปาร์ต	๕.๑๘๒	๕.๒๓	๕.๓๖
เบอรืต	๘๕.๒๘	๘๔.๕๐	๘๖.๒๕

เบอรืต

ตอนคือน	๒๐.๔๓	๒๐.๓๓	๒๐.๕๓
ปาร์ต	๘๑.๐๐	๘๐.๕๖	๘๑.๓๗
นุยอวค	๔๑๘.๗๘	๔๑๕.๒๕	๔๒๓.๓๐
แอมต์เคอร์			
แถม	๑๖๘.๗๔	๑๖๘.๒๕	๑๗๐.๕๐

การ แลกเงิน ระหว่าง ๔ ประเทศ ที่จดมานี้ ได้ใช้
กัน อยู่ เมื่อ ประเทศ ทั้ง หตาย ยัง ใช้ มาตราทอง อยู่ ด้วย
กัน แต่มา ใน สมัย ที่ เศรษฐกิจ ตกต่ำ ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕
การ แลกเงิน ก็ กลับ กลายเป็น อย่าง อื่น ไป เสีย แล้ว เป็น เหตุ
เพราะ ประเทศ อังกฤษ เลิก ใช้ มาตราทอง ประเทศ
สยาม ก็ พดอย เลิก ใช้ มาตราทอง ตาม ประเทศ อังกฤษ
ด้วย รัฐบาล กำหนด ว่า เงิน อังกฤษ ปอนด์ ให้ แลก เงิน
บาท ได้ ๑๑ บาท การ เป็น เช่น นี้ เมื่อ ราคา เงิน ปอนด์
อังกฤษ จะ ตกต่ำ หรือ สูง ขึ้น เพียง ใด ราคา เงิน บาท
ของ เรา ก็ จำ เป็น จะ ต้อง พดอย ตกต่ำ หรือ สูง ขึ้น ตาม กัน
เพราะ ฉะนั้น เมื่อ เรา เลิก มาตราทอง แล้ว ก็ เป็น อย่าง
ไม่มี หัก อะไร จะ ยึด มัน ได้ เลย ข้าง ฝ้าย ประเทศ
อเมริกา (พ.ศ. ๒๔๗๖) ก็ พดอย ออก จาก มาตราทอง ไป ด้วย
ยัง เหลือ ใช้ มาตราทอง อยู่ ตาม ราย ชื่อนั้น กับ แต่ ประเทศ
ฝรั่งเศส และ ประเทศ สวิตเซอร์แลนด์ กับ ประเทศ สวิตเซอร์แลนด์,
สวีเดน, นอร์เวย์ และ ประเทศ เยอรมัน

ข้าง ฝ้าย ประเทศ จีน รวม ทั้ง เกาะฮ่องกง ซึ่ง ใช้ มาตรา
เงิน มา แต่ ต้น เดิม อย่าง ใด ก็ คง ใช้ อยู่ อย่าง นั้น เกาะ
ฮ่องกง ใช้ เงิน เหรียญ แมกซิโก ซึ่ง มี หน้า หน้า ๓๗๗.๑๘๐๘

เกรนซ์ และมีเนื้อเงินบริดจ์ที่ปนอยู่ในเงินเหรียญนั้น
๘๐๐ ส่วนใน ๑๐๐๐ แต่ในประเทศจีนใช้เงินปนกันอยู่
หลายชนิด คือใช้เหรียญฮ่องกง ๑ และยังมีเหรียญเทศ
(ค่าตั้ง) ใช้กวาน ซึ่ง มีน้ำหนัก ๘๗.๘ เกรนซ์ และมีเนื้อ
เงินบริดจ์ ๑๐๐๐ แต่การใช้มาตราเงินอย่างเมื่องจีน
นี้ เหลือที่จะเอาความแน่นอนมาเป็นเกณฑ์ยืนยันได้
ราคาเงินทั้งใน ตลาดเปรียบ กับราคาทองชน ๆ ใด ๆ อยู่
ไม่หยุดหย่อน เพราะต้องรู้แต่แต่ว่า เงินทั้งใน
ตลาดจะมีราคาสูงต่ำสักเพียงใด แต่ถึงแม้มาราคา
เงินกับทองมีต่างกันเพียง ๑๕ ถึง ๑๖ หนัก หรือจะว่าอีกอย่าง
หนึ่ง ก็คือ ทอง หนัก ๑ บาท แลกเงินได้ ๑๕ ถึง ๑๖ บาท มา
ทุกวันนี้ ราคา ราคาเงินใน ตลาด ตกต่ำลงจนถึงของ หนัก
๑ บาท แลกเงิน ได้ ๕๐ บาท ทำให้การค้าขาย ใน ประ
เทศจีนต้องยุ่งยากอยู่ เพราะเหตุนี้เสมอ แต่ก่อนมา
กรุงสยามก็ใช้มาตราเงิน อย่าง ประเทศจีน ราคาเงิน
บาทต้อง หนัก ๆ ใด ๆ อยู่ เช่น เดียวกัน เป็นเหตุทำ
ให้ชาวนาเดียเปรียบแก่พ่อค้ามาก รัฐบาลจึงเลิกจาก
มาตราเงิน มาใช้มาตราทอง หยุดพิมพ์เงิน บาท ออก
จำหน่าย แต่ใช้ธนบัตรแทน ในชั้นนี้กำหนดราคา

แลกทองปอนด์อังกฤษ ๑ ปอนด์ เท่ากับ ๑๓ บาทเศษ มา
 ตอน หตง น ยก ราคา เงิน บาทสูงขึ้นเท่า ๑๓ บาทต่อ ๑ ปอนด์
 แต่เมื่อ อังกฤษ ออกจาก มาตราทอง เงินปอนด์อังกฤษ
 ตกต่ำลงเพียงใด เงิน บาท ของเราก็ตกต่ำไป
 ด้วย ถ้าคิด สอดกันดูกับราคา ๑๓ บาทต่อปอนด์เมื่อเรา
 ยัง ใช้ มาตราทอง อยู่ ก็จะไม่ผิด กัน นึก

เหตุที่ ราคาเงิน ในโลกต้องขึ้น ๆ ลง ๆ อยู่เช่นที่เห็น
 ถึงทุกวันนี้ วิธีที่จะคิด คำนวณ เงิน บาท แลก กับ เงิน
 ประเทศ หนึ่ง ประเทศใด ก็มีทาง เดียว แต่ที่จะคิดตาม
 ราคาเงิน ขึ้น ๆ ลง ๆ ที่ เขา ประกาศ ลงพิมพ์ รายงาน ทาง
 โทรเลข เป็น รายวันนั้น อยู่ เสมอ ยก ตัวอย่าง คือเมื่อ
 วันที่ ๒๐ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

ปารีส	๘๔.๒๗/๓๒	นิวยอร์ก	๔.๗๔ $\frac{๓}{๔}$
มอนเทรียล	๔.๘๖ $\frac{๓}{๔}$	บริสเซล	๒๓.๗๘
เยนวา	๓๗.๓๘	แอมสเตอร์ดัม	๘.๒๒
มิถิแลน	๖๒.๒๘/๓๒	เบอรลิน	๓๓.๘๔ $\frac{๓}{๒}$
สต็อกโฮล์ม	๓๘.๓๗ $\frac{๓}{๒}$	โคเปนเฮเกน	๒๒ $\frac{๓}{๘}$
ฮอดส์โต	๓๘.๘๐	เจียมนนา	๓๐
แมดดริด	๓๘.๓๓/๓๖	เอเทินส์	๕๘๕
ลัตบอน	๓๓๐	บูดาเปสต์	๕๖๕

ในหมวดก่อนได้พรรณาถึงการค้าขายระหว่างประเทศ
โดยพิสดารมาแล้ว ใน หมวดนี้ จะ ต้อง ชี้แจง ต่อไป
ว่า ประเทศ หนึ่ง หลาย ใช้ เงิน ทอง ตั้ง ไป ชำระ หนี้สิน
กัน อย่างไร คือ จะ ตั้ง เงิน ต้นทุน ตั้ง แต่ ประเทศ หนึ่ง
ไปถึง ประเทศ อื่น เป็นต้น

การค้าขายในระหว่างประเทศเมื่อจะพดกันอย่างง่าย ๆ
ก็มีแต่ที่จะ ตั้ง สินค้า ไป แลกเปลี่ยนกันเท่านั้น และเพื่อ
จะ ชำระ หนี้กันให้ สะดวกขึ้น เมือง หนึ่ง ๆ ก็ ต้อง คิดราคา
สินค้าที่ ได้ ตั้ง ออกจาก เมือง เป็น ราคา ทอง หรือ ราคา เงิน
เป็น คะแนน แล้ว ก็ จะ ตี คะแนน นั้น บวก ลบ หนี้กันด้วย
วิธี ใช้ ไป ตั้ง จ่าย และ ตี แลก เงิน

การค้าขาย ในเมืองเดียวกัน ต้อง ชำระ หนี้กันด้วย
จำนวน เงิน ทอง หรือ ธนบัตร ไป ใช้ หรือ ด้วย วิธี เขียน
ใบ ตั้ง จ่าย ไป แลกเปลี่ยน ชำระ หนี้กันก็ได้ การค้า
ขาย ต่าง ประเทศ ก็ ต้อง เป็น เช่นเดียวกัน ผู้ใด ที่ ตี
ว่าต่างประเทศก็ต่างใช้ มาตราเงินหรือทอง ตามความ
นิยม ของ ชาว เมือง ที่ ย่อม จะ ต่างกันไม่เหมือนกัน เป็น
ต้นว่า เมือง หนึ่ง ใช้ เหรียญกล่าปนี มี น้ำหนัก และ เนื้อเงิน
และ ทอง ปน อยู่ ใน เหรียญ นั้น ตามกฎหมาย บัน เมือง ของ

เขาเท่าใด และต่าง ประเทศ ต่างก็มี มาตรฐาน กัน เช่น
นั้น การ คิดคำนวณ บวก ลบ ใช้ กัน ในการ ข้าราชการ
ต่าง ประเทศ นั้น เมื่อ ได้ คิดคำนวณ ราคา เงิน ที่ จะ แลก
เปลี่ยน กัน ถูก ต้อง แล้ว ข้าง ฝ่าย ลูก หนี้ ที่ จะต้อง ใช้
หนี้ ก็ ต้อง เขียน ใบ สั่ง จ่าย เป็น จำนวน เงิน หรือ ทอง ของ
คน ใน ประเทศ ที่ เป็น เจ้า หนี้ เจ้า หนี้ ผู้ ที่ ได้รับ ใบ สั่ง
จ่าย แล้ว ก็ นำ ใบ สั่ง จ่าย นั้น ไป บอก ขาย ใน ด้าน ที่
เป็น ตลาด เงิน ซึ่ง เรียก ตาม ภาษา ฝรั่งเศส ว่า บอร์ส
(Bourse) หรือ ตาม ภาษา อังกฤษ เรียกว่า เคลียร์ริง เฮาส์
(Clearing house) ด้าน ที่ เป็น ตลาด เงิน นั้น เป็น ที่ รวม
รวม ตัว ใบ สั่ง จ่าย และ ตัว แลก เงิน แทบ ทุก ประเทศ ผู้
ใด จะ แลก เอา เงิน ประเทศ ใด ก็ จะ แลก ได้ ดัง ประสงค์
เพราะ ด้าน ที่ แลก เงิน นั้น ก็ ค่า กว้าง ไร ด้วย ใบ สั่ง จ่าย และ
ตัว แลก เงิน ของ ประเทศ ต่าง ๆ นั้นเอง ถ้า หาก ว่า จำนวน
เงิน ใน ใบ สั่ง จ่าย ของ ลูก หนี้ เจ้า หนี้ นั้น เท่า กันพอดี ไม่
มี เศษ เหลือ ก็ เป็น อัน เชื่อ ได้ ว่า ใน เวลานี้ ประเทศ
ทั้ง สอง ที่ เป็น ลูก หนี้ เจ้า หนี้ ซึ่ง แลก และ กัน นั้น มี เงิน บวก
ลบ กัน ไม่ มี เศษ เหลือ แปล ว่า ลูก หนี้ และ เจ้า หนี้ ต่าง
ก็ ต้อง ใช้ เงิน ลง ต่าง กัน ไป ได้ โดย ดี แต่ การ จะเป็น

ปน อยู่ เป็น ส่วน ๑๐๐ ใน ๑๐๐๐ เท่ากัน กับ เงินไทย และ
เงินเหรียญ นั้น สมมติ ว่า หนัก ๖ ตังค์ จึง คง เป็น พิกัด
ค่า แลก เปลี่ยน ว่า เงิน ๓ เหรียญ จะ แลก เงิน บาท ได้
๕ บาท คิด หยิบ ๗ ว่า เหรียญ หนึ่ง มี น้ำหนัก ๖ ตังค์
และ ใน ประเทศ สยาม ตอน ที่ ได้ นั้น โดย มาก เงิน บาท แพร่
หตา ยไป ไม่ ถึง ต้อง อาศัย เงิน เหรียญ แม็กซิโก และ เงิน
รูปี อินเดีย (เท่ากับ ๑๕ สตางค์) นั้น ช้อ ขาย กัน ภาชี
ชากร ที่ ต้อง ส่ง รัฐบาล ก็ เอา เงิน เหรียญ บรรทุก เข้า
มา ส่ง เป็น อัตรา ๓ เหรียญ ๕ บาท เหมือน กัน รัฐบาล
รับ เงิน นี้ ไว้ แล้ว ก็ ให้ กรม กษาปณ์ หลอม แล้ว พิมพ์ เป็น
เงิน เหรียญ บาท ขึ้น ใช้ ใน เมือง โรง กษาปณ์ ของ รัฐบาล
เปิด รับ พิมพ์ เงิน บาท เช่น กต่าง น เพราะ ฉะนั้น ผู้ใด มี
เงิน เหรียญ ไว้ จะ ต้อง การ เงิน บาท ใช้ เท่าใด ก็ นำ เอา เงิน
เหรียญ แม็กซิโก คราน ก อินทรีย์ ไป แลก เงิน บาท มา ใช้ ได้
ตาม จุใจ การ แลก เปลี่ยน เงิน เหรียญ บาท กับ เงิน เหรียญ
แม็กซิโก ไม่ ต้อง คิด ยุ่ง ยาก อย่าง ไต เพราะ เหตุ เนอ เงิน
บริสุทธิ มี ส่วน อยู่ ใน เงิน บาท และ เงิน เหรียญ นั้น เท่ากัน
ผิด กัน แต่ น้ำหนัก เท่านั้น อัตรา ๓ เหรียญ เป็น ๕ บาท
นี้ จึง ได้ ว่า เป็น อัตรา ของ โรง กษาปณ์ ที่ เท่า เทียม เสมอ กัน

ทั้งนี้จะกล่าวถึงประเทศทั้งหลายที่ใช้มาตราทอง
เหมือนกัน แต่ประเทศหนึ่งก็มีเนื้อทองบริสุทธิ์ และ
น้ำหนักเหรียญ กล่าวกันว่าเขาผลิตกันกับประเทศอื่นอยู่
เสมอ เพราะต่างฝ่ายต่างก็มาจะถือถืออัตราภาพใช้มาตรา
ของเขาตามความนิยมของชาวเมือง เว้นเสียแต่ประเทศ
ทั้งหลายที่เป็นสมาชิกชาติลาติน (The Latin Union)
กล่าวคือ ประเทศเบลเยียมและบรรดาประเทศที่อยู่ใน
ในทวีปยุโรปตอนใต้ มีประเทศฝรั่งเศส, อิตาลี, สวิต
เซอร์แลนด์, ประเทศกรีซ เป็นต้น ประเทศฝรั่งเศสนับ
เงินเฟรังก์เป็นหน่วย ประเทศสวิตเซอร์แลนด์กับประเทศ
เบลเยียมก็เหมือนกัน แต่ประเทศอิตาลีเรียกหน่วยนั้น
ว่า "เลียว"

วิธีจะคิดคำนวณแลกเงินต่างประเทศทั้งหลายนั้น
ต้องคิดตามเกณฑ์ของเหรียญ กล่าวกันว่าทั้งหลายมาตั้งให้
เหมือนกันเสียก่อน คือ

๑. โจทย์ว่า ถ้าจะคิดว่าทองปอนด์สเตอร์ลิง ๑
ปอนด์จะเป็นเงินเฟรังก์ฝรั่งเศสเท่าใด

ต้องตั้งเกณฑ์ทองปอนด์ ๑ ปอนด์มีน้ำหนักเท่ากับ
๗.๙๘๘๐๕ แกรม ตามมาตราอังกฤษหนัก ๑๒ = ทองบริสุทธิ์
๑๑ แกรม

ถ้าทองบริสุทธิ์ ๙๐๐ = ๓๓๐๐ แฟรง เราจะคำนวณ
ได้ตามนี้ $\frac{๗.๙๘๘๐๕ \times ๓๓ \times ๓๓๐๐}{๓๒ \times ๙๐๐}$ ก็ได้ผลว่าทอง อังกฤษ

๑ ปอนด์ = ๒๕.๖๒๑๕ แฟรง

๒. โจทย์ว่า ทองปอนด์อังกฤษ ๑ ปอนด์จะมีราคา
เป็นทอง มาร์คเยอรมัน เท่าใด

ถ้าหากว่าเราเอาทองบริสุทธิ์หนัก ๕๐๐ แกรม มายุบ
เป็นเหรียญทอง ๒๐ มาร์คเป็น $๖๙ \frac{๓}{๕}$ เหรียญ ถ้าปน ๒๐
มาร์ค มีเนื้อทองบริสุทธิ์ = $\frac{๙}{๓๐}$

๓. โจทย์ว่าทองปอนด์ ๑ ปอนด์จะเป็นเหรียญมาร์ค
เท่าใด ถ้าทอง ปอนด์ อังกฤษ ๑ ปอนด์ = ทอง บริสุทธิ์
หนัก ๗.๙๘๘๐๕ แกรม ถ้าหนัก ๓๒ แกรม = ทองบริสุทธิ์
๓๓ แกรม

และ ถ้าทองบริสุทธิ์หนัก ๕๐๐ แกรม = ๓๓๙๕ มาร์ค

$$\therefore \frac{๗.๙๘๘๐๕ \times ๓๓ \times ๓๓๙๕}{๓๒ \times ๕๐๐} \text{ ๑ ปอนด์ } = ๒๐.๔๓ \text{ มาร์ค}$$

คิดคำนวณ मात्रา เงิน เหรียญ แม็กดีโก

แต่กับทอง ปอนด์ อังกฤษ

๔. โจทย์ว่าเหรียญเงิน แม็กดีโก ๒๘๕ เหรียญจะเป็น
ทอง ปอนด์ อังกฤษ เท่าใด

ถ้าเหรียญเม็กดีโก ๑ เหรียญ มีน้ำหนักเงิน ๓๗๗.๓๘๓

เกรน (Gr. Troy)

ถ้าทองปอนด์ ๑ ปอนด์ มีเนื้อทองหนัก ๓๓๓.๐๐๓๖ เกรน
 ทROY และ ส่วนที่ แยก กัน นั้น ทองหนัก ๑ บาท เท่ากับ
 เงินหนัก ๓๓.๓๓ บาท ต้องเสีย คำนาย หน้า ใน ค่า แยก
 เงิน ๑ เปอรเซนต์ ครัง

ตาม ข้อ ๕ โจทย์ ว่า เงินเม็กดีโก ๕๘๕ เหรียญจะ เป็น
 ทอง ปอนด์ อังกฤษ เท่า ไ้

เงินเม็กดีโก ๑ เหรียญ = เนื้อเงิน ๓๗๗.๓๘๓ เกรน

ส่วน แยก เงินหนัก ๓๓.๓๓ = ทองหนัก ๑ บาท

ทองหนัก ๓๓๓.๐๐๓๖ = ทอง อังกฤษ ๑ ปอนด์

ทอง อังกฤษ ๑๐๐ ปอนด์ หัก คำนาย หน้า ออก ๑ เปอร
 เซนต์ ครัง = ๙๙.๕ ปอนด์

• • $\frac{๕๘๕ \times ๓๗๗.๓๘๓ \times ๑๐๐ \times ๙๙.๕}{๓ \times ๓๓.๓๓ \times ๓๓๓.๐๐๓๖ \times ๑๐๐} = ๒๘ \text{ ปอนด์ } ๒$
 ชั่งตัง ๘ เปนน

ค่าปริวรรตแลกเงิน

ระหว่างกรุงลอนดอนกับนิวยอร์ก

โจทย์ว่า ๑๐ เหรียญทอง = ๕๓๗๕ เอานซ์ทอง
 บริดจ์

ได้ ไซ้ วิชาคิดคำนวณ ตะเข็บยุ่งยาก เหมือน ทักท้วง
มา คิดให้ คำนวณ ไม่ การ ตั้ง ราคา แลก เงิน เป็นใหญ่ อยู่ ที่
พวก ขนาคาร์ ต่าง ๆ ที่ตั้ง อยู่ใน กรุงเทพฯ เมื่อ ผู้ใด จะ
ส่ง เงิน ออกไป ไซ้ หน นอก ประเทศ หรือ ได้รับ ไป ส่งจ่าย
จาก ตูหน ต่าง ประเทศ มา เมื่อ จะส่ง เงิน บาท ออกไป
ก็ต้อง ไป สอบถาม ขนาคาร์ ต่าง ๆ ว่า เขาจะคิด ค่า แลก
เปลี่ยน เท่าใด ขนาคาร์ ใด คิดราคา ค่า แลก เงิน บาท น้อย
ก็ต้อง ขอ ไป ส่งจ่าย จาก ขนาคาร์ นั้น และ เมื่อ ได้รับ ไป
ส่งจ่าย ไซ้ หน จากต่าง ประเทศ เป็น จำนวน เงิน ต่าง ประเทศ
ที่ตั้ง มานี้ ก็ ต้อง เอา ไป ส่งจ่าย นั้น ไป เทียบ สอบถาม
ตาม ขนาคาร์ ต่าง ๆ นั้น อีก ขนาคาร์ ใด คิด เป็น จำนวน
เงิน บาท ให้ มาก ก็ ต้อง ข่าย ไป ส่งจ่าย ให้ แก่ ขนาคาร์ นั้น

ในหนังสือพิมพ์ รายวัน มี บอก พิกัด อัตรา แลก เงิน ต่าง
ประเทศ อยู่ แทบ ทุกวัน พอ ให้ ผู้ จะ แลก เงิน ทราบ ได้
เป็น ประมาณ เท่านั้น แต่ เมื่อ ถึง เวลา จะ แลก เงิน กันจริง
ก็ต้อง ไป ตกลง กับ ขนาคาร์ ดังที่กล่าว มา โดย เฉพาะ เพราะ
เหตุ ที่ พิกัด แลก เงิน ที่ ได้ ลงพิมพ์ ประกาศ ไว้ นั้น จะ เอา เป็น
แน่นอน ไม่ได้ เงิน ต่าง ประเทศ อาจ มี ราคา ขึ้น ๆ ลง ๆ
อยู่ เป็น นิติ แม้ แต่ ใน วัน เดียว ก็ ผิด กัน ได้ ถึง ๒-๓ ครั้ง

การ แลกเงิน ระหว่าง ประเทศ ดังที่ได้ยก ตัวอย่าง มา
แสดงให้เห็น พอ เป็นเค้าว่า ขรรคาคอระ จะ คำนวณ
เปรียบ เทียบ ราคาเงิน แลก เปลี่ยน กับ โดย ดังตัว เลข
เป็น เกณฑ์ อย่างใด บ้าง นั้น ใน หมวด ๓๘ ได้ยก เอา
กรุง ลอนดอน กรุง ปารีส กรุง เบอร์ลิน เมือง แอมส์
เตอร์เดิน ซึ่งเป็น บ่อ ตลาด เงิน กุญ ใน ทวีป ยุโรป และ
ข้าง ประเทศ สหรัฐ อเมริกา เหนือ ซึ่ง เมือง นิวยอร์ก
เป็น บ่อ รวมทุน สำคัญ ใหญ่ อีก แห่ง หนึ่ง มา เป็น ตัวอย่าง นั้น
เพราะ เหตุว่า เมือง ๕ เมือง นี้ เป็น เมือง ที่มี เงิน ทอง
กว่า เมือง อื่น ใน โลก เงิน ทอง ของ คน ทั้ง หลาย ใน บริเวณ
นั้น จึง ไป รวม สะสม กอง เป็น ตลาด เงิน อยู่ ที่ นั้น ผู้ใด
จะ คำ ก่า ไร ขอ ขาย เงิน ทอง และ ตัว ไป ส่ง จำย, ตัว แลก เงิน
ก็ ไป รวม อยู่ ใน ตลาด นั้น

ใน หมวดนี้ จึง จะ เอา มา ตรา เงิน ทอง ของ ประเทศ เหล่า
นั้น มา ย่อ ความ กล่าว เป็น ลำดับ ไป ยก เว้น ประเทศ
อังกฤษ ซึ่ง กรุง ลอนดอน เป็น ตลาด เงิน ใหญ่ ยิ่ง ใน โลก และ
ลักษณะ ตลาด เงิน ใน กรุง ลอนดอน ต้อง พาด พึง อาศัย ธนาคาร
ของ ประเทศ อังกฤษ Bank of England เป็น ใหญ่ เมื่อ
จะ กล่าว ถึง ตลาด กรุง ลอนดอน จึง จำ เป็น จะต้อง ยก

เอาวิธีการเงินของ ธนาคาร ขนมากด้าวเป็น ความพิศดาร
เล็กน้อย จึงจะ เข้าใจความได้แจ่มแจ้งยิ่งขึ้น

ในตอนนี้จะยกเอาลักษณะ การเงิน ของ ประเทศ ฝรั่งเศส
เข็ด มากด้าว เป็น ต้นไป ประเทศนี้ใช้ มาตรา เงิน กับ
มาตรา ทอง ปัน กัน อยู่ ทั้ง ต้อง อย่าง ซึ่ง เรียก กัน ใน ภาษา
ฝรั่งเศสว่า เป็นมาตราเงิน ขากระเมรอก (É talon Boiteur)
กฎหมายบังคับให้ ใช้เหรียญกษาปณ์เงิน และเหรียญ กษาปณ์
ทอง ใช้ กัน ได้ โดยไม่มี จำกัด จำนวน และ จำกัด เป็น
ชนิด หนึ่ง อย่างใด ใน เหรียญ ทอง ๒๐ แฟรง ฝรั่งเศส ที่
เรียก กันว่า เหรียญ นูโปเลียน หรือ เหรียญ หลุยส์ ทอง
หนึ่ง มี เนื้อ ทอง บริสุทธิ์ ปันอยู่ เป็น ส่วน ๙๐๐ ใน ๑๐๐๐
จำกัด น้ำหนัก ของ บริสุทธิ์ หนัก ๑ กิโลแกรม ให้พิมพ์
เหรียญ กษาปณ์ ได้ เป็น ราคา ๓๐๐๐ แฟรง เทียบ กับ ทอง
ปอนด์สเตอร์ลิง อังกฤษ ซึ่ง กฎหมาย บังคับ ได้ ว่า ทองหนัก
๕๐ ปอนด์ (Troy) ให้ โรงกษาปณ์พิมพ์ เป็น เหรียญปอนด์
สเตอร์ลิง ๑,๙๖๘ เหรียญปอนด์ หรือ ซอเวอเรน แต่
โดยที่ประเพณีคงราคาของ หรือเงินซื้อ ขายกัน เอา
หนัก ๑ เอานซ์ (= ๓๑.๑๐๕ กรัม) เป็น เกณฑ์นั้น ตาม
ปกติ ทองหนัก ๑ เอานซ์ ก็คงเท่ากับ ราคา ๓ ปอนด์

๑๗ ซิตถึง ๑๐ ๕๕ เปนซ์ ผู้ใดมีทองคำแท่ง ถ้า
ไม่ปรารถนาจะเอาไปเป็นภาระใช้สร้อยหรือเครื่องประดับ
ตกแต่ง ก็ควรนำทองคำนั้นไปให้ โรง ก่อสร้างของ รัฐบาล
พิมพ์เป็นเหรียญทองคำ เพราะ โรงก่อสร้างของ รัฐบาล
แห่งเดียว จะพิมพ์เหรียญ ทองออกใช้ ตาม กฎหมาย เป็น
ต้นว่าถ้านำทองคำไป ส่งธนาคาร ของ ประเทศ อังกฤษ ที่กล่าว
แล้ว ธนาคารได้รับ ทองบริสุทธิ์ ๑ เอานซ์แล้ว ก็จะ
ใช้เหรียญ ปอนด์ หรือ ธนบัตร ของ ธนาคาร นั้น เป็นจำนวน
๑ ปอนด์ ๑๗ ซิตถึง ๘ เปนซ์ต่อทองคำ ๑ เอานซ์ ผลเงินกันอยู่
๑ ๕๕ เปนซ์ ต่อ เอานซ์นั้น จะ เป็น ค่า ดอกเบี้ย ต่ ๕๕ ๕๕
ได้คิดเอา รวม ทั้งค่าใช้สร้อยในการ นั้น ด้วย

เมื่อเปรียบ เทียบ เหรียญทอง แพร่งฝรั่งเศส กับเหรียญ
ทอง ปอนด์ อังกฤษ และ คิดคำนวณ ตาม มาตราบังคับ
ของ รัฐบาล ทั้ง ๒ ฝ่ายแล้ว ก็จะได้ความ ว่า ทอง แพร่ง
ฝรั่งเศส ๒๕.๒๕๕๕ แพร่ง เท่ากับ ทอง ๑ ปอนด์ แต่ใน
ประเทศฝรั่งเศสใช้ มาตราเงินปอนด์ด้วย ตาม กฎหมาย
๕๕ เกณฑ์บังคับ ว่าทอง ๑ หนัก ให้ แลกเงิน เท่ากับ ๑๕ ๕๕
หนัก แต่ โดย เหตุที่ ราคาเงิน กับ ทอง ทุกวัน น ผลัก

ถึง ทอง ๑ บาท แลก ได้ เงิน ๔๐ บาท เช่น นั้นถ้ารัฐบาล
ตามใจให้ ชาวเมือง นำเงิน ไป แลก ทอง ได้ ตาม ส่วน น
ทอง ใน ประเทศ ฝรั่ง เค็ด จะ ต้อง หัก ดั้น ไป เสีย นาน แล้ว
รัฐบาล จึง ตง กฎหมาย ตง ไว้ ว่า รัฐบาล มี อำนาจ ที่
จะ ใช้ ขนบ ักร แทน เหรียญทอง แลก กับ เหรียญเงิน ได้ โดย
ที่ ไม่ ยอม จะ เอา ทอง ออก แลก กับ เงิน ตาม ชอบใจ ของ ผู้
จะ ขอ แลก เพราะ เหตุ นี้ รัฐบาล จึง ก้า เอา ทอง ไว้ ใน
เมือง ได้ แน่ นอน แต่ ถ้า จะ มี ผู้ มา แลก ทอง ดั่ง ไป ไว้
ต่าง ประเทศ ดัง เท่า ไ้ รัฐบาล จะ ต้อง ทำ ความ ตก ลง
เป็น ข้อ ตัญญา กับ เสีย ก่อน และ ข้อ ตัญญา เหล่า นี้ ก็นั่ง
ไป ใน ทาง ที่ จะ ก้า ทอง ไว้ ใน เมือง เท่า นั้น แต่ มา ภาย
หลัง ใน ค.ศ. ๑๙๔๘ รัฐบาล ฝรั่ง เค็ด ออก กฎหมาย ใหม่ เปลี่ยน
มาตรา เงิน เป็น มาตรา ทอง กำหนด ว่า เงิน แพลง ซึ่ง เป็น
หน่วย ของ เงิน ฝรั่ง เค็ด นั้น ต้อง มี น้ำหนัก ทอง บริสุทธิ์ ๖๕
มิลลิ แกรม ครึ่ง มี เนื้อ ทอง บริสุทธิ์ อยู่ $\frac{๕๐๐}{๑๐๐๐}$ ขอให้ ดู ความ
ละเอียด ใน เรื่อง ธนาคาร ฝรั่ง เค็ด ใน หมวด ที่ ๒๓ ต่อไป

ข้าง ฝ่าย ประเทศ เบอเจียน, ลัวิกเซอร์แลนด์ และ อิตาลี
ซึ่งเป็น ลาติน ยูเนียน (The Latin Union) และได้ ทำ ตัญญา
ไว้ ต่อ กัน โดย ฉะเพาะ นั้น ก็ได้ ตัญญา กัน ว่า เหรียญ เงิน

และเหรียญทอง ใน ระหว่าง ๔ ประเทศ^๕ นี้ จะแลกเปลี่ยน
กัน ได้ ประดุจ ใน ประเทศ เดียวกัน แต่ ประเทศใดที่ได้อ
ใช้ เหรียญเงิน ลงเขตต์แดนเข้าไปอยู่ในเขตต์อีก ประเทศ
หนึ่ง และ เมื่อ ประเทศ^๕ นี้ จะ ชน เอา เหรียญเงิน กลับ ไป
แลกกับ ประเทศ เดิม ประเทศ เดิม นั้นจะต้องใช้ เหรียญ
ทอง ที่ เค็ม น้ำหนัก ให้ ตาม มาตรา ใน ทำนอง เดียวกันกับ
ที่ ประเทศ^๕ ทง หลาย ๔ ประเทศ^๕ นี้ จะ นำ เงิน ไป แลกทอง ได้

เมื่อ เวลา การค้าขาย ของ ประเทศใดตกต่ำลง ประเทศ
นั้น ต้อง ตั้ง ทอง ออก ไป ใช้^๕ จน สิ้น เชิงกม^๕ เหลือแต่
เหรียญเงิน กษาปณ์ และ ชนบัตร ไว้ ใช้ หมุนเวียน ใน เมือง
เท่านั้น ดัง นั้น ชื่อ ว่า เมืองนั้น ใช้ มาตราทอง แต่
ห้าม ทอง ใช้ ไม่

ยก ตัวอย่าง เช่น ประเทศ อิตาลี^๕ ซึ่ง สมัย หนึ่ง ไม่
มี ทอง เหลือ อยู่ เลย นอกจาก นั้น มี ประเทศ สเปน,
โปรตุเกส และ กรีซ ที่ เอา เขียง อย่าง ของ มาตราฝรั่งเศส
ไป ใช้ ประเทศ เหล่า นั้น ก็ ใช้ ทอง ใน เมือง ออกไป แล
นอก ประเทศ จน สิ้น เชิง เหลือแต่ เหรียญเงิน และ ชนบัตร
ใช้แทน เหรียญทอง ราคาซื้อขาย เหรียญทอง ใน ประเทศ
เหล่านั้น จึง ได้ สูง กว่า ราคา ขรรพตา อยู่ เสมอ

ในประเทศสหรัฐอเมริกาเห็นใช้เงินเป็นมาตรา
มาแต่เก่าก่อน ครั้นมาใช้มาตราทอง ก็คงพิกัดค่าแลก
เปลี่ยน ทอง กับ เงิน ดังที่กล่าวมาแล้ว ในประเทศดาคิน
ยูเนียน รัฐบาล ออก ขนบตร ใช้แทนเหรียญเงินและทอง
ทำนองเดียวกัน ยังมีประเทศ คานาดา ซึ่งฉันนึกว่าจะ
ใช้ มาตราทอง และ คง พิกัด ว่า ๕.๘๖ = เหรียญเงิน
จะให้ มี ราคา เท่ากับ เหรียญ ทอง อังกฤษ ๑ ปอนด์ คือ
คง ราคาเงิน แลกทอง เป็น ส่วนหนึ่ง ๑๖ ต่อ ๑ ใน ประเทศ
คานาดา ไม่มี โรงกษาปณ์ และ ไม่มี ทอง ใช้ เลย จะมี อยู่บ้าง
เล็กน้อย เป็น ทอง ปอนด์ อังกฤษ และ เงิน เหรียญ สหรัฐ
อเมริกา เห็น ใช้ หมุน เวียน อยู่ กับ ขนบตร บ้าง

ในประเทศสยาม เราก็คาดายกัน เมื่อ แรก เปลี่ยน
มาตราเงิน ไป ใช้ มาตราทอง รัฐบาล คง ราคาของทองคำ
(สิบบาท) ว่า ทอง ทองคำ เหรียญ หนึ่ง ให้ มี ทอง บริสุทธิ์ หนัก
๘๐๐ ส่วน ปน ทองแดง ๑๐๐ ส่วน มี น้ำหนัก ๖.๒ แกรม เมื่อ
คิดคำนวณ เปรียบเทียบ กับ เหรียญทอง ปอนด์ สเตอร์ลิง
อังกฤษ ก็ จะ ได้ ความ ว่า เงินบาท ของ เรา ๑๓ บาทเศษ
จะ แลก ทอง ปอนด์ อังกฤษ ได้ ๑ ปอนด์ แต่ รัฐบาล ก็ ไม่
ได้ พิมพ์ เหรียญทอง ขึ้น ใช้ เลย ทั้ง หยุด พิมพ์ เงิน เหรียญ
บาท เสีย ด้วย พิมพ์ ขนบตร ออก ใช้ แทน เงิน หมุน เวียน

มาภายหลังก็เลย ออกกฎหมายว่า ผู้ถือธนบัตรจะ
แลกเอาทอง หรือ เงิน กลับคืน ไม่ได้ แต่ธนบัตรนั้นให้
ใช้หนี้กันได้ ในประเทศโดยไม่มีเขตต์ชนจำกัดจำนวน

พิกัด แลกเปลี่ยนเงิน ระหว่าง ประเทศ ซึ่งกันและกัน
โดยมีธนบัตร อย่าง เดียว หรือ เหรียญเงิน ตำราค่าอยู่
กว่าราคาตลาดนั้น เหตุใดพิกัดค่าแลกเงินจึงตั้งอยู่
ได้ เพราะธนบัตรแต่ละเงินนั้น เมื่อไม่มีราคาจริง แต่
หากว่าคนในพื้นเมืองมีความเชื่อมั่นอยู่แล้ว ธนบัตร
แต่ละเหรียญเงินนั้น ก็อาจจะใช้เป็นเงินลงทุนหมุนเวียน
อยู่ได้เสมอ

การ แลก เปลี่ยน เงิน ซึ่งกันและกันในระหว่างประเทศ
สุดแล้วอยู่ แต่ที่ตรงว่า ดินค้าขาออกและขาเข้าจะ
มีจำนวน มาก น้อยกว่ากันเพียงใด และถ้ารัฐบาล
คอยระวังไม่พิมพ์เงิน เหรียญหรือธนบัตรออกใช้หมุนเวียน
มากเกินไปจนทำให้การใช้ในการค้าขายแล้ว อัตรา
ค่าแลก เปลี่ยน ก็คงจะดำรงอยู่ได้ ตามส่วนที่จะต้อง
คกค่าหรือส่งชน โดยจำนวนหนี้ข้างละ มาก น้อยหมก
กัน ในระหว่าง ประเทศ เป็นใหญ่ตามที่ได้ชี้แจงมา ใน
หมวดก่อนแล้ว

งบแสดงฐานะทางการเงิน งบกำไรขาดทุนของหน่วย
 เป็นบาทของกอง

ข้อ	งบแสดงฐานะการเงิน	งบกำไรขาดทุน	งบแสดงฐานะการเงิน	
			งบแสดงฐานะการเงิน	งบกำไรขาดทุน
๑) งบแสดงฐานะการเงิน	งบแสดงฐานะการเงิน	งบกำไรขาดทุน	งบแสดงฐานะการเงิน	งบกำไรขาดทุน
๑) งบแสดงฐานะการเงิน	งบแสดงฐานะการเงิน	งบกำไรขาดทุน	งบแสดงฐานะการเงิน	งบกำไรขาดทุน
๒) งบแสดงฐานะการเงิน	งบแสดงฐานะการเงิน	งบกำไรขาดทุน	งบแสดงฐานะการเงิน	งบกำไรขาดทุน
๓) งบแสดงฐานะการเงิน	งบแสดงฐานะการเงิน	งบกำไรขาดทุน	งบแสดงฐานะการเงิน	งบกำไรขาดทุน
๔) งบแสดงฐานะการเงิน	งบแสดงฐานะการเงิน	งบกำไรขาดทุน	งบแสดงฐานะการเงิน	งบกำไรขาดทุน

៥) ថវិកា	ក កេរ្តិ៍រាជ្យ	៩០០	៨៣៥	៧៧.០៤៣៧	៧៤.៧២៩
	៨ វត្តច្បារដំរី			៤៩.៥០៣៣៤៤	៤៧៣.៤៧០៣
៦) ឧស្ម័ន	១ វត្តច្បារដំរី	៤៧៣	៤០០	៣៩០.៥៤២២៨	៩៧៣.៤៧០៣
	២ ក្រុងក្រចេះ		៤៤៥	៣៥៤.៣២៣៥	៣៥៤.៧៣៥៧
៧) គេរដំរី	៣ ក្រុងក្រចេះ	៤៣០.៧០៧	៤៣០.៧០៧	៣៧០.៧៤៧០	៣៧០.៧៤៧០
	៤ ក្រុងក្រចេះ			៣៧០.៧៤៧០	៣៧០.៧៤៧០
៨) គេរដំរី	៥ ក្រុងក្រចេះ	៤៣០.៧០៧	៤៣០.៧០៧	៣៧០.៧៤៧០	៣៧០.៧៤៧០
	៦ ក្រុងក្រចេះ			៣៧០.៧៤៧០	៣៧០.៧៤៧០
៩) គេរដំរី	៧ ក្រុងក្រចេះ	៤៣០.៧០៧	៤៣០.៧០៧	៣៧០.៧៤៧០	៣៧០.៧៤៧០
	៨ ក្រុងក្រចេះ			៣៧០.៧៤៧០	៣៧០.៧៤៧០
១០) គេរដំរី	៩ ក្រុងក្រចេះ	៤៣០.៧០៧	៤៣០.៧០៧	៣៧០.៧៤៧០	៣៧០.៧៤៧០
	១០ ក្រុងក្រចេះ			៣៧០.៧៤៧០	៣៧០.៧៤៧០

น้ำหนักของเหรียญทอง และเหรียญเงิน กับค่าเท่ากันของเหรียญทั้งหลาย
เป็นน้ำหนักอังกฤษ

ชื่อประเทศ	ชื่อเหรียญ กล่าวบน	ทองบริสุทธิ์ ใน ๑๐๐๐ ส่วน	เงินบริสุทธิ์ ใน ๑๐๐๐ ส่วน	แกรนด์ ทรอยอังกฤษ	
				น้ำหนักทั้งหมด	น้ำหนักแร่บริสุทธิ์
๑๑) ญี่ปุ่น	๓๐ เยน		๘๐๐	๓๒๘.๖๐๕๕	๓๑๕.๗๔๒๓
	๕๐ เยน		๘๐๐	๒๖๘.	๓๘๒.
๑๒) ฟิสิกัลปีนส์	๑ เปโซ	๘๗๕.		๒๖.๐๘๖๓	๒๒.๘๗๗๐๕
	๑ ดอลลาร์		๘๐๐	๔๐๐.๖๒๕๓	๓๖๐.๕๖๓๔
๑๓) สยาม	บาท		๘๐๐	๒๓๔.๒๗๓๓	๒๐๖.๒๘๕๐
๑๔) อเมริกา	๕ ดอลลาร์	๘๐๐		๓๒๘.๐๐๐๐	๓๑๖.๐๘๘๘๕
	๑ ดอลลาร์		๘๐๐	๔๓๒.๕๐๐๐	๓๗๓.๒๕๓๔

หมวดที่ ๒๐

การเชื^๕หน^๕ในทางการค้าขาย

ธนาคารทุก^๕วัน^๕นี้^๕มี^๕อยู่^๕ท^๕ง^๕ไป^๕ใน^๕โลก^๕ ประเทศใด
เมืองใด^๕มี^๕การ^๕ค้า^๕ขาย^๕มาก^๕ ก็^๕มี^๕ธนาคาร^๕ใหญ่^๕น้อย^๕และ
ก^๕ง^๕ก^๕ัน^๕ด^๕า^๕ว^๕า^๕จะ^๕ออก^๕ไป^๕มาก^๕ มี^๕ด^๕ม^๕ป^๕ท^๕า^๕น^๕และ^๕ระ^๕เบ^๕ย^๕บ
ว^๕ิ^๕ธ^๕การ^๕ค^๕้า^๕เงิน^๕ทอง^๕ ก^๕บ^๕การ^๕ค^๕้า^๕เงิน^๕เชื^๕และ^๕หน^๕ก^๕น^๕ต^๕ว^๕ง^๕
น^๕า^๕ๆ^๕ ด^๕ุ^๕ค^๕ด^๕ั^๕ง^๕แต่^๕ก^๕ฎ^๕ห^๕มา^๕ย^๕แ^๕น^๕ด^๕ิน^๕ต^๕ว^๕ง^๕ๆ^๕จะ^๕คว^๕บ^๕ค^๕ุ^๕ม^๕บ^๕ั^๕ง^๕ก^๕ัน^๕
โ^๕ก^๕ค^๕ภ^๕ย^๕อ^๕น^๕ต^๕ร^๕า^๕ย^๕ไม่^๕ให้^๕เกิ^๕ต^๕ มี^๕ค^๕ว^๕า^๕ม^๕เ^๕ด^๕ย^๕ก^๕่^๕ป^๕ระ^๕ชา^๕ชน
ของ^๕เขา^๕เพ^๕ียง^๕ใด^๕ ใน^๕หน^๕ง^๕ด^๕ี^๕เศ^๕ร^๕ฐ^๕วิ^๕ท^๕ยา^๕เบ^๕ง^๕ค^๕ัน^๕ช^๕น^๕น^๕
ไม่^๕ด^๕ั^๕อ^๕ง^๕การ^๕จะ^๕ด^๕ี^๕บ^๕ด^๕า^๕ว^๕เขา^๕เร^๕ื่^๕ง^๕ร^๕าว^๕ของ^๕เขา^๕มา^๕ก^๕ล^๕้า^๕ว^๕ให้^๕
มา^๕ก^๕ค^๕ว^๕า^๕เก^๕ิน^๕ไป^๕ จะ^๕ย^๕ก^๕ด^๕เ^๕เร^๕ื่^๕ง^๕และ^๕ว^๕ิ^๕ธ^๕การ^๕ค^๕้า^๕ของ^๕
ธนาคาร^๕ต^๕า^๕ง^๕มา^๕ก^๕ล^๕้า^๕ว^๕เพ^๕ียง^๕ท^๕เก^๕ย^๕ว^๕ของ^๕ก^๕บ^๕การ^๕เชื^๕หน^๕ใน^๕
การ^๕ค^๕้า^๕ขาย^๕

ข้อ^๕ใหญ่^๕ใจ^๕ค^๕ว^๕า^๕ซ^๕ึง^๕เป็น^๕ว^๕ั^๕ค^๕ฎ^๕ป^๕ระ^๕ส^๕ง^๕ค^๕์^๕ของ^๕ธนาคาร^๕
น^๕ ม^๕ู^๕ง^๕จะ^๕ซ^๕ื^๕อ^๕เงิน^๕และ^๕หน^๕(Debt) ด^๕ว^๕ย^๕การ^๕ท^๕ี^๕จะ^๕ก^๕่อ^๕ให้^๕
เกิ^๕ต^๕หน^๕(Debt) หน^๕ค^๕ือ^๕ไป^๕

เพ^๕ระ^๕น^๕ะ^๕น^๕ั^๕ง^๕จะ^๕จ^๕ิ^๕ได้^๕ว^๕า^๕นาย^๕ธนาคาร^๕เป็น^๕พ^๕่^๕ค^๕้า^๕
ค^๕น^๕หน^๕ึง^๕เบ^๕ิ^๕ด^๕ร^๕า^๕น^๕บ^๕อ^๕ก^๕ขาย^๕ค^๕ว^๕า^๕เชื^๕หน^๕ ช^๕ู^๕ระ^๕ด^๕้า^๕ค^๕ญ^๕

ของ นายธนาคารนั้น ไม่ใช่จะออกเงินให้ผู้อื่นก็ นาย
ธนาคารมีแต่จะเก็บ รวบรวมเอาเงิน ของผู้อื่น มาฝาก
ไว้ไป ให้เจ้าจำนำของเขาก็ต่อไป

ธนาคารที่มีชื่อเสียงดังนั้น คงจะมีคนเชื่อถือมาก
ผู้ใดมีเงินก็เอาไปฝากเป็นเงินสำรองไว้ใช้สอยเมื่อ
เวลาจะต้องการจ่ายกระแสรายวัน (Current Account)
เงินฝากเหล่านี้ตาม ขรรพลาผู้ฝากไม่ถอนเอาไปหมด
ทีเดียว หรือจะถอนเอาไปหมดสักบางส่วนก็มี
เงินฝากไว้ใช้เช่นเดียวกัน นายธนาคารเมื่อได้ทำการ
ไปไม่ช้านาน ก็สามารถจะประมาณรู้ค่าการได้ว่า
เงินฝากของเจ้าจำนำทั้งหลายนั้น คงจะมีเหลือจาก
ที่ได้ถอนไป เป็นส่วนมากน้อยเพียงใด และวันหนึ่งๆ
ผู้นำเงินมาฝากและข้างที่ถอนไปนั้น นายธนาคาร
จำจะต้องมีเศษเงินไว้คอยใช้ข้างฝ่ายพวกที่จะถอนสัก
เท่าใด เงินฝากทั้งหลายเหลือจากนั้น นายธนาคารมี
สิทธิตามกฎหมายที่จะเอาไป ค้ำขายได้ในทางที่จะให้
ผู้อื่นก็ต่อไป หรือในทางที่จะรับซื้อหนี้ของผู้อื่น
โดยที่จะคิดดอกเบี้ยเป็นค่าวงด (Discount) หักเอา
ดอกเบี้ยนั้นมาไว้เสียก่อนแล้วจึงใช้คืนเงินไป

ตัวเงินกู้ดังกล่าวมานี้มี ๒ ชนิด ชนิดที่ ๑
เป็นสัญญาใช้ตัวเงินและดอกเบี้ย อย่างเอกดารักหน
กันตามธรรมดา (Promissory note) สัญญาใช้ดอกเบี้ย
และตัวเงินนั้นเป็นกำหนดเวลาชำนานตามแต่จะตกลง
กัน ตามธรรมดา นายธนาคารมักจะกำหนดเวลาให้
ต้น เช่น กำหนด ๗ วัน, ๑๕ วัน, เดือนหนึ่งถึงสามเดือน
หรือหกเดือนเท่านั้น ความมุ่งหมายของนายธนาคาร
ก็คือ จะใช้ทุนของเขาให้หมุนเวียนอยู่เสมอ ผู้
ที่ถูกไปเมื่อถึงกำหนดเวลาใช้ตามสัญญา ได้นำตัว
เงินและดอกเบี้ยมาส่งแล้ว จะกู้ยืมอีกต่อไปก็ได้
ถ้าหากว่านายธนาคารยังเชื่อถือความซื่อตรงของผู้ หนี้
การเชื่อหนี้ชนิดที่ ๒ นั้น มีลักษณะที่นายธนาคาร
เป็นผู้รับซื้อหนี้ทางหักลดต้นเงิน เป็นดอกเบี้ยล่วงหน้า
ที่ภาษาอังกฤษเรียกกันว่าดิสเคาน์ (Discount) หักลด
ดิสเคาน์ออกเสียแล้ว เหลือเท่าใดก็ให้ผู้ขายหนี้
ไป เป็นคณวาทดดอกเบี้ยที่ถูกกันตามธรรมดาหนึ่ง
เป็นดอกเบี้ยร้อยละ ๘ เมื่อนายธนาคารคงหักดิสเคาน์
(Discount) แต่เพียง ๖ หนึ่งร้อยละ ๓ นายธนาคารก็
คงมีกำไรร้อยละ ๕ ค่ะ

พ่อค้าที่ ๑ ได้รับต้นเงินไปแค่ ๘๘ เท่านั้น และก่อน
นี้ไป เมื่อนายธนาคารที่หนึ่งจะต้องการทุน ก็อาจจะ
เอาเอกสารรายนไปขายลดราคาให้แก่ธนาคารอื่นก็ได้
ในที่สุดเอกสารฉบับนั้นอาจได้ซื้อขายกันต่อไปหลาย
ครั้งหลายหน จนกว่าจะถึงเขตห้ามสัญญาในเอกสาร
นั้น เมื่อถึงเวลาจะเรียกเอาเงินคืนนั้นคน ผู้ถือ
เอกสารคนหลังที่สุดก็ไปเรียกเอาเงินจากพ่อค้าคนที่ ๑
ที่เป็นผู้ได้รับต้นเงินเป็นครั้งแรก บรรดาผู้ที่ได้
ซื้อประทบหลังสัญญาต่อเนื่องกันไปนั้น ไม่ต้องกังวล
ถึงรายเหนือนเลย เงินเสียแต่ค่าที่จะใช้หนี้คือพ่อ
ค้าที่ ๑ นั้นเอง ไปล้มละลายลง พวกที่ได้เช่นซื้อไว้
บนหลังสัญญา ก็ต้องรีบกระหายไป ตามๆ กัน

ตอนนี้ไปสมมติว่าข้างฝ่ายพ่อค้าที่ ๒ เป็นผู้ขาย
สิ่ง เมื่ออยากจะได้ทุนและกำไรให้เร็วขึ้น จะแบ่ง
สินค้าอันเหมาะขายให้พ่อค้าอีกคนหนึ่งหรือต้องคนตาม
คนจนไปก็ได้ แต่ต้องให้พ่อค้าคนหลังๆ นั้นเขียนตัว
ตามราคาของที่ซื้อไปนั้นให้ โดยมีกำหนดเวลาใช้
หนี้ต่างๆ กัน พ่อค้าคนที่ ๒ เมื่อจะต้องการทุนไปซื้อ
สินค้าอีก ก็ต้องนำเอาตัวของผู้พ่อค้าหลังๆ นั้นไป

ให้ ชนาкар ไต ชนาкар หนึ่ง รม ช้อ หนึ่ง ค้อ ไป ทำนอง
เดียว กัน กับ ที่ ไต กล่าว มา ใน ตอน ต้น

การ ค้าขาย ตามธรรมดา เป็น เช่น นี ถ้าหากว่า พ่อ
ค้า ต่าง ๆ ที่ ไต กล่าว มา เป็น ลำดับ ไป นั้น จะต้อง รอ
คอย รับ เงิน จน กว่า ดิน ค้า จะ หาย อย ไป ถึง มื่อ พต เมือง แลว
ใน เวลา ที่ คอย นั้น จะ ค้า อะไร ไม่ ได้ เสีย เลย เพราะ ต้น
ทุน หมด ไป เสีย แลว และ ถ้า คอย คอย กัน เช่น นี แม้
แต่ ผู้ ก่อ สร้าง ดิน ค้า เดิม ซึ่ง เป็น หัตถกรรม เป็น ต้น ก็
จะ สร้าง ดิน ค้า นั้น ไม่ ได้ ค้อ ไป เพราะ ทุน ไป ติด เสีย หมด
กรรมกร และ ลูกจ้าง ทั้ง หลาย ที่ รมจ้าง ทำงาน อยู่ ก็ จะต้อง
หยุด พัก เลิก งาน ไป

ได้ บรรยาย การ ค้าขาย มา เพียง นี ก็ พอ จะ เห็น ได้
ชัด แลว ว่า การ ขาย เชื้อ, ขาย หน กน ตาม เช่น ทก กล่าว
น ทำ ประ โยชน์ และ ส่ง เสริม ความ เจริญ ให้ แก่ บ้าน เมือง
ได้ เพียง ไต คง คง แต่ ชนาการ รม ทุน แต่ เล็ก น้อย แลว
ก็ ก่อ สร้าง การ เชื้อ และ การ หน กว้าง ขวาง เกิน ทุน ทุน เดิม
ไป ได้ ดัง เพียง ไต ชนาการ ดำ หรับ ชาติ ของ เรา ยัง ไม่ มี
พต เมือง ยัง ไม่ วั จก ใช้ วัช ชนาการ ทว ไป การ ค้าขาย
ของ เรา ก็ จำ เป็น จะ ต้อง เดิน ข้าง อยู่ เอง

หมวดที่ ๒๑

ธนาคาร

ธนาคารใหญ่ทั้งหลายในประเทศยุโรป มีระเบียบการต่าง ๆ กัน เช่น ธนาคารของชาติอังกฤษ (Bank of England), ของชาติฝรั่งเศส, ชาติเยอรมัน, ธนาคารเมืองสกอตแลนด์และไอร์แลนด์ เป็นต้น ไนยังตั้งเป้าหมายที่รัฐบาลอนุญาตและตั้งกฎหมายควบคุมให้ สิทธิพิเศษหรือวงเงินเป็นเขตอำนาจการทำของธนาคาร เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายของราษฎรนั้นจะมีต่าง ๆ กัน ด้วย

ธนาคารของชาติอังกฤษ คือ (Bank of England) เป็นธนาคารเก่าแก่ที่ได้ตั้งมากว่าสองร้อยปีแล้ว ภาวะระเบียบและวิธีจัดการ ซึ่งค่อยเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย ต่อมาจนถึงทุกวันนี้ และธนาคารที่เกิดขึ้นต่อภายหลังก็ได้เอาเยี่ยงอย่างไปใช้เป็นแบบแผนบ้าง เหตุที่ธนาคารประเทศอังกฤษมีฐานะเป็น ปึกแผ่นมั่นคงและดำรงความเจริญมาได้ช้านานนั้น ในที่นี้จึงควรจะนำเรื่องธนาคารของชาติอังกฤษ มากล่าว เป็น หลักการเสียก่อน และเมื่อถึงคราวที่จะยกธนาคารของประเทศ

โตมาเปรียบเทียบ จึงจะนำเอาเรื่อง ของ ประเทศ นั้น
มาถ้าว ค่อย ภายหลัง

ตาม พงศาวดาร ของ ประเทศ อังกฤษ ก่อน สมัย ที่ได้
อ่าน ตง ชนาคาร นวนใน ค.ศ. ๑๖๘๔ นั้น บ้าน เมือง มี
คึก ท่ง ภายนอก ภายใน ทพย์ สมบัติ ของ ชาว เมือง ไม่
สู้ จะ ปลดอด ภัย นก ผู้ใด มี ทพย์ สมบัติ เครื่อง เงิน ทอง
และ ภาชนะ ใช้ สร้อย อัน มีค่า มัก จะ นำ ไป ฝาก ตาม โรง
ร้าน ช่าง ทอง ใน ตอน ตอน เป็น คน ที่มี หอง คลัง เก็บ ของ
มัน คง บัง กัน ใจ ผู้ ราย ได้ เสีย ค่า ฝาก ให้ พอ สมควร
หรือไม่ คง เสีย เสีย ภายหลัง พวก ช่าง ทอง มี คน เชื้อ ถือ
ความ ซื่อสัตย์ ของ เขา มาก ชน พวก นั้น กร้อ าน ออก ไป
ค้า ขาย เชื้อ หน ให้ พด เมือง กุยม ไป ทำ คน ค้า ขาย ค้าย การ
ค้า ของ ชนาคาร บัง จวบ นั้น คือ พมพ ชนบตร ออก ใช้ เป็น
เครดิต เชื้อ หน ตัญญา ว่า จะ ใช้ เงิน ตาม จำนวน นั้น คน
ให้ ทนทเมอ ผู้ถือ ชนบตร จะ คง การ

ในปี ค.ศ. ๑๖๘๔ พด เกษฐ ฐิด หนี ใน เมือง อังกฤษ
รวม เงิน ทน ได้ ๑๒,๐๐๐,๐๐๐ ปอนด์ แล้ว ก็ เขา ทน ทง
หมด นน ให้ รัฐบาล ก คิด ดอก เบย ร้อย ละ ๘ ต่อ ปี แล้ว
ยัง ให้ รัฐบาล เสีย เงิน ค่า จัด การ ชนาคาร ให้ อีก ปี ละ ๔๐๐

ปอนด์ ข้างฝ่ายรัฐบาลสมัครคนตอบแทนยอมให้ธนาคาร
ออกธนบัตรได้เท่ากับจำนวนเงินที่รัฐบาลนำไป ภาย
หลังนั้นต่อมาเงินทุนของธนาคารนั้นงอกงามขึ้นอีก ธนาคาร
ให้รัฐบาลกู้รวมทั้งสิ้น เป็นเงิน ๓๓,๐๓๕,๓๐๐ ปอนด์ ซึ่ง
รัฐบาล อังกฤษ ยังเป็นหนี้อยู่จนทุกวันนี้

เมื่อ รัฐบาล อังกฤษ ไม่มีการควบคุม ปล่อยให้
ธนาคารทั้งหลายออกไป เชื้อหน หรือชนบทนั้นได้ตามชอบ
ใจ ธนบัตรของธนาคารต่างๆก็งมมากจนทุกที่ ธนาคาร
ใดออกธนบัตรเกินเงินทุนที่มีอยู่ ชาวเมืองไม่ไว้ใจ
จะรับเอาเงินกลับคืน ตามสัญญาไม่ได้ ธนาคารนั้นก็
ต้องล้มละลายไป การค้าขายมีความเสียหายจนทั่ว
ถึงกันตลอดไป จึงโทษกันว่าผลของการเสื่อมเสีย
นั้น ออกจากมูลเหตุที่ธนาคาร กรุง อังกฤษ และธนาคาร
ตามหัวเมืองได้ ออกรับธนบัตร เชื้อหน มากเกินไปจนต้น
เหตุเกินเงินทุนที่มีอยู่ ควรจะคงกฎหมายวางข้อ
บังคับในเรื่องออกธนบัตรลงไว้ รัฐบาลจึงตั้งกรรมการ
คณะหนึ่งขึ้นพิจารณาในเรื่องเงินทอง ได้ผลความจริง
จากรายงานของกรรมการนั้นแล้ว รัฐบาลจึงได้ร่าง
สัมปทานชื่อว่า (Bank Charter Act) ประกาศเป็น

กฎหมายขึ้นใช้ ในปี ค.ศ. ๑๘๔๔ มีหมวดมาตราที่สำคัญ
ที่จะได้กล่าวต่อไป คือ

ธนาคารอังกฤษนั้นจะต้องแยกออกเป็น ๒ แผนก แผนก
หนึ่ง เป็น แผนก ออก ฉบับตรา (Issue Department) อีก
แผนกหนึ่งเป็น แผนก ชะการ ของธนาคาร (Banking De-
partment) ซึ่งต่าง ก็จะเป็น อิสระ ทำแต่การส่วนของ
แผนกโดย เฉพาะไม่เกี่ยวข้อง ประปน กัน แผนกหนึ่ง มี
หน้าที่ทำแต่ ส่วน ชะการ ของ ธนาคาร อีก แผนกหนึ่ง
ทำหน้าที่พิมพ์ ฉบับตรา ออก เท่านั้น

ผู้จัดการ ของ ธนาคาร ต้อง โอน เงิน ทอง และ เอกสาร
สำคัญ ที่เป็น หลักทรัพย์ ให้ ไว้ เป็น ประกัน หลักทรัพย์
นั้นราคาเงิน ดี ดี ล้าน ปอนด์ (๑๕,๐๐๐,๐๐๐ ปอนด์) ไป
ให้แผนก ออก ฉบับตรา แผนกนี้ได้รับ เงิน ทอง และ เอก
สาร หลักทรัพย์แล้ว ก็ได้ ออก ฉบับตรา เท่าจำนวนเงิน
ดี ดี ล้าน ปอนด์ ไปให้แผนก ชะการ ของ ธนาคาร

ในจำนวนเงิน ๑๕,๐๐๐,๐๐๐ ปอนด์ (ดี ดี ล้านปอนด์)
นั้น รวมจำนวนหนี้ของรัฐบาลที่ได้กู้ ไปจากธนาคารเป็น
จำนวนเงิน ๓๓,๐๑๕,๑๐๐ ปอนด์ นนด้วย สำหรับเงินราย
ธนาคาร ยึด เอา สัญญา กู้ ไว้ เป็น เอกสาร ประกัน ทรัพย์

ซึ่งจะเอาไปซื้อขายกันได้ในตลาด นอกจากนั้นยังมี
เหรียญกษาปณ์ หรือ ทองแท่ง, เงินแท่งซึ่งเหลืออยู่ และ
ไม่ต้องการใช้ในแผนกธุรการของธนาคารนั้น โอนไป
ให้แผนกออกธนบัตรเป็นประกันไว้ในแผนกออกธนบัตร
นั้นอีก มีที่จำกัดไว้ว่าเงินแท่งนั้นไม่ให้เกิน $\frac{๕}{๑๐}$ หรือ
๒๕ เปอร์เซ็นต์ของราคาจำนวนเหรียญทองกษาปณ์และ
ทองแท่งที่มีอยู่

ตามกฎหมายข้อบังคับนั้น ผู้ใดจะต้องการธนบัตร
จากแผนกออกธนบัตร ถ้า นำทองแท่งไปส่ง แผนก
ออกธนบัตรนั้นจะคิดราคาทองเป็นน้ำหนัก ๑ เอาน์ (ทรอย)
= ๓๑.๑๐๔ แกรม ออกธนบัตรแลกเอาทองนั้นไว้ โดย
ไม่คิดค่าพิมพ์เหรียญกษาปณ์หรือค่าใช้สอยอะไรอีก
ซึ่งที่แท้จริงค่าใช้สอยนั้นเป็นราคา $๑ \frac{๑}{๒}$ เป็นนี้ต่อทอง
๑ เอาน์ ข้อบังคับที่ส่งนี้ได้เป็นหลักสำคัญที่ใช้มาจน
ทุกวันนี้

ในประเทศอังกฤษยังมีธนาคารตามหัวเมืองที่ออก
ธนบัตรได้อยู่อีก แต่สำหรับธนาคารอังกฤษนั้น ในวง
เขตระยะเวลา ๓ ไมล์โดยวัดรอบกรุงลอนดอน ธนาคาร
อังกฤษปิดประตูค้าออกธนบัตรได้แห่งเดียว ธนาคาร

นอกจากนี้ และที่อยู่ ในจังหวัด ๖๕ ไม่นอก ตอนตอน
ไปนั้นจะได้รับต้นปีตบระศุค่าด้วย ธนาคารใดที่มี
เจ้าของต่ำกว่า ๑๐ คน ซึ่งได้ตั้งก่อน ค.ศ. ๑๘๔๔ จึงจะ
ออกธนบัตรได้ วัตถุประสงค์ของกฎหมาย ค.ศ. ๑๘๔๔
นั้น เพื่อจะลดจำนวนธนบัตรของธนาคารตามหัวเมืองให้
น้อยลง ตั้งแต่นั้นต่อไปห้ามไม่ให้ผู้ใดในกรุงอังกฤษออก
ธนบัตร โดยสัญญาให้ผู้ถือธนบัตรเรียกเงินคืนได้
ทันที และไม่ให้ธนาคารใดออกธนบัตรได้ เว้นเสียแต่
ว่าธนาคารเหล่านั้นมีสิทธิที่จะออกธนบัตรได้ก่อนวันที่ ๖
พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๘๔๔ เอกสิทธิ์พิเศษจะสิ้นสุดลง
ถ้าหากว่าธนาคารทั้งหลายตามหัวเมืองที่ได้รับอนุญาต
เข้าเป็นบริษัทเดียวนั้นล้มละลาย และต้องหยุดการออก
ธนบัตรต่อไป กฎหมายที่อ้างนี้ทำให้การเปลี่ยนแปลง
ไปมาก แต่ก่อน ค.ศ. ๑๘๔๔ ธนบัตรของธนาคารตาม
หัวเมืองที่ใช้หมุนเวียนอยู่มีจำนวน ๘ ล้านปอนด์ มา
บัดนี้ลดน้อยลงเหลือเพียง ๒ ล้านปอนด์ แต่กฎหมาย
ค.ศ. ๑๘๔๔ นั้นได้มีความเพื่อความเปลี่ยนแปลง เช่น
นี้ไว้ว่า จะเป็นไปด้วยเหตุใดก็ได้ ถ้าหากว่าธนาคาร
หัวเมืองใดต้องหยุดการออกธนบัตรไปแล้ว รัฐบาล

จะอนุญาตให้แผนกออกฉบับตราของธนาคารกรุงอังกฤษ
ออกฉบับตราเพิ่มเติมฉบับตราที่สูญสิ้นไปนั้นได้ ในกำหนด
๒ ของจำนวนฉบับตราทั้งหมดสิ้นไป โดยที่แผนกออก
ฉบับตราจะได้รับฝากเอกสารที่เป็นหลักฐานให้ไว้
เป็นประกันเท่าจำนวนฉบับตราที่จะออก ภายหลังมา
จำนวนฉบับตราออกมากกว่าเอกสารวางตั้งไว้ เพราะ
เหตุที่ธนาคารหัวเมืองเลิกตั้งไป แต่ถึงอย่างไรจำนวน
ฉบับตราที่ออกมากจนเกินไปก็ฝากเอกสารหลักฐานให้
ไว้เป็นประกันครบตามจำนวนเท่าเทียมอยู่ได้เสมอ ฉบับตรา
ของธนาคารอังกฤษจะมีมากจนเท่าใด แผนกออก
ฉบับตราต้องมีเงินและทองรวมทั้งเอกสารหลักฐานเป็น
ประกันเท่าเทียมอยู่ ความข้อนี้เป็นข้อสำคัญใหญ่ให้
เห็นว่าธนาคารอังกฤษมีหลักฐานมั่นคงเพียงใด

กฎหมายอังกฤษบังคับให้ธนาคารทั้งหลายประกาศ
บัญชีบอกจำนวนฉบับตราที่ได้ออกไป กับจำนวนทุน
สำรองที่มีไว้รับฝากฉบับตราที่สูญหายไป ที่พระองค์
กับท้าวสุบาลของเราประกาศเป็นรายเดือนทุกเดือน

ขอยกตัวอย่างบัญชีของธนาคารอังกฤษที่ออกประกาศ
สำหรับแผนกออกฉบับตราของธนาคารมาให้ดูเป็นตัวอย่าง
ดัง ๒ ระยะเวลาเดียวกัน

วันที่ ๒ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๐๒

แผนกออกธนบัตร		
จำนวนธนบัตร ที่ได้ออก ๕๓,๑๓๘,๓๐๕ ปอนด์	จำนวน หนี้ของ รัฐบาล อังกฤษ เอกสาร หลักฐานต่าง ๆ เหรียญกษาปณ์ทอง และ ทองแท่งเงินแท่ง	๑๓,๐๑๕,๓๐๐ ปอนด์ ๖,๗๕๘,๘๐๐ ,, <u>๓๕,๓๖๓,๓๐๕ ,,</u> <u>๕๓,๑๓๘,๓๐๕ ปอนด์</u>

วันที่ ๑๐ กันยายน ค.ศ. ๑๙๐๒

จำนวนธนบัตร ที่ได้ ออก ๕๓,๓๘๘,๘๒๐ ปอนด์	จำนวน หนี้ของ รัฐบาล อังกฤษ เอกสาร หลักฐานต่าง ๆ เหรียญกษาปณ์ทอง และ ทองแท่งเงินแท่ง	๑๓,๐๑๕,๓๐๐ ปอนด์ ๗,๓๖๐,๐๐๐ ,, <u>๓๕,๓๗๕,๘๔๐ ,,</u> <u>๕๓,๓๘๘,๘๒๐ ปอนด์</u>
--	--	---

กำไรที่เกิดจากการออกธนบัตรนั้น ธนาคารได้
ส่วนเต็มจำนวนของเงิน ๑๔ ล้านปอนด์ ซึ่งกฎหมาย
ค.ศ. ๑๘๔๔ ได้กำหนดไว้ให้ กำไรที่ได้จากจำนวน
ธนบัตรซึ่งได้ออกเกินเขตต้น ๑๔ ล้านปอนด์นั้น เป็น
ส่วนได้ของรัฐบาลทั้งสิ้น เป็นต้นว่าในปีค.ศ. ๑๘๐๖ รัฐบาล
ได้รับกำไรจากธนบัตรที่ออกเกินเขตไปนั้น ๑๘๖,๕๘๓
ปอนด์ นอกจากนั้นธนาคารยังต้องเสียเงินให้รัฐบาลอีกปี
ละ ๖๐,๐๐๐ ปอนด์ แทนค่าอากรแสตมป์ที่ธนาคารควร
จะต้องเสีย

ตามที่ได้อ้างมาถึงการเชื่อนั้นในทางการค้าขาย
ในหมวดก่อนๆ ที่บรรยายมาแต่นั้น

จำนวนเงินและทองเหรียญกษาปณ์ที่ใช้หมุนเวียน
อยู่นั้นเป็นส่วนน้อยนักหนา ที่มีใช้อยู่ก็สำหรับพต
เมืองต้องการใช้ซื้อขายเป็นเงินย้อยเท่านั้น ส่วนใน
การค้าขายที่เป็นจำนวนเงินมากแทบจะไม่ได้ใช้เหรียญ
กษาปณ์ทองเงินเสียเลย เป็นแต่หักบัญชีลบค้างกัน
กันไปเท่านั้น การที่ใช้เอกสารเชื่อนั้นกัน เช่นใบสำคัญ
สั่งจ่าย (Cheque) ตั๋วแลกเงิน (Bill of Exchange)
เอกสารกู้เงิน (Promissory Note) และเอกสารต่างๆ

ที่ใช้เปลี่ยนมือกันในการซื้อขายนั้น เอกสารเหล่านี้
ใช้แทนเงินตราที่จ่ายได้เต็มที่ เพราะฉะนั้นเมื่อคิด
ไปถึงการจ่ายส่วนมากแล้ว จะเห็นปรากฏได้ว่า
จำนวนเงินและทองที่ธนาคารมีสำรองไว้นั้น หาเพียง
พอกับที่จะรับแลกเอกสารเชื่อนั้นลงได้ไม่ เขา
เปรียบกันว่าเงินและทองที่มีอยู่เปรียบเทียบกับจำนวน
ที่ใช้เชื่อนั้นในบ้านเมืองนั้น เป็นส่วนเกินที่ประจักษ์ชัด
กรวยกับฐานของกรวย ถ้ากลับเอายอดกรวยซึ่งเป็นเงิน
ทองลงรองรับกรวยนั้นแล้ว ฐานและตัวกรวยซึ่ง
ล้วนแต่เป็นการเชื่อนั้นมากจนเต็มไปนั้น อาจจะมี
ลงเมื่อใดก็ได้

เพียงที่เกี่ยวของกับรัฐบาลนั้น ธนาคารอังกฤษ
มีหน้าที่ทำให้รัฐบาลในการเก็บรวบรวมภาษีอากร
รายได้ทุกอย่างของรัฐบาล ทั้งมีหน้าที่ต้องจ่ายเงิน
สำหรับค่าใช้จ่ายของรัฐบาลด้วย หรือจะว่าอีกอย่างหนึ่ง
ธนาคารอังกฤษนั้นทำการรับและจ่ายเงินแผ่นดินประจำเดือน
กันกับพระของกระทรวงการคลังของเราเหมือนกัน ธนาคาร
ทำหน้าที่แทนรัฐบาลทั่วกรุงอังกฤษ และยังทำหน้าที่
ออกใบและจัดการชำระหนี้ของรัฐบาลอีกด้วย ทั้ง

เมื่อรัฐบาลขาดเงินลงไม่พอจะจ่ายตามงบประมาณได้
ตลอดปี ขนาการก็ทรงเงินให้รัฐบาลอีก แต่เป็น
การแน่นอนที่ขนาการต้องคิดดอกเบี้ย และหากำไรจาก
เงินเข้าออกของ ขนาการนั้น ตามธรรมเนียมของเขาด้วย

อีก ขนาการรัฐบาลของเราจัดตั้ง ขนาการสำหรับ
ชาติชนในภายหน้า จะมอบภาระการส่วนใหญ่ของกระทรวง
การคลังให้ ขนาการ ชาติ ทำแทน อย่าง ขนาการ อังกฤษ ก็
คงจะทำได้ เงินภาษีอากรรายได้ของ รัฐบาล ตาม
มณฑลและจังหวัดทั่วพระราชอาณาเขตต์ ซึ่งมีแผนก
คลังทำอยู่ ทั่วไป ดังทุกวันนี้ อาจจะกลายเป็น ค่าเช่าของ
ขนาการ ชาติ ทำแทนได้ทุกอย่าง เมื่อเป็นเช่นนั้น เงิน
รายได้ของ รัฐบาล คงจะไม่ต้อง กอง อยู่ เฉยๆ ขนาการ
อาจจะเอาออกใช้ ในการ ค้าขาย ทำนองเดียวกับที่
ขนาการ อังกฤษ ทำอยู่ เพื่อประโยชน์ของเขา และกำไร
ที่ได้ ในการ ค้าเงินแผ่นดินนั้น ก็จะเป็นรายได้ของ รัฐบาล
เพิ่มเติมขึ้นอีก ในที่สุดการที่จะส่ง หรือโอน เงิน เชื้อหน
กันไปมาในระหว่าง พ่อค้าที่อยู่ ต่าง จังหวัดกันนั้น ก็
ทำได้ โดยสะดวกดีกว่าที่จะต้อง ขนเงิน ทอง ไปใช้ หนี้สินกัน
ซึ่งอาจมีอันตรายในระยะทางคมนาคมศูนย์เสียไปได้ เมื่อ

ได้หักหนี้กันโดยทางบัญชีเช่นกัน การใช้ธนบัตร
และเงินตราจะน้อยลง และโดยเหตุที่ค่าของธนาคาร
ชาติแพร่หลายออกไปนั้น การค้าขายอาจทำได้
สะดวกยิ่งขึ้นกว่าที่ไม่มีธนาคารเป็นแน่ ไหนยังจะเปิด
โอกาสให้ประชาชนพลเมืองที่อุดรธานีประหยัดทรัพย์ได้
ได้บ้างนั้น เอาทรัพย์ไปฝากธนาคารหากำไร
เป็นดอกเบี้ยได้อีก เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนพล
เมืองรู้จักการประหยัดทรัพย์ให้ดีขึ้น

เรื่องราวที่เกี่ยวกับธนาคารอังกฤษ ยังมีความ
ละเอียดที่จะยกมากล่าวได้อีกเป็นอันมาก แต่ในบท
เรียนเบื้องต้นของหนังสือเล่มนี้ หากควรที่จะกล่าวให้
ยืดยาวไปไหม

ในกรุงอังกฤษมีธนาคารเมืองสี่ก๊อตแลนด์และไอร์แลนด์ที่ควร
จะยกมากล่าวไว้ในที่นี้บ้าง ธนาคารเมือง
สี่ก๊อตแลนด์และไอร์แลนด์ออกธนบัตรย่อยเพียงจำนวน
เงิน ๑ ปอนด์ก็ได้อีกติดกันกับธนาคารอังกฤษซึ่งห้ามไม่
ให้ออกธนบัตรต่ำกว่าราคา ๕ ปอนด์

ในเมืองสี่ก๊อตแลนด์มีวิธีใช้เงินที่หนึ่งซึ่งเพราะเหตุ
คนยากจนวิธีหนึ่ง ซึ่งทำคุณให้แก่พลเมืองที่ขัดสน

ยากจน ได้เงิน อัน มาก เรียกตาม ภาษา อังกฤษ ว่า
(Cash Credit) คือ ถ้าผู้ใดไม่มีทุน จะทำการ เลี้ยงชีพ
โดย อุดร่าหกรรม หัตถกรรม พาณิชยกรรม เมื่อผู้ใด
เป็น ผู้มีนิสัย ชอบ ตรง ดี และ หาเพื่อน มาช่วย ส่งเคราะห์
เป็น ประกัน ได้คน หนึ่ง หรือ สอง คน ก็น่า จะต้อง การ เงิน
ไปตั้งต้น ทำทุน สักเล็กน้อย ก่อน ถ้าไป หา นายธนาคาร
ให้ เขา สอบถาม หรือ สืบสวน ได้ ความ พอ ที่ จะ เชื่อ ถือได้
แล้ว จะ ยืม เงิน ไป ทำทุน ก็ได้ เป็นต้นว่า ในการค้า
นั้น จะ ต้อง มี ทุน ดำรง สัมบัติ ว่า เพียง ๓๐๐ บาท เมื่อตก
ลง กับ นายธนาคาร แล้ว นายธนาคาร ก็ จด บัญชี ลงว่า
เป็น เจ้าหนี้ ของ ธนาคาร ๓๐๐ บาท คนผู้นั้น จะ เบิก ไป
ใช้ ในคราว เดียว ก็นับ ๓๐๐ บาท หรือ เพียง ครึ่ง ละ ๑๐ บาท
หรือ ๒๐ บาท ก็ได้ เบิก เงิน ไป เท่าใด ก็ เสีย ดอกเบี้ย แต่
เฉพาะ เงิน ที่ เบิก ไป เท่านั้น และ เมื่อค้าขาย แล้ว ได้ เงิน สด
มา เท่าใด รับเอา ไป ผาก ธนาคาร ให้ เก็บไว้ เพื่อ จะ
ได้ เบิก เอา ไป ใช้ ใน วัน หนึ่ง ต่อไป ทำ ประจักษ์ กับ ว่า
ธนาคาร นั้น เป็น ที่ เก็บ เงิน ของ ตัว เขา เงิน มา ถึง คน
เท่าใด เงิน นั้น ก็ จะ ไม่ ต้อง เสีย ดอกเบี้ย ต่อไป จะ
เสีย ดอกเบี้ย แต่ จำเพาะ ตัว เงิน ที่ เบิก ไป เท่านั้น เท่านั้น

คนที่ยากจน ไม่มีทุนเลย อาจตั้งตัวค้าขายใหญ่โตขึ้น
ได้เสมอไป มีตัวอย่าง คนที่ยืมเงินไปใช้ แต่เพียง ๑ ปอนด์
ลงท้าย การค้าขายเจริญขึ้นจนได้เป็นเศรษฐีใหญ่ได้ก็มี
การเสีย หาย ขาดทุน ของธนาคาร จะ มีน้อย เพราะจำนวน
เงินที่ได้ออกยืมไปนั้น ไม่มากมายนัก ถ้าผู้กู้เคราะห์
ร้ายไปล้มจมตง นายประกันก็สามารถจะใช้หนี้แทน
ให้ได้ ไม่ถึงต้องฟ้องร้องขึ้นโรงศาลกัน

ในเมืองไฮร์แดนดิกใช้กฎหมาย เช่นท่านองุ่นเหมอนกัน
ธนาคารจึงได้ชื่อว่า เป็นผู้ตั้งเคราะห์แก่ราษฎรให้ทำการ
สร้างทรัพย์เป็นทุนงอกขึ้นในแผ่นดินได้

รัฐบาลสยามกำลังจะคิดอ่าน ตั้งเทศบาลในจังหวัด
พระนครและตามจังหวัดนอกพระนคร ตลอดจนอำเภอและ
หมู่บ้าน ท้องถิ่นจังหวัดนั้น โดยปรารถนาจะให้ประชาชน
พัฒนาตัวเองปกครองตัวเอง โดยไม่ต้องพึ่งทุนและกำลัง
ของรัฐบาลกลาง อย่างที่เป็นมาแต่ช้านานทุกสิ่งทุกอย่าง
อย่างไร เมื่อตั้งเทศบาลขึ้นแล้ว การบำรุงจังหวัด,
อำเภอและหมู่บ้าน จำจะต้องเรียกรายเงินในตำบลเดียวกัน
มาใช้เป็นเงินเดือนเจ้าพนักงานปกครองท้องถิ่นต่าง ๆ ทิ้งไป
นอกจากภาษีอากรซึ่งรัฐบาลกลางจะแบ่งออกให้ใช้บ้าง

การตัดถนน สร้างน้ำประปา การทำไฟฟ้า และ
ทำทางรกร้าง ซึ่งจำจะต้องลงทุนเป็นกอบโกย อย่าง
หนึ่งเป็นจำนวนเงินทุนมากมายนั้น จะคอยเรียกรายเงิน
ทุนจากราษฎรตามค่าบดเหล่านั้นจะต้องช้ำอยู่มาก รัฐบาล
กลางจำเป็นจะต้องให้จังหวัดและตำบลต่างๆ มีอำนาจ
ที่จะกู้ยืมเงินทุนมาใช้ไปก่อนได้ ตามแต่รัฐบาลกลาง
จะเห็นสมควรเป็นดังเป็นอย่างไรไป แต่การที่จะกู้ยืม
เงินมาลงทุนนั้น ข้อสำคัญใหญ่จะต้องมีอยู่ว่า จะ
หาถ้าไรมาผ่อนใช้หนี้ได้ ในการที่ได้ทำลงทุนนั้นชำเรือดัก
เพียงใด สำหรับ การเช่นนั้น เทศบาลทั้งหลายเมื่อจะ
เป็นหนี้เขาตั้งแล้ว จำจะต้องคิดถึงประโยชน์ที่จะได้
กลับคืนมาใช้หนี้ให้จงได้ ตามจังหวัดใหญ่ในประเทศ
ยุโรปโดยมาก เทศบาลจะต้องการเงินทุนดักเท่าใด เป็น
ดังเป็นอย่างไร ก็ออกพันธบัตรกู้เงินเสีย ดอกเบี้ยเท่า
จำนวนทุนที่ต้องการ ที่สัญญาจะผ่อนใช้ ในกำหนด
เวลาตั้งแต่ ๓๐ ปีขึ้นไปถึง ๕๐ ปีก็มี และที่ไม่สัญญา
จะใช้คืนทุนกลับคืนเลยก็มี เทศบาลใช้แต่ดอกเบี้ยสำหรับ
ทุนนั้นอย่างเดียว สำหรับ ข้าราชการทำผลประโยชน์เช่น

ที่กล่าวมานี้ ถ้ามีธนาคารของชาติตั้งขึ้นแล้ว เทศบาล
ทั้งหลายจะอาศัยกู้เงินธนาคารของชาติมาใช้ได้สะดวก
กว่าที่จะกู้เงินย่อยจากเอกชน ยกตัวอย่าง เป็นต้นว่า
เทศบาลจะตัดถนนใหม่สักสายหนึ่ง จะต้องซื้อที่ดินสำหรับ
ถนนนั้นเป็นเงินมากน้อยเท่าใด จะต้องลงทุนทำถนน
สักเท่าใด จะสร้างตลาดและห้องแถวขึ้นกี่แห่ง เมื่อ
ประมาณจำนวนทุนได้แล้ว ก็จะไปกู้เงินธนาคารชาติ
มาลงทุนได้ หรือจะตั้งโรงไฟฟ้า, โรงสูบน้ำก็เช่นเดียว
กัน โดยเหตุที่เทศบาลคาดคะเนว่าจะเก็บผลประโยชน์
เอาทุนคืนได้แน่นอนนั้น เมื่อเก็บผลประโยชน์มาแล้ว
ก็จะผ่อนใช้คืนเงินและดอกเบี้ยได้เรื่อยไป จนกว่าจะ
ใช้หนี้สำหรับธุรการต่างๆ นั้นได้สิ้นเชิง ใช้หนี้แล้ว
เทศบาลก็จะได้ผลประโยชน์ที่ทํานนเรื่อยไป ยกตัวอย่าง
แต่ที่ จะต้องการลงทุนน้อยมากกล่าวพอเป็นเค้า สมมติ
ว่าเทศบาลจะสร้างตลาดขายอาหารสดขึ้นสักแห่งหนึ่ง
กะงบประมาณได้ว่าจะต้องลงทุนก่อสร้างทำตลาดนั้น
สิ้นเงินสักสองหมื่นบาท ผลประโยชน์ที่จะได้จากตลาด
เป็นค่าเช่าห้อง, โรงร้าน หรือค่าแผงลอย มีหนึ่งจะ
เก็บได้สักเท่าใด และเมื่อหักค่าใช้จ่ายเรียบร้อยแล้ว ผล

ประโยชน์ที่จะเก็บได้นั้น จะเข้า อยู่ สก กับ จึง จะได้ทุน ของ
หมื่นบาท กลับคืน เมื่อ กระ ประมาณ เวลาได้เช่นนี้ แล้ว
ก็จะ ออก พันธบัตร หรือ ทำ หนังสือ ถวาย ธนาคาร ของชาติ
โดย ที่ จะ สัญญา ใช้ ต้น เงิน และ ดอกเบี้ยคืนให้ ใน กำหนด
กับ หรือ ใน กำหนด เวลาที่จะ เก็บ ต้นทุนคืนได้ ต้นเงิน
ทำเช่นนี้ต่อไป ตลอด ที่ สว่างขึ้น จะ เป็น บ่อเกิด แห่ง รายได้
ของ เทศบาล เรื่อยไป ข้าง ฝ่าย ธนาคาร ของ ชาติ ก็มีทาง
ที่จะ เอา เอกสาร หักทวงพิกัด หนทางหลาย ออก จำหน่ายขาย
เขาทำไรได้อีก ชน หนึ่ง เป็น ชน ว่า เอกสาร เหล่านี้ จะ ใช้
เป็น เงิน หมุนเวียน ใน บ้าน เมืองได้ อีก

ธนาคารประเทศฝรั่งเศส

ในประเทศฝรั่งเศสมีธนาคารใหญ่ของชาติฝรั่งเศส
สำคัญอยู่ ธนาคารหนึ่งเรียกว่า ธนาคาร ประเทศฝรั่งเศส
(Bank of France) ธนาคารนี้จัดได้ว่าเป็นธนาคารที่ ๒
รองธนาคารอังกฤษ (Bank of England) ได้ตั้งต้นก่อ
รามาแต่ ค.ศ. ๑๗๑๖ แต่ในชั้นต้นจัดการไม่ดีนัก ชื่อ
เสียงของธนาคารจึงเสื่อมไป จนถึงปี ค.ศ. ๑๘๐๐
จึงตั้งตัวขึ้นได้ด้วยอำนาจของนโปเลียนซึ่งเวลานั้นเป็น
กงสุลที่ ๑ ของประเทศฝรั่งเศส ธนาคารนี้เป็นธนาคาร
กลางอยู่ในประเทศและอยู่ในความควบคุมบังคับบัญชา
ของรัฐบาลเต็มที่ ผู้จัดการใหญ่ที่เรียกกันว่า (Governor)
ผู้ปกครองของธนาคารนี้เป็นเจ้าพนักงานของรัฐบาล
คนหนึ่ง ซึ่งรัฐบาลตั้งให้ดำรงตำแหน่งอยู่ได้จนชั่ว
ชีวิต และตามธรรมเนียมผู้ปกครองนี้ได้รับตำแหน่ง
เป็นเสนาบดีชั้นสูงในคณะเสนาบดีมาก่อน นอกจาก
นี้ยังมีผู้ปกครองรองลงมาอีก ๒ คนซึ่งจะดำรงตำแหน่ง
อยู่ได้ชั่วชีวิตอีกเหมือนกัน ขระการของธนาคารนี้
อยู่ในมอกรรมาธิการคณะหนึ่ง มีผู้ปกครอง (Regent)

สืบทำคน กับผู้ดำรงบัญชีและตรวจชำระการของ
ธนาคารอีกสามคน ซึ่งผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่ที่สุดในธนาคาร
มีจำนวนต้องร้อยละแปดสิบ ออกเสียงเลือกตั้ง ในจำนวน
กรรมการผู้ปกครอง (Regent) นั้นต้องเป็นผู้ที่เลือกออก
จากบรรดาพวกหัตถกรรม, พวกทำการค้าและในบรรดา
พ่อค้าทั้งหลาย ซึ่งทุกคนต้องเป็นผู้ถือหุ้นส่วนใหญ่ในธนาคาร
นั้นด้วย และยังมีเจ้าพนักงานอีกสามคนเป็นผู้รับเงิน
ภาษีอากรของรัฐบาล คนสามคนนี้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ
สามารถรู้ฐานะของพวกทำการหัตถกรรม โดยซ้ำของ
สิ่งจะเป็นที่ปรึกษาของกรรมการได้ ผู้ดำรงบัญชี
และตรวจชำระการของธนาคารนั้นเป็นผู้ตั้ง ผู้ถือหุ้น
ส่วนใหญ่ต้องคนเป็นกรรมการ สำหรับกำหนดพักคิดดอกเบี้ย
(Discount) ซึ่งทำชำระอยู่แต่ในกรุงปารีส

หน้าที่สำคัญใหญ่ของผู้ปกครอง (Governor) นั้น
ต้องคอยระวังทำหน้าที่ให้แก่แผ่นดิน และให้ช่วยเหลือหนุน
อุดหนุนการต่าง ๆ ในบ้านเมืองด้วย

โดยที่ธนาคารฝรั่งเศสเป็นธนาคารของรัฐบาลแท้
นั้นจึงสำคัญมาก ชะการของธนาคารส่วนใหญ่อยู่
ในความควบคุมดูแลของรัฐบาลทั้งสิ้น นอกจากเหตุ

ผลที่ธนาคารนี้ได้ออกธนบัตร (ในเวลานี้) เป็นจำนวนถึง “แปดพันสี่ร้อยล้านแฟรง” เพราะในประเทศฝรั่งเศสธนาคารนี้มีสิทธิที่จะออกธนบัตรได้แห่งเดียว ผิดกันกับประเทศอังกฤษที่มีธนาคารออกธนบัตรได้นอกจากธนาคารอังกฤษ (Bank of England) หลายแห่ง

ทองคำของประเทศฝรั่งเศสนั้นกักตุนอยู่ในความควบคุมของธนาคารอื่นเหมือนกัน ธนาคารต้องคอยระวังมิให้ทองไหลออกนอกประเทศไปมากเกินส่วนที่ควร และมีอำนาจที่จะกันไม่ให้เหรียญทองหรือทองแท่งออกนอกประเทศไปได้ โดยทางที่จะหมุนเอาเหรียญกษาปณ์เงินมาใช้แทนแลกธนบัตรกับคืนได้

ฉะนั้นฐานะของธนาคารฝรั่งเศสในปี ค.ศ. ๑๙๓๓ จึงมีทองคำ “แปดสิบเอ็ดพันล้านแปดแสนแฟรง” เงินที่ฝากถอนได้เร็วออกประเทศ “สองพันสองล้านเก้าแสนแฟรง” เงินที่ทดลองให้ประชาชน “สองพันล้านหกแสนแฟรง” เงินที่ทดลองให้แผ่นดิน “สามพันสองร้อยล้านแฟรง” ธนบัตร “แปดพันสี่ร้อยห้าสิบล้านแฟรง” เงินฝากประจำและกระแสรายวัน “หนึ่งพันแปดร้อยสามสิบล้านแฟรง”

ลักษณะสำคัญพิเศษของธนาคารนั้น รมช. ด. เชื้อ
หน โดยทางที่จะหักดอกเบี้ย (Discount) ได้ เป็นอันมาก
ธนาคารรับซื้อหุ้นเป็นราคาต่ำถึงแปดแฟรงก์เท่านั้นก็มี หรือ
จะมีผู้ใดมากเงินอย่างต่ำเพียง ๒๕๐ แฟรงก์ธนาคารก็ยอม
ให้กู้ จำนวนดวเงินเชื้หุ้นรายย่อยทุกตัวจนที่ใช้หมุนเวียน
กันอยู่ในกรุงปารีส นอกจากเหรียญกษาปณ์และธนบัตร
แล้ว ในปี ค.ศ. ๑๘๖๗ มีราคาถึง ๘๐,๐๐๐,๘๗๕,๘๒๕ แฟรง
ก์ มาเมื่อเร็ว ๆ นี้ธนาคาร เปิดสาขากระจายออกไป มาก
เป็นการ สะดวกแก่คนค้าขายยิ่งนัก ถึง โดยว่าจำนวน
เงินที่ผู้มาฝากไม่ใหญ่ โคนักก็จริง รัฐบาลยอมให้
ธนาคาร ออกธนบัตร ได้ถึง “แปดพันสี่ร้อย ล้าน ห้าแสน
แฟรงก์” ดังนั้นพวกพ่อค้าทั้งหลายจึงขอความช่วยเหลือ
เหลือจากธนาคารนี้ไ้มาก

ได้บรรยาย วิถีทำการของธนาคารฝรั่งเศสพอให้ทราบ
ถึง หลักการ ของเขาแต่ก่อน มาบ้างแล้ว ต่อมา เมื่อ
เกิด มหาสงคราม ในทวีปยุโรป ระหว่างปี ค.ศ. ๑๘๙๔ ถึง
ค.ศ. ๑๙๑๘ รัฐบาลฝรั่งเศส ต้อง พิมพ์ธนบัตร เชื้อหุ้นออก
จำหน่าย ใช้ในการ สงคราม มากมาย เกิน เงิน ทอง ตำรวจ
ที่มีอยู่ หมายเท่า จำหน่ายมากจน ราคา เงินหมุนเวียน

ในบ้าน เมืองตกต่ำลง ตั้งแต่ราคาแลกเปลี่ยน ฟ. ๒๕.๒๐ ถึง
ฟ. ๒๕.๐๐ คือราคา ๑ ปอนด์คงกฤษ การที่ราคาเงินแฟรง
คตกต่ำลง มากมายนักหนา นั้น ทำให้ ประชาชนพลเมือง
ยากจน แร้น แค้น ลง กว่าเก่า เป็น อัน มาก ลง ปลดปล่อย
สุดเมื่อคฤศต์ศักราช ๑๙๒๒ รัฐบาลออกกฎหมายใหม่เปลี่ยน
มาตราเงิน เป็น มาตราทอง กำหนดว่าเงินแฟรงซึ่งเป็น
หน่วย ของเงินฝรัง เค้ด นั้นให้ มีน้ำหนัก ทองบริสุทธิ์ ๖๕ $\frac{1}{2}$
มิลลิกรัม มีเนื้อ ทองบริสุทธิ์ อยู่ $\frac{๙๐๐}{๑๐๐๐}$ ใน หน่วย นั้น
บังคับ ให้ ธนาคาร ฝรังเค้ด ยอม เอาทอง ออก แลก ชนบัตร
ตาม ที่ มี จะ ต้อง การ ได้ทันที และ บังคับ ให้ ธนาคาร
มี เหรียญ ก่อสร้าง ทอง และ ทอง แท่ง เป็นทุนสำรองคอย รับ
แลก ไม่ให้ ต่ำกว่า ส่วน ร้อย ละ ๓๕ หรือ ๓๕ เปอร์เซนต์
ของจำนวนชนบัตรที่ได้ ออกใช้ หมั่นเวียนอยู่ รวมทั้งจำนวน
ราย หน ซึ่ง เป็น กระแส ร่ายวัน ด้วย โรง ก่อสร้าง ของ
รัฐบาลจะต้อง พิมพ์ เหรียญก่่อสร้าง ทอง มีราคา ๑๐๐ แฟรง
และมีน้ำหนัก เนื้อ ทอง บริสุทธิ์ $\frac{๙๐๐}{๑๐๐๐}$ และ เหรียญ ทอง น
จะให้ ใช้ หัน กัน ได้ โดย ไม่จำกัดจำนวน

ในกำหนดวันที่ ๓๓ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๓๒ ให้เลิกใช้
ชนบัตรราคา ๕ แฟรง ๑๐ แฟรงกับ ๒๐ แฟรงเสียให้สิ้นเชิง

สร้าง ฝ่าย โรง ถัดไป ให้ พิมพ์ เหรียญเงิน มีเนื้อเงินบริสุทธิ์
 $\frac{๖๘๐}{๑๐๐๐}$ โดย สมมติ ให้ มีราคาว่า เหรียญ ละ ๓๐ แฟรง และ
๒๐ แฟรง แต่ จำนวน เหรียญ เงิน ทอง นั้น ไม่ ให้ เกิน
จำนวน ๓,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ แฟรง (สาม พัน ล้าน แฟรง) เหรียญ
ถัดไป เงิน ๓๐ แฟรง ให้ มี น้ำหนัก ๓๐ กรัม และ เหรียญ
๒๐ แฟรง มี น้ำหนัก ๒๐ กรัม

ธนาคารประเทศเยอรมัน

ธนาคารในประเทศเยอรมันที่สำคัญยิ่งในเวลานี้คือ
ธนาคารของประเทศเรียกชื่อว่า “ไรช์แบงก์” (Reich
Bank) ซึ่งคล้ายกันกับธนาคารในประเทศฝรั่งเศส (Bank
of France) มากกว่าธนาคารอังกฤษ (Bank of England)
ธนาคารนั้น อยู่ใน ความควบคุม ของรัฐบาล เต็ม ที่เพราะ
เหตุว่า ผู้ปกครอง ของ ธนาคาร และ ผู้จัดการ เป็น คน ที่
นายกรัฐมนตรี ตั้ง

ตามกฎหมายปี ค.ศ. ๑๙๑๕ ธนาคารนี้ได้รับอนุญาต
ให้ ออกธนบัตร ได้เท่าจำนวน ๓๒,๕๐๐,๐๐๐ ปอนด์ โดย
ไม่ต้องมีทองคำรองรับไว้คอยรับรอง และภายหลังกฎหมาย
อนุญาตให้ธนาคารออกธนบัตรเพิ่มขึ้นได้ถึง ๒๓,๖๔๓,๕๕๐
ปอนด์ และเพื่อเป็นประกันของจำนวนเงินนั้น ธนาคาร
จะนำเอาพันธบัตร ใบกู้ หนี้ ของ รัฐบาล ซึ่งรัฐบาล
สัญญาจะใช้เงินทองให้เต็มจำนวน ทั้งให้เพิ่มเอาธนบัตร
ของธนาคารอื่น ๆ รวมกับทองคำ หนี้ซึ่งบริษัทหรือบุคคลสัญญา
จะใช้หนี้ให้ ในกำหนด ๑ เดือน สัญญาหุ้น เช่นนี้ ต้อง
มีผู้รับรอง เป็นประกัน ไม่ต่ำกว่า ๒ ชื่อ

รัฐบาลบังคับไว้ว่า ๑/๓ ของจำนวนชนบัตรที่ออก
ใช้หมุนเวียนอยู่ นั้น จะต้อง มีเหรียญกษาปณ์ ทองแดงเงิน
ตำรองไว้ รับรอง เหรียญทอง นั้น เนื้อทอง บริสุทธิ์หนัก
๑ ปอนด์ ต้อง เป็น เหรียญกษาปณ์ ๑,๓๘๒ มาร์ค

เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๐๔ จำนวนชนบัตรของ
ธนาคารหมุนใช้หมุนเวียนอยู่ ๖๘,๗๐๐,๐๐๐ ปอนด์ มีทอง
ตำรองอยู่ ๔๑,๘๘๐,๐๐๐ ปอนด์ ส่วนจำนวนเงินซึ่งธนาคาร
ได้ให้กู้ยืม และ ทดรองแก่ลูกค้า ไป นั้น เป็นจำนวนเงิน
๓,๘๐๐,๐๐๐ ปอนด์ และคงกู่หนมีจำนวน ๔๔,๓๐๐,๐๐๐ ปอนด์
ถ้าธนาคารได้ ออกชนบัตร มากเกินไป กว่า จำนวน ที่
กฎหมายอนุญาตให้ ออกแล้ว ธนาคาร จะต้อง เสียภาษี
ให้แก่รัฐบาล เป็นพิภค ร้อยละ ๕ ของจำนวนชนบัตรที่ได้
ออกมากเกินไป

ในปี ค.ศ. ๑๘๘๘ รัฐบาลอนุญาตให้ ธนาคารเพิ่ม
ทุนขึ้นได้ตั้งแต่ ๖,๐๐๐,๐๐๐ ถึง ๘,๐๐๐,๐๐๐ ปอนด์ และ
ยังเพิ่ม เติมทุน เติมขึ้น ได้อีก ๑,๕๐๐,๐๐๐ ปอนด์ ส่วน
จำนวนเงินตำรองนั้น ให้ ค่อย ๆ เพิ่มขึ้นทีละ น้อย ตั้งแต่
๑,๕๐๐,๐๐๐ ถึง ๓,๐๐๐,๐๐๐ ปอนด์

ครั้นภายหลังมหาสงครามใน ค.ศ. ๑๙๒๔ รัฐบาล
ออกกฎหมายตั้งมาตราของธนบัตร ให้พิมพ์เหรียญ
กษาปณ์ทอง เป็นเหรียญราคา ๑๐ และ ๒๐ มาร์คขึ้นใช้เป็น
เงินที่คงบังคับให้ใช้ได้ตามกฎหมาย และยังมีเหรียญ
กษาปณ์เงินราคาหนึ่ง, สอง, สาม, และห้ามาร์คเพิ่มเติม
อีก ธนบัตรของธนาคารที่มีราคาตั้งแต่ ๑๐ มาร์คขึ้นไป
นั้น บังคับให้ใช้ได้ตามกฎหมายโดยไม่มีจำกัดจำนวน
เหมือนกัน และสำหรับเป็นประกันเงินนั้น ธนาคารจะ
ต้องมีเหรียญทองเยอรมันและเหรียญทองคำประเทศคอย
เวอของอยู่ไม่ต่ำกว่าร้อยละ ๔๐ ของจำนวนธนบัตรและ
เหรียญเงินทั้งสิ้นที่ได้ออกไป

ในวันที่ ๓๐ กันยายน ค.ศ. ๑๙๓๒ ธนาคารของประเทศ
เยอรมันได้ออกธนบัตรใช้หมุนเวียนอยู่เป็นราคา ๓๗๔๓.๘
ล้านมาร์ค และถ้าเอาจำนวนธนบัตรของธนาคารอื่นๆ
เพิ่มขึ้นอีก ธนบัตรที่ใช้หมุนเวียนอยู่ในเวลานั้นจะ
เป็นจำนวนถึง ๕๘๖๒.๖ ล้านมาร์ค

เงินทุนของธนาคาร “ไรช์แบงก์” (Reich Bank)
ในปี ค.ศ. ๑๙๓๒ มีอยู่ ๓๕๐ ล้านมาร์ค

ฐานะของ ธนาคาร ของ ประเทศ เยอรมัน (Reich Bank) เมื่อวันที่ ๓๕ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๓๓ มีดังต่อไปนี้

(assets) สินทรัพย์	จำนวน กุมภาพันธ์ ๓๕ ค.ศ. ๑๙๓๓	สิ่ง อื่น ๆ	จำนวน กุมภาพันธ์ ๓๕ ค.ศ. ๑๙๓๓
เหรียญทอง	๘๒๒,๓๘๓,๐๐๐	ดินทุนและเงินต่างประเทศ	๕๖๗,๖๒๖,๐๐๐
เช็ค คงค้าง และใบ สั่งจ่าย	๒,๓๓๗,๘๘๘,๐๐๐	สินทรัพย์	๓,๓๗๘,๗๔๔,๐๐๐
เงินที่ ให้ กู้ไป	๗๖,๗๔๓,๐๐๐	เงินที่ ให้ กู้ของ รัฐบาล	๑,๓๒๓,๐๓๘,๐๐๐

โครงการณ์ของธนาคารชาติ

ในหมวดธนาคาร ได้ยกเรื่อง ราวและวิธทำการของ
ธนาคาร ใหญ่ ในยุโรป มีธนาคาร อังกฤษ, ธนาคาร
ฝรั่งเศส, ธนาคาร เยอรมัน, ธนาคาร สก๊อตแลนด์และ
ไอร์แลนด์ เป็นต้น ได้ความรู้ พอจะเลือก เรียน เอา แบบ
แผนที่ มา เป็น เที่ยง อย่าง ไร ใน กรุง สยาม ได้แล้ว

ใน ชั้น ต้น เพียง ที่ เกี่ยว กับ การ ค่า ที่ เขา ทำ กัน ตาม
ธรรมเนียม นั้น ไม่ผิด แปลก อะไร กัน เช่น ขอหนี้ชาย
หนี้ รับ ฝาก เงิน กระแส รាយ วัน และ รับ เงิน ฝาก ประจำ
และ ทำ ชะร ใน การ ปรวิจรรต แลกเงินกับต่างประเทศ เป็นต้น
ขอ ถ้า คณู ที่ ควร จะ ยึด ถือ เป็น หลัก นั้น ต้อง มี ทอง ตำรอง
ให้ พอ เป็น ประกัน คือ การ แลก ขนบัตร์ และการ แลกเงิน กับ
ต่าง ประเทศ อยู่ เสมอ ถึง เรา ได้ ออก จาก มาตรา ของ
แต่ ก็ จริง แต่ เหตุ ที่ ทอง มี ราคา สูง กว่า แร่ ธาตุ อย่าง
อื่น ใน โลก นั้น ถึง อย่างไร ก็ ต้อง นับ เขาทอง เป็น ประกัน
ไว้ ยก ตัว อย่าง ประเทศ คานาดา ซึ่ง ไม่มี โรง ถลุงแร่
ไม่ได้ พิมพ์ เหรียญ ทอง หรือ เงิน ออก ใช้ ก็ จริง แต่ ใช้
ขนบัตร์ แทน สมมุค เขาเคย ๆ ว่า เหรียญตรา ของ ประเทศ
คานาดา เป็น ทอง ๔.๘๖ เหรียญ เท่ากับ ๑ โซลวเรน อังกฤษ

แต่เงินตราที่ใช้หมุนเวียนอยู่นั้น ทมอยกเงินทองปอนด์
สเตอร์ลิง, เหรียญเงิน อเมริกน บางเล็กน้อย ที่เป็นเงิน
ตราของประเทศ คานาดาเองไม่มีเลย แต่ใช้ธนบัตรแทน
มีแต่เงิน ปด๊กราคา ๕๐ เซ็นต์หนัก ๑๑.๖๒ แกรมต์ เนื้อ
เงินบริสุทธิ์ $\frac{๘๒๕}{๑๐๐๐}$ และใช้ได้เพียงจำกัด ๓๐ เหรียญ
ตามกฎหมาย

ประเทศสยาม เมื่อแรกตั้ง มาตราทองคำก็ประดิษฐ์
กัน โรงกลั่นไม่ได้พิมพ์เหรียญทองคำ ซึ่งกำหนด
ราคาทองไว้ว่าทองคำหนึ่ง ม่น้ำหนัก ๖.๒ แกรม
และมีทอง $\frac{๘๐๐}{๑๐๐๐}$ เป็นราคาเท่ากับเงินตรา ๓๐ บาท

ต่อไปนี้ เหตุที่ธนาคารชาตินั้นจะมีอำนาจออก
ธนบัตรใช้แทนเงินตราที่ต้องรับใช้หนี้ได้ตามกฎหมาย
โดยไม่จำกัดจำนวนแต่ธนาคารเดียว ในกรุงสยาม จึง
จำเป็นที่จะต้องอยู่ในความควบคุมและปกครองบังคับ
ของรัฐบาลเต็มที่ ทำตามเยี่ยงอย่างธนาคารประเทศ
ฝรั่งเศส และธนาคารประเทศเยอรมัน ซึ่งธนาคาร๒ประเทศ
นี้ออกธนบัตรได้ฝ่ายเดียว ถึงจะมีผู้ถือหุ้นส่วนออก
กันทุนให้ธนาคารทั้ง ๒ นกดี ผู้ถือหุ้นส่วนจะต้อง
อยู่ในบังคับของประธานและคณะกรรมการ ซึ่งรัฐบาล
ตั้งขึ้นสำหรับควบคุมโดยเฉพาะ และเพื่อจะรักษา

ความปลอดภัยของธนาคารชาติสยามไม่ให้ล้มจมได้
อย่างแน่นอนนั้น เป็นความจำเป็นที่จะห้ามไม่ให้
ธนาคารนครหลวงเรียกถอนไว้นาไปแต่ละหมื่นอัน ซึ่ง
อาจตกราคาได้ตามภาวะเศรษฐกิจ และเมื่อจะเดิน
ตามแผนของธนาคารชาติอังกฤษ และเพื่อจะใช้เงิน
ภาษีอากรซึ่งเป็นรายได้ของรัฐบาลค่าหากำไรด้วยนั้น
ธนาคารชาติจะต้องรับหน้าที่เป็นผู้ทำการแทนกระทรวง
การคลังของแผ่นดินในการรับเงินได้และใช้จ่ายเงินแทน
รัฐบาลทุกสาขา ซึ่งจะคงชนได้ตามจังหวัดอย่างทั่ว
กระทรวงการคลังทำอยู่ทั่วไป

ธนาคารชาติมีวัตถุประสงค์เป็นข้อใหญ่ที่จะทอดรอง
เงินให้ชาวเมืองเอาไปใช้ทำทุน แม้แต่คนระดับน้อย
ไม่ถึง ๕๐ บาทก็ควรให้กู้ยืม ถ้าหากว่ามีผู้รับรอง
เป็นประกันมั่นคงพอ

ส่วนเงินที่จะทอดรองให้บริษัทพาณิชย์กรรม, อุตสาหกรรม,
หัตถกรรมต่าง ๆ นั้น ถึงจะช่วยให้บ้านเมืองให้รุ่ง
เรืองขึ้นได้ก็จริง แต่เหตุที่บริษัทเหล่านั้นอาจจะพลาด
พลงล้มละลายพาดันทุนของธนาคารสูญหายไปได้ ธนาคาร
จึงควรเป็นที่ยกย่องอย่างยิ่ง เวลาที่จะทอดรองเงิน
ให้กู้ยืมนั้น จะไม่ให้ยัดเยียดเกินกำหนด ๖ เดือน

เป็นอันขาด มิฉะนั้นทุนของธนาคารจะไปติดค้างอยู่
เขามาใช้หมุนเวียนไม่ได้ฉนั้น ในประเทศยุโรปการ
ทศของเงินนั้น แม้แต่เพียงกำหนดวันเดียวหรือสัปดาห์
เขาก็ทำกัน เช่น พวกนายหน้า (Broker) ทั้งหลายไปขอ
ยืมเงินธนาคาร ใช้เป็นต้น

ในที่สุดผู้ใดจะ มาขอ แลกเงินตราหรือธนบัตรไป
ใช้ในการค้าขาย ผู้นั้นจำจะต้องนำทองมาแลกไป
ตามราคาของทองคำที่ได้นำกำหนดไว้ทุกครั้ง และเมื่อ
จะถอนทองนั้นกลับไปที่ต้องเสียค่าภาษีเพิ่มเติม ให้รัฐบาล
เป็นค่าใช้สอยเท่าการพิมพ์เหรียญทองนั้นด้วย ตาม
ธรรมเนียมของประเทศทั้งหลาย ถ้าไม่เรียกเหรียญ
ทองจะเอาแต่ใบสั่งจ่ายก็ต้องเสียค่า (Discount) ให้
ธนาคาร ตามปกติที่ธนาคารได้คงชนไว้ เป็นครั้งเป็นคราว
ค่าตดนั้นจะเป็นที่บังคับไม่ให้ทองไหลออกนอกประเทศ
ได้โดยสะดวก ทำเช่นเดียวกันกับที่ธนาคารทั้งหลาย
ในยุโรปเขาทำกัน

ได้ร่างโครงการของธนาคารชาติมาให้เป็นทาง
พิจารณาทั้งภาษาอังกฤษและคำแปลภาษาไทยดังต่อไปนี้

ร่าง

ด้วย ความมุ่งหมายในการส่งเสริม และ บำรุง
กสิกรรม พาณิชยกรรม ของประเทศ ในการจัดให้เกิด
ความสะดวกที่จะ เป็น ปกติกิจในการให้กู้ยืมเงิน และรับ
ฝากเงิน จึงควรกำหนดรูปงานทั้ง ธนาคารชาติชนใน
กรุงเทพ ฯ โดยให้ นามว่า “ธนาคารชาติแห่งประเทศไทย” และ
มีหลักวางรูปการจัด ธนาคารชาติให้ดำเนินอยู่ในขอบ
เขตที่กว้าง ๆ ดังนี้

- ๑) จำนวนทุนเรือนหุ้นในชั้นต้น กำหนดไว้ ๒๐ ล้าน
บาท
- ๒) หุ้นทุกหุ้นมีสิทธิเสมอ กันหมด
- ๓) ราคากำหนด (Nominal value) ของหุ้น
๓๐๐ บาท ถ้าจะเพิ่มราคาหุ้นต้องเพิ่ม เป็น
เรือนร้อย
- ๔) เงินทุนที่ต่ำกว่าไว้ในข้อ ๑ อาจเพิ่มได้อีกจนถึง
จำนวนที่ตั้งต้น บาท ผู้ถือหุ้นเท่าที่ทยอย
ยอม มีสิทธิในการซื้อหุ้นใหม่ก่อนผู้อื่น ตาม
ราคาซึ่งคณะกรรมการของธนาคารจะได้กำหนด

ให้ ราคาหุ้นใหม่จะต้องไม่ต่ำกว่าราคากำหนด

(Nominal value) รวมกับเงินสำรองตามกฎหมาย

ส่วนแห่ง หุ่น

- ๕) ธุรกิจของธนาคารแบ่งออกดังนี้:—
 - ๑) ซื้อและขายทองคำ, เงินและตราฟัตกจ่ายเป็นเงินต่างประเทศ รับซื้อทองคำแท่งเงิน, ให้ออกเงินตรา
 - ๒) ธนาคารไม่มีอำนาจในการซื้อหุ้นหรือในการนำเงินมาลงทุน เพื่อรับจ้างของหรือซื้อที่ดิน, บ้าน, ทุ่งนา, พันธุ์พืชการเพาะปลูก, ไม้, เหมืองแร่, การประมงหรือเรือ ในกรณีเช่นนี้ให้ยกเว้นเฉพาะที่ทำการของธนาคาร
 - ๓) ธนาคารจะคิดดอกเบี้ยให้ตามสมควร สำหรับเงินฝากเพื่อถอน (Current account) และเงินฝากประจำ (Fixed deposits)
 - ๔) ธนาคารรับรักษาทองคำ, เงิน, เพชรพลอย, และของที่มีค่าโดยโลหะชาติอันมีค่า (Jewels), หุ้นและหลักทรัพย์อื่น ๆ โดยจัดให้มีผู้ทูลคนสำหรับให้เช่า และเรียกค่าเช่าพอสมควร
 - ๕) ธนาคารมีสิทธิที่จะจำหน่ายธนบัตรซึ่งใช้เงิน

เครื่อง แลก ตาม พระราช บัญญัติ เงินตราในพระ
ราชอาณาจักร์ ดัยาม เป็น จำนวนไม่เกินกว่า ๕๐
ล้านบาทแต่ผู้เดียว และจะจำหน่าย ชนบัตร
เพิ่ม เติม อีกไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับ อนุมัติจาก
นายกรัฐมนตรี ที่ได้รับ มอบ อำนาจ จากสภา
ผู้แทน ราษฎร ตาม พระราช บัญญัติ

๑๐) จำนวนชนบัตรที่ออกจำหน่ายจะต้อง มีทุนสำรอง
ตั้งต่อไปน

ก. อย่างน้อยต้องมีทองคำ ๕๐ เปอรเซ็นต์ ซึ่ง
รักษาไว้ใน ธนาคาร หรือ ตั้ง มาในระหว่าง
ทาง

ข. ทุนสำรองที่ เหลือ อยู่ จะ ต้อง เป็น ตราฟัก
ที่จ่ายเป็น เงินบาทหรือเงิน ต่าง ประเทศ,
เงินฝากใน ธนาคาร อื่น ๆ หรือ คิว แลกเงิน
ภายใน ประเทศ ซึ่งมีผู้ รับรอง อย่าง น้อย

๒ นาย

๑๑) ธนาคาร มีหน้าที่ รับ ชอ ชนบัตร ที่ จำหน่าย แล้ว
กลับ คนใน เมอ มีผู้ ประสงค์ จะ ให้ชำระหนี้ ตาม
พระราชบัญญัติ เงินตรา ในคราวจำเป็นธนาคาร

- ยอม มีสิทธิที่จะซื้อฉบับตรา ตามจำนวน ที่จำเป็น
กลับ คน ด้วย เงินฝากที่มีอยู่ใน ต่าง ประเทศ
- ๑๒) ให้ ตั้ง สภา ขึ้น สภา หนึ่ง ประกอบ ด้วยกรรมการ
๓๓ นาย มีหน้าที่ ควบคุม การ งานทั่วไป ของ
ธนาคาร นายกรัฐมนตรี เป็น ผู้ตั้งประธานและ
กรรมการ ๕ นาย ส่วน สมาชิก อีก ๕ นาย ให้นิ
ให้ ประชุม ให้ใหญ่ เล็ก จาก ผู้ ถู ก หนด โดยวิธี ลง
คะแนน
- ๑๓) ผลกำไร ของ ธนาคาร ซึ่ง เป็น จำนวน สุทธิ ให้
แบ่ง กัน ได้ ดังนี้ :-
- ก. ๓๐ เปอร์เซ็นต์ แห่งผลกำไร อัน เป็น จำนวน
สุทธิ ให้เก็บไว้เป็นเงินสำรองจนกว่าธนาคาร
จะมี เงิน สำรอง ครึ่ง หนึ่ง แห่งจำนวนทุนเรือน
หุ้น
 - ข. จ่ายให้ ผู้ถือหุ้น ๖ เปอร์เซ็นต์ แห่ง เงินทุน
ที่ ตั้งไว้ แล้ว เงินปัน ผล ๖ เปอร์เซ็นต์ นั้น
จ่ายให้ แก่ หุ้น ใน ปี สิ้น ท้าย และ ปี ก่อน ๆ
 - ค. เงินกำไร ที่ยัง เหลือ อยู่ ให้แบ่ง ออก เป็น ๘ ส่วน
๕ ส่วน จ่ายให้ รัฐบาล และ ๓ ส่วน จ่ายให้ ผู้
ถือหุ้น

— ๑๑๘ —

- ๑๔) ธนาคารจะต้องรับเป็นตัวแทน (Agent) ของ
รัฐบาลและกระทรวงต่าง ๆ ตามข้อสัญญา
 - ๑๕) จำนวนทุนเรือนหุ้นให้ (Syndicate) รับซื้อ
ตามราคากำหนด (at par) รัฐบาลมีสิทธิ
จะซื้อหุ้นได้ ไม่เกินกว่า ๕๐ เปอร์เซ็นต์แห่งเงิน
ทุนทั้งหมด
-

DRAFT.

With a view to support and develop Agriculture, Commerce and Industry of Siam by regular banking facilities, it is proposed that a National Bank will be established in Bangkok under the name of "THE NATIONAL BANK OF SIAM" and the Constitution of which may be made on the following outlines:-

- 1) The share Capital is at first fixed at 20 MILLION TICALS.
- 2) All shares to have the same rights.
- 3) The nominal value of the shares to be 100 Ticals and multiples thereof.
- 4) The Capital may be increased up to 40 Million Ticals. The old shareholders to have the preference to subscribe for the new shares at the prices to be decided by the Board of Directors of the Bank, which shall not be less than its nominal value augmented by each share's part of the Reserve Fund.
- 5) The Bank shall buy and sell gold, silver and drafts in foreign money, negotiate bills, give loans & etc.
- 6) The Bank may not buy shares or invest money in lands, houses, farms, plantations, rice-fields, forests, mines, fisheries or ships, excepting for the Bank premises.

- 7) The Bank may allow interest on current accounts and on fixed deposits against special receipts.
- 8) The Bank may receive in custody in its vaults, at a reasonable remuneration, Gold, Silver, Precious Stones, Jewels, Bonds and other Securities.
- 9) The Bank shall have the exclusive right to issue Notes being Legal Tender in the Kingdom of Siam within an amount of 50 Million Ticals, and this amount may not be increased without the special consent of the Prime Minister, empowered by a special Act of the Assembly of the Representatives of the People.
- 10) The amount of the Bank notes in circulation shall be covered as follows :—
 - a) At least 50% in Gold in the vaults of the Bank or on the way thereto.
 - b) The remainder by Drafts in local and foreign money, outstandings with other Banks or negotiated inland bills worth at least two names.
- 11) The Bank notes shall have to be redeemed on demand in legal tender coin, the Bank having the right, in case of need, to redeem greater amounts of notes by Drafts on its outstandings in foreign countries.

- 12) The management of the Bank shall be controlled by a Court of Council consisting of eleven members. The Governor or President and five Members of the Council being nominated by the Prime Minister and the remaining five elected by a majority of votes from among the shareholders.
 - 13) The annual net profits shall be disposed of as follows :—
 - a) To the reserve fund 10% of the net profits until the fund amounts to 50% of the Share Capital.
 - b) To the share-holders 6% of the paid up Capital. This dividend of 6% being paid on the shares for the last and previous years.
 - c) The Surplus to be divided into 7 parts, 4 parts to the Government and 3 parts to the Share-holders.
 - 14) The Bank shall act as Agents of the Government and its different Departments according to special agreements.
 - 15) The Share Capital is taken over at par by a Syndicate, the Government having the right to subscribe up to 50% of the Capital.
-

อธิบายคำตามกฎหมายฉะเพาะที่เกี่ยวกับธนาคาร

ตั๋วเงิน

Bill

ผู้มตั๋วเงินไว้ในครอบครอง

Holder of a bill.

ผู้เป็นเจ้าของตั๋วเงิน

Possessor of a bill.

ดัดหลัง ตอย

Indorsement in blank.

คำดัดหลังเมื่อขีดฆ่าเสียแล้ว

Cancelled indorsement.

ตั๋วแลกเงิน

Bill of exchange.

ตั๋วแลกเงินนั้นคือหนังสือ
ตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่ง
เรียกว่าผู้สั่งจ่าย สั่งบุคคล
อีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้จ่าย
ให้ ไซ้เงินจำนวนหนึ่งแก่
บุคคลคนหนึ่ง หรือให้ ไซ้
ตามคำสั่งของบุคคลคนหนึ่ง
ซึ่งเรียกว่าผู้รับเงิน

A bill of exchange is a written instrument by which a person, called the drawer, orders another person, called the drawee, to pay a sum of money to, or to the order of, a person, called the payee.

ตั๋วแลกเงิน เมื่อทวงถามหรือ
เมื่อได้เห็น

A bill of exchange on demand or at sight.

ตั๋วแลกเงินที่เขาไม่เชื่อถือ โดยไม่ยอมรับรอง หรือไม่ ยอมจ่ายเงิน	A bill of exchange dishonoured by non- acceptance or non- payment.
คำต่อท้ายตั๋วแลกเงินหรือ บนใบประจำตัว	An indorsement on the bill of exchange or allonge.
การรับรองตั๋วแลกเงิน	Acceptance of a bill of exchange.
ผู้ทรงตั๋วแลกเงิน	The holder of a bill of exchange.
ผู้จ่ายเงินในตั๋วแลกเงิน	A drawee of a bill of exchange.
ผู้ตั้งจ่ายตั๋วแลกเงิน	A drawer of a bill of exchange.
“อาวาล” คือตั๋วแลกเงินมี ผู้ค้ำประกัน รับประกัน การ ใช้เงิน	“Aval”
การจ่ายเงิน	Payment
คำคัดค้าน	Protest
การจ่ายเงินเพื่อแก้หน้า	Payment for honour.

สิทธิไต่เบยเพราะเขาไม่รับ หรือไม่จ่ายเงิน	Recourse for non- acceptance or non- payment.
ตั๋วเงินภายในประเทศ	Inland bills.
ค่าชัก ส่วน ตด	Commission
ตั๋วแลกเงิน เป็น ตำรับ	Bill of exchange in a set
คู่ คู่ตั๋วแลกเงิน ความ ต้อง กัน ต้อง ฉบับ หรือ มากกว่า	Duplicates of a bill of exchange may be drawn in two or more identical duplicates.
ตั๋วสัญญาใช้เงิน	A promissory note.
อันว่าตั๋วสัญญาใช้เงินนั้น คือ หนังสือตราสารซึ่ง บุคคล คนหนึ่ง เรียกว่า ผู้ ออกตั๋ว ให้คำมั่น สัญญาว่า จะใช้ เงินจำนวนหนึ่ง ให้แก่บุคคล อีกคนหนึ่ง หรือใช้ ให้ตาม คำสั่ง ของ บุคคล อีก คนหนึ่ง เรียกว่า ผู้ รับเงิน.	A promissory note is a written instrument by which a person, called the maker, promises to pay a sum of money to, or to the order of, an- other person, called the payee.
คำมั่น สัญญา อัน ปราศ จาก เงื่อนไขว่าจะ ใช้เงินเป็น จำนวนแน่นอน	An unconditional pro- mise to pay a sum certain in money.

วันกำหนดใช้เงิน

Day of maturity.

ตั๋วสัญญาใช้เงินที่ออกมา
แต่ต่างประเทศ

Foreign promissory
note.

เช็ค

Cheque

เช็ค คนคนหนึ่ง สั่งตราสาร
ซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่า
ผู้สั่งจ่าย สั่งธนาคารให้
ใช้เงินจำนวนหนึ่ง เมื่อทอง
ถามใช้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง
หรือให้ใช้ ตามคำสั่งของ
บุคคลอีกคนหนึ่ง อันเรียก
ว่าผู้รับเงิน

A cheque is a written
instrument by which a
person, called a drawer,
orders a banker to pay
on demand a sum of
money to, or to the order
of, a person, called the
payee.

คำบอกห้ามการใช้เงิน

Countermand of pay-
ment.

ถ้าในเช็คมีเส้นขนานคู่ ขัด
ขวางไว้ทางด้านหน้า จะมี
หรือไม่ว่า "และบริษัท"
หรือคำย่ออย่างใดๆแห่งข้อ
ความน้อย ในระหว่างเส้น
ทั้งสองนั้นไซ้ เช็คนั้นขอ

If a cheque bears across
its face two parallel
transverse lines either
with or without the
words "and company"
or any abbreviation
thereof between such
lines, it is said to be
crossed generally and

เป็นเช็คติดคร่อมทั่วไป และ
จะใช้เงินตามเช็คนั้นได้แต่
เฉพาะให้แก่ธนาคารเท่านั้น

อายุความ

ในคดีฟ้องผู้รับรองตั๋วแลก
เงินกีด ผู้ออกตั๋วสัญญา
ใช้เงินกีด ท่านห้ามมิให้
ฟ้องเมื่อพ้นเวลาดำเนินนับแต่
วันครบหนี้ถึงกำหนดใช้เงิน
ตั๋วเงินปลอม, ตั๋วเงินถูกลัก
และตั๋วเงินหาย

เมื่อผู้ทรงตั๋วเงินซึ่งหายหรือ
ถูกลักทราบเหตุแล้ว ใน
ทันทีนั้นต้องบอกกล่าวเป็น
หนังสือไปยังผู้ออกตั๋วเงิน,
ผู้จ่าย, ผู้ต้มอ้างยาม
ประสงค์, ผู้รับรองเพื่อ
แก้หน้า, และผู้รับอาวัล,
ตามแต่มี เพื่อให้บอก

payment of it can only
be made to a banker.

Prescription

No action against the
acceptor of a bill of ex-
change or the maker of a
promissory note can be
entered later than three
years after the date of
maturity.

Forged, Stolen and Lost Bills.

The holder of a bill
which is lost or stolen
must, as soon as he knows
of the loss or theft,
notify in writing the
maker, the drawee the
referee in case of need,
the acceptor for honour
and the giver of aval, if
any, to refuse payment
of the bill.

บัดนี้ใช้เงินตามตัวเงิน
นั้น

ประเพณี การ ค้าขาย ทค้า—
นวนณ คอกทบทต้นในบัญชีเดิน
สะพัดที่ดี ในการขายอย่าง
อื่นทานของเช่นวานกต หาย
ในบังคับแห่งบทบัญญัติซึ่ง
กล่าวมาในวรรคก่อนนั้นไม่.

การ คำนวณ เงิน กั โดยวิธี
คอกทบทต้นนั้น ถ้าจะรู้ว่า
เมื่อใด คอกจะทบต้นจนเป็น
สองเท่าจำนวนต้นเงิน กั ก็
ให้ตั้งเลข ๖๙ ลงเป็นเกณฑ์
เอาจำนวน คอกน เปีย รอยตะ
กั เบอร์เซ็นต์หาร จะได้ผล
เป็น กำหนดปี และเศษ ส่วน
ทต้นเงินจะทบจนเป็นสองเท่า

ตามประเพณี ธนาคารจะคิด
คอกเบียเอาคอกทบทต้นไม่ได้

Commercial usage for
the calculation of com-
pound interest in cur-
rent account, as well as
in other similar com-
mercial transaction, are
not governed by the
foregoing paragraph.

The number of years
for a sum of money to
double itself at com-
pound interest is found
by dividing the figure
69 by the rate of in-
terest per annum.

A bank is not permitted
to charge compound in-
terest.

หุ้นกู้

หุ้นกู้เป็นเอกสารหรือพันธบัตรชนิดหนึ่ง ซึ่งทางบริษัทจะจ่ายดอกเบี้ย หรือกิจการค้าของบริษัทใด มีผลติดต่อกับเงินเป็นจำนวนที่กำหนดไว้ให้ทุกคนในกำหนดกบ หรือจะไม่ใช้คืนเลยในเวลาบริษัทยังดำรงอยู่

คิดดอกเบี้ย

คิดดอกเบี้ยคือ ค่าตัดผลประโยชน์ให้ผู้ที่กู้เงินแล้ว คิดดอกเบี้ยล่วงหน้า ซึ่งคนกู้เงินก่อน เป็นต้นว่าคิดดอกเบี้ยร้อยละ ๓ ผู้กู้จะได้รับเงินไปเพียง ๙๗ เท่านั้น

Debenture

Debentures are a charge or mortgage upon the undertaking or property of a company bearing a fixed rate of interest, and are either repayable within a fixed term of years or irredeemable during the existence of the company.

Discount

Discount is generally calculated as interest and deducted from the amount of a loan in advance.

ภาค ๒
หมวดที่ ๒๒
การเงินแผ่นดิน
PUBLIC FINANCE

ในที่นี้จะต้องยกเอาแต่จำนวนเงินรายจ่ายของแผ่นดิน
มากด่าวดูเสียก่อน

การใช้จ่ายเงินของเอกชนตามธรรมดา นั้น คงคน
จะต้องมีเงินได้ของผู้นั้นเป็นกองทุนไว้เสียก่อน เอกชน
จะใช้จ่ายเงินรายได้ของเขาจนถึงกับจะต้องชักค้น
ทุนใช้แล้ว ก็เป็นอันว่า จะมีความเจริญอยู่ไม่ได้ แต่
ข้างฝ่ายเงินจ่ายสำหรับการแผ่นดินนั้น ผิดตรงกันข้าม
ในราชการแผ่นดินที่เกี่ยวกับการตั้งงบประมาณนั้น
จำเป็นจะต้องรู้จำนวนเงินที่จะเอามาใช้ในราชการเสีย
ก่อนว่า ในปีหนึ่งจะต้องมีรายจ่ายสักเท่าใด จึงจะ
พอใช้ราชการตามนโยบายของรัฐบาลที่วางโครงการ
ตั้งไว้ว่า จะต้องทำอะไรบ้าง ในปีหนึ่งๆ ถ้าเงิน
ที่จะจ่ายไม่พอ ก็ต้องจำแนกชักจากนอกทุนสำรองมาเพิ่ม

เดิม หรือมี ^๕ ฉะนั้นก็ต้อง ^๕ ขยายเงิน มาเพิ่ม เดิมจึงจะทำการไปได้ตามนโยบายของรัฐบาล เพราะฉะนั้นการจ่ายเงินแผ่นดินจึงสำคัญยิ่ง กว่าเงิน ได้ของรัฐบาลที่เก็บมาจากภาษีอากร ถ้าวง ระเบียบการจ่ายเงินไม่ดีหรือไม่ถูกต้อง ตามหลักวิชาศาสตร์ การยุ่งยาก อาจจะทำให้ ^๕ เกิดขึ้น ไม่ ^๕ มี ^๕ ที่ ^๕ สิ้น ^๕ สุด ^๕ ต่อ ^๕ ภาย ^๕ หลัง ^๕ เช่น ^๕ นั้น

ในการที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจะตั้งงบประมาณ ให้เข้าดุลยภาพ สม ว่าง รายจ่าย กับ ราย ได้ ให้พอ สม่า เสมอ กัน นั้น เป็นการ จำเป็น ที่จะต้องแบ่งรายจ่ายออกเป็น ๒ ประเภท คือ เป็น ประเภท ปรุ้ม และ ประเภท มัธยม ประเภทปรุ้ม เป็น ประเภท สำคัญ ยิ่ง ที่ต้องผูกมัด จะ ละเอียด ละเอียด ไม่ได้ เป็น อันขาด ฝ่ายประเภทมัธยม ไม่ ^๕ สำคัญ ^๕ นั้น เพราะ รัฐบาล อาจ จะ ลด รายจ่ายลง ได้ โดย เหตุ ที่ ไม่ จำ เป็น แท้ เหมือน ประเภท ปรุ้ม จะ ยกตัวอย่าง มา บรรยาย ดัง คือ ไป ^๕ นั้น

ประเภท ปรุ้ม ที่ เป็น ประเภท สำคัญ ใหญ่ ^๕ นั้น คือ

๑. การ บังคับ ^๕ แผ่นดิน ^๕ โดย ทหารบก ทหารเรือ และ

ทาง อากาศ

๒. เพื่อ รักษา กฎหมาย และ ความสงบสุข ซึ่งมี
กฎหมายและศาล ค่าใช้จ่ายสำหรับ กอง ราชทัณฑ์ และ
ที่คุมขัง นักโทษ และ ตำรวจ

๓. ชะระ การ ฝ้าย พด เวื่อน ซึ่ง รวม ทง เบย หวด เจน เดือน
ของ ขาราชการ ฝ้าย บริหาร หรือ ฝ้าย ชะระ การ ของ รัฐบาล
และ เจ้าพนักงาน พด เวื่อน เช่น แพทย์ และ พนักงาน การ ศึกษา
รวม ทง อาการย และ ผู้ ครอบ ครอบ โรงเรียน โดย ที่ คน จำ พก
นี้ ไม่ ได้ เกยว กับ ชะระ การ ของ แผ่นดิน ยังมี ค่า ใช้จ่าย รอย
ของ ฐาณ ฐาน ราชฎร รวม ทง เงิน ไซ ใน การ เมือง ด้วย
เงิน เดือน และ ค่า ใช้จ่าย รอย ของ ราชฎร และ กง ด้ ทอ ยู่ นอก
ประเทศ กับ มี ค่า ใช้จ่าย รอย ใน การ เก็บ ภาษี อากร อีก

๔. การ ไซ หนี้ ซึ่ง รวม ทง ราย จ่าย สำหรับ ไซ หนี้ เงิน
ก ท ไม่ บง เกิด ผล และ หนี้ เป็น ทุน ทำ ให้ บง เกิด ผล ๒ อย่าง
น เป็น เรือง ทง จะ จำ น้า จำ นอง ผล ประ โยชน์ ราย ได้ ของ แผ่นดิน
ใน ภาย ภาค หน้า และ เพราะ ฉะนั้น จึง จำ เป็น จะ ต้อง คง
ราย จ่าย ที่ เป็น การ ผูก มัด เดีย ก่อน

ราย จ่าย ประเภท มัธยม ซึ่ง ไม่ ด้ สำคัญ นก ก คือ :-

๑. สำหรับ ประ ชุมชน พด เมือง มี การ ศึกษา, การ
อนามย, การ บัน เทา ทุกข์, ค่า รับ ประกัน กรรมกร ไม่น

งาน, การบันทึกทุกข้อเท็จจริงและบันทึกทุกข้อสรุป
เช่นเดียวกัน เป็นต้น ยังมีการใช้จ่ายในการค้าและอุตสาหกรรม เช่นค่าใช้จ่ายของกรมรถไฟ, การชลประทาน, การขุดคลอง, ทำถนน, ทำถนน และการโยธาอื่นๆ การไปรษณีย์, โทรเลข, โทรศัพท์, ใช้จ่ายในทางวิชาค้นหาทางอุตสาหกรรมและกิจการ, การเซอร์เวย์ทำแผนที่ภูมิประเทศ, การขุดการคมนาคม, การค้าขายทางอากาศและในระบอบการจ่ายเบ็ดเตล็ดนั้น รวมทั้งเงินเบี้ยบำนาญบำนาญด้วย

การจัดประเภทเงินรายจ่ายของรัฐบาลประเภทปฐมและมัธยมดังที่กล่าวมานี้ เป็นวิธีที่จะได้ผลที่ดีอย่างยิ่งและที่จะวางแผนลงนั้น คงเป็นอันเข้าใจล่วงหน้าว่ามีความรุ่มรวยในประเภทต่างๆ ที่แยกออกไว้ก่อนแล้ว ถ้ามีข้อสงสัยก็ต้องหันไปศึกษาประวัติคำจำกัดความของหรือวินิจฉัยดูโดยความถี่ถ้วนมา

ศุลยภาพ

ในทันทีจะต้องกล่าวถึงวิธีจัดระเบียบศุลยภาพใน
กระทรวงมหาดไทยต่อไป ข้อสำคัญที่จะต้องอธิบาย
นั้นคือเข้าใจว่า การประหยัดทรัพยากรกับความ
ตระหนักรู้เห็นคุณค่า การประหยัดทรัพยากรในทันทีต้องแปล
ว่าไม่ใช่จะตัดเงินใช้หรือย่นให้ย่นลงอย่างเดียว การ
ประหยัดทรัพยากรต้องรวมทั้งการใช้จ่ายซึ่งอาจจะมากขึ้น
ในขั้นต้นได้ แต่ผลที่จะได้นั้น ถึงที่สุดจะผลที่จะ
ตัดรายจ่ายให้น้อยลงได้มากกว่าที่เดิม

ยกตัวอย่างการใช้เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องโรเนียว
ซึ่งทำสำเนาได้ครั้งละมากๆ เครื่องคำนวณและเลข
คิดในการทำสถิติ ของเหล่านี้ราคาแพงก็จริง แต่
เหตุที่เครื่องหนึ่งทำการคุ้มค่าแรงเสมียนคิดหรือเขียน
ขรรคมดาได้หลายคน การใช้เครื่องเหล่านี้จึงจะเว้น
ได้ว่าประหยัดทรัพยากรแท้

การที่ใช้นักโทษทำสิ่งของเครื่องอุปโภคบริโภคให้
กระทรวงมหาดไทยต่างๆ โดยที่คิดเห็นว่าใช้แรงงานนักโทษ
ไม่ต้องเสียค่าจ้าง ทุกอันนี้ผู้สังเกตได้เห็นว่า ข้อของเช่น

เดียวกันใช้จากห้างร้านต้องได้ราคาถูกลงกว่าเดิม โดยที่
 ต้องเสียค่าเลี้ยงลูกโทษนั้นมิใช่น้อย เพราะฉะนั้นเมื่อ
 ก่อนที่จะใช้แรงนักโทษจะต้องเลือกงานโดยเฉพาะ
 ที่จะไม่ต้องเบียดเบียนค่าแรงผู้ตรวจ และโดยเฉพาะที่
 จะให้ผู้ตรวจบังคับมิให้นักโทษอวดแรงได้ ยกตัวอย่าง
 การทำถนน ถ้าผู้คุมและนายตรวจหย่อนความระวัง
 ระวังถึงเด็กเล็กน้อย และผู้บังคับจัดการไม่ถูกวิธี
 ทำการอย่างที่ถูกต้องรีบเร่งทำการบรรณาการต้องทำ คือ
 มีกะที่กว้างยาวและลึกให้ขุดดินขึ้นถมถนนเป็นต้น นาย
 งานจะคิดค่าขุดดินให้ โดยนับเหลี่ยมจตุรัสเมตรแล้ว
 หถมเป็นราคาที่สัญญากัน เมตเตอร์จะเท่าใดเป็นต้น
 ทำเช่นนั้นผู้รับเหมาถ้าขมกใจค่าแรงมากถ้าเก็บจากร้าน
 จะชักช้าอยู่ก่อนก็ตาม นายตรวจจะคิดค่าแรงให้แก่
 เฉพาะหถมเท่านั้น แต่จ้างฝ่ายนักโทษอาจจะหัก
 เบี่ยงอ้อมแรงได้มาก คงปลายจะไม่ติดกันกับที่จะให้
 ทำงานอยู่ในที่คงจ้ว โดยที่คิดว่านักโทษนั้นจะเหนื่อย
 มากเหนื่อยน้อยคงจะมีอาหารกินพออยู่ได้มีอีกประการ
 หนึ่ง ถ้าพูดถึงการทหารก็ควรจะเห็นการประหยัลดทรัพย์
 ได้มากมาย เช่นการผูกพันก หรือใช้เรอรวมเค็ดอื่นที่ไม่

มาโดยไม่มีค่าเป็นแท้ การประหยัดทรัพย์ยังจะ
ทำได้อีกทางหนึ่งที่จะกันไม่ให้เจ้าพนักงานผู้จ่ายเงินรับ
จ่ายเสียเมื่อก่อนสิ้นปลายปีงบประมาณ เพื่อจะไม่
ให้เงินเหลือจ่ายอยู่ได้ และต้องกันไม่ให้เงินทุนไป
จมอยู่ในราคาพัสดุทั้งหลาย โดยที่จะต้องมิโรงหรือ
ห้องเก็บของเหล่านั้น และโดยที่จะต้องให้ขาดทุน
เพราะพัสดุที่เก็บไว้นั้นจะต้องตกราคาไป เพราะความ
เก่าแก่ พุดถึงการที่จะเลือกคิดเจ้าพนักงานโดยที่จะตัด
จำนวนคนให้น้อยลง และเหลือไว้แต่ผู้ที่สามารถทำการ
คุมเงินเดือนของเขาแทนกันได้ง่าย เพราะจะต้องมี
กรรมการหมื่นตรวจตราอยู่เสมอ เจ้าพนักงานผู้ที่เหลือ
อยู่จึงจะทำงานคุมผู้ที่ถูกจับได้ออก

การตรวจยังมีทางที่จะประหยัดทรัพย์ได้ในเรื่อง
ลักษณะการขะนิตเดียวกัน ต้องทำกระหนาบคาบเกี่ยว
กันเป็นช่อง ช่องต้องเข้าที่ ต้องเปิดช่องเดิมขึ้น คนใช้มาก
ขึ้นเปล่าๆ ถ้าหากว่าผู้ตรวจจัดให้การที่ต้องทำซ้ำ
ซ้อน คาบเกี่ยวกันนั้นมารวมทำเสียเป็นกองเดียวได้ ยก
ตัวอย่างเช่น การตรวจพัสดุเครื่องใช้สอยที่ต้องมีอยู่ทุก
กระทรวง ทบวงกรม ตาม ขรรพคา กรม หนังสือกระทรวง

หนึ่งก็มีเจ้าพนักงานตรวจประจำการเป็นต่วนเป็นดัดไป
ต้องเปิดของคนมาก ถ้าหากว่าตั้งเจ้าพนักงานกลาง
ขึ้นตรวจพัสดุทั่วไปแต่กองเดียว การตรวจพัสดุเมื่อ
ได้ใช้เจ้าพนักงานที่ชำนาญแล้ว พนักงานตรวจกอง
เดียวก็สามารถตรวจพัสดุที่แยกกันทุกกระทรวงทบวง
การได้ตลอดไป จนถึงกับตรวจใบเสร็จใบรับและใบ
ส่งข้อ ซึ่งผู้ซื้อและเก็บพัสดุจะต้องมีเป็นพยานคุ้มครองไว้
ทุกรายไป ถ้าได้ใช้กองตรวจพัสดุกองเดียวแล้ว ความ
ไหวพริบและความชำนาญของเจ้าพนักงานผู้ตรวจอาจ
จะกำจัดคนทุจริตลงโทษได้แน่นอน หรืออีกประการ
หนึ่ง พักตร์ที่กระทรวงทบวงการต่างๆ ต้องการใช้นั้น
จะเอาไปรวมเป็นทีเก็บไว้เสียแต่แห่งเดียวก็ได้

ตามกรมและทบวงการของรัฐบาลในที่ทำการต่างๆ
นั้น ถ้าท่านสังเกตดูบางแห่ง บางทีก็จะได้เห็นว่า
ในห้องหนึ่งกองหนึ่งมีคนทำงานได้แต่จริงไม่กี่คนนัก
เช่นการคัดหนังสือทนายคนจะทำได้อย่างช้าของว่อง
ไว และพวกนั้นมักจะเป็นเสมียนที่ได้อาณัติเงินเดือนต่ำเสีย
โดยมาก ข้างฝ่ายที่ได้อาณัติเงินเดือนสูงถึงเดือนละ ๘๐
และ ๑๐๐—๒๐๐ บาทจะตั้งมือคิดเขียนหรือร่างหนังสือขึ้น

แต่ถ้าหวังได้น้อยตัวนัก คนพวกนี้ก็ได้แต่เดินไปเดินมา
หรือนั่งชานาชาอ่านหนังสือพิมพ์ไปชิวๆ หนึ่งๆ ถ้าจับตัว
มาได้เลี้ยงดูบางทีวันหนึ่งจะไม่ได้รางวัลหรือคิดเขียนแม่
แต่สัก ๑ หน้ากระดาษ ถ้าคิดคนพวกนี้ขอเสียได้
รัฐบาลจะประหยัดทรัพย์ได้ค่อนเป็นอันมาก ได้เข้าไป
ดูในออฟฟิศราชการแล้วต้องไปดูตามห้างร้านบริษัท
ใหญ่ๆ ที่เขาทำการค้าขายเปรียบกันดู ในที่เหล่านั้น
แทบจะไม่เห็นคนว่างงานนั่งอยู่เปล่าๆ เสียเลย ต่าง
คนก็มั่งคั่งจะมีหน้าทำธุระที่เป็นหน้าที่ของตัวเองไม่เกะ
พวกนายห้างเขาคิดถึงกระเป๋าของเขาอยู่เสมอ จะ
คิดจำนวนคนที่ใช้การไม่ได้คิดลงได้เพียงใด และ
จะบันทึกการงานลงบนหลังคนที่ทำการได้มากมายจน
สุดที่เพียงใด เขาก็คงจะทำเพียงนั้น ส่วนในราชการ
เข้าใจกันว่า พวกเหล่านั้นได้รับเงินเดือน ไม่มีใครจะ
ไปคอยระวังถึงเรื่องที่บ่อนการอยู่เปล่า โดยที่ตัว
นายไม่ต้องเข้าเนื้ออะไรอย่างนายห้าง แม้แต่ความ
หยาบหยาบคงจะต้องมีอยู่เสมอ บางแห่งเขาแต่งตั้ง
กันขึ้นหนึ่งโต๊ะสองที่เพราะจะได้เงินเดือนมาก ใคร
จะพูดขึ้นเรื่องวัดการงานเขาก็เกรงใจ โดยที่ดูหน้า

ประจักษ์หรือเห็นแก่พวกพ้องเป็นใหญ่ ในที่ทำการ
ชนิดนี้จะหลงเอาผลความต่ำเร่จเกิดชาติอย่างเครื่อง
จักรทดไม่ได้เป็นอันขาด ถ้าเจ้าพนักงานผู้ตรวจ ตรวจ
ดูโดยไม่เห็นแก่หน้าผู้ใดจริงแท้ จะจับคนเขื่อนเซ
ได้เป็นอันมาก ผู้ตรวจต้องนึกว่าตัวเป็นเจ้าของเงิน
เดือนหรือนายห้างการค้าขาย ถ้าใครทำการไม่คุ้ม
เงินเดือนก็ควรห้ามหันตดออกเสียทันที แม้แต่หัวหน้า
ที่เป็นเจ้ากระทรวงทบวงการเองก็ไม่ควรใจเกรงใจ
ถ้ายังคิดเอายศบรรดาศักดิ์เขามาตั้งเป็นเกณฑ์ อย่างสมัย
ก่อนแล้ว คนพวกนี้แม้แต่ทำผิดเสีย ไปก็คงไม่โทษ
ผู้น้อยคงจะได้ความชักชวนมากกว่าผู้ใหญ่ ซึ่งอัม
ทจริงนั้น ผู้ใหญ่ขาดความสามารทที่จะทำการของ
ผู้น้อยได้ โดยซ้ำของ การที่เสียหาวไปคงตกเป็น
การขาดทุนของรัฐบาลเสมอ เช่นดังเครื่องจักรใหญ่ๆ
อะไรชนอย่างหนึ่ง หัวหน้าจะคาดคะเนเอาการต่ำเร่
เกิดชาติแก่ผู้น้อยฝ่ายเดียว ส่วนผู้น้อยไม่ได้แต่เรียน
หรือฝึกหัดมาพอแต่ ผู้ใหญ่เอาคารณต้อง จักคิดและเคา
ทำไปตามบุญตามกรรม เครื่องจักรทุนราคาแพงหมื่น
สองหมื่นบาทอาจจะหักพังเสียหายไปได้ทันที เช่นเครื่อง

ไฟฟ้าหรือวิทยุ เป็นต้น คง ปลายก็มีแต่จะ โทษว่า
เครื่องจักรนั้น เป็นเครื่อง ไม่ได้ท หาดหน้าการงานไปซื้อเขา
มาใช้ โดยไม่พิจารณา

รัฐธรรมนุญ ให้สตรี ไทย มีสิทธิ สัมภาค เท่า กับ ชาย
เพราะ ฉะนั้น รัฐบาต ควร จะ ถือ เอา เป็น หน้า ทบารุงความ
เจริญ ของ สตรี ใน ทาง การ เติบเรียน แต่ให้ ได้ มี โอกาส
เข้ารับ หน้า ท ทำ ราชการ ใน กรม และ ทบวง การ ต่าง ๆ บ้าง
เป็น ต้น ว่า ใน การ คัด พิมพ์ คัด เขียน ตง ทะเบียน และ ทำ
บัญชี ทงหลาย หมู่ อาจ มี ความ สามารถ ทำ ได้ เท่า ชาย
หรือจะ หย่อน กว่า ก็ คง ไม่ มากนัก แต่ ค่าจ้าง และ เงิน เดือน
ของ หญิง จะ พัง ต่ำ กว่า เสมอ ตาม ที่ ได้ เห็น เยี่ยง อย่าง
มา แล้ว ใน เมือง ต่าง ประเทศ เป็น ต้น ค่า ใช้ จ่าย ของ
รัฐบาล สำหรับ ที่ ทำ การ ทงหลาย อาจ จะ น้อย ลง ได้ เพราะ
เหตุน มาก แต่ ใน ชน คน รัฐบาล คง เติบออก เพน เอา สตรี
ที่ ออก จาก โรง เรียน ตง แต่ มอชม ๖ ชน ไป ผูก หัด เสีย ก่อน
เป็น แต่ เพียง นัก เรียน ผูก หัด อยู่ สัก ๓-๔ เดือน ก็ สามารถ
จะ เข้า รับ ราชการ ได้ ใน ที่ สด การ งาน ใน ออฟฟิศ มี ลักษณะ
เป็น การ เบา สด กับ ผู้ หญิง แต่ ข้าง ฝ่าย ชาย เมื่อ ผู้ หญิง
มา แย่ง การ เบา ทำ เสีย บ้าง แล้ว ก็ จำ เป็น จะ ต้อง ไป

หางานหนักอย่างอื่น ทำดีกว่า เมื่อมองดูตามไร่นา
และการค้าทั้งหลายในที่ประชุมชน จะเห็นผู้หญิง
ทำงานแทนผู้ชายได้เป็นส่วนมาก ถ้าต่อไปรัฐบาล
เปิดโอกาสให้หญิงได้เข้ารับราชการบ้าง จะเป็นการ
ยกฐานะของหญิงให้สูงขึ้นกว่าเก่าได้ ทั้งเมื่อหญิง
นั้นได้มีเย้าเรือนเป็นมารดาชน ก็จะมีอำนาจ
ดังดอมบุตรหลานต่อไป ในทางที่เขาได้ทำมาก่อน

ภาษาก็จะเลื่อนไปตกหนักอยู่แก่ผู้ใดบ้าง

(THE INCIDENCE OF TAXATION)

ภาษอากรที่เจ้าพนักงานของรัฐบาล จะเก็บจากราษฎรนั้น ในขั้นต้นจะต้องคิดเสียก่อนว่า ภาษที่รัฐบาลจะเก็บจากราษฎรจะให้ไปตกหนักอยู่แก่ผู้ใดบ้าง การเก็บภาษนั้น เปรียบประดุจว่าเอาก้อนใหญ่ทุบลงไปบ้างหนึ่ง ซึ่งภาษอิตาเลียนใช้คำว่า "Percussione" ทุบเสียภาษขั้นต้นต้องเอาน้ำหนักของภาษนั้นเหวี่ยงให้ไปตกอยู่บนบ่าผู้อื่นแทน ระยะทางดำเนินของการเหวี่ยงน้ำหนักนั้นใช้คำว่า "Repercussione" หรือ "Traslazione" แปลว่ากระดอนกลับ คือ เป็นการเหวี่ยงน้ำหนักภาษนั้นให้ไปตกอยู่แก่ผู้อื่นต่อไป ยกตัวอย่างภาษศีกาต่างประเทศที่เข้ามาในเมือง ซึ่งเป็นภาษทองอัน ในขั้นต้นพอกล่าวถึงสินค้านั้นเขามักจะออกเงินเป็นค่าภาษไปก่อน ค่าภาษเท่าใดจะถ่วงเอาไปใช้มีลงในเวลาที่ขายแก่ลูกค้าต่อไป ถ้าครั้งหลายครั้งหรือสองสามครั้งอย่างนั้นไปขายดังขายย้วยก็ครั้งถัดถึงที่สุดน้ำหนักของภาษจะต้องไปตกอยู่แก่ผู้

จะบริโภคสินค้าชนิดนั้น ถ้าหากว่าความต้องการ
ใช้สินค้าชนิดนั้นยังมีอยู่ต่อไปอย่างเก่า ก็สันนิษ
ว่าสินค้าอย่างนั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลงอะไร หน้าหนักของ
ค่าภาษีตกไปอยู่แก่ผู้บริโภคสินค้าคนหลังที่สุดอย่างเต็ม

ต่อไปนี้บังเอิญราคาสินค้าชนิดเดียวกันนั้นสูงขึ้น
เพราะค่าภาษี ผู้ส่งสินค้าขายไม่ออกง่าย จำเป็นจะ
ต้องส่งสินค้าชนิดเดียวกันในคราวหน้าให้น้อยจำนวน
ลงกว่าเก่า ข้างฝ่ายผู้ทำสินค้าขายส่งจากต่างประเทศ
เห็นว่า ขายสินค้านั้นได้น้อยไป และยังมีสินค้าเช่น
นั้นอยู่ในมือมาก จึงคิดว่าจะต้องลดราคาขายส่ง
ให้น้อยลงกว่าเก่า ผู้ส่งสินค้าจึงจะส่งได้มากขึ้น ข้อ
นี้สันนิษฐานว่า หน้าหนักของภาษีที่รัฐบาลเก็บจากพ่อค้าที่
ส่งสินค้าเข้ามาขายในเมืองนั้น จะต้องเหวี่ยงออกไป
ถึงผู้ขายสินค้าต่างประเทศด้วย จะเหวี่ยงน้ำหนักกัน
ต่อไปจนถึงผู้ทำสินค้าต่างประเทศนั้น ซึ่งจำเป็น
จะต้องลดราคาลงตามกัน ถ้าหากจะส่งสินค้าชนิด
นั้นไปขายในประเทศอื่นไม่ได้ อีก เมื่อเป็นเช่นนั้นก็แปล
ว่า หน้าหนักของภาษีนั้นจะต้องกระจายออกไปมากบ้าง
น้อยบ้างไม่เท่าเทียมเสมอไปได้

หนึ่งจะพูดถึงภาษาดินค้าภายในประเทศ ซึ่งรัฐบาล
 จะเก็บ โดยตรง คือตัวผู้ทำ หรือผู้ขาย อย่างหนึ่ง อย่างใด
 แต่ต้น ยกตัวอย่างว่า อากรเตาสุรา ในชั้นแรกเจ้า
 พนักงานกระทรวงการคลัง จะเก็บภาษจากผู้ต้ม กติก่อน
 ผู้ต้มกติก่อนได้เสียภาษีไปเท่าไร ก็ต้องได้รับค่าภาษนั้น
 ตงบนราคาที่จะขาย แก่ลูกค้าต่อไป คือ ยิงษ์ ชากงษ์
 เป็นอันว่าจะเหวี่ยงน้ำหนักภาษีให้ ไปตก อยู่บนบ่าผู้ทรง
 ชั่งไปขาย หรือถ้ารัฐบาลเป็นผู้ขายสุรานั้น รัฐบาล
 จะต้องชั่งตามราคาทั้งสิ้น เท่ากับภาษีที่ผู้ต้มกติก่อน
 จะขาย รัฐบาลหรือผู้ทรงชั่งนั้นจะเหวี่ยงน้ำหนัก
 ให้พ้นบ่าต่อไปจนถึงที่สุดที่ชั่งสุราไปบริโภค ผู้
 บริโภคนั้นแหละ จะต้องรับน้ำหนักภาษีโดยเต็มที่

อีกประการหนึ่ง ถ้าจะพูดถึงภาษที่เก็บจากสินค้า
 ออกไปนอกประเทศ เช่น ข้าวสาร และไม้ชนิดต่างๆ
 ที่คนต่างประเทศซื้อเอาไปใช้ ในการก่อสร้างทุกอย่าง
 น้ำหนักของภาษสินค้านั้น ตกปลายที่สุดก็จะไปตก
 อยู่แก่ผู้ที่บริโภคข้าวสาร หรือผู้ที่ได้ใช้ไม้
 ต่างๆนั้น เป็นครึ่งหลังที่สุด แปลว่าในสินค้าออกนอก
 ประเทศนั้น ภาษาก็ไปตกอยู่แก่ผู้บริโภคซึ่งอยู่ต่าง

ประเทศ ข้างฝ่ายสินค้าเข้ามาจากต่างประเทศ ผู้ซื้อ
สินค้านั้นเป็นชาวเมือง นานักของคำภาษที่รัฐบาล
เก็บจะต้องมาตกอยู่บนชาวเมืองเต็มที่ เป็นอันตรง
กันข้ามกับภาษสินค้านำออก

ต่อไปนี้จะกล่าวถึงภาษเงินได้ของประชาชนพลเมือง
(Income Tax) สันนิษฐานว่ารัฐบาลจะเก็บแยกออกเป็น
ประเภทต่างๆ กันเป็นสิ่งเป็นอย่าง เช่นภาษค่าเช่า
ภาษดอกเบี้ย ภาษค่าจ้างและเงินเดือน ภาษกำไร
ซึ่งเป็นส่วนที่จะหักออกจากเงินได้ของราษฎร ให้น้อย
ลง จึงมีปัญหาว่านานักของภาษนั้นจะเลื่อนไปตกอยู่
แก่ผู้ใดบ้าง

ดังนั้นจะกล่าวถึงภาษค่าเช่าเรือกสวนไร่นา ซึ่ง
จะเหวี่ยงนานักให้ไปตกอยู่กับผู้เช่าไม่ได้ เพราะ
เหตุว่าเจ้าของที่ดินที่ได้รับผลประโยชน์จากค่าเช่าใน
อสังหาริมทรัพย์ของเขา นั้น จะเก็บมรดกเพราะปลูก
ให้ผู้อื่นอีกไม่ได้ โดยเหตุที่เวลาอสังหาริมทรัพย์
จะตกมรดกนั้นมาจากเวลาอสังหาริมทรัพย์นั้นตกมรดก
ที่จะทำไปได้ ราคามรดกเพราะปลูกในนั้นจะเป็นเกณฑ์
ของราคามรดกเพราะปลูกชนิดเดียวกันทุกไป ความ

ได้กล่าวไว้ในหมวด ๓ ของเศรษฐกิจวิทยาสันตน์ เล่ม ๑
ซึ่งว่าด้วยค่าเช่าที่ดินนั้นแล้ว ราคาข้าวไม่ได้สูงขึ้น
เพราะค่าเช่าขึ้นได้ แต่ราคาค่าเช่าสูงขึ้นเพราะเหตุที่
ราคาข้าวสูง เป็นต้นว่าในquinaแห่งหนึ่ง ผู้เช่าทำจะ
เติมค่าแรงหรือใช้ปุ๋ยมากมายนานเท่าใด จะเอาค่าแรง
และค่าปุ๋ยไปหักจากค่าเช่าที่ดินหาได้ไม่ เจ้าของที่ดิน
เคยได้ค่าเช่ามาเท่าใด ก็คงจะได้เต็มที่อยู่ตามเคยเสมอ
เพราะถ้าหากว่าเอาค่าแรงค่าปุ๋ยที่กล่าวมาหัก ออกจาก
ค่าเช่าทำให้ค่าเช่าตกต่ำไป กสิกรอื่นปรารถนาจะทำ
การในที่นั้นคงจะไป ประมุขขึ้นค่าเช่าให้แก่เจ้าของที่ดิน
จนเท่าค่าเช่าเก่า ข้างฝ่ายพวกกสิกรต้องประกวดประชัน
ลดค่าแรงของเขาในพวกเดียวกันลง จนเป็นระเบียบ
เดียวกันกับค่าแรงของกสิกรอื่นทั่วไป ค่าแรงและค่า
ใช้สอยนั้นสูงหรือต่ำเพียงใด หากกระทบกระเทือนถึง
ค่าเช่าจะต้องหาวิธีแก้ไม่ได้

ยกยาค่าเช่าที่ดิน กสิกรรม เพราะปลูกเรือกสวนไว้
นานทีไรแล้ว ภาชนะนอกจากจะมีลักษณะที่จะเหวี่ยง
หรือแบ่งเบาให้ไปตกแต่บ่าผู้อื่นต่อไปได้แทบทุกชนิด

ไป กล่าวคือภาษีโรงเรือน หรือ สิ่งปลูกสร้าง อย่างอื่น
กับที่ดิน โรงเรือน หรือ สิ่งปลูกสร้าง ต่อเนื่อง กับที่ดินนั้น ๆ
ท่านให้เก็บค่าภาษีรายปี เป็นอัตรา ร้อยละ ๓๒ ถึง เจ้า
ของที่ได้เสียภาษีไปเท่าใด คงจะ ต้อง คิดเบี่ยง บ่ายให้
ภาษ้นั้นไป ตกอยู่บนบ่าผู้เช่าโรงเรือน เป็นธรรมดาอยู่เอง
ผู้เช่า ถ้าเช่า สำหรับ เป็นที่อยู่ ไม่ทำการค้าขาย อย่างใดใน
ถนน ก็ต้อง รับน้ำหนักภาษีเดิมที แต่ถ้าหาก จะทำ
เป็นห้องหรือห้างร้านขายสินค้า ได้เสียภาษีไปเท่าใดก็อาจ
จะเจตยภาษ้นั้นเดิม ลงใน ราคาสินค้าที่จะขาย เพื่อ
จะเหวี่ยง น้ำหนักภาษีให้ ไปตกอยู่ แก่ผู้ที่จะซื้อ สินค้า นั้น
ไปบริโภค เป็นชน หดง ที่สุดให้จงได้ โดยที่จะเห็นชัดได้
ว่าราคาสินค้าที่ขายอยู่ ตามตกรานซึ่งเป็นที่เอาเททก ต้อง
เสียค่าเช่ามาก และเสียภาษี มาก คงจะ ขายแพง กว่า
สินค้าชนิดเดียวกัน ในที่ ๆ เสียค่าเช่า น้อย และ เสียภาษี
ค่าเช่า น้อย เป็น ต้น

ภาษีเงินได้นั้น โดยมาก อย่าง ก็อาจ จะเหวี่ยง น้ำหนัก
ให้ ไปตกแก่บ่าผู้ อื่นได้บ้าง เหมือนกัน เช่น ภาษีเงิน
ได้จากห้างหุ้นส่วน บริษัท สหสมาคม กับภาษีการค้า
ต่าง ๆ เช่น ไร่ เติง ทพทง ทม และไม้ ภัตตาคาร ด้วย ใน

ที่สุดภาษ การค้าทุกอย่างที่ระบุไว้ใน พระราชบัญญัติภาษ
การค้า นั้น ผู้เสียภาษสามารถจะเหวี่ยงน้ำหนักไป ตก
อยู่บน บ่าผู้อื่นได้ทั้งสิ้น ยังมีภาษ ทาง ตรง ที่เก็บ จาก
บุคคลอื่นอีก เป็นต้นว่า ในการอุตสาหกรรมหรือหัตถกรรม
รัฐบาลจะ ตรงไป เก็บ เข้า จาก ตัว ผู้ทำสินค้า เป็น สิ่ง เป็น
อย่างไร แต่เมื่อก่อน ผู้ทำจะได้ขายสินค้า ออก เช่น
โรงงานทำไม้ ชดไฟ ผู้ทำไม้ ชดไฟ จะต้อง เบี่ยง ภาษ
นั้นให้ ไปตกแก่ ผู้ใช้ ไม้ ชดไฟ ซึ่ง คง ปลาย จะเป็น ผู้รับ
น้ำหนัก นั้นเต็มที่

บัญญัติสำหรับการจ่ายเงินแผ่นดิน

มัญญัตินม ๔ ข้อ คอ

๑. บัญญัติสำหรับคุณประโยชน์
๒. บัญญัติแห่งการประหยัดทรัพย์
๓. บัญญัติแห่งความอนันต์
๔. บัญญัติสำหรับเงินเหลือและขาด

๑. บัญญัติสำหรับคนประโยชน์

ข้อ ๑ ว่าด้วยบัญญัติสำหรับคนประโยชน์นั้น คือ การ
ใช้จ่ายที่ดีแท้ ควรจะเป็นคนประโยชน์แก่ปวงชน
ราษฎรทั่วไป อย่างมากที่สุดที่จะทำได้ เช่นกับจะทำให้
บังเกิดผลมากขึ้น โดยที่จะให้เงินรายจ่ายนั้นแพร่
หลายออกไปถึงปวงชนราษฎรทั้งหมด

ข้อ ๒ ให้ปลอดภัยจากศัตรูที่จะมาต่อสู้ทางนอก
ประเทศ และให้ปลอดภัยต่อความสันติสุขหรือความ
สงบเรียบร้อยที่จะเกิดขึ้นภายในประเทศ และถ้าจะ
ถือตามหลักประชาธิปไตยแล้ว การใช้จ่ายนั้นจะต้อง
นำไปในทางที่จะให้รายได้ของประชาชนพลเมืองสม่ำเสมอ
กันโดยทั่วกัน คือ ส่งเสริมให้คนจนมีฐานะสูงขึ้น

ก็ว่าเก่า หรือ ไม่ให้ฝ่ายหนึ่งมั่งทรัพย์ สัมบัติมากเกินไป
กว่าอีกฝ่ายหนึ่ง ถึงกับจะบังคับเอาคนที่มั่งทรัพย์น้อย
เข้ามาไว้ในอำนาจ ได้มากเกินไป ประดุจว่า เป็นทาส

ในที่สุด การใช้จ่ายของรัฐบาลควร จะให้ปวงชน
ราษฎรพลอย ได้รับผลดี ของ การจ่ายเงินแผ่นดินนั้นแพร่
หลายไป อย่าง มาก ที่ สุด จะ ยก ตัวอย่าง การ ที่ได้เป็น
ไป ในแผ่นดิน พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มาให้เห็นว่า ใน
การเงิน ครอง แผ่นดิน พระพุทธเจ้าหลวง ในรัชกาลที่ ๕ นั้น
รายจ่ายแทบ ทุกอย่าง มา ห้วน อยู่ แต่ในพวกราชบริวาร
ซึ่ง ต่อกันแต่ จะ ทำให้คนจำเพาะ ในวง นั้น มั่ง มั่ง ชน แต่
ส่วน ใน วง ของ พระคตง ข้าง ที่ ท่านเหตานุมมตณเหลือ
อยู่ แล้ว เมื่อ ได้รับ พระราชทาน ก็ได้แต่เก็บ สะ สะ
ไว้เท่านั้น เงินรายจ่ายนี้ จึง มิได้ แพร่ หลาย กระจ่าย
ออกไป ถึง ปวงชน ราษฎรเท่าใด ผิดตรงกัน ข้าม กับ
การจ่ายเงิน ของ พระ มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖
ซึ่ง เป็น ผู้ ทรงมีพระเมตตาจิตต์ มาก จน เขา เปรียบว่าท่าน
เป็น พระเวสสันดร ใคร จะขอเงินเท่าใด ท่านก็พระ
ราชทาน ให้ จน ที่ สุด เงิน ราย ได้ ส่วนพระองค์หมดสิ้น
ไปแล้ว ยัง โปรดให้ กรมพระคตง ข้าง ที่ ๒ บัญชี เป็น

หนึ่งผ่อนใช้ให้ผู้ที่ได้รับพระราชทานเงินเป็นงวดไปเพียง
 ที่เจ้าพนักงานจะผ่อนผันได้ สมมุติว่าเงินส่วนของ
 ที่ได้ในราชการปีละ ๑๒,๕๐๐,๐๐๐ พระองค์แจกพวก
 ราชบริพารตัวโปรดที่ไม่ทำการประหยัดทรัพย์อะไร
 ประมาณว่า ๘,๐๐๐,๐๐๐ บาท พวกที่ได้รับเงินจำนวนนั้นเอา
 ออกใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย เต็มจำนวนเงินที่ใช้หมุนเวียน
 อยู่ในตลาดมากกว่าครึ่งแผ่นดินก่อน พลเมืองที่ทำ
 สิ่งของขายหรือกรรมกรที่รับจ้างได้ส่วนแบ่งปันเงิน
 ไปทำทุนทั่วไป แต่ครั้นพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จ
 ด้สวรรคตแล้ว เงินจำนวนนั้นหยุดจ่ายลง ก็เห็นได้
 ประจักษ์แก่ตาว่า การค้าขายในบริเวณกรุงเทพฯ ร่วง
 โรยลงตามกันทันที ผู้ที่จะซื้อของมีน้อยลงแล้ว ห้าง
 ร้านจึงต้องเลิกล้มไปมาก พอประจวบกันกับเศรษฐกิจ
 ของโลกตกต่ำ พระประชาธิปไตยรัชกาลที่ ๘ ต้องทรง
 พระกรุณาลดหย่อนเงินรายได้ของพระองค์ลงมาเพียง
 ปีละ ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท แล้วก็ยังลดหย่อนเรื่อยมาจน
 ถึงที่สุดเพียงปีละ ๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท ในสมัยเปลี่ยน
 ระบบอบการปกครองเป็นประชาธิปไตย

ต้อง ขอ ชม ความ ดี ของ พระ ประชาธิปกเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า ใน สมัย เมื่อ พระองค์ ยัง ทรง สมบูรณาญาสิทธิราช อยู่ นั้น จะ เรี่ยกรัง เอา เงิน แผ่นดิน ไป ใช้ เป็น ส่วน พระองค์ เท่าใด ก็ ได้ ถ้า ไม่ คิด ถึง ว่า เครื่องจักร ใน ทาง บริหาร ราชการ แผ่นดิน จะ ต้อง หัก ดึง กัน ลง ตาม กัน เพราะ ฉะนั้น จึง ควร ด้ร เสด็จ ญ ความ ดี ของ พระองค์ ใน ที่ นี้ ได้ ว่า ถึง อย่าง ไດ ก็ ยัง ทรง รัก ชาติ และ บ้าน เมือง อยู่

อีก ทาง หนึ่ง ว่า ด้วย การ ลงทุน ทำ ทาง รถไฟ เป็น ระยะ ไป รวม ทั้ง การ ทำ ถนน ทาง ดอย การ เหล่า นั้น ไป ถึง ทำ อยู่ ใน ที่ แห่ง ไດ กรรมกร พตอย ได้ รับ เงิน ค่าจ้าง เป็น ราย ได้ จึง มี เงิน ช่อ ดั่ง ของ อุป โภค บริ โภค ใช้ มาก ชน เงิน รายจ่าย ของ รัฐบาล นั้น จึง ไป เป็น ประโยชน์ แพร่ หตา ย ชน ใน ท้อง ที่ ๆ กำลัง ทำ การ อยู่ ชาว บ้าน ไถส เคียง พตอย ได้ รับ ผล จาก เงิน จ่าย ของ แผ่นดิน นั้น ท่ว ไป เพราะ ฉะนั้น จึง เห็น ว่า เงิน รายจ่าย ของ รัฐบาล นั้น จะ พตอย ให้ ปวงชน ราษฎร พตอย ได้ รับ คุณ ประโยชน์ เพียง ไດ

๒. บัญญัติของการประหยัดทรัพย์

บัญญัติ ข้อ น เป็น บัญญัติ ที่ เจ้าพนักงาน ข้าง ฝ่าย ชุระ การ ของ รัฐบาล ที่ อ่อน แอ มัก จะ ทำ ผิด ได้ มาก การ

ระวางระวาง การ ใช้จ่ายเงิน ของ แผ่นดิน นั้น ควรจะต้อง
ให้ เท่ากัน กับ การ ใช้จ่าย ของ บุคคล ทั่ว ๆ ไป ระวางรักษา
การ ใช้จ่ายเงิน ส่วน ตัว เขา แต่ถ้า เจ้าพนักงานผู้จ่าย
เงิน แผ่นดิน ไม่ ระวาง ให้ รอบคอบ อย่าง เข้มงวด อยู่ เสมอ
แล้ว จะ ทำการ ให้ มี ผล ศักดิ์สิทธิ์ ถ้า เวล ใด เกิด ชาติ ไป หา ได้ ไม่

การ ประหยัด ทรัพย์ นั้น ต้อง แปล ว่า เป็น การ บัง กัน
ผล ประโยชน์ ของ ราษฎร ผู้ เดียว กัน ด้วย ไม่ใช่ แต่ว่า
จะ ทำการ ประหยัด ทรัพย์ อย่าง เดียว ใน ทาง จ่าย เงิน รัฐบาล

การ จ่าย เงิน แผ่นดิน ทาง นี้ ต้อง ให้ เป็น ไป ใน ทาง
ที่ จะ ช่วย กระทำ ให้ ราย ได้ ของ รัฐบาล ลง อก งาม ขึ้น ด้วย
เช่น ใน การ โยชานี้ ผู้ จำหน่าย และ ผู้ ควบคุม เงิน หัก งด
ต้อง พ่วง เติม ดอย เสมอ ว่า การ ที่ จะ จ่าย เงิน แผ่นดิน ไป
นั้น จะเป็น ดัง ที่ จำเป็น ต้อง ทำ หรือ ไม่ และ การ ที่ จะ
เรียก ราย เก็บ เงิน ราษฎร นั้น จะเป็น ญัตติ ขรรณ หรือ ไม่ การ
ตรวจ ตรา ทาง นี้ เจ้า พนักงาน ผู้ ใหญ่ จะ ต้อง ตรวจ ตรา
พิจารณา ดู ด้วย ความ เข้มงวด อด อด มาก มิฉะนั้น ราษฎร
จะ ร้อง ทัก ว่า ได้ ว่า เก็บ เงิน ไม่ เป็น ขรรณ

การ เก็บ เงิน เรียก ราย จาก ราษฎร ที่ กล่าว ณ คิด
เพื่อ ต้อง หน้า ไป ว่า เมื่อ รัฐบาล ตั้ง กฎหมาย มี นคราทร

มีเทศบาลจังหวัดและท้องถิ่นแล้ว ประชาชนในที่
นั้นจะต้องปกครองตนเอง โดยที่ควรเรียบเรียงกัน ออก
เงินมาใช้จ่ายช่วยเหลือจำนวนเงินที่รัฐบาลกลางจะจ่าย
ให้เป็นส่วนหนึ่งต่างหาก ในค่าใช้จ่ายบริหารการเมือง
เช่น ต้องมีตำรวจ มีศาล ความมั่นคง หรือ
โรงเรียน การศึกษา ประชาบาล การสุขาภิบาล เวลานี้
เรายังไม่ได้จ่ายเงินเรียบเรียงช่วยในการประปา ถนนหนทาง หรือ
การศึกษาอย่างใดเลย รัฐบาลกลางต้องจ่ายเงินแผ่นดิน
ทำให้ท้องถิ่น ต่อเมื่อได้มีเทศบาลขึ้นแล้ว จึงจะรู้สึก
ถ้าเรียบเรียงเก็บเงินผิดทางชอบธรรม เราจะโทษเจ้า
หน้าที่หนักหนาสักเพียงใด ในที่สุดการจ่ายเงินแผ่นดิน
นั้นจะต้องจ่ายไปในทางที่จะให้เป็นสาธารณประโยชน์
ทั่วไป

ในการจ่ายเงินแผ่นดินให้เป็นคุณประโยชน์นั้น ควร
จะห้ามไม่ให้จ่ายไปให้เฉพาะส่วนตัวของบุคคล หรือ
โดยจำเพาะฝูงชนชนิดใด เว้นเสียแต่ว่า

๑. จำนวนเงินแผ่นดินที่จะต้องจ่ายนั้น เป็นจำนวน
เล็กน้อย

๒. เงินเดี่ยนี้จะ ต้องจ่ายไป ตาม คำสั่ง ของศาลและ
การจ่ายเงินจำ เป็น จะ ต้อง ทำ ไป ตาม ประเพณี เช่น
การโต๋ ซิงช้า และ การ แรกนาขวัญ เป็นต้น ซึ่ง ถ้า จะ
ละเว้น ประเพณี นั้น เดี่ย ราษฎร อาจจะ พากัน ต่ง โทษ คดี เดียน
รัฐบาล ได้ เป็น อัน มาก ข้าง ยาก หนัก แพง เกิด ขึ้น เมื่อ ไ
คง จะ หัน มา โทษ ว่า รัฐบาล เลิก ตั้ง ประเพณี นั้น เดี่ย

การ ประหยัด ทรัพย์ ผิด บัญญัติ นั้น เพียง ทัก มา
กล่าว ยัง หา พอ ไม่ แต่ ถ้า จะ ค้น หา ความ ไม่ รอบ คอบ ของ
เจ้าพนักงาน มา กล่าว ก็ จะ ไม่ มี สัน ตัด ลง ได้ โดย ที่ การ
ปล่อย ปล่อย หดหุม มี มาก นั ก จึง ขอ จบ เพียง นกอน

๓. บัญญัติว่าด้วยการอนุมัติ (Sanction)

บัญญัติ ๓ ว่า ด้วย การ อนุมัติ หรือ การ ที่ รัฐบาล อนุญาต
ให้ จ่าย เงิน แผ่นดิน ได้นั้น ก็ สำคัญ มิ ใช่น้อย เจ้าพนักงาน
ผู้ใด ทำการ หดหุม เกิน ความ ที่ รัฐบาล หรือ สภา ได้
อนุญาต ให้ จ่าย เงิน แผ่นดิน เจ้าพนักงาน ผู้ นั้น ควร จะ
ต้อง รับ ไซ้ เงิน ส่วน ตัว จึง จะ เซ็ด หดหอบ

ในบัญญัติข้อ ๓ นี้ ควร จะ วาง ข้อ บังคับ ไว้ ให้ ชัดแจ้ง ว่า

๑. ไม่ให้เจ้าพนักงาน อนุญาตให้ ใช้จ่ายเงินแผ่นดิน เช่น กับว่า ค่อยไป ภายหลังการ จ่ายเงิน นั้น อาจ จะเกิน อำนาจที่ตัวได้รับไปได้ และ

๒. รายเงินที่ ทงหลาย ควร จะ เอาไป ใช้จ่ายเฉพาะ ในสิ่งที่ได้ขอยืมเงินมา ต้อง จดไว้ที่ จะ งดเว้น เงินเมื่อ ใดชำระหนี้ ของตนเงิน และ ดอกเบี้ย ของ เงินกู้ยืม ให้เสร็จสิ้นไปได้

ความ ข้อนั้น อาจ จะ กันไม่ให้ ใช้จ่ายเงินไป ในสิ่งที่ ควร จะ ต้อง เอา เงิน ภาษี อากร รายได้ ของ รัฐบาล ออก ใช้จ่ายแทน

๔. บัญญัติว่าด้วยข้อบัญญัติสำหรับ -

- เงินขาดและเหลือ

ในการ ใช้จ่าย เงินแผ่นดิน เป็นต้นว่า ผู้จัดการ เงินควร จะต้อง ระวังไม่ให้ เอา เงิน เหลือ หรือ เงิน ขาด นั้น ไป คง บัญชี หักจ่าย จาก เงิน ทุน โดย ที่ เงิน ที่ ขาด เหลือ ไป นั้น ควร จะ หัก ออกจาก เงิน ภาษี อากร รายได้ ของ รัฐบาล

การ คง บประมาณ ใช้จ่าย เงินแผ่นดิน นั้น บาง รัฐบาล ตั้ง รายจ่าย ให้ มี เงิน เหลือ เล็กน้อย บาง รัฐบาล ก็ตั้ง รายจ่าย ให้ เกิน รายได้ ในงบประมาณ เล็กน้อยเหมือน

กัน แม้เมื่อจะคิดตาม การ ที่ ควร แล้ว รัฐบาลควร
จะ คงงบประมาณให้ มีเงิน เหลือ จ่าย ได้ เพียง พอ ที่ จะกัน
ไม่ให้ ราษฎร ผู้เสียภาษี กล่าวโทษว่า เรียกเอาเงินจาก
กระเป๋าของเขาไป ได้ จน เกิน ความ ต้องการ และ เงิน ที่
เรียกเอาไป เป็น รูปภาษี อากرن ถ้า รัฐบาล ไม่เก็บเอาไป
ปล่อยให้ อยู่ ใน กระเป๋า ราษฎร ได้ ราษฎร ก็ สามารถ จะ
เอาเงิน ที่ เหลือ ไป ลงทุน ทำ ผลประโยชน์ ให้ ออกชน ได้ แต่
ข้าง ฝ่าย ที่ คง งบประมาณ ให้ มี รายจ่าย เกิน ใจ บาง นั้น ก็
เป็นหนทาง ที่ จะ ให้ รัฐบาล ประหยัด รายจ่าย ให้ เข้มงวด
ขึ้น อีก

แต่ ข้อสำคัญ ที่ แน่ แท้ นั้น ไม่ควร ที่ จะ ให้ รัฐบาล
จ่ายเงิน เกิน รายได้ เสีย เลย ถ้า ต้อง ใช้ วิชา มาก เกิน ไป
ถึงกับ จะ ต้อง กู้เงิน เขามา เพิ่ม เติม แล้ว ผล ราย ของ
การ กู้ นั้น จะ ไม่ มี ที่ สิ้น สุด ได้ ประดุจ เคย วน กับ พดเมือง
ที่ กู้เงิน เขามา ใช้ เพราะ ได้ จ่าย เกิน รายได้ ของตัว ไป.

หมวดที่ ๒๓

วิทยาศาสตร์ของการเงินแผ่นดิน

เรื่องของ การเงินแผ่นดิน นั้น จำเป็น จะต้อง
ใช้ความรู้ทาง วิทยาศาสตร์ สำหรับ การเงินแผ่นดิน เป็น
ใหญ่ ซึ่ง ตรงกับ ภาษาอังกฤษว่า The science of
public finance ภาษาเยอรมันว่า Finanzwissenschaft
และ ภาษาฝรั่งเศส เรียกว่า Science des finances ภาษา
อิตาเลียน เรียกว่า Scienza delle finanze ซึ่ง รวมกัน
แปล ความ อย่าง เดียว กัน ว่า เป็น วิทยาศาสตร์ หรือ ความ
รู้ ในการเงินแผ่นดิน

ความรู้ทาง การเงินแผ่นดิน นี้ จะต้อง เป็น ความรู้ ที่
เก็บ จาก ทั่ว ๆ ประเทศ ทั้งหลาย มา รวบรวม เป็น เรื่อง เดียว
กัน เพราะเหตุว่า จะ เอา แต่ ความรู้ ในประเทศใดประเทศ
หนึ่ง มา ใช้ หาพอ ไม่ ใน ที่ สุด ผู้ ที่ จะ เป็น อาจารย์ ของ
วิทยาศาสตร์ ทางนี้ ใน ชั้นต้น จะต้อง ไป เทียบ เปรียบ ใน
การเงินแผ่นดิน ของ ประเทศ ต่าง ๆ หลาย ประเทศ จน ได้
รับ ความชำนาญ พอ แล้ว จึง จะ ไป เขียน เป็น เรื่อง ชำนาญ ได้ หรือ

มีฉันทน ก็จะต้อง รวบรวม ตำรา ค่างชาติ ค่างภาษา มาค้น

หาความจริงในวิชานี้

การศึกษาทางนี้จะต้อง แยก ประเภทออก

(๑) เป็น รายจ่าย ของ แผ่นดิน ซึ่ง เจ้าพนักงาน
ทั้งหลาย จะต้อง มี เงิน จ่าย ใน กิจ การ ที่ เขา จะ ต้อง ทำ

(๒) เป็น รายได้ ของ แผ่นดิน ซึ่ง เจ้าพนักงาน
ทั้งหลาย จะ ได้ เงิน มา ใช้ ใน ชุรระ ของ เขา

หรือ จะ ว่า ตาม ขวรม เนียม ทใช้ ดึง งบประมาณ แผ่นดิน
ทุก ฉันทน รัฐมนตรี ว่า การ ศตัง

๓) จะต้อง รวม บัญชี รายจ่าย ของ กระทรวง ทบวง
การ ทั้ง หลาย ทุก แผนก มารวม เข้า บ เดียว กัน เป็น รายจ่าย
เงิน แผ่นดิน แผนก หนึ่ง และ แผนก ที่ ๒ นั้น ก็ เป็น หน้าที่
ของ รัฐมนตรี ว่า การ ศตัง จะต้อง รวม เงิน ภาษี อากร และ
เงิน รายได้ ทั้ง สิ้น ที่ รัฐบาล จะ เก็บ ได้ ใน ปี หนึ่ง ๆ มารวม
เข้ากับ ภาษี อากร หรือ รายได้ ทั่วไป ของ รัฐบาล มา
ให้ พช ชดเชย เท่า เทียม กัน กับ จำนวน เงิน ที่ จะต้อง ใช้ จ่าย
ไป ใน ปี นั้น ไม่ ให้ รายจ่าย เกิน ไป กว่า รายได้ หรือ ไม่
ให้ รายได้ เกิน ไป กว่า รายจ่าย ที่ จำ เป็น เพราะ ตาม หลัก
ของการ เงิน ภาษี อากร นั้น รัฐบาล ไม่ ควร จะ อด อด กระเบา

ของประชาชนพลเมือง เกิน ต้องกร เพราะถ้า ถ้าเงินนั้น
อยู่ในกระเป๋าราชฏร ๆ อาจเอาไปใช้เป็น เงินทุน
ทำผล ประโยชน์ของเขาได้ มากขึ้น

(๓) หนี้ของแผ่นดิน ซึ่ง จะเกิด ขึ้น ก็ โดยเหตุที่
รายได้ของรัฐบาลไม่พอ กับ รายจ่าย รัฐบาลจึง จำเป็น
ต้อง กู้ยืมเงิน มาใช้ ชดเชย กัน

(๔) ขระการ ใช้เงิน ซึ่ง ตั้งแต่เกิด มหาสงครามมา
แล้ว กลายเป็น ข้อ สำคัญใหญ่ หนี้ แผ่นดิน

๓. การ ตั้งโครงการประมาณ รายได้ รายจ่าย และ

๒. (Audit) คือ การ ตรวจ สอบ บัญชี เพื่อ จะ ควบคุม
บัญชี เงิน รายได้ ของ รัฐบาลให้ ตรง กัน กับ จำนวนเงิน
ซึ่ง จะ ต้อง จ่าย และ เพื่อ ตรวจ ดู รายจ่าย ว่า จะ ถูกต้อง
ตาม ข้อ บังคับ ของ รัฐบาล ที่ ได้ วาง ระเบียบ ลงไว้ เป็น ข้อ
บังคับ สำหรับ การ ใช้ จ่าย ตาม กระทรวง ทบวง การ หรือ
ไม่ ใน ขระการ ใช้เงิน ข้อนี้ รวมทั้ง ขระใน ทางการเงิน
ของ สภาผู้แทนราษฎร ด้วย คือ สิทธิ ที่ ผู้แทนราษฎร จะ
ออก เตียงให้ เก็บ เงิน รายได้ และ ควบคุม รายจ่าย ซึ่ง
เป็น อำนาจ ของ ทุนเงิน รัฐบาล

เป็นการจำเริญแท้ที่สภาผู้แทนราษฎรจะ คอยคอย
ของมองข้างฝ่ายข้างบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งจะ
คอยบอกกันให้มีการบอกพร้อมกันในกิจธุระในคณะ
รัฐมนตรี และเพื่อจะกันมิให้เงินตกเรื่อยเสียโดย
ไร้ประโยชน์ได้ เพราะตามหลักรัฐธรรมนูญของเรา
ประชาชนพลเมืองชาติสยาม มีอำนาจสูงสุดในการปกครอง
แผ่นดิน ได้ตั้งผู้แทนตัวพวกเขาเข้ามาเป็นสมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร และปวงชนราษฎรจะต้องเรียกราย
กันเสียเป็นเงินภาษีอากรมาใช้ในการปกครองแผ่นดิน
ทุกสิ่งทุกอย่างนั้น สภาผู้แทนราษฎรจึงจำเริญจะต้อง
ยึดปากถุงเงินไว้ อย่างเข้มงวดกวดขัน เพื่อจะมิให้เสีย
หายไปโดยไร้ประโยชน์ได้ รัฐบาลจะต้องอยู่ได้ก็ด้วย
อำนาจเงินถุงนี้เท่านั้น ถ้าไม่มีเงินก็จะดำรงอยู่ไม่ได้
เป็นอันขาด

วิชาการเงินแผ่นดินปัจจุบันนี้เปลี่ยนรูปออกจากตำรา
เก่าเมื่อก่อนมหาสงครามหลายอย่างนัก เพราะฉะนั้น
ตำราเก่าโดยมากจะเอามาใช้ ในสมัยใหม่นี้หาได้ไม่

ในเวลาสงครามนั้น เมื่อต่างก็รบราฆ่าฟันกัน
อย่างมหันต์ ห้ามผู้ใดที่จะเหี้ยมโหดมาระวังการ
ใช้เงินได้ไม่ เมื่อทำสงครามกันอยู่นั้นจะเสียหายเท่าใด

ก็ไม่ค่อยน่าพา มุ่งหมายแต่จะเอาชนะ แก่กัน เป็นที่
ดั่ง ประเทศที่ฉันทุนไปไม่มีเงินใช้ก็ต้องกู้หนี้ยืมสิน
เขา ไหนยังจะพิมพ์ธนบัตรออกใช้แทนเงิน ซึ่งไม่มีตัว
เงิน หรือ ทอง คอย รับ รอง จำนวน ธนบัตร อยู่ได้ กล่าว
คือ ประเทศเยอรมัน พิมพ์ ธนบัตร ออกใช้ มากมาย เกิน ทุน
เดิม นับ ต่ ฟัน เทา จนที่สุดจะซื้อของใช้แม้แต่เพียง
เป็น ราคาของ ดั๊ก ๓ มาร์ค ก็ต้อง หอบ เอา ธนบัตร ดัง
๑๐๐ หรือ ๒๐๐ ฉะนั้นไป แลก กับ ของ จนที่สุด ธนบัตร
ไม่มีราคาเสียเลย ราคาอาหาร เติงชีพ แพงขึ้น ทุกอย่าง
คน มั่งมี แต่ก่อน กลับ เป็น คนจน ทั่วไป ที่ ตก บ้าน ราน
เรือน ถ้าหวับให้คนเขาก็กู้ค่าเช่าไม่ได้ ตกบ้าน ราน เรือน
ไม่มีราคา จนที่สุดเจ้าของที่ดิน ตกบ้าน ราน เรือน แทบ
จะไม่มีเงินพอซื้ออาหาร เติงชีพ

ข้างฝ่าย เมือง ฝรั่งก็ลำบาก ลง คล้ายคลึงกัน คน
ที่มั่งมีอยู่ เก่า กลาย เป็น คนจนไป เพราะ ธนบัตร ตกค่า
ราคา ลง มากมาย อาหาร การกิน ของ ราษฎร ต้อง แพง
ขึ้น ตาม ส่วน ทุก อย่าง คนยากจนลง เพราะ อำนาจ เงิน
ซื้อ ของ ตกค่า การ เติงชีพ จึง ขัดแย้ง ลง ตามกัน บรรดา

เมืองทั้งหลายที่ต้องร่วมกันในการสงคราม กัมลัญญะ
เช่นเดียวกัน ที่เมือง เปโตรกราด หมูแฮมซาเดียวซอ
ขายกัน เป็นราคาถึง ๒๐๐ รูเบิล (๒๐ ปอนด์) ความมั่งมี
ไปตกอยู่กับประเทศที่ตงตง เป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใด
เพราะประเทศเหล่านั้นมีแต่จะทำดีกันไป ถึงพวกที่ทำ
สงคราม แก่กันฝ่ายเดียว เงินทองของพวกที่ทำสงคราม
ต่อกัน จึงไหลออกไปสู่ประเทศที่เป็นกลางทั่วไป เมื่อ
สงบศึกลงแล้ว ต่างประเทศก็ต่างจะคิดค้นหาวิธีจัดการ
เงินอย่างใหม่ สุดแต่แต่จะทำประการใดจึงจะ
หาเงินมาใช้หนี้ได้ และจะทำประการใดจึงจะใช้จ่าย
เงินแผ่นดินให้น้อยลง อย่างที่สุดที่จะทำได้ มีการตัด
จำนวนเจ้าพนักงานทำการแผ่นดินให้น้อยลง เช่นเดียวกัน
กับคุณภาพของประเทศเราต้องทำ เพราะเหตุที่เศรษฐกิจ
ของโลกตกต่ำลงทั่วไป ผลประโยชน์ทางใต้ของแผ่นดิน
ต้องน้อยลง เพราะภาษีอากรตกต่ำ ข้างฝ่ายการ
กตกรรมอุตสาหกรรม และหัตถกรรมทั้งหลายของชาวเมือง
ก็ต้องหยุดยั้งลง เพราะทำผลประโยชน์ไม่พอ ใน
ทวีปยุโรปจึงเกิดกรรมกรว่างเปล่าไม่มีงานทำ นับจำนวน
เป็นล้านๆ ไป

เหตุที่จะต้องแสวงหาเงินมาใช้^๕ หนในการสงคราม^๕
นั้น กระทำให้แผนกหนึ่งของการเก็บภาษีอากรสำคัญ^๕
ยิ่งขึ้นมากคือ ข้อที่ตรงว่าความสามารถของราษฎร^๕
จะเสียภาษีอากรได้แค่ไหน เพียงใดนั้น เป็นข้อสำคัญ^๕

หมวดที่ ๒๔

เงิน รายได้ ของ แผ่นดิน

ในเรื่อง การเงิน แผ่นดิน ได้ยกเอาแต่การใช้จ่ายเงินแผ่นดิน มาบรรยาย ใน หมวดที่ ๒๓ พอเป็นเค้าเงื่อนไว้ได้บ้างแล้ว ใน หมวดที่ ๒๔ นี้จะต้องกล่าวถึงเงินรายได้ของแผ่นดินเรียงเป็นลำดับต่อไป เงินรายได้นั้นคือภาษีอากร และผล ประโยชน์ทั้งหลายที่รัฐบาลจะเก็บเอามาได้

ตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง, ทบวง, และกรม พุทธศักราช ๒๔๗๖ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง เป็นผู้ มีอำนาจ และหน้าที่ เกี่ยวกับการเงินแผ่นดิน และ การภาษีอากร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ต้องรับผิดชอบ ทางงบประมาณ รายได้ และรายจ่าย ซึ่งเสนอ ต่อสภาขออนุมัติล่วงหน้าทุกปีไป และเมื่อจะพูดถึงรายได้ของรัฐบาลก่อนแล้ว ในขั้นต้นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง จะต้องพยายามที่จะให้ทราบความละเอียดว่า ราษฎรจะมี ความสามารถ ออกเงินเสียภาษีอากร ให้แก่รัฐบาลได้เพียงใด เพื่อจะรู้ความข้อนี้ อย่างละเอียดที่สุดที่พอจะทำได้

รัฐบาลต้องทำสถิติพยากรณ์ให้ประมาณรายได้
เสียก่อนว่า ในครอบครัวของพลเมืองครัวหนึ่งๆ และ
รวมกันคิดเฉลี่ยปานกลางได้ใกล้ความจริงว่า จะมี
คนจนกว่าชายหญิงกับลูกเด็กเล็กแดงและคนชราพิการ
ที่พหุภาพที่ต้องอาศัยพึ่งพาเขาอยู่ เฉลี่ยปานกลาง
ว่าครัวหนึ่งจะมีกี่คน อาชีพทำการงานหาผลประโยชน์
ได้มีเท่าใด และในปีหนึ่งจะต้องจ่ายเงินเป็นค่า
ใช้สอยชำระพัดอย่างในการเลี้ยงครอบครัวของเขาสัก
เท่าใด และเมื่อหักลดจำนวนรายจ่ายออกจาก
จำนวนรายได้ของเขาแล้ว จะมีเงินเหลืออยู่เท่าใด
ในปีหน้าจะต้องมีทุนสำรองไว้เพื่อทำผลประโยชน์ใน
ทางการอาชีพต่อไปอีกสักเท่าใด เมื่อได้รวมราย
จ่าย ๒ ประเภทหักจากเงินรายได้ทั้งสิ้นของเขาแล้ว
จึงจะมีเงินเหลือที่รัฐบาลควรจะได้เป็นส่วนของเงิน
ภาษีอากรได้ เงินที่เหลือนั้นแหละจะเป็นเขตคชนกที่
ที่รัฐบาลจะเก็บรับวัดเอาไปได้ มิฉะนั้น

(๑) ถ้าเก็บเงินเกินไปก็เป็นอันว่าบังคับให้ราษฎร
ชักเงินออกจากต้นทุนเพื่อทำผลประโยชน์ของเขาให้น้อยลง
และเมื่อต้นทุนน้อยลงตามกัน ผลประโยชน์ในทาง
การอาชีพที่จะได้ก็จะน้อยลงด้วย

(๒) ถ้าเก็บเอาเงินรายได้ ที่เหลือ ไปเต็มหมด
ก็เท่ากับว่าจะตัดกำลัง ไม่ให้ราษฎรเจริญขึ้นกว่าเก่าได้
สถิติพยากรณ์ เช่น ที่กล่าวนี้ รัฐบาล ควร จะ รับ ตั้ง
ตั้ง คน ออก คำ ตั้ง ให้ ผู้ ว่า ราช การ จัง หวัด เทศบาล
เมือง และ นครบาล ทำ ตั้ง เข้า มา ยิง กระ ทรวง ทบวง การ
เพื่อ จะ ได้นำ ตั้ง รัฐมนตรี ว่า การ กระ ทรวง การ คลัง ให้
เป็น เครื่อง มือ ดำ ริ วาง พัก ดัด ตรา เก็บ ภาษี อากร คอ ไป
และ สถิติ พยากรณ์ นี้ เจ้าหน้า ทง หดา ย ทัก ล่า ว มา แล้ว
จะ ต้อง ดำ ริ วจ แก้ไข ตาม กาล ะ ซึ่ง อาจ เปลี่ยน แปลง ไป ได้
ตาม ฐานะ ของ ราษฎร ทุก ปี ไป

สมมติว่า ดำ โน ครวั ปี พ.ศ. ๒๔๗๒ มี จำนวน
พลเมือง ตาม สถิติ ของ กระ ทรวง มหา ดไทย ๓๓, ๕๐๐, ๐๐๐
เศษ ใน จำนวน นี้ มี เด็ก ต่ำ กว่า อายุ ๗ ขวบ ๒, ๐๘๗,
๔๕๒ คน ระหว่าง ๗ ขวบ ถึง ๒๐ ปี ๓, ๗๐๐, ๕๘๒ คน
คน ชะ วา เกิน อายุ ๒๐ ปี ๕๓๘, ๘๖๕ คน รวม ๖, ๔๒๘,
๖๐๘ คน ซึ่ง จะ นับ ได้ ว่า ไม่ได้ ทำ ผล ประ โยชน์ อะไร
เป็น แก่น ดำ ร เหลือ ผู้ ที่ ทำ ประ โยชน์ ได้ เป็น จำนวน
ราว ครึ่ง หนึ่ง ของ จำนวน ดำ โน ครวั แยก ออก ไป เป็น
ผู้ ประ กอบ อาชีพ ต่าง ๆ ดัง นี้

อาชีพ	จำนวนคน	ร้อยละ
กสิกร	๖,๒๔๕,๓๕๘	๘๓.๐๕
ชาว ประมง	๘๒,๘๕๓	๑.๑๐
พาณิชยกรรม	๘๓,๘๖๗	๑.๒๕
อุตสาหกรรม	๕๐๓,๘๓๘	๖.๗๐
ทำราชการ (ไม่นับทหาร)	๑๖๔,๕๒๖	๒.๑๘
ลูกจ้าง ใช้ การ บ้านและ เบ็ดเตล็ด	๖๒,๓๐๘	๑.๘๓
ผู้มีอาชีพ ต่าง ๆ โดย นิพาะ	๓๖๗,๓๐๕	๔.๘๘
รวม	๗,๕๓๘,๗๕๗	๑๐๐.๐๐

แต่ไม่มีตัวเลขอะไรที่จะมาคง เป็น เกณฑ์จำนวน
เงินทุนของราษฎรได้ เว้นเสียแต่จะเอาหลักการประเมิน
หยาบ ๆ ของ โปรเฟสเซอร์ ซิมเมอร์แมน มา เป็น ค่า จำ
แนบ ปาน กลาง นั้นจะรวมได้ ทุนทรัพย์ สำหรับทำการเลี้ยง
ชีพ ของ ราษฎร ต่ำ เก่า ไต โปรเฟสเซอร์ ซิมเมอร์แมน
ประมาณ ว่า ทุน ทรัพย์ ของ พลเมือง ใน ประ เทศ สยาม ซึ่ง

รวมได้จากจำนวน ๑,๖๒๘,๐๐๐ ครัวเรือน ซึ่งมีจำนวน
ทุน ๒,๔๓๕,๖๔๓,๐๐๐ บาท และทุนนี้ขอกันได้เป็น
๖๒,๓๕๒,๐๐๐ บาท ถ้าคิดเฉลี่ยปานกลางก็จะได้ว่า
พลเมืองชนบทครัวหนึ่ง มีทรัพย์สินสมบัติ เป็นทุน ๓,๓๒๓ บาท
จะควรเชื่อเพียงไรก็สุดแล้วแต่จะตกลงเอาเอง แต่
ถึงอย่างไรก็ดี รายประมาณ ที่จดมานั้น พอจะให้
เห็นจำนวน คน ที่มีอาชีพต่าง ๆ กัน เป็น ส่วนน้อยก็ตม
กับ ความ ที่ เป็นจริง อยู่ บ้าง

ต่อไปนี้จะย้อนกลับมาพูดถึง ภาษีอากรเงินรายได้
ของแผ่นดินว่า การเก็บภาษีอากรที่ดีนั้น ควรจะ
ให้เป็นวิธีและมีระเบียบเป็นลักษณะดังที่จะกล่าวต่อไป คือ

๑) เป็น ความ เสมอภาค

๒) มีความแน่นอน

๓) มีความสะดวกที่จะเก็บภาษีได้ง่าย และ

๔) ในการเก็บภาษีนั้น ต้อง ประหยัดเงิน ค่าใช้
ด้อย ไม่ให้ตกเสียเสียหาย ไปเสีย โดยเปล่าประโยชน์
ทดแทนนัก ทำนอง การเก็บภาษีอากรเงินได้ของแผ่นดิน
จะต้องวางทางดำเนินการ ให้เป็น ระเบียบ (System)
มีวิธี (Method) ที่จริงแท้ ไม่ให้เป็นการสับสนวุ่นวายตาม

บุญ ตาม ตาม กรรม ซึ่ง จะ เก็บ ภาษี อย่าง ใหม่ อย่าง ไชย
ก็ เขา เก็บ เขา เหยี่ย ไม่ ต้อง อาศัย หลักฐาน ที่ มั่น คง ประกอบ
ด้วย สถิติ พยากรณ์ ซึ่ง จะ เข้าใจ ได้ โดย กว้าง ขวาง ภาษี
ที่ คง ขน นน จะ ต้อง ให้ คง งบประมาณ ได้ อย่าง ถูก ต้อง
โดย ที่ จะ คิด คำนวณ โทศ ความ จริง ได้ ง่าย และ เมื่อ จะ
มีการ เปลี่ยน แปลง แกะ ไข อย่าง ไชย ก็ ย่า ให้ ต้อง
เติม ค่า ใช้ ส่วย ในการ ที่ จะ เก็บ ภาษีนั่น ให้ มาก เกิน ไป และ
เครื่อง มือ (คือ ตัว เจ้า พนักงาน) ที่ จะ ใช้ ในการ เก็บ ภาษีนั่น
อย่า ให้ เป็น เครื่อง มือ ที่ จะ ต้อง สร้าง ขึ้น ใหม่ การ เก็บ ภาษี
อย่าง ใหม่ อย่าง ไชย นั้น ต้อง ให้ แปล ได้ ว่า เป็น แผน
ที่ ต่อ เนื่อง กัน กับ แผนเก่า อยู่ ใน ระบบ เดียว กัน กับ ภาษี
อย่างอื่น และ นอก จาก นั้น อย่า ให้ เป็น การ ที่ ขัด กัน กับ
อำนาจ ของ การ จัด ทำ ของ เจ้า พนักงาน เก็บ ภาษี แผน ก่อน
วิธี การ เก็บ ภาษี เงิน ได้ ของ แผ่นดิน ควร จะ ให้ มี
ลักษณะ ที่ จะ ผ่อน ให้ ยืด ออก หรือ หด เข้า ได้ ง่าย ๆ ตาม
ภาวะ ที่ จะ ต้อง การ เช่น กับ ว่า เมื่อ เวลา ปกติ เก็บ เป็น
ปกติ อย่าง หนึ่ง แต่ บัง เหยี่ย เกิด ความ ฉุกเฉิน โดย ด่วน
ขึ้น จะ ต้อง การ เงิน ใช้ ใน ปัจจุบัน ทัน ด่วน ถ้า ภาษี
ชนิด นั้น มี ลักษณะ ที่ จะ ยืด ออก หรือ หด เข้า ได้ ง่าย เช่น

ในการ สงคราม ที่ เกิด ขึ้น รัฐบาล จะ ต้อง การ เงิน ใช้
เท่าไร ก็ มี แต่ จะ เพิ่ม เต็ม พักติ ให้ สูง ขึ้น อย่าง เดียว ไม่
ต้อง เปลี่ยน แปลง ระบบ หรือ วิธี การ เก็บ ภาษี ธรณี ดิน นน เสด
ยก ตัว อย่าง ประเทศ อังกฤษ ที่ ได้ วาง ระบบ เก็บ ภาษี เงิน
ได้ ตรง ต่อ ราษฎร (Income Tax) ตาม ระบบ ที่ เขา วาง
ไว้ นั้น จะ ชน พักติ สัก เท่า ใด ก็ ชน ได้ ตาม ชอบ ใจ ตรง
กัน ข้าม กับ ภาษี อากร อย่าง อื่น เช่น ภาษี ดิน ค่า เข้า เมือง
หรือ ภาษี ชน ใน ที่ ต้อง ใช้ แรง กรรมกร ทำงาน เมื่อ เกิด
การ สงคราม ชน แล้ง เงิน ได้ ของ รัฐบาล จาก ภาษี ดิน
ธรณี ดิน จะ ต้อง ขาด ตก บก พร่อง ไป ทัน ที เพราะ การ
ค้า ขาย ต้อง หยุด ชะงัก เมื่อ มี สงคราม และ การ ทำ ดิน ค่า
ภายใน ก็ ต้อง หยุด ยั้ง ไป เหมือน กัน จึง เห็น ได้ ชัด ว่า
รัฐบาล จะ หจว ราย ได้ ทาง ภาษี ดิน ธรณี ดิน ไม่ได้ เป็น อย่าง
ถ้า ประเทศ ฝรั่ง มี การ เก็บ ภาษี เงิน ได้ ชน อย่าง ประเทศ
อังกฤษ บ้าง ใน ชัน ดัน แน่ แล้ว คง จะ ต้อง มี การ หลด เหย
ไม่ ยอม เสีย ภาษี เป็น ขรรรมตา แต่ เมื่อ นาน ไป พว กเจ้า พนัก งาน
ผู้ เก็บ ภาษี มีความ ชำนาญ มาก ชน เรือง ความ ทจจริต
ทจรม ชน เพราะ การ หลด เหย ไม่ เสีย ภาษี นน กจะ คอย นอย
ลง ไป เอง

หมวดที่ ๒๕

สถิติพยากรณ์ หรือ เศรษฐคณิตการเงิน

ศิลปวิทยาศาสตร์ ไม่เลือกจำสำหรับ วิชาอย่างใด การ ประกอบ ความคิดที่จะพิสูจน์ ให้เห็นจริงได้นั้น ต้อง อาศัย เศรษฐคณิต คำนวณ คิดเลข ต่อเนื่อง จึงจะรู้ ความจริง หรือใกล้เคียง กับ ความจริง อย่าง ที่สุดได้

ดาราศาสตร์ (Astronomy) ดิรศาสตร์ (Physic) เคมี (Chemistry) วิศวกรรมศาสตร์ (Mechanics) และ ธรรมชาติศิลปวิทยาศาสตร์ ต่าง ๆ นั้น ต้อง อาศัย การ คิด คำนวณ เลขประกอบทุกอย่างไป มิฉะนั้นก็จะไม่มีอะไรเป็น ข้อพิสูจน์ ให้เชื่อ ถือ เป็น ความจริง ถูกต้องได้ ใน วิชา การเงิน แผ่นดิน (Finance) ซึ่งเป็น เรื่องใน ภาค ๒ นี้ ก็ประจักษ์ เดียวกัน

เมื่อ จะดู ความเห็น ในการ เก็บภาษี การ ผล ประโยชน์ แผ่นดิน รายรับ รายจ่าย ผล ประโยชน์ ของ แผ่นดิน และ ประชา ราษฎร ซึ่งเป็น เรื่อง เกือบ ข้างกับการ เงิน ทั้ง หลาย นั้น ก็ยัง จะต้อง การ สถิติ พยากรณ์ อย่างละเอียด จึงจะ ตกตง เป็น ความเห็นได้ ถูกต้อง คือ จะต้อง การ ตัวเลข มาตั้ง เป็น เกณฑ์ เดียวกัน จึงจะได้

ผลแห่งความพิจารณา สอด ส่องที่ถูกต้อง หรือที่ใกล้เคียง
จริงได้น่าก

ในเรื่อง สติพิ พยากรณ์ นี หารยะ ประเทศ ทั้งหลาย
ต่าง ก็ก่อสร้าง ทำขึ้นไม่ หยุค หยุ่น แต่ใน ประเทศ สยาม
การ ทาง นยง บกพร่อง มากนัก เพราะ ฉะนั้น รัฐบาล จะ
ตั้งพิคดี อตราในการ เก็บภาษี อากร ทั้งปวง ลงไป คงจะ
ไม่ ถูก ต้อง ได้ ทุก อย่าง การ พลัง พลาด อาจ จะ มี ขน
ภายหลัง ได้ ก็ เพราะ ขาด สติพิ พยากรณ์ ซึ่ง จะเป็น หลัก ยึด
เหนี่ยว ได้ ฉะนั้น รัฐบาล ควร พยายาม ให้ มี สติพิ ของ
การ ที่ เป็น จริง อยู่ ในการ บ้านเมือง ตาม เขียงอย่าง นานา
ประเทศ บ้าง

ใน ความ คิด เห็น ที่ จะ ได้ เขียน ต่อ ไป ใน เรื่อง การ เงิน
แผ่นดิน นี้ อาจ จะ ผิด ไป ได้ เพราะ สติพิ บกพร่อง อยู่ มาก

การ ปกครอง บ้านเมือง ที่ เป็น ไป แล้ว และ ทำ ไป ได้ โดย
มี รัฐบาล แบ่งหน้า ทัก ทำ เป็น แผน ก ใหญ่ น้อย จน แพร่ หลาย
กระจาย ไป ทัว พระราช อาณา จักร นัน เกิด จาก ความ
จริง ที่ ตรง ว่า แผ่นดิน เป็น กรรมสิทธิ์ ของ พระมหากษัตริย์
หรือ ปวงชน ราษฎร ทุกคน เพื่อ จะ ให้ ทวย ราษฎร ทำ
การ ปกครอง ได้ ดำรง ใจ เด็ดขาด ไป แต่ ลำพัง คน นั้น ราษฎร

ทุกคนจะพร้อมกันบัญชาการไม่ได้ เพราะเหตุฉะนั้น
จึงจำเป็นต้องเลือกตั้ง ผู้แทนตัวราษฎรเข้ามา
แทนตัวบุคคล มีจำนวนพลเมืองตามจังหวัดตั้งแต่
๕๐,๐๐๐ ขึ้นไปถึง ๒๐๐,๐๐๐ คน เลือกได้ผู้แทนตัวคน
หนึ่งเป็นสมาชิกในสภาจะมีอำนาจสิทธิขาด รวมจังหวัด
๖๘ จังหวัด มีสมาชิกประเภทที่หนึ่ง ๘๘ คน สมาชิก
ประเภทที่สอง ๘๘ คน รวมสมาชิกสองประเภท ๑๗๖
คน โดยอนุโลมตามเสียงมากของราษฎร เป็นใหญ่กว่า
ราษฎรส่วนมากปรารถนาจะให้คนพวกนี้ปกครองตัวของ
เราและคนทั้งแผ่นดินโดยนโยบายประการใดบ้าง เป็น
ต้นว่าราษฎรมีความปรารถนาจะมีสิทธิเสมอภาคกันตาม
กฎหมาย คือ ไม่ให้ใครมีเอกสิทธิสูงกว่าพลเมือง
เพื่อจะให้มีความกตัญญูซึ่งกันและกันโดยยกอำนาจที่เป็น
เอกสิทธิขึ้นมาเป็นข้อบังคับบัญชา เพื่อปรารถนาจะ
ให้มีความเสมอภาคอิสสรภาพและเสรีภาพที่จะแสดง
ความคิดความเห็นเผยแพร่ออกไปนั้นจะไม่ผิดกฎหมาย คือ
จะไม่ทำให้ผู้อื่นเสียผลประโยชน์หรือเสียชื่อเสียงไป
ด้วยถ้อยคำอันไม่ชอบธรรม มีความปรารถนาจะรักษา
ไว้ซึ่งสิทธิที่มีอยู่ในทรัพย์สินสมบัติของตน ปรารถนา

จะให้ ๓ บุคคล ปลดออก ภัย อันตราย แก่ชีวิต พร้อม ทั้ง
ปลดออก ภัย อันตราย แก่ทรัพย์สินสมบัติ ของ เขา ซึ่งมีอยู่ ได้ ตาม
บัญญัติกฎหมาย

เมื่อ มี ผู้แทน ราษฎร ซึ่ง เลือก ขึ้น เป็น สมาชิกในสภา
นั้นมา ประชุมปรึกษาหารือกัน ตกตง แล้ว สภา ผู้แทน
ราษฎร ซึ่งมี อำนาจ สูง สุดใน แผ่นดิน จึงได้ ตกตง กัน
แบ่ง หน้าที่ ปกครอง แผ่นดิน ออกไปเป็น แผนก สำคัญใหญ่ ๓
แผนกแจ้ง อยู่ ตาม ความ สะเอียด ที่มียู่ ในพระราช บัญญัติ
รัฐธรรมนูญ การ ปก ครอง แผ่น ดิน ปี พุทธ ศั ก์ ราช ๒๔๗๕
นั้น แล้ว

แผนกที่ ๑ คือ สภาผู้แทน ราษฎร มีอำนาจ สิทธิขาด
ในการ ดึงตมบัญญัติ ออกกฎหมาย ปกครอง แผ่นดินทุกไป

แผนกที่ ๒ คือ พระมหากษัตริย์ เลือก ตั้ง เจ้าพนักงาน
ขึ้นเป็น กอง บริหารการ แผ่นดิน โดย ความ ยินยอม ของสภา
ผู้แทนราษฎร คือ กระทรวงทบวงการซึ่งมีนายกรัฐมนตรี
เป็น หัวหน้า ทำการ อยู่ ตาม นโยบาย ของ สภา ผู้แทน
ราษฎร ซึ่งได้ ออก บทกฎหมาย บังคับ บัญชา ลงได้

แผนกที่ ๓ คือ ให้ มี หน้าที่ พนักงานเป็น ผู้ แปล และ
วินิจฉัย ความ ประสงค์ ของ ข้อ บัญ ญัติ ที่ สภา ได้ ตง เป็น

กฎหมายแผ่นดินนั้น และลงโทษผู้กระทำผิดตามกฎหมาย
นั้น ในทางอาญา หรือในทางความแพ่ง แผนกนี้
เรียกว่าแผนกศาล ซึ่งตามหลักของการเมืองควรจะ
ต้องมีความมีประสิทธิภาพไม่อยู่ในบังคับผู้หนึ่งผู้ใด นอก
จากคณะผู้พิพากษาของเขา ถ้าคณะผู้พิพากษา
อาชญาจะมีคดีเกรงกลัวอำนาจผู้หนึ่งผู้ใดที่จะขึ้นใจบังคับ
ให้เขาพิพากษาคดีผิดไปจากความเห็นชอบธรรมตาม
ความรู้สึกแท้จริงในใจของเขา ผู้พิพากษาถ้าทำหน้าที่
ไปโดยความยุติธรรมเที่ยงแท้แล้ว ไม่มีผู้ใดจะมี
อำนาจถอดถอนออกจากหน้าที่หรือลงโทษได้ ถ้าหาก
ว่าผู้พิพากษานั้นเองมิได้ทำความผิดตามกฎหมาย

ในระหว่างการปกครองแผ่นดินที่ได้ยกมากล่าวเป็น ๓
แผนก จำเป็นจะต้องมีพนักงานนับจำนวนตงหมั่นตง
แฉ่น ทำหน้าที่แพร่หลายไปทั่วพระราชอาณาเขต มี
กองทหารบกทหารเรือขึ้นไว้สำหรับป้องกันภัยอันตรายจาก
ศัตรูภายนอกภายในที่จะทำลายความสงบสุข ความ
อิสรภาพของประเทศรวมเป็นจำนวนมาก และคน
จำพวกนี้จะต้องมีเงินเดือนและเบย์เลี้ยง กับค่าธรรมเนียม
เครื่องอาวุธยุทโธปกรณ์ไว้ให้พร้อมพร้อมด้วย นอกจาก

ยังมีเจ้าพนักงานฝ่ายพลเรือนในแผนกบริหาร และแผนก
ศาล รวมทั้งตำรวจ และนครบาล อีกนับจำนวน คงพัน
คงหมื่น คนขึ้นไป คนพวกนี้ ต้องได้ เงิน เบี้ย และ
เงินเดือน ทุกคน เช่นเดียวกัน จึง เป็น ข้อปัญหา สำคัญ
ใหญ่ขึ้นว่า รัฐบาลจะได้เงินมาจากไหน มาใช้จ่ายใน
การเหล่านี้ ทั้งสิ้น

เมื่อถ้อยตามหลักว่า ราษฎร เป็น เจ้า ของ แผ่นดิน และ
พนักงาน ต่าง ๆ ที่จะคงขึ้นไว้ สำหรับ ข้าราชการ ปกครอง และ บัง
กัน ความ อุดมภาพ เสรีภาพ ของ บุคคล ทั่วไป ก็ เพื่อ
ประโยชน์ ของ ปวงชน ราษฎร ที่ ต้อง ปกครอง ตัว นั้นเอง
เพราะ เหตุฉะนั้นจึงจะ ต้อง เรียงรายกัน เอาเงิน หมดอยู่ และ
ที่จะ หามาได้ ด้วยหน้าพัก หน้า แรก ของ ตน ออกให้ แก่ รัฐบาล
ตามมาก และ น้อย ตาม ความ สามารถ ของ ตัว ที่จะทำได้
เพียง ที่จะไม่ ต้อง เสียถึงถึงกับ จะ ทำลาย ความ เจริญ ของ
ตัวในภาคหน้า เงิน ที่จะ เรียง ราย จาก ปวงชน ราษฎร มา
ใช้ ในการ ปกครอง แผ่นดิน นั้น คือ ที่ เรียก กันว่า ภาษี
อากรซึ่งจะเป็นส่วนรายได้ ของ รัฐบาล และเป็น เรื่อง ที่จะ
ได้บรรยายไว้ ในเรื่อง การ เงิน แผ่นดิน ภาค ๒ นี้

รัฐบาล ทุก ประเทศ จำเป็น จะ ต้อง มี อำนาจ เก็บ ภาษี

ขาดจากรายได้ของราษฎรมาเลี้ยงตัว ถ้าไม่มีอำนาจ
ที่จะเก็บภาษีอากรได้ รัฐบาลนั้นก็ดำรงอยู่ไม่ได้
ไม่ เป็นอันว่าบ้านเมืองจะไร้การปกครอง ไร้ความสุ
จริตาภ และไร้ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินสมบัติ
ของคนทุกอย่าง เพราะฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของประชาชน
พลเมืองจะต้องร่วมมือกันเรียกร้องให้แก่วิรัฐบาล ตาม
ความสามารถของคนที่จะทำได้

เมื่อราษฎรเป็นผู้จ่ายเงินทุกสิ่งต่างก็เข้าไปรวมกัน
เป็นเงินรายได้ของแผ่นดิน เพื่อใช้ในการปกครอง
แผ่นดินดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ก็เป็นอันสมควรจะวางหลัก
ลงได้ว่า เหตุซึ่งเงินภาษีอากรที่เก็บได้มาเป็นเงิน
ที่ราษฎรได้เรียกร้องกัน ชักเหนอของเขาออกไป และเงิน
ที่เรียกร้องได้นั้นก็ออกจากหน้าพักหน้าแรงของราษฎรที่
อุดหนุนเลี้ยงดูให้รัฐบาลตามกำลังของเขาที่เขาหาทรัพย์สิน
มาได้ด้วยความเห็นดีเห็นชอบนั้น ถ้าผู้แทนราษฎรจึงควร
จะถือเงินนั้นไว้ในมือเลี้ยงเอง แล้วจึงแบ่งออก
จำหน่ายจ่ายแจกไปให้เจ้าพนักงานทหารและพลเรือนทั่ว
ทุกกระทรวง ทบวง การ ของแผ่นดิน สุดแต่เห็นว่าสภา

ราษฎรจะเห็นสมควรที่จะกำหนดลงว่า ตามรัฐประศาสน์
นโยบายของรัฐบาลนั้นควรจะใช้เงินในการระบิใดมากและ
น้อยเพียงไร การปกครองแผ่นดินจึงจะดำเนินไปได้โดย
สะดวก หรือว่า อีกนัยหนึ่งคือเงิน ที่กระทรวง ทบวง การ
ทั้งหลาย จะ เบิก ไป ใช้จ่าย นั้น จำ เป็น จะต้องขอ อนุญาต
จากผู้ แทนราษฎร เสีย ก่อน ทุก ด้ ต่าง ค้ ไป เหตุ ที่ เงิน เป็น
ของราษฎร และเหตุ ที่ เจ้าพนักงาน ทั้ หลาย เป็น คน ใช้ ไม่
ใช่ เป็น นาย ของ ราษฎร ตาม ที่ เข้า ใจ ผิด ตรง กัน ข้าม ไป

หมวดที่ ๒๒

นโยบายการเก็บเงินใต้ของแผ่นดิน

ปัญหาที่รัฐบาลประชาธิปไตยจะต้องคิดนั้น ก็คือ
ว่าจะวางพิภพเก็บภาษีอากร อย่างไร ใดถึงได้เพียงไร จึง
จะหาเงินผลประโยชน์แผ่นดินมาให้แก่กระทรวงการคลัง
แต่จำเพาะพอที่จะใช้ไปได้ ข้างงบประมาณ มีหนึ่งๆ ให้
เก็บมาแต่พอใช้เท่านั้น ไม่ให้เก็บมากเกินไปหรือ
เกินกำลังของผู้เสียภาษีที่จะแบกหามได้ หรือไม่ให้
เก็บมากเกินไปถึงกับที่จะลดทอนของการทำมาค้าขาย
ซึ่งจะได้ทำประโยชน์ให้ออกเจริญต่อไปอีกได้ ถ้าเก็บ
มากเกินไป ก็เท่ากับว่าจะลดทอนความเจริญ
ของการค้าขายนั้น ไม่ให้ออกเจริญได้อีก เช่นเดียวกัน
กับว่าจะขัดขวางต่อความเจริญของบ้านเมืองไม่ให้ก้าว
หน้าต่อไป

นโยบายในการเก็บภาษีอากรที่ดีเท่านั้น มีหลัก
สำคัญที่จะต้องเขามาคิดถึง ๓ ข้อคือ

๑. เงินภาษีนั้นต้องให้พอที่รัฐบาลจะใช้
๒. ต้องผ่อนความหนักแบกหามพิภพภาษีอากรของ
ผู้ที่มีความสามารถน้อย ให้ลดน้อยลงที่สุดที่จะทำได้

๓. ภาษาอากรที่จะต้องเก็บนั้น ไม่เป็นการคัดทาง
ดำเนินไปสู่ความเจริญของ การกสิกรรม พาณิชยกรรม
อุตสาหกรรม และ หัตถกรรม ได้เลยไป คือไม่ให้ความ
เจริญ ของ การ เหล่า นั้น ต้อง หาย ดึง ไป ได้

นอกจากนี้ยังจะต้องคิดเผื่อไปถึงความเจริญของ
บ้านเมืองต่อไปภายหน้าว่า ภาษาอากรชนิดใดที่ได้อ
วางแผนลงไว้แล้ว ให้แผนนั้นเป็นอันใช้ได้ชั่วหลาย
ปี เพราะเหตุว่าภาษาอากรที่ราษฎรได้เคยเสียมานาน
จะเป็นหนทางทำให้ราษฎรคิดกระทำการเผื่อถึงเรื่องที่จะ
เสียภาษีสั้นลงหน้าได้เสมอ เช่นอากรค่านาหรือ
ภาษที่ดินซึ่งรัฐบาลต้องเก็บอยู่ เป็นนิตย์เสมอทุกปีไป
ไม่ให้ เป็น ภาษาอากรที่จะวิอ่านเก็บขึ้นใหม่ โดยที่
ต้องเก็บ เป็นการ แฉกฉวคังฉวควา ภาษาอากรซึ่ง
จะวิอ่านเก็บขึ้นใหม่นั้น เป็นการยากที่ราษฎรจะเตรียม
ตัวคอยรับรองอยู่ได้อย่างภาษีก่อน

แอดัมส密斯 Adam Smith อาจารย์เศรษฐกิจชาติ
อังกฤษผู้หนึ่งแต่ครั้งโบราณ ซึ่งในประเทศยุโรปนับถือ
กันอยู่มากนั้น ได้ตั้งข้อบัญญัติในทางการเก็บภาษีก่อน
ลงไว้ ๔ ข้อ คือ

๑. ความเสมอภาค
๒. ความแน่นอน
๓. ความสะดวก ใน เวลา ที่ ต้อง เสีย ภาษี
๔. ในการเก็บภาษนั้นต้องประหยัดทรัพย์สินค่าใช้สอย
ให้ เบ็ดเสร็จ น้อย อย่าง ที่ สุด ที่ จะ ทำ ได้

บัญญัติที่ ๑ ความเสมอภาค

ที่ว่า ด้วย ความ เสมอ ภาค ในการเก็บภาษนั้นต้องรวม
ความ ยุติธรรม ประกอบ ด้วย จึง จะ เรียก เป็น ความ เสมอ
ภาค ได้ แต่ เมื่อ เจ้าพนักงาน เก็บ ภาษี จะ ต้อง ถือ เอา
ความ ยุติธรรม เป็น ใหญ่ นั้น จะ ต้อง คำนึง ของ มองหา
หน ทาง ที่ จะ ให้ ความ ยุติธรรม แก่ ผู้ เสีย ภาษี ทุกคน ซึ่ง
เป็น ความ ยาก ยิง ที่ จะ ทำ ให้ เทียง ธรรม แท้ ได้

กล่าว เรื่อง รัชชูปการ ที่ กฎหมายบังคับให้ ราษฎร ชาย
ฉกรรจ์ ต้อง เสีย บ้าง คน ละ ๖ บาท ซึ่ง รัฐบาล เห็น ว่า
ชาย ฉกรรจ์ นั้น จะ สามารถ เสีย ค่า รัชชูปการ ให้ ได้ โดยง่าย
ถ้า ไม่ คิด ไป ถึง พลเมือง ที่ ต้อง เสีย ค่า รัชชูปการ จะ ไม่ได้
เปรียบ เสียเปรียบ กัน บ้าง ยก ตัวอย่าง ว่า ชาย ฉกรรจ์
ผู้ หนึ่ง รับจ้าง ทำงาน ได้ เงิน เดือน ๓๕ บาท บ้าง หนึ่ง จะ
ได้ เงิน ค่าจ้าง ๑๘๐ บาท แต่ ชาย ฉกรรจ์ คน ที่ ๒ มี คุณวุฒิ

ได้รับค่าจ้างเดือนละ ๒๐ บาท หรือ บ. ๒๕๐ บาท มากกว่ากรรมกรที่ บ. ๖๐ บาท เพียงเล็กน้อย เห็นได้ชัดว่าไม่เป็นยุติธรรมเสียแล้ว อีกประการหนึ่งต่างคนต่างก็มีบุตรภริยาที่จะเลี้ยงดูแต่ และต้องพึ่งพาอาศัยในเงินรายได้ของกรรมกร ข้างฝ่ายผู้ที่มีครอบครัวจูงจูงมากต้องเบียดเบียนทรัพย์ในการเลี้ยงดูมาก หลักการใช้จ่ายออกแล้ว ก็คงจะเสียเปรียบคนที่ไม่มีครอบครัวน้อย ต้องใช้จ่ายน้อยกว่ากัน แม้แต่กรรมกร ๒ คนนี้จะได้เงินเดือนเท่ากัน แต่ต้องจำเป็นใช้จ่ายมากมายกว่ากันข้างหนึ่งในการเลี้ยงดูครอบครัว กรรมกรผู้หนึ่งต้องเสียเปรียบอีก ยกตัวอย่างมากกล่าวถึงเรื่องราชการเท่านั้นก็เห็นได้ชัดว่า การที่รัฐบาลเก็บค่าราชการนั้นไม่เป็นความเสมอภาคหรือความยุติธรรมเป็นอันขาด

ด้านในครัว มีจำนวนชายฉกรรจ์อายุระหว่าง ๒๓-๖๐ ปี ถึง ๒,๓๘๓,๗๘๖ คน จากจำนวนนั้นควรจะหัก

๑. จำนวนพระภิกษุสงฆ์	๑๒๗,๔๕๗ รูป
๒. จำนวนทหารประจำการและกองหนุน	๗๑,๐๐๐ คน

รวม	๑,๙๘๖,๓๒๙ คน
-----	--------------

คงเหลือขายฉกรรจ์ที่จะต้องเสียราชการ (ไม่นับ
 คนพิการซึ่งไม่ปรากฏจำนวน) ๒,๓๘๕,๗๒๘ คน ถ้า
 คิดค่าราชการคนละ ๖ บาทรวม ในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ ควร
 จะได้เงินค่าราชการ ๓๓,๓๑๔,๓๗๔ บาท แต่ในปี
 พ.ศ. ๒๔๗๒ รัฐบาลเก็บเงินค่าราชการได้ ๘,๖๘๗,๒๗๘
 บาท หักกันลง คงขาดตกบกพร่องไปเพราะคนไม่มีเงิน
 เสียหรือเหตุอื่นๆ ๓,๔๒๗,๐๙๕ บาท หรือคิดเฉลี่ยปาน
 กลางจากจำนวนตำรวจในศรีอยุธยาฉกรรจ์ ๒,๓๘๕,๗๒๘ คน
 คนหนึ่งรัฐบาลเก็บค่าราชการได้ ๔.๔๒ บาทเท่านั้น

ในจำนวนเงินราชการที่เก็บได้ ๘ ล้านบาทเศษ
 นั้น ถ้าต้องหักค่าใช้จ่ายของเจ้าพนักงานในการเก็บ
 ค่าราชการ ออกอีกชั้นหนึ่ง แต่ไม่มีสถิติเค้าเงื่อนว่า
 ในราชการเก็บค่าราชการนั้น รัฐบาลจะต้องเสีย
 ค่าใช้จ่ายไปเท่าใด และถ้าคิดค่าบ่วงการที่ราษฎร
 จะต้องนำเงินไปส่งอำเภอเรียงคั่นนั้น ราษฎรจะต้อง
 เสียค่าบ่วงการเป็นส่วนของเขา นอกจากเงินคน
 ละ ๖ บาทที่ต้องเสียนั้นอีกเท่าใดก็รู้ไม่ได้

ถ้าคิดไปถึงบทบัญญัติว่า ควรจะเก็บภาษีจาก
 ราษฎรให้เพียงธรรมดาเท่านั้น และไม่ให้เงินภาษีตก

ออกจาก กระเป๋า ของราษฎร ต้อง ตก เวช เสีย หายไป มาก

ทั้ง จะ คิด ถึงว่า ราษฎร เสีย ทรัพย์ การ เวยง ตัว เท่า
กัน คนละ ๖ บาท แต่คนหนึ่ง ต้อง เสีย ค่าใช้สอย ในการ
เลี้ยงชีพ ถึง จะ เข้มคเข้มดั๊ก เท่าใด ผล ประโยชน์ ที่
บุคคล เหล่านั้น ทำได้ และ ที่ เหลือ อยู่ จาก ค่า รัชชูปการ
คง จะ ไม่ เท่า เทียบ กัน ได้ เลย ผู้ใด ต้อง ใช้ เงิน เลี้ยงชีพ มาก
คง จะ เสีย เบียดเบียน ทุน จะ ใช้ เงิน เลี้ยงชีพ น้อย และ มี ครอบครัว
น้อย เติบโต ไป เมื่อ รัฐบาล จะ ให้ ความ ยุติธรรม ไม่
ได้ ดัง ที่ กล่าว มา ณ ก็ เห็น ว่า รัฐบาล ประชา ชีปดัย ควร
จะ เอา เขียง อย่าง อารยะ ประเทศ เลิก การ เก็บ รัชชูปการ
เสีย ที่ เดียว จะ ดี กว่า ที่ จะ ปลดปล่อย ให้ ความ ไม่ เป็น ขรรณ ตก
อยู่ แก่ ราษฎร เมื่อ คิด ถึง ว่า เวลา เศรษฐกิจ ยัง ตกต่ำ
ลง เรื่อย ไป ก็ จะ เห็น ได้ ว่า ในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ค่า
รัชชูปการ ตก ลง มา ถึง แต่ จำนวน เงิน ๙,๖๘๗,๒๕๙ บาท
ในปี พ.ศ. ๒๔๗๒ ถึง ๗,๓๐๐,๐๐๐ บาท ตาม ที่ รัฐบาล
กะ บบ ประมาณ ว่า จะ เก็บ ได้ ในปี ๒๔๗๖ หรือ ใน กำหนด
ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๒ ถึง พ.ศ. ๒๔๗๖ เงิน รัชชูปการ ต้อง
ตกต่ำ ลง ถึง ๒,๓๘๗,๒๕๙ บาท ใน ระหว่าง ๕ ปี และ ใน
ระหว่าง ๕ ปี นั้น จำนวน ล้าน โคนกรี ทัง แผ่นดิน อาจ จะ
งอก มาก ขึ้น กว่า เก่า ถึง ๒ ล้าน คน

เงินค่าราชการ ซึ่งคัดออกเสียจากรายได้ของรัฐบาล
ถึง ๘ ล้าน บาทเศษ นั้น จะต้องเป็น หน้าที่ ของ รัฐมนตรี
ว่าการ กระทรวง การคลัง จะ ต้อง ต้อง และ ริ อำน ษ
เงินภาษีอากร อย่างอื่น เก่า หรือ ใหม่ เติบ เอา จาก เนื้อ
ของ ผู้ ท ม ง ม ซึ่ง แต่ ก่อน เกือบ จะ ได้ ว่า ไม่ ต้อง เสีย
อะไร ให้ รัฐบาล เลย รัฐบาล ได้ ผล ประโยชน์ จาก คน จน เป็น
ส่วน มากกว่า เสมอ การบำรุงบ้านเมือง ยิ่ง เจริญ ราษฎร
ค้าขาย สะดวก และมี ก้าว ไร มากขึ้น การ บำรุง บ้าน เมือง เช่น
ใน จังหวัด พระนครนี้ ไป ได้ ดี แก่ พวก ม ง ม แทนนี้ ราษฎร
ตาม ชนบท ไม่ได้ รับ ผล เหล่านี้ เสีย เลย ก็ ว่า ได้ แม้ จะ
นอน กลาง คัน ก็ ต้อง คอย พระว่า พระวง เกรง ใจ ผู้ ร้าย จะ มา
ปล้น บ้าน เรือน อยู่ เสมอ ส่วน ราษฎร ใน พระนคร มี ตำรวจ
แพทย์ และ โรง พยาบาล อยู่ โดย รอบ คอย บัง กัน อันตราย
ตัว และ ทรัพย์สิน บัง กัน ให้ ปลอดภัย อยู่ ได้ เสมอ โรค ระบาด วั
ง หตาย ก็ ไม่ ค่อย จะ พ้อง พาน เพราะ มี กรม สุขาภิบาล
คอย ระวัง อยู่ น้ำ ประปา ที่ ปราศ จาก เชื้อ โรค หตาย
ก็มี กัน ไหน ยังมี โรง เรือน สำหรับ อบรม ศึกษา บุตร หลาน
อยู่ พร้อม เพรียง ข้าง ฝ่าย พลเมือง ที่ ยาก จน ซึ่ง อยู่ ตาม
ชนบท ไม่ได้ รับ ความ สุข ตำราญ เช่นนี้ เลย จะ ไป ไหน

ถ้าไม่พายเรือเองก็ต้องตยใครคน เพราะไม่มีถนนหนทาง
 ทด ความบกพร่องที่กล่าวนี้จะเป็นเรื่องที่รัฐบาล
 ประชาธิปไตยจะต้องเข้าแบกหามทำการอย่างเห็นจเห็นอย
 มากกว่ารัฐบาลสมัยเก่าอีกหลายเท่า

เข้าใจว่าการเก็บเงินรัฐบาลตามทบทวนคน
 แต่เดิมมา คงจะออกจากเงินด้วยที่พวกชเรเตยศึกต้อง
 เสียเพราะเหตุที่เป็นชเรเตยนั้นเอง แต่ก่อนเตชทงหลาย
 ที่ต้องเสียกันตั้งแต่คนละ ๔ ตำลึง ๒ บาท (๑๘ บาท)
 และแบ่งเป็นชนคนประเภทต่างๆน้อยลงมาถึงสุดถึงคนหนึ่ง
 บั๊ละ ๔ ถึง ๖ บาท เงินรัฐบาลที่ราษฎรต้องตกเสีย
 หายวไปเพียงใด เพียงเท่าไรรัฐบาล๖บาท รัฐบาล
 ได้เงินแต่เพียงคนละ ๒.๓๖ บาทเท่านั้น เมื่อจะรักษา
 ความยุติธรรมเที่ยงแท้ให้แกราษฎรไม่ได้แน่แล้ว ก็ควร
 จะเลิกการเก็บเงินทางนี้เสียทีเดียว

บัญญัติที่ ๒ เรื่องความแน่นอน

ภาษีอากรชนิดใดที่ราษฎรทุกคนจะต้องเสียให้แก่
 รัฐบาลนั้น ควรจะต้องให้เสียกันเป็นการแน่นอน และ
 ไม่ต้องให้เสียผิดไปตามผลกำไรของเจ้าพนักงานผู้
 เก็บภาษี

กำหนดเวลาที่จะต้องเสียภาษี วิชิตจะต้องเสียกัน
อย่างไร และ เป็นจำนวนเงินเท่าใดนั้น ควรจะให้
ผู้ซึ่งจำเป็นจะต้องเสียภาษี รับผิดชอบทุกอย่าง ถ้ามีเช่นนั้น
ผู้ที่จะต้องเสียภาษีจะไม่พ้นการกดขี่กรรโชกของเจ้าพนักงาน
ผู้รวบรวมให้ ได้ ความเดือดเนื้อร้อนใจไปเปล่าๆ ความ
แน่นนอนเที่ยง ธรรม ซึ่ง ราษฎร จะต้องเสียภาษีนั่น แม้
แต่จะ ผิดไป สัก เล็กน้อย ก็ เป็นข้อสำคัญใหญ่ กว่า การที่จะ
ต้องเสียภาษีไม่เสมอภาคกัน

บัญญัติที่ ๓ เรื่องความสะดวกในเวลาที่จะต้อง
เสียภาษี

ภาษีทุกอย่างที่ รัฐบาลจะเก็บนั้น จะต้อง เก็บให้
เหมาะแก่เวลาและ เก็บ ด้วยวิธีที่จะ ให้ ผู้เสียภาษี เสียได้
โดยง่าย เมื่อ เวลา สะดวก เช่น กับให้เก็บ ภาษี ค่า
เหมาะ กับ เวลาที่ ชาวนา ขาย ข้าวได้ หรือ เช่น กับ จะเก็บ
ภาษี ที่ดิน และ เรือน โรง บ้าน ให้ สบ เวลา เมื่อ เจ้าของ ที่ดิน
จะได้ รับค่าเช่า และมี เงิน พอ ที่จะ แบ่ง ออก มาให้ ได้
ถ้าทำได้ เช่น เงิน ภาษี อากร จะไม่ ตกค้างนัก ความ
หนัก เป็น เรือง ที่จะ ให้ เจ้าพนักงาน ผู้ เก็บภาษี ขวน ขวาย

ถ้ารัฐบาลเตรียมการล่วงหน้าไว้ให้พร้อมก่อนที่จะลงมือทำการ

บัญญัติที่ ๔ เรื่องการเก็บภาษีนั้นต้องประหยัด—

ค่าใช้จ่ายให้เปลืองน้อยอย่างที่สุดที่จะทำได้

ภาษีทุกอย่างจะต้องเก็บด้วยวิธีอย่างไรที่จะควักกระเป๋าของราษฎรออกมาส่งรัฐบาลให้เต็มเม็ดเต็มรวงที่สุดที่จะทำได้ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายอะไรเลยเสียหายรายทางไปเปล่าๆ เช่นกับธรรมเนียมโบราณที่ให้มีเจ้าภาษีรับประมูลผูกขาดไปเก็บเงินมาส่งรัฐบาลนั้น เจ้าภาษีเหล่านั้นต้องหากำไรในเนื้อราษฎร หรือเบียดเบียนในเนื้อของรัฐบาล นอกจากจำนวนเงินที่ราษฎรจะต้องเสียตามกฎหมายข้อบังคับ หรือเช่นภาษีฝิ่นที่รัฐบาลเหมาให้ ยิงษ์ ชากงษ์ ไปขายตามราคาตลาดที่รัฐบาลกะแล้ว ยังเรียกค่าเบิ่เจียะ เงินน้ำใจจากพวกยิงษ์ ชากงษ์ ที่ต้องมาประมูลกันให้รัฐบาลอีก ชนหนึ่ง การประมูลแข่งขันในระหว่างพวกยิงษ์ ชากงษ์ นั้น บางคนอาจจะสัญญา รับ ฝิ่น ของ รัฐบาล ไป ขาย เป็น จำนวน มาก เกินไป แต่เหตุที่ต้องเสียค่าเบิ่เจียะ เงินน้ำใจ

มาก ไปนั้น ยังกษี ชากงษีจำจะต้องพยายามรับ
ซื้อ ผืนเถื่อน มาขาย ปลอม เป็น ผืน ของ รัฐบาล ได้ เพราะ
เหตุ ๓ เอง ผืนเถื่อน ซึ่งมี ทาง ที่จะ จำหน่าย ขาย ปลอม
เป็น ผืน ของ รัฐบาล ทาง ยังกษี ชากงษี นั้น จึงได้ แพร่ หลาย
มากมาย จน เงิน ผลประโยชน์ ใน ภาษี ผืน ของ รัฐบาล ตก
ต่ำ ไป มาก มาย นั้

ภาษี อากร นั้น อาจ จะ คุกกระเบาของราษฎรออกไป
มากกว่าที่จะ ไปส่งกระทรวงการคลังได้ โดยเหตุ ๔ ประการ
ซึ่ง ที่จะ กล่าวต่อไป นั้

๑. การ เก็บภาษี นั้น บาง อย่าง ก็ จะ ต้อง ใช้ เจ้า
พนักงาน มากคน เงินเดือนของ เจ้าพนักงาน เหล่า นั้น อาจ
จะ เบียด เอา เงิน ส่วนมาก ใน ภาษี อากร นั้น ไป ได้ และ
ความ รบ กวน ของ เจ้า พนักงาน อาจ จะ ทำให้ ราษฎร ต้อง
เสีย เงิน เพิ่มเติม วนอีก

๒. การ เก็บภาษี มาก เกิน ส่วน ที่ควร ไปนั้น อาจ
เป็น อุปสรรค แก่ การ ทำมา หาเงิน ของ ราษฎร วน ก็ จะ เป็น ได้
เมื่อ เป็น เช่น นั้ อาจ จะ ทำให้ ราษฎร มีความ ท้อถอย ในการ
ที่จะ ขยาย กิจ กำน ธุา ในการ ทำผลประโยชน์ ของ เขา เช่น
กับ ที่จะ กัน ไม่ ให้ เจ้า ของ งาน จ้าง กรรมกร เพิ่มเติม มาช่วย

ทำคะแนนได้อีก หรือมีคะแนนจะเป็นการคัดเลือกรอบของ
ราษฎรให้น้อยลงจนจะขยายการงานออกไปไม่ได้

๓. ถ้าหากว่าการเก็บภาษีน้นมากมายนัก ผู้เสีย
ภาษีอาจจะหาอุบายหลีกเลี่ยงไม่เสียภาษีน้นได้ และ
เมื่อจบความทุกข์ของผู้นั้นจะหลีกเลี่ยงไม่เสียภาษีได้ ต้อง
ปรับใหม่ คนเคราะห์ร้ายนั้นลง จนถึงกับจะหนีหาย
ล้มละลายไป เมื่อเป็นเช่นนั้นก็จะเท่ากับจะกันทุกคน
ในนั้นไม่ให้พลอยได้รับผลประโยชน์จากต้นทุนที่ต้อง
เสียหายไป เพราะการถูกปรับใหม่

การเก็บภาษีที่เกินควรมากนั้น อาจจะล่อใจ
ให้ผู้เสียภาษีวิธอ่านตอบหลีกเลี่ยงหนีภาษีน้นได้ คำ
ปรับใหม่ในการตอบหลีกเลี่ยงภาษีน้นก็ต้องสูงขึ้นตามส่วน
ที่ล่อใจให้ผู้ทุจริตวิธอ่านทำผิดกฎหมาย เช่นภาษีฝิ่น
และอากรสุราที่รัฐบาลเก็บมากมายเกินราคาหลายเท่า
เพราะจะให้ราคาฝิ่นและสุราแพงขึ้น เพื่อจะป้องกันไม่ให้
คนดื่มฝิ่นและเสพสุรามากจนได้ ราคาฝิ่นและสุราที่แพงขึ้น
ผู้ตกตอบทำฝิ่นเถื่อนสุราเถื่อนเห็นว่ามีกำไรมาก ก็
วิธอ่านทำขึ้นตามส่วนกัน และคำปรับใหม่ลงอาชญา
ผู้ทำของเถื่อนนั้นก็จำเป็นจะต้องมากขึ้นตามตัว

ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง มีหน้าที่สำคัญ
ใหญ่ที่จะคิดหาเงินมาให้รัฐบาลใช้ในการปกครองแผ่นดิน
ให้เพียงพอ กับที่กระทรวงทบวงการทั้งหลายจะต้อง
การใช้จ่ายเงินในหน้าที่ของเขา ตามนโยบายที่รัฐบาล
ปรารถนาจะให้ทำ ตามธรรมดา รัฐบาลจะต้องตกลง
เสียก่อนว่า ในปีหน้าและมีต่อไป จะให้ทำการชนิด
ไหน อย่างไรบ้าง เมื่อรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง
คิดประมาณเงินว่า จะต้องใช้จ่ายสักกี่เท่าใดแล้ว
ค่อนนั้นไปจึงจะต้องตรึงครองค้นหาว่า จะพึงพิก
อัตราเป็นภาษีใหม่ชนิดหรือ ๆ จะเพิ่มเติมพิกอัตราภาษี
เก่าให้มากขึ้น และถ้าจำนวนเงินรายจ่ายที่คงงบประมาณ
นั้นจะน้อยไป กว่าปีที่แล้วมา ก็ควรจะคิดว่า จะลด
หย่อนภาษีอากรชนิดใดที่มียกก่อน ให้เป็นพิกอัตรา
ลดน้อยลงสักเพียงไร จึงจะพอเท่าเทียมกับงบประมาณ
รายจ่ายที่ได้ลดน้อยลง หลักฐานของการชอบธรรม
นั้น ห้ามไม่ให้รัฐบาลเก็บเงินของราษฎรไปไว้เกิน
ความต้องการที่จำเป็นจะต้องใช้ เพราะเหตุว่าจำนวน
เงินที่เกินไปนั้น ถ้าปล่อยให้อยู่ในกระเป๋ารของราษฎร
ผู้เป็นเจ้าของ เจ้าของนั้นอาจจะเอาเงินที่เหลือไป

ทำทุนสร้างทรัพย์เพิ่มมากขึ้นอีกได้ ถ้ารัฐบาลเก็บเป็น
รายได้มากเกินรายจ่าย โดยที่ยังมีเงินเหลืออยู่เปล่าๆ
การที่มีเงินเหลืออยู่นั้น อาจจะทำให้รัฐบาลใช้เงินที่
ไม่จำเป็นแท้ โดยความฟุ่มเฟือยได้อีกชั้นหนึ่ง

ในบัญญัติ ๔ ข้อที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น เป็นการ
ยากที่จะให้แน่ใจได้ตามบัญญัติทุกข้อโดยสะดวก เพราะ
ลักษณะภาษ้อากร ชนิดหนึ่ง ชนิดใดนั้น ในวิธีการ
เก็บภาษี อาจขัดกันกับข้อบัญญัติต่างๆ บางข้อได้บ้าง
ในชั้นต้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง จะต้องเลือก
ดูเสียก่อนว่า จะเก็บเงินได้มากและง่ายที่สุดในภาษ
ชนิดใด ถ้าหากว่าจะมีอุปสรรคขัดขวางข้อบัญญัติ
ที่ต่างกันนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ก็ควร
จะเลือกเอาชนิดที่สำคัญมากกว่า ภาษชนิดใดที่จะ
ให้เงินได้มาก ต้องเป็นใหญ่กว่า ความเสมอภาคและความ
สะดวก อีกประการหนึ่งในการเก็บภาษีนั้น จะต้องเลือก
เอาสิ่งที่ไม่ต้องเปลืองค่าใช้จ่ายร่อยมากเป็นใหญ่กว่า
ความเสมอภาค ซึ่งได้กล่าวไว้ในบัญญัติที่หนึ่ง

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ต้องคงอยู่ในที่
บังคับที่กระทรวง ทบวง การต่างๆ จะวัดวัดเอาเงินไป
ใช้ อยู่เสมอ แต่อีกฝ่ายหนึ่ง พวกราษฎรที่จะเสีย

ภาษัจจะ ต้อง ขัดขวาง คอด้้อยู่ด้วย เพราะไม่มีผู้ใดจะ
อยากเสียเงินให้รัฐบาลมาก ถ้าไม่เป็นการจำเป็นแท้

ภาษ้อากร ชนิดใดที่รัฐบาลเก็บเงินมาได้มากโดย
ไม่มีผู้ใดโต้แย้งคัดค้านแล้ว ภาษ้นั้นจะเป็นภาษ
ที่เหมาะสมที่สุด เพราะฉะนั้นภาษ้อากรที่ไม่ได้เก็บ
จากจำเพาะบุคคลโดยตรง แต่เก็บโดยทางอ้อมเช่น
ภาษ้นิคมค่าเช่าเมือง โดยที่จะเฉลี่ยไปตามพลเมืองคน
ละเล็กคนละน้อย และผู้ซื้อของต้องเสียภาษ้นี้จำเพาะ
เมื่อเวลาที่ต้องการใช้เท่านั้น ถ้าไม่ต้องการใช้ก็ไม่
ควรจะซื้อของที่ต้องภาษ้นี้เปล่าๆ เปรียบว่าเครื่องเพชร
เครื่องสำอาง และเครื่องเรือน ซึ่งเป็นของฟุ่มเฟือย
รัฐบาลเก็บภาษ้อย่างดังจำเพาะผู้มั่งเงินจะเสียภาษ้นี้จึงจะ
ซื้อเครื่องเหล่านั้นมาใช้ได้ ถ้าผู้ใดไม่มีเงินพอที่จะ
ซื้อเครื่องเหล่านั้นมาใช้อย่างฟุ่มเฟือย ก็จะไม่ต้อง
เสียภาษ้นี้สำหรับเครื่องอาภรณ์เหล่านั้น ดินค้าชนิด
ที่จำเป็นต้องใช้ในการบริโภคอุปโภคนั้นแน่แท้ ถ้า
ต้องเสียค่าภาษ้มาก ผู้คนก็ต้องร้องทุกข์อยู่เองเพราะ
เป็นของจำเป็นใช้สำหรับการเลี้ยงชีพซึ่งจะใช้ของอย่าง

อื่นแทนไม่ได้ เศรษฐกิจประเทศสยามของเราแม้จะ
บริบูรณ์ไปด้วยเครื่องอาหารการเลี้ยงชีพที่เกิดขึ้นในเมือง
ไม่ต้องอาศัยสินค้าต่างประเทศ แม้รัฐบาลจะเก็บ
ภาษีสินค้าต่างประเทศชนิดนั้นถึงขั้นที่ไม่มีผู้ใดร้อง
ทุกข์ เว้นเสียแต่บางคนที่เคยบริโภคสินค้าชนิดนั้น
มาจนเคยตัว จึงจะเดือดร้อนบ้าง ภาษีที่เก็บทางอ้อม
อย่างใดก็ตามมานั้น จึงเป็นเรื่องที่จะให้รัฐบาลคิด
เก็บก่อนอยู่เดิม เพราะเป็นภาษีชนิดที่จะมีผู้คิด
คำนวณได้ทันท่วงที.

หมวดที่ ๒๗

การวัดความสามารถเสียภาษีของบ้านเมือง

ในขั้นต้นจะต้องรู้ประมาณเสียก่อนว่า จำนวน
ทุนของบ้านเมืองที่จะทำผลให้เป็นโภคทรัพย์เกิดขึ้นได้
ต่อไปนั้นจะมีอยู่สักเท่าใด เพราะเหตุว่าต้นทุนและ
รายได้ของราษฎรต้องแตกต่างกันจะเป็นเกณฑ์คิด
คำนวณของเจ้าพนักงานผู้เก็บภาษีทุกชนิดไป

ในการคิดคำนวณทางนี้ รัฐบาลต้องทำสถิติ
พยากรณ์ให้ประมาณได้เสียก่อนว่า ในครอบครัวของ
พลเมืองครัวหนึ่งซึ่งคิดเฉลี่ยปานกลางได้เกิดความจริง
ว่า จะมีคนจนกรรจ์ชายหญิงกับลูกเด็กเล็กแดงและ
ผู้ชราพิการที่ต้องอาศัยพึ่งพาเขาอยู่ ครัวเรือนหนึ่ง
ประมาณกี่คน อาชีพการทำการงานหาผลประโยชน์
ได้ปีละเท่าใด ในปีหนึ่งจะต้องจ่ายเงินเป็นค่าใช้จ่ายโดย
สารพัดอย่างในการเลี้ยงครอบครัวสักเท่าใด หักลบ
จำนวนรายจ่ายออกเสียจากจำนวนรายได้แล้ว จะมี
เงินเหลืออยู่เท่าใด ในปีหน้าจะต้องมีทุนสำรองไว้
เพื่อทำผลประโยชน์ต่อไปอีกสักเท่าใด เมื่อรวมราย

จ่าย ต้องประเภทนี้ หักจากเงิน รายได้ แล้ว จึง เป็น คอ
เงิน เหลือ ที่ รัฐบาล ควร จะ เจียด เอา เป็น ส่วน เงิน ภาษี ได้
เงิน ที่ เหลือ นั้น จะ เป็น เขต ดิน ที่ ดุจ ที่ รัฐบาล จะ เก็บ รับ รัศ
เอา ไป ได้

กฎหมาย ของ พระ มโน ตำราจารย์ (The Laws of
Manu) ซึ่งเป็น อารย กฎหมาย ใหญ่ ของ พระ มหา กษัตริย์
ประเทศ อินเดีย สถานที่ โบราณกาล นั้น ตั้ง ดอน แนะนำ
พระ มหา กษัตริย์ ว่า ให้ เก็บ ด้วย สำอากร จาก ราษฎร ที่ ละ
เล็ก ตะน้อย อย่าง ปลิง คูด โลหิต ตก โค คูด นม แมตัง ผง
กิน น้ำ ผง เป็น อาหาร และ ใน เวลา ที่ คบ ชน พระ มหา กษัตริย์
จะ เก็บ ภาษี โดย อัตรา อย่าง ดัง ถึง ส่วน ๓ ใน ๔ ของ ราย
ได้ ของ ราษฎร ก็ จะ ได้ ถ้า หาก ว่า พระ องค์ ทรง ปกครอง
บ้าน กน พล เมือง ด้วย ความ ดำรง อย่าง ยิง ของ พระ องค์
แต่ ไม่ ให้ คดี ราก ของ พระ องค์ และ ของ ผู้ ชน โดย ความ
โศก เจตนา จน เกิน ไป คดี ของ พระ มโน ตำราจารย์ ที่ ยก
มา อย่าง นี้ เป็น ความ จริง แน่ ถ้า รัฐบาล รัศ เหนือ ของ ราษฎร
จน ถึง คอ อย่าง คดี ราก แห่ง ความ เจริญ ของ เขา ไม่ ให้
ผลิ คอก ออก ผลง ออก งาน ชน ได้ ฉนั้น ไต่ ก็ ทำ กับ จะ คดี ราก
ของ บ้าน เมือง ไม่ ให้ คุ้ม ความ เจริญ ค่อ ไป หรือ ถ้า จะ พด

กันแต่ใจความแล้ว ก็คือ เขตแดน ของ ความสามารถ
เสียภาษีนัน จะ คงไป สุด ลง เพียงที่ รัฐบาล จะ รั้ง รั้งเอา
จาก ราษฎร ได้

พลเมือง ทำผล ประโยชน์ รวม เป็น ทรัพย์ อย่าง มาก
ที่สุด ได้เท่าใด ก็ ใช้ส่วย ในการ เสีย ทัพ ทนอย ท
สุดเท่าใด เมื่อหักลบสองจำนวน น คง ยัง เหลือ เงิน
รายได้ที่จะเอาได้สร้าง ผลให้ ออก ขน ค่อไป แล้ว จำนวน
เงิน ที่ เหลือ นั้น จะ เป็น ความ สามารถ ของ พลเมือง ที่
จะ เสียภาษี ให้ รัฐบาล ได้ โดยไม่ ให้ ต้อง ชัก เน้อ ออก
จาก ต้นทุน ซึ่ง ต้อง มี ดำรง ไว้ ทำการ อาชีพ อย่าง เดิม ค่อ
ไป เงิน ทุน ถ้า ได้ เงิน ที่ เหลือ ใช้ บวก เข้า อีก ทุน ออก
มาก ขึ้น ก็ จะ ขยาย การ งาน ให้ ใหญ่ โค ออก ได้ แต่ เมื่อ
ต้อง ชัก ต้นทุน ออก เสีย ภาษี ด้วย แล้ว ต้นทุน นั้น ลด ดัน อย
ลง เพียงใด การ สร้าง ทรัพย์ ก็ จะ ลด ดัน อย ลง ตาม ส่วน กัน
เป็น อัน ว่า คัด ไม่ ให้ ราษฎร เจริญ ขึ้น อีก ได้ หรือ มิฉะนั้น
ราษฎร จะ ต้อง ประ หัย ค่า ใช้ส่วย เสีย ทัพ ให้ น้อย ลง
กว่า ที่ เคย มา ฐานะ ของ ราษฎร นั้น ก็ จะ ตก ค่า ลง กว่า
เก่า กลายเป็น ปาก จน ขึ้น แค้น ลง

แต่ราษฎรนั้น ฐานะความดี ตำราญหา เสมอกันไม่
จำพวกที่ ๑ หาเข้ากันค่า ได้ค่าแรงพอซื้อเครื่องบริโภค
อุปโภคเลี้ยงชีพบริบูรณ์พูนพวยได้ตลอดปีโดยไม่ต้องเป็น
หนี้ใครก็จัดได้ว่าเป็นผู้มีความสุขแล้ว แต่เมื่อเปรียบ
กับพวกที่ ๒ ที่ตระหนี่เหนียวแน่นกว่าพวกที่ ๑ อดค่าห
ทรมานเสียค่าอาหาร การนั่งห่ม อบรมความสุข อย่างน้อย
ที่สุดก็จะทำได้ คนจำพวกที่ ๒ น ประหยัดเงินค่าแรง
เหลือจ่ายได้เท่าใด ก็สะสมขึ้น เป็นกองทุนไว้ที่ตระหนี่
จนทนนาน มีมากพอที่จะเอาไปเข้าหุ้นส่วนค้าขายกับเพื่อน
ได้อีกทางหนึ่งต่างหาก หรือมีฉันทน์ทำการค้าขาย
เปลี่ยนอาชีพ เก่งส่งขึ้นได้

สมมติว่า ถ้าในนครจำพวกที่ ๑ มีคน ๑๐ ล้าน มีทุน
๑๐๐ ล้าน บาท หรือมีทุนเฉลี่ย ปานกลาง คนละ ๑๐ บาท
จำพวกที่ ๒ สมมติว่ามีคน ๑๐ ล้าน เท่ากัน แต่โดยที่เขา
ตระหนี่เหนียวแน่น ประหยัดการเลี้ยงชีพพอเพียง จะดำรง
ชีวิตอยู่ได้เท่านั้น คนจำพวกนี้จึงมีทุน สมมติว่า ๑๕๐
ล้านบาท คือเฉลี่ย คนละ ๑๕ บาท

เปรียบ คนจำพวกที่ ๑ และที่ ๒ ด ก็จะได้เห็นได้ชัด
ว่า ความสามารถของ คนจำพวกที่ ๑ จะให้รัฐบาล บำกับคน

เขาภาษีอากรได้มากกว่าคนจำพวกที่ ๒ เพราะเหตุว่าคน
จำพวกที่ ๒ ไม่มีเงินเหลือจากการเลี้ยงชีพ เพราะการ
เลี้ยงชีพนั้นได้ประหยัดลง เป็นที่สุดแล้ว แต่ทุนของเขา
ออกมากจนเสมอไป ถ้ารัฐบาลเก็บเขาทุนนี้ไปใช้เป็น
ภาษีอากร ก็เท่ากับจะตัดกองทุนของเขาที่จะทำ
เกิดกำไรนั้นให้น้อยลง เป็นการผิดหลักในทางเก็บภาษี
ซึ่งห้ามไม่ให้เก็บเขาในต้นทุนของบุคคล ข้างฝ่ายจำพวก
ที่ ๓ นั้นมีเงินเหลือใช้เลี้ยงชีพได้ อย่างพุ่มพวย เพราะ
ไม่ได้แบ่งออกใช้เป็นต้นทุน เมื่อถูกรัฐบาลบีบคั้น คน
จำพวกนี้จึงมีความสามารถเสียภาษีมากขึ้นได้ ในทางที่
จะตัดค่าใช้จ่ายที่พุ่มพวยให้น้อยลง ขอมให้ฐาน
ค่าต่ำกว่าเก่าได้ เป็นต้นว่า ผลของค่าแรง รวมทั้งเงินที่
ชดเชยเขาไว้ ทำการเลี้ยงชีพ ตามเคย สมมติว่า หักลบแล้ว
ยังเหลืออยู่อีกคนละ ๓ บาท เงิน ๓ บาท นั้นจะเป็นเขตต์
จนที่สุดที่จะเก็บเขาไปได้ ถ้าเก็บเขาหมดทั้ง ๓ บาท
ค่าใช้จ่ายในการบริโภคก็จำเป็นจะต้องน้อยลงกว่าเก่า
หรือ ฐานจะต่ำลง แต่ถึงเช่นนั้น ก็ยังมีความรู้สึกว่า
คนจำพวกที่ ๒ ซึ่งต้องทรมานตัวที่จะประหยัดทรัพย์ไว้
เป็นทุนโดยความเห็นยวนั่น ในที่สุดเมื่อทุนของคนจำพวก

กัน กับ เงิน ที่ รัฐบาล กู้ มา จาก ต่าง ประเทศ และ ต้อง ดึง ออก
เบียด ออก ไป ใช้ ชาว ต่าง ประเทศ นั้น เงิน ราย นั้น ต้อง ไหล
ออก นอก ประเทศ เท่า ไ้ ก็ เป็น อันว่า ความ สามารถ
เดี่ย ย่าง ของ ราช ฐา น จะ ต้อง ตั่น อ้อย ลง ตาม ล้วน กัน รัฐบาล
ได้ กู้ เงิน ปอนด์ สี่ เติ รัง จาก ต่าง ประเทศ มา ใช้ เป็น
เงิน ทุน ทำ ผล ประ โยชน์ ใน แผ่น ดิน รวม ทั้ง ดั้น ๕ ครั้ง เป็น
จำนวน ต้น เงิน ๓๓,๖๓๐,๐๐๐ ปอนด์ มี ดอก เบียด ต่าง กัน
ตั้งแต่ ร้อย ละ ๔ ถึง ร้อย ละ ๗ ต่อ ปี ต้น เงิน และ ดอก เบียด
นี้ สัญญา จะ ใช้ ให้ ได้ รั้ง ใน กำหนด ๔๐ ปี คิด แต่ พ. ศ.
๒๔๔๘ ถึง พ. ศ. ๒๔๘๒ รวม เพียง ๒๕ ปี แต่ ดอก เบียด
เท่า นั้น ต้อง เสีย ถึง บั ตระ ๕๙๘,๓๕๒ ปอนด์ แต่ เมื่อ ต้อง
นับ ต้น เงิน ที่ ต้อง ใช้ คน ต่วย ต้อง เพิ่ม อีก ๑๓,๓๘๔,๖๗๓ ปอนด์
รวม ทั้ง คน ทุน และ ดอก เบียด เป็น จำนวน เงิน หน ของ รัฐบาล
เพียง พ. ศ. ๒๔๘๒ นั่น ๓๓,๘๘๓,๐๒๓ ปอนด์ ซึ่ง ต้อง ดึง
ดอก เบียด ไป ถึง บั พ. ศ. ๒๔๘๒ ถ้า คิด ค่า ปริวรรต ๓๓ บาท
ต่อ ๑ ปอนด์ จะเป็น เงิน ถึง ๓๓๓,๘๘๓,๒๕๓ บาท คิด เฉลี่ย
ตาม จำนวน ดำ ใน นครวิ คนหนึ่ง จะ ต้อง เสีย ดอก เบียด ราย น
บั ตระ ๓๐ บาท ๘๐ สตางค์ ซึ่ง เป็นการ ทรา ชญาร ต้อง แยก หา ม
มิ ใช่ น้อย และ ในปี ต่อ ๆ ไป ก็ จะ ต้อง ใช้ หน เขา โดย

ทำนองนั้น ^๕ดิน เขตต์ ^๕สัญญา จำเพาะจำนวน ดอกเบี้ย ^๕
เงิน ^๕ทุก ^๕จำนวน ^๕จะต้อง ^๕ส่ง ^๕ออกนอก ^๕ประเทศ ^๕เป็น ^๕อัน ^๕ว่า ^๕ไม่
ได้ ^๕กลับ ^๕คน ^๕เข้า ^๕มา ^๕อีก ^๕ประ ^๕ชา ^๕ราช ^๕ฐ ^๕ร ^๕ต้อง ^๕ขาด ^๕ความ
สามารถ ^๕เสีย ^๕ภาษี ^๕ไป ^๕ตาม ^๕ส่วน ^๕นั้น ^๕เหมือน ^๕กัน ^๕แต่ ^๕ถ้า
หาก ^๕เรา ^๕ก็ ^๕เงิน ^๕ใน ^๕เมือง ^๕แทน ^๕ได้ ^๕ความ ^๕สามารถ ^๕ที่ ^๕ราช ^๕ฐ ^๕ร
จะ ^๕เสีย ^๕ภาษี ^๕ได้ ^๕จะ ^๕ด ^๕ย ^๕ง ^๕ชน ^๕เป็น ^๕อัน ^๕มาก ^๕ห ^๕วัง ^๕ใจ ^๕ว่า ^๕รัฐ ^๕บา ^๕ด
ประ ^๕ชา ^๕ธิ ^๕ป ^๕ต ^๕ย ^๕จะ ^๕แ ^๕ก ^๕ไ ^๕ห ^๕ร ^๕ษ ^๕ฐ ^๕ภ ^๕ย ^๕ที่ ^๕ก ^๕ล ^๕ำ ^๕ว ^๕น ^๕ให้ ^๕เบ ^๕า ^๕มา ^๕ง ^๕ด ^๕
ได้ ^๕ใน ^๕ไม่ ^๕ช้า ^๕ถ้า ^๕หาก ^๕ว่า ^๕ส ^๕ภา ^๕ม ^๕ุ ^๕แทน ^๕ราช ^๕ฐ ^๕ร ^๕ไม่ ^๕ท ^๕อด ^๕ทั้ง ^๕
ช ^๕ร ^๕ะ ^๕เสีย ^๕อย่าง ^๕รัฐ ^๕บา ^๕ด ^๕เก ^๕า ^๕ที่ ^๕ป ^๕ล ^๕่ ^๕ว ^๕ย ^๕ให้ ^๕การ ^๕เป็น ^๕ไป ^๕เอง ^๕ตาม ^๕คำ ^๕พ ^๕ัง
ไม่ ^๕แ ^๕ก ^๕ไ ^๕ห ^๕อะ ^๕ไร ^๕เงิน ^๕ที่ ^๕เรา ^๕ก็ ^๕เขา ^๕มา ^๕ทำ ^๕ทุน ^๕จาก ^๕ต่าง ^๕ประ ^๕เทศ ^๕
ใน ^๕การ ^๕สร้าง ^๕ทาง ^๕ร ^๕ถ ^๕ไฟ ^๕เป็น ^๕ต้น ^๕นั้น ^๕มา ^๕ตอน ^๕ปลาย ^๕นี้ ^๕ก็ ^๕มี
ถ้า ^๕ไร ^๕ก็ ^๕มี ^๕ดอก ^๕เบี้ย ^๕ได้ ^๕แล้ว ^๕เงิน ^๕เสีย ^๕แต่ ^๕ว่า ^๕ต่อ ^๕ไป ^๕ถ้า
ห ^๕ร ^๕ษ ^๕ฐ ^๕ภ ^๕ย ^๕จ ^๕ยัง ^๕ด ^๕ก ^๕ต่ำ ^๕อยู่ ^๕ผล ^๕ประ ^๕โย ^๕ชน ^๕ที่ ^๕ได้ ^๕จาก ^๕ทาง ^๕ร ^๕ถ ^๕ไฟ
ด ^๕ว ^๕ง ^๕น ^๕อย ^๕ลง ^๕ถ้า ^๕ไร ^๕ที่ ^๕ได้ ^๕จะ ^๕กลับ ^๕ไม่ ^๕พอ ^๕ใช้ ^๕ดอก ^๕เบี้ย ^๕ต่อ ^๕ไป

หมวด ๒๘

ภาษิติน

พลเมือง ของ ประเทศ สยาม ส่วน มากมีอาชีพด้วยการ
กสิกรรม และ การกสิกรรม ต้องอาศัยที่แผ่นดินกว้างใหญ่
จึง จะ ทำการ เพาะ ปลูก ได้ สะดวก เพราะ ฉะนั้น ที่แผ่นดิน
สำหรับ ทำการกสิกรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญใหญ่ ของบ้านเมือง
และ การ เก็บภาษิติน ก็ ต้อง เป็น เรื่อง สำคัญที่ควรจะยก
มากล่าว ก่อน ที่ ภา เป็น สิ่ง สำคัญ ยิ่ง ของ ประเทศ สยาม
เพราะ ฉะนั้น จึง นับ ได้ ว่า พวก ชาวนา ที่ ทำการ เพาะ ปลูก
ชาวนั้น เป็น กระดูก สัน หัก ของชาติไทย นอกจาก จะ
ปลูกข้าว เติงพลเมือง ฝ่ายใน ประเทศให้ มีอาหาร เติง
ชีพ ได้บริบูรณ์ ทว ถึง กัน ได้ ตลอดไป แล้ว ยัง ยอดสำห้ทำ
เพิ่มเติม ส่ง ออก ไป ขาย นอก ประเทศ แลก เปลี่ยน เอาสิน
ค้าที่เราทำเอง ไม่ได้ เข้ามาสู่ กัน ใช้ ในบ้านเมือง
อีก เมื่อ เอาจำนวน ข้าว สรร ออกนอกประเทศที่ปรากฏ
อยู่ ในบัญชี ของ กรมศุลกากร มาเปรียบ ดูกับ สิน ค้า ออก
นอกประเทศทั้งหลาย จึง จะ เห็นได้ ว่าจำนวน ราคาข้าว ที่
ส่ง ออกไป เป็น ส่วน มาก ถึง ๕ ของ ราคาสิน ค้า ทั้งหมด

เพราะเหตุนี้จึงเรียกได้ว่า ชาวนาเป็นกระดูกสันหลัง
ของประเทศสยาม

บรรดาทรัพย์สินสมบัติของบ้านเมืองนั้น อสังหาริมทรัพย์
มีค่ามากกว่าอย่างอื่น เพราะ อสังหาริมทรัพย์ เป็น บ่อ
เกิดของทรัพย์สินที่สำคัญกว่าอื่น โดยที่การทำผลประโยชน์
ทั้งหลาย นอกจาก อาศัย แรงคน ทำงาน และ เงิน ต้นทุน
ซึ่งจะหัดเข้า และ ยืดออก ได้ ตาม กาสะเทศะ เสมอ แต่
ข้างฝ่าย อสังหาริมทรัพย์ เป็น ที่ดิน ประจำอยู่ ไม่ หด
เข้า หรือ ยืดออก ได้ ราคา อสังหาริมทรัพย์ รวม กัน เข้า
จึง จะ นับ ว่า เป็น ทรัพย์สิน ของ แผ่นดิน ได้ จะ มั่ง คั่ง
บริบูรณ์ แน่นนอน อยู่ ได้ เพียง ไร ก็ สู้ แล้ว แต่ กาสะเทศะ อีก
แต่ ถ้า จะ พุด แต่ ราคา ที่ดิน แล้ว ก็ จะ เอา แน่ ไม่ได้ ว่า จะ
เป็น จำนวน ตัก เท่า ไหร่ เพราะ ราคา ที่ดิน จำ จัก ต้อง
เปลี่ยนแปลง ไป ตาม สมัย ที่ จะ บัง เกิด ผล ได้ มาก หรือน้อย
นั้น อีก ทาง หนึ่ง เป็นต้นว่า เมื่อ เวลา ที่ เศรษฐกิจ ยัง ไม่
ตกต่ำ ผล เพราะ ปลุก ทเกิด ใน แผ่นดิน ขาย ได้ ราคา ดี
ที่ดิน ต้อง มี ค่า เข้า หรือ มี ค่า และ ราคา แพง ขึ้น ตาม ส่วน กัน เมื่อ
เวลา เศรษฐกิจ ตกต่ำ ผล เพราะ ปลุก ตก ราคา เช่น ราคา
ข้าว ทุก วัน นั้น ชาวนา ทำ ไม่ มี ค่า ไร มี แต่ จะ ขาดทุน ก็

จำเป็นต้องหยุดการทำงานไปจนกว่าราคาข้าวจะสูงขึ้น
ในเวลาหยุดการทำงานนี้ ที่นาทั้งหลายจะได้ค่าเช่า
น้อยลงหรือไม่ได้เลย ราคาที่ดินเหล่านี้ก็จำเป็นจะต้อง
ตกต่ำลงตามส่วนเช่นเดียวกัน ที่นาซึ่งแต่ก่อน ถ้า
มีราคาถึงไร่ละ ๑๐๐ บาท เดี่ยวนี้จะขายเพียงไร่ละ
๒๐ บาทก็จะมีผู้ซื้อยาก และบางแห่งซึ่งเป็นที่ดินการ
จะไม่มีราคาเลยเลย และบางแห่งไม่มีใครจะต้องการ

ตามธรรมเนียมของอารยประเทศในโลกโดยมาก
ถือกันว่าที่แผ่นดินเป็นทรัพย์สินสมบัติของพระมหากษัตริย์
และถ้าเป็นประเทศประชาธิปไตยก็ต้องนับว่าเป็นกรรมสิทธิ์
ของรัฐบาล ราษฎรผู้ไปตั้งการทำการหาเสียงชิง
อยู่ในที่แห่งใดก็เป็นอันว่ารัฐบาลยินยอมให้ทำ และ
เป็นเจ้าของสิทธิปกครองที่ดินอยู่ได้จนกว่ารัฐบาล
จะถอนกรรมสิทธิ์ที่ดินคืน อาศัยเหตุที่รัฐบาลต้องลง
ทุนปกครอง รักษาภัยอันตรายทั้งหลาย ไม่ให้เกิดขึ้นแก่
ประชาชนพลเมืองและรักษาความปลอดภัยของทรัพย์สินสมบัติ
และชีวิตของพลเมืองให้อยู่เย็นเป็นสุข ทำมาหากินเป็น
ผล ประโยชน์ออกมาขึ้นได้ด้วยความสงบกันตามส่วน
มากและน้อยที่รัฐบาลจะทำไปได้นั้น พลเมืองเหล่านี้

ก็ควร จะ มีความ กตัญญู กตเวที ต่อ รัฐบาล ใคร ทำ ผล
ประโยชน์ ได้ ก็ ต้อง แบ่ง ให้ เป็น ส่วน ตอบ แทน แก่ รัฐบาล
ตาม ความ สามารถ ของ คน ที่ จะ สร้าง ทรัพย์ ชน ได้ รัฐบาล
จึง จะ มี กำลัง ทำ การ ปกครอง ไป ได้

ส่วน ผล ประโยชน์ ใน ที่ แ่่น ดิน ที่ จะ แบ่ง ให้ รัฐบาล
ได้นั้น ก็ คือ ภาษี ที่ ดิน ซึ่ง รัฐบาล จะ ตั้ง พักด ัตรา ลง
ให้ พอ ดี พอ ควร กับ กำลัง ของ ราษฎร ที่ จะ แบก หาม เ้า
ภาษี ได้

การ เก็บ ภาษี ที่ ดิน ถ้า จะ ตั้ง พักด ัตรา เก็บ ให้ เป็น
ยุติธรรม และ เก็บ ไม่ ให้ มี การ เสีย หาย เข้า เนื่อ ราษฎร
มาก เกิน ไป จน จะ ทน ไม่ ได้ แล้ว ต้อง ใช้ ความ รัก ทรอง
เพ่ง เ้า ให้ ตู๋ ล่วง ตลอด ไป ตั้ง แ่แรก ราษฎร จะ เริ่ม
ทำ การ เพาะ ปลูก ปรรวณ าสจะ เอา พืช ผล พันธุ์ ไม่ ชะนิค ไค
ไป ขาย เอา ทุน และ ทรัพย์ กลับ คืน มา ทั้ง กำลัง ของ ค่า แรง
ที่ ได้ ออก ไป ด้วย

เป็น ต้น ว่า ใน การ ทำ นา รัฐบาล จะ เก็บ ภาษี อากร ค่า
นา ใน ตำบล หรือ มณฑล ไค จำ จะต้อง ตั้ง เจ้าพนักงาน ออก
ไป สืบ ถาม และ ตรวจ ดู ให้ เห็น แก่ ค่า แ่แล้ว รายงาน เป็น สถิติ
ละเอียด เข้า มา ว่า ราษฎร ใน ชน ดิน จะ ต้อง มี เงิน ทุน

ถ้ารองไว้เลย ๕๗ เมื่อเวลาทำนาสักเท่าใด ในตำบล
นั้น ราคาเงินทุนที่จะให้กู้ หนึ่งต้องเสียดอกเบี้ยร้อยละ
เท่าใด ราษฎรต้องมีโคกระบือ หรือเครื่องมือทำนา
เป็นราคาสักเท่าใด ราคาโคกระบือ และเครื่องมือ
ต้องเฉลี่ยออกไปว่า โคกระบือ และเครื่องมือจะใช้
ได้ยาวนานสักกี่ปี ถ้าใช้ได้ตั้งแต่ปีหนึ่งขึ้นไป ถึง ๓๐
ปี ก็ต้องเฉลี่ยราคานั้น ออกเป็น ๓ ส่วน ถึง ๓๐ ส่วน
แต่จึงจะคิดได้ว่าในปีหนึ่งชั่วเวลาทำนานั้น จะต้อง
เบียดไปในการใช้สอยทางนั้นเท่าใด จะต้องเสียค่าจ้างค่า
แรงตั้งแต่ต้นปีจนถึงเวลาเก็บเกี่ยวข้าว และนวดข้าวไว้
สักเท่าใด ถ้าเจ้าของที่นา และบุตรภริยา ลงมือทำเอง
ไม่ต้องเสียค่าจ้างคนทำงาน และไม่ต้องเสียค่าเช่านาเขา
ทำ ก็ต้องคิดว่าตัวและบุตรภริยาจะต้องมีค่าจ้างค่า
แรงได้เปรียบกับค่าแรงลูกจ้างเหมือนกัน ทั้งคิดค่า
เช่านาที่ใกล้เคียงมาบวกเข้าด้วย เมื่อรวมค่าใช้จ่ายสอย
ทุกอย่างได้แล้ว ต้องเอาราคาข้าว หรือผลเพาะปลูก
ที่หาขึ้นและขายได้ในท่าเตียนนั้น มาตั้งเป็นเกณฑ์ เอา
ค่าใช้จ่ายที่รวมได้เสร็จสิ้นหักลบ มีเงินเหลือเท่าใด
เงินนั้นจะเป็นกำไร เป็นระยะขึ้นต้นขึ้นหนึ่ง และต่อ

นี้ไปข้างหน้าจะต้องหาบ หาม หรือบนทุก ข้างนี้ ส่งไปขาย
ให้ถึงท้องตลาดจึงจะได้เงินเท่าราคาตลาด ค่าขน
ทั้งหลายนี้จะต้องเสียเป็นค่าใช้จ่ายสรอยเพิ่ม เค็ม ชนอีกเท่า
ใด และถ้ามีคนกลางมารับซื้อข้าวไปส่งถึงท้อง
ตลาด คนกลางเหล่านี้จะต้องลงทุนลงแรงและค่าใช้จ่าย
สรอยอีกเท่าใด เป็นกำไรของเขาเท่าใด ถ้าคิดเห็นได้
ละเอียดตามระยะทางที่ถ้าวินค่าเป็นรายงานชนแล้ว
รัฐบาลจึงจะเก็บตัวเลขคิดคำนวณเฉลี่ยเป็นปานกลาง
จดลงเป็นสถิติได้ ใกล้กับความจริงมาก สถิตินี้จะได้นำ
ให้รัฐบาลกะประมาณเงินภาษีอากรที่จะเก็บจากราษฎร

ในเศรษฐกิจไทยได้ชี้แจงไว้ว่า ราคาผล
เพาะปลูกในท้องถิ่นต่างและเวลาที่สุกนั้นจะต้องเป็นราคา
ตลาด เพราะเหตุว่าเมื่อราษฎรไปทำนาในที่เวลาที่
สุกแล้วไม่มีกำไร จะต้องหยุดยั้งทำการไปไม่ได้ ที่
แห่งนั้นก็มีค่าเช่าไม่ได้ด้วยเอง ถ้ามีกำไรก็จะแข่ง
กันกันประมูลกันค่าเช่าทำให้เจ้าของที่นา ค่าเช่า
แหละจะเรียกว่าเป็นกำไรของการเพาะปลูกแท้ ที่ใด
ค่าเช่าราคาถูก ราษฎรก็อพยพไปแข่งแย่งกันเช่าที่

นั่นทำ ด้วยเหตุนี้ค่าเช่าที่นาทั่วทั้งแผ่นดินจึงจะไม่
สูงต่ำกว่ากันมากนักได้

ค่าใช้สอยในค่าแรงค่าจ้างจะแพงขึ้นหรือน้อยลง
จะกระทบถึงค่าเช่าที่ดินไม่ได้ เพราะเหตุว่าพวกกสิกร
นั่นเอง จะต้องแข่งขันกันตั้งราคาค่าเช่าให้เจ้าของ
ที่ดิน เพราะเหตุนี้จึงจะนับเอาค่าเช่าที่ดินตั้งเป็น
เกณฑ์รายได้ที่จะเกิดจากที่ดินนั้น ใกล้เคียงความจริง
ได้ดีกว่า จะเอาสิ่งอื่นมาเป็นเกณฑ์ พักติภาษ้อากร
ที่รัฐบาลจะตั้งขึ้น ก็ควรจะคิดเอาเงินค่าเช่าเป็น
ผลประโยชน์และเป็นเกณฑ์ตั้งพักติภาษ้อากร

รัฐบาลทุกประเทศจะเก็บภาษีที่ดินก็โดยที่จะตั้ง
พิกัดลงในค่าบดและมณฑลใดควรจะแบ่งเอากำไรคือ
ค่าเช่าหรือรายได้จากเจ้าของที่ดินเป็นส่วนมากน้อยอย่าง
ไร ในราคาผลเพาะปลูกที่ราษฎรทำขึ้นได้นั้น รัฐบาล
จะชักภาษีเป็นส่วนร้อยละเท่าใดก็ตามแต่จะทำได้ โดย
สะดวก ที่ดินไม่เหมือนกัน เพราะดินฟ้าอากาศและน้ำ
ฝนตามฤดูกาลไม่เท่าเทียมกันทั่วไป ทำให้ที่ไหน
ก็เกิดผลออกมากมาย ที่ดินแห่งนั้นมีผลประโยชน์มาก
รัฐบาลก็จะแบ่งเอาส่วนผลประโยชน์นั้นมาเป็นภาษ้อากร

ได้มากเหมือนกัน คงพลาดผลประโยชน์นั้นก็จะไป

รวมกันเป็นค่าเช่าที่ดินนั่นเอง

วิธีเก็บภาษีที่ดินนั้น ต่างประเทศก็ย่อมจะมีวิธี

ต่างกัน น่าจะยกเอาแบบแผนของเขามาติดบ้าง บาง

ทีก็จะได้คติตกเตือนประเทศเราบ้าง ดอนจึงจะยก

เอาวิธีเก็บภาษีที่ดินของประเทศจีนและประเทศญี่ปุ่น

ซึ่งเป็นประเทศใกล้เคียง และเป็นประเทศเอกราชไม่อยู่

ในบังคับชาติอื่นเช่นประเทศอินเดีย พม่า ญวน เวียดนาม

มลายู ซึ่งรัฐบาลต่างชาติผู้มีอำนาจเหนือ อาจจะ

จัดการเก็บภาษีที่ดินกันเมื่อผลประโยชน์ไปตกผลเมือง

ของเขาได้บ้าง แปลว่า โดยมากเขาอาจจะทำนาบน

หลังราษฎรเหล่านั้นได้

ประเทศจีน

การเก็บภาษีที่ดินในประเทศจีนอยู่ข้างจะเบ็ดเสร็จ

แทบจะทั่ว กระจายไปเป็นส่วนรายได้ผลประโยชน์

ของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ซึ่งเป็นผู้ว่าราชการเมือง

หรือจังหวัดเป็นต้น ถึงเช่นนั้นก็รัฐบาลก็ยังพึงภาษี

ที่ดินเป็นกำลังเพิ่มเติมภาษีเกลือและภาษีสินค้าเขาออก

นอกประเทศอยู่ มาก ในสมัยปัจจุบันรัฐบาลได้ผล
ประโยชน์ภาษีก่อเกิดมากกว่าภาษีก่อน ในปี ค.ศ. ๑๙๑๒
รัฐบาลรวมค่าทรัพย์สินเข้าไว้ในภาษีก่อนด้วย แล้ว
ประกาศว่าภาษีก่อนนั้นจะต้องคงที่ อยู่ ไม่ให้มาก
ขึ้นหรือน้อยลงได้ ซึ่งก็ลุล่วงตาม จำนวนภาษีก่อนสำหรับ
ที่ดินนั้นคงตั้งไว้ในอัตราที่ดินเสียทุกอัตราไป และเมื่อ
จัดจำนวนลงแล้วจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงไม่ได้ต่อไป เว้น
แต่เมื่อมี ภัยอันตรายเกิดขึ้นในบ้านเมือง ทำนาไม่ได้
ผลเพราะน้ำมาก นานอยก็ได้ หรือเพราะมีการก่อก
บรวาฆ่าฟันกันในบ้านเมือง เช่นที่ เป็นอยู่ในประเทศ
จีนทุกวันนี้ ราษฎรทำผลประโยชน์ไม่ได้ รัฐบาล
ก็จำเป็นต้องลดเงินภาษีอากร ให้แก่เจ้าของที่ดินเป็นครั้ง
เป็นคราวอยู่เอง

นอกจากมณฑล เกียงต้อ และ มณฑลจี๋เกียงต้อของ มณ
ฑลนี้ ซึ่งต้องคงชำระเสียเป็นภาษี นอกจากต้องมณ
ฑลนี้ต้องเสียภาษีกันด้วยชาตเงินทั้งสิ้น ชาตรัฐบาล
รับแทนเงินนั้นเรียกกันว่า “ด้วยชาต” ซึ่งมีราคา ประ
มาณ ๒,๕๐๐,๐๐๐ คำตั้ง ส่วนภาษีก่อนเป็นชาตเงินนั้น
มีจำนวนเงิน ๓๓,๕๐๐,๐๐๐ คำตั้ง คิดเป็นเงินสยามประมาณ

๕๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท, ถ้าคิดว่าค่ามะโนครว ประเทศจันมี
มากถึง ๕๕๓,๐๐๐,๐๐๐ คน เงินภาษีที่ได้จึงเป็นส่วนน้อย
ไปนัก แต่อันที่จริงนั้นจำนวนเงินที่ราษฎรต้องเสีย
จริงๆ มากกว่าจำนวนเงินที่ผู้ว่าราชการ มณฑล และ
จังหวัดจัดบัญชีส่งไว้ตั้งแต่ ๒ ขึ้นไปถึง ๓ เท่าตัว วิธีทุจริต
ของเจ้าพนักงานมีดังต่อไปนี้ นอกจากเหตุที่พูดเมืองยาก
จน มีแต่ข้อประทองแดงใช้หมุนเวียนแทนราตเงินอยู่ใน
เมืองเป็นส่วนมาก ราคาตลาด ๓๕๐๐ ขึ้นไป แลกเงินได้
๑ ตำลึง แต่พวกเจ้าพนักงานผู้เก็บภาษี ออกประกาศ
ว่า เงินสำหรับเสียภาษนั้น ต้องมีจำนวนข้อประทองแดง
แลกเงิน เป็นปกติ ระหว่าง ๓๕๐๐ ถึง ๔๐๐๐ ขึ้นไปเป็น ๑ ตำลึง
ส่วนจำนวนเงินที่จะส่งรัฐบาล เป็นภาษิตนนั้น คงอยู่
ตามเดิม เงินค่าแลกเปลี่ยนข้อประทองมากกว่าความจริงถึง
๒-๓ เท่าตัวนั้น เจ้าพนักงานหาจดลงในบัญชีรับ เงินนั้นไม่
เป็น อันว่าผู้ว่าราชการ เมือง และ มณฑล เป็น ตัว เจ้าภาษี
ผูกขาด อย่าง ขรรณเนียม จันแท้ ถ้าผู้ว่าราชการ เมือง
ตั้งบัญชีรับ และ ส่ง เงิน น้อย ไปกว่าจำนวนเดิมที่ประจำ
อยู่ทุกจังหวัดนั้น เจ้าพนักงาน จะต้องได้รับ โทษ ถูกถอด
ถอน ออกจากราชการ ส่วนเงินที่ฉ้อราษฎ์บังหลวง

ยกยกเอาไว้ ได้นั่นก็ยกกันว่าเป็นที่ใด ในหน้าทราสารการของ
เขา หักออกแต่ค่าใช้จ่ายในการเก็บภาษีออกจากรายได้
เท่านั้น เพราะ ตาม ขรรมนิยม รัฐบาลไม่ยอมให้ หักเงิน
ค่าใช้ด้รอยในการนี้ ออกจาก เงิน หดอง เขตคชนทจะ
กันไม่ให้ เจ้าพนักงานวัดรด เงินราษฎรมากผิดขรรมนิยมไป
นั้น ก็มิอย่าง เดียว แต่ ราษฎร จะ ก่อ การ กบฏขึ้น

ตาม ข้อ แจ้งความ ของ ผู้ ทรรุ การคใน ประเทศ จีน นั้น
ประมาณกันว่า ในเนอ ทดิน ทำ การเพาะปลูกของประเทศ
จีน นั้นพวก กสิกร ต้อง เสีย ภาษี ทดิน เพียงไว้ ละ ๔๔ สตางค์

ประเทศญูปุ่น

การ เก็บ ภาษี ทดินในประเทศ ญูปุ่น ผิดกันกับ ประเทศ
จีน มาก เจ้าพนักงานใน ชน ดิน ละ ประมาณ ราคา ทดิน
เสีย ก่อน ราคา นั้นคิด เอาจาก ค่าเช่า ทดิน ถ้าหรบ เป็น ท
ปลูกบ้าน เรือน อยู่ หรือ ถ้าหรบ ท เพาะปลูก เป็น ดินทุน
รัฐบาล เก็บ ภาษี ทดิน ท เป็น บ้าน เรือน ท อยู่ เป็น พกค รอย
ละ ๒.๕ ในดินทุนนั้น เก็บจากท นาปลูกข้าว และปลูกพืช
ไม้ อื่น ๆ รอย ละ ๔.๕ ทนอกจากนเก็บ รอย ละ ๕.๕ ยกเว้น
คาบต ชกไกโด (Hokkaido) หรือ เกาะ เยโซ (Yezo)

ซึ่งรัฐบาลเก็บในที่ดินเพาะปลูก เป็นปกติ ร้อยละ ๓.๒ และ
เก็บจากที่ดินชนิดอื่น นอกจากที่ดินปลูกบ้านเรือน เป็น
ปกติ ร้อยละ ๔ ส่วนที่เป็นจังหวัด, ตำบล และ หมู่บ้าน
ทั้งหลาย ซึ่ง คง เป็น เทศบาล ชนบท รัฐบาล อนุญาตให้
เก็บภาษีเพิ่มเติมเกินปกติที่กล่าวแล้ว เพื่อเป็นผล
ประโยชน์ของเทศบาล อีกต่างหาก พิกัดที่เก็บเพิ่มเติม
ภาษีที่ดินชนบทไม่เสมอทั่วกัน เพราะฐานะการเงินที่
เป็นอยู่ในตำบลนั้น ต่างกัน ถ้าหากว่าภาษีเพิ่มเติมที่
เทศบาลจะเก็บนั้น มากเกินพิกัดที่รัฐบาลกลางได้กะไว้ ให้
เทศบาล ต้อง ขอความเห็นชอบของรัฐบาลกลาง เสียก่อน
ข้างฝ่ายบริษัททั้งหลาย ที่รวมทุนกัน เป็นนิติบุคคล ตาม
กฎหมาย สำหรับการทดน้ำมาใช้ เพื่อการชลประทาน
หรือเพื่อจะระบายน้ำออกกีด บริษัทเหล่านั้นมีสิทธิที่จะ
เก็บเงินค่าใช้สอยจากบริเวณที่ดินที่ได้ รับประโยชน์ของ
การชลประทานนั้นได้ นอกจากภาษีที่ดินที่เทศบาลเก็บ
เพิ่มเติมดังที่กล่าวมาแล้ว

เมื่อประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองใน ค. ศ. ๑๙๓๒
จากอำนาจเจ้า ที่ต่างก็มีอำนาจปกครอง มณฑลของเขา
มาเป็น ประชาธิปไตย อย่างทุกวันนี้ รัฐบาลแต่ก่อน เคย

เก็บภาษีที่ดินเป็นส่วน $\frac{๑}{๓๐}$ ของผลประโยชน์แผ่นดิน เพราะเหตุฉะนั้นรัฐบาลใหม่จึงรับจัดการเปลี่ยนแปลงแบบเก่าให้เข้าระเบียบแบบเดียวกัน การเปลี่ยนในชุมชนครั้งนี้ทำกันหยาบๆ ภายหลังแก่ไปค่อยดีขึ้น และจัดการได้สำเร็จในปี ค.ศ. ๑๘๘๑ รัฐบาลสำรวจที่ดินโดยตะมุลตะม่อม ผ่อนผันให้ราษฎรพอกกสิกร อย่างที่สุดที่จะทำได้ เจ้าพนักงานประเมิน ราคาที่ดิน เพราะปลูก สำหรับ เก็บภาษีไม่เกินครึ่ง ราคาของ ราคาที่ดิน เพราะปลูก ที่ซื้อขายกันในตลาด การเปลี่ยนแปลงนี้ให้กสิกรถือกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของที่ดินได้ ถ้าหากว่าได้เสียภาษีที่ดินตามปกติที่รัฐบาลได้กำหนดลงทุกปี

ใน ค.ศ. ๑๘๘๓ ราคาต้นทุนของที่ดินนอกฝั่งขึ้นกว่าเดิมก่อน ๔๕ เปอร์เซ็นต์มาก เพราะฉะนั้นราคาที่รัฐบาลประเมินไว้จึงห่างไกลกันกว่าราคาต้นทุนของที่ดินเก่า

ราคาต้นทุนของที่ดิน เพราะปลูก สำหรับการประเมินนั้น รัฐบาลคิดเอารายได้ หรือ เอาค่าเช่าของที่ดินมาตั้งเป็นเกณฑ์ รายได้นี้ต้องหักค่าพันธุ์ข้าวปลูก ค่าปุ๋ย และค่าอาหารทุกอย่างออกเสียก่อน ส่วนราคาที่ดินสำหรับ

ปลูกบ้านเรือนอยู่นั้น นับเอาค่าเช่า ๓๐ ปอนด์เป็น เกณฑ์

ภาษา ทดิน ถา ตรวด สอบ กัน ดู หลาย ประเทศ นอกจาก
ที่ได้กล่าว มา แล้ง ก็ คง ได้ ความ ว่า ใน สมัย บังคับ นั้น
ทุก ประเทศ เห็น พ้อง กัน ว่า ภาษา ทดิน เป็น ภาษา ที่ สำคัญ ยิ่ง
ที่จะ เลือก เกบ จาก ภาษา อื่น ๆ เพราะ เหตุ ว่า ทดิน เป็น ของ ห้า
ริม ทวิ พย จะ เกิด ขึ้น ที่ ไป มา ไม่ได้ เจ้า ของ ที่ จำ จะ ต้อง
ยอม ด้ ้วย ภาษา ทวิ ฐาต จะ กำหนด คง เติม ไป

ใน ประเทศ สห ปา ต รั ฐ อเมริกา รั ฐ ฐาต เกบ ภาษา
ทดิน ๓ เหรียญ ๕๐ เซนต์ ใน ราคา ห้าง ร้อย เหรียญ ที่เป็น ราคา
ซื้อ ขาย กัน หรือ ชัก ร้อย ละ ๑ ๖ จาก คำนวน ของ เจ้า ของ ที่
ใน ประเทศ อังกฤษ รั ฐ ฐาต เกบ ภาษา จาก ค่าเช่า ที่เป็น พิกัด
ราคา ๕ ชิลลิง ใน ๓ ปอนด์ จาก ผู้ ที่ อยู่ ใน ที่ นั้น คือ เป็น ส่วน
ร้อย ละ ๒๕ ของ ค่าเช่า นอกจาก นั้น ยังมี วิ ช ที่ จะ เกบ ภาษา
จาก เงิน กำไร อีก ใน วิ ช ที่ เกบ กัน ใน สห ปา ต รั ฐ อเมริกา
นั้น เป็น นโยบาย ที่ จะ เร่ง ให้ เจ้า ของ ที่ เอา ทดิน นั้น ออก
ใช้ ทำ ประโยชน์ ได้ เร็ว กว่า วิ ช ที่ เกบ กัน ใน ประเทศ อังกฤษ
เพราะ การ ซื้อ ขาย ทดิน เปลี่ยน เจ้า ของ กัน ช้า กว่า

หมวดที่ ๒๙

ภาษีสรรพสามิตขาเข้าขาออกของประเทศสยาม

ถัดจากภาษีสรรพสามิต ซึ่งเมื่อก่อนได้ส่วนใหญ่ ของรัฐบาล
นั้น ตาม บัญชี ของกระทรวง การคลัง ก็มียาได้ ทาง
ภาษีสรรพสามิตขาออก ซึ่งเป็นภาษีสรรพสามิต ทางอ้อม ที่กรม
ศุลกากร เก็บได้ เป็นจำนวนในปี พ.ศ. ๒๔๗๓ เป็นจำนวน
เงิน ๓๗,๕๕๐,๘๘๒ บาท ตอนไปก็เป็นภาษีสรรพสามิต และภาษีสรรพสามิต
ภายใน รายได้จากผลประโยชน์ของกรมรถไฟหลวง กรม
ป่าไม้และบ่อแร่ กรมไปรษณีย์ โทรเลข และ ค่าธรรมเนียม
ค่าใบ อนุญาต เบ็ดเตล็ด รวม ทั้งภาษีสรรพสามิต เป็นรายได้
ของ รัฐบาลทั้งสิ้น ๘๖,๓๐๔,๘๑๕ บาท ถ้าคิดรายจ่าย
เงิน แผ่นดิน ทั้งสิ้น หัก ออก เสีย ก็พอ จะ คง ตั้ง เป็น
จำนวน เงิน เท่ากัน หรือ จะมี เหลือ บางเล็กน้อย

ในเศรษฐกิจของบ้านเรา ได้กล่าว ถึงการเงินแผ่นดิน
เพียง ท ะ เกยว ของ กับ ผลัก ของ การ เก็บภาษี ก็เป็นหนทาง
พอที่นักเรียน ชนชั้นจะได้ ความรู้ บางตัว ถ้าจะ บรรยาย
ถึง ภาษี อากูร ทุกชนิด ก็จะต้อง เขียน ยืดยาว อีก เป็น
เล่มสมุด ไหนยังจะต้องพูดถึงภาษีสรรพสามิต (Income Tax)

ซึ่งรัฐบาลได้ริอ่านเก็บขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ แต่
ยังไม่รู้ว่าผลของการเก็บภาษีเงินได้จะเป็นอย่างไรบ้าง
ก็ยังหาควรจะค่อนข้างเอามาถ้าวไม่ แต่ความสำคัญ
ใหญ่ยิ่งนั้น ภาษีเงินได้ถ้าเก็บกันถ่วงบ่วงกันความ
เบียดบังได้มากแล้ว ภาษีนายนั้นจะเป็นรายได้สำคัญ
ใหญ่ยิ่งของประเทศสยาม โดยที่จะคิดเห็นว่าแต่ก่อน
มา เงินผลประโยชน์แผ่นดินได้จากคนจนในพื้นเมือง
เป็นส่วนใหญ่ ภาษีเงินได้ใหม่นี้จะต้องเก็บจากเศรษฐี
พ่อค้าที่มีผลประโยชน์มากกว่าคนชนิดอื่นมากมายนัก
เพราะแต่ก่อนคนพวกนี้ได้เปรียบที่ไม่ต้องเสียภาษีเงิน
ได้เสียเลย

เมื่อยังไม่มีความรู้ว่าภาษีเงินได้ ซึ่งเป็นภาษีใหม่
ที่เกิดขึ้นในประเทศเราจะมีผลอย่างไร ก็ไม่ควรที่
จะเว้นเอาหลักการของประเทศอื่น ๆ มาถ้าวพอเป็น
ทางความรู้บ้าง

หมวดที่ ๓๐
ภาษีเงินได้
(INCOME TAX)

พิกัดภาษีเงินได้ ผิด กัน กับ ภาษี อื่น ๆ ซึ่ง จะ หัก
เข้า หรือ ยึด ออก ตาม ความ ต้อง การ ได้ สะดวก กว่า ถ้า
หาก ว่า ได้ อ่าง ระเบียบ วิธี เก็บ ภาษี เงิน ได้ ลง เป็น หลัก อัน
แน่นอน ที่ จะ ไม่ ต้อง เปลี่ยน ขอบ บังคับ และ วิธี การ เก็บ ได้
การ ที่ จะ เพิ่ม หรือ ลด จำนวน เงิน ได้ ของ รัฐบาล ให้
สัมพันธ์ กับ ความ ต้องการ มาก หรือ น้อย ของ บ้าน เมือง ใน สมัย
ใด รัฐบาล ก็ มี แต่ จะ กำหนด พิกัด ลง ว่า จะ ให้ เก็บ เป็น
ส่วน ราย ได้ ของ เอกชน พลเมือง หรือ บริษัท ทั้งหลาย เพียง
แต่ กำหนด ร้อย ละ เท่าใด ใน จำนวน เงิน ได้ เท่านั้น ภาษี
เงิน ได้ ดัง นี้ เกิด มหา สงคราม ใหญ่ ใน ทวีป ยุโรป ภายหลัง
นั้น ต่อ มา ประเทศ ทั้งหลาย เห็น เป็น ภาษี สำคัญ ใหญ่ ยิ่ง ของ
บ้าน เมือง เพราะ เมื่อ เวลา ทำ สงคราม จะ ต้อง การ เงิน
ใช้ มาก น้อย เท่าใด ก็ จะ เจียด เอา จาก ราย ได้ ของ พลเมือง
ได้ทันที เพราะ มี บัญชี ราย ชื่อ จำนวน ราย ได้ ของ พลเมือง
อยู่ ก่อน แล้ว ภายหลัง มหา สงคราม ยัง ต้อง ใช้ เงิน ราย

ที่ดิน และการซ่อมแซมบ้าน เมืองที่เสียหายเพราะการ
สงครามทั่วไป รัฐบาลก็ยังจะเก็บภาษีเงินได้ของ
พลเมืองมากขึ้นตามส่วนกัน ภาษีเงินได้เก็บได้ง่าย
และสะดวกกว่าภาษีที่จะเก็บโดยทางอ้อม ซึ่งเมื่อ
ก่อนจะลงมือเก็บ จะต้องจัดการเตรียมเสียก่อน
จึงจะทำได้ การเตรียมนั้นกินเวลามาก และภาษี
บางอย่างเมื่อเวลาสงครามจะเก็บไม่ได้เสียเลยก็มี เช่น
ภาษีที่จะเก็บทางกรรมสิทธิ์การเป็นต้น เพราะการค้าขาย
ต่างประเทศจะต้องหยุดยั้งลงเมื่อเวลาสงคราม

ในการเก็บภาษีเงินได้ เช่น กับประเทศเราเพิ่ง
ริเริ่มเก็บกันขึ้นเป็นภาษีย่างใหม่ใน พ.ศ. ๒๔๗๒ นี้ แม้
แล้วในชั้นต้น คงจะมีคนไม่สู้วิตกคิดหัดก่เตี้ย การ
เสียภาษีไปได้ต่างๆ นานาๆ แต่เมื่อพนักงานผู้เก็บภาษี
และนายตรวจภาษีเงินได้ประจำภาครู้จักคุณค่าอันคิด
และประเมินราคาทรัพย์สินได้ดีเข้าของขึ้นแล้ว การที่
จะหัดก่เตี้ยภาษีนั้นจะต้องมีช่องน้อยลงเสมอไป ขอแต่
ว่าเพื่อจะรักษาความยุติธรรมในการเก็บภาษีให้เป็น
ส่วนเสมอหน้ากัน ตามส่วนคุณวุฒิและความสามารถ
ของผู้เสียภาษีแล้ว พนักงานผู้เก็บภาษีและนายตรวจ

ภาษีเงินได้ประจำภาคจะต้องไม่จ่ายเว้น ความพยายามที่
จะป้องกันความทุจริตของคนให้น้อยลง อย่าง มาก ที่สุดที่
จะทำได้เสมอไป ในการเก็บภาษีเงินได้นั้น ตามธรรมเนียม
นิยมของ อารยะ ประเทศทั้งหลาย จะต้อง มีรายเงิน

ลดหย่อนผ่อนผันให้ แก่ผู้เสียภาษี หลายอย่าง หลายประการ
นัก ในขั้นต้นถ้าเป็นคนจนจะต้องหักค่าเลี้ยงดูบุตรภรรยา
ออกเสียจากรายได้ ของผู้เสียภาษีคนหนึ่ง ไหนยังจะ
เหลือเงินไว้ สำหรับ ค่าเล่าเรียน ของบุตร ตามสมควร
นอกจากนั้น จะต้องหักค่าภาษีเงินได้ ในแผนกอื่น ๆ ออก
อีก เพื่อที่จะไม่ให้ผู้เสียภาษีเสีย เป็นสองซ้ำไป เช่น
ว่าเสียภาษีค่านาไปชั้นหนึ่งแล้ว ภายหลังคิดรวมเงิน
ได้ทางอื่นของผู้นั้น จะต้องเสียภาษีตามปกติเงินได้
นั้นอีก ภาษีกานาที่เสียไปนั้น จะต้องหักออกจากเงิน
ได้นั้นเป็นต้น ในส่วนการหักลดกรรมและอุดหนุนกรรม
ทั้งหลาย ที่ต้องให้ เครื่องมือ เครื่องจักร ช่วยในการ ทำผล
ประโยชน์นั้น จะต้องหักค่า สักหระ เสียหาย ของเครื่องมือ
เครื่องจักร เหล่านั้น ออกเสียด้วย เพียง ทายก ตัวอย่างมา
กล่าวกันจะเห็นได้ว่าถ้าจะเก็บภาษีเงินได้ ให้เป็นยุติธรรม
เสมอหน้ากันแล้ว ความยุ่งยากที่เจ้าพนักงาน จะต้อง

คิด บวกตบ จะมากมาย หลาก อย่าง หลาก ประการ เพียงใด
การทำผล ประโยชน์ อย่างหนึ่ง ถึงแม้ว่า เจาพนักงาน จะต้อง
ลดละผ่อนหย่อนให้ต่าง ๆ นานา เพราะเหตุนี้ พนักงาน เก็บ
ภาษี และ นายตรวจภาษี เงินได้ ประจำภาค จะต้อง มีความ
ชำนาญชำของทรัพย์สมบัติ จึงจะ ทำหน้าที่นั้นได้ดี ยังเป็น
การ ค้าขาย ที่ขยัน ในมือของ ชาว ต่าง ประเทศมาก ก็ยัง
จะป้องกัน ความ ทุจริต มาก ชน เพราะ จะหวัง คนต่าง
ประเทศ นั้นว่า จะมีน้ำใจดี เท่ากับคน ชาตินี้เดียวกันหาได้ ไม่
เขาเข้ามา ทำ มาหา กิน ใน ประเทศเรา เป็น เวลา ชั่ว ครบ
คราว ซึ่งจะ ฉาบฉวย หากำไร อย่าง มาก ที่สุดที่จะ หาได้ ใน
เวลา อัน นั้นชย จะผิด กัน กว่า ชาว ต่าง ประเทศ ที่ต้อง ลง
ทุน ตั้งหลัก ลงโดย ความคิดที่จะ ทำ การ หา ผล ประโยชน์
ในบ้าน เมืองไปได้ โดยขยัน แต่ ถึง คน พวก นั้นจะ ชัก
ถอน ทุน รอน ออกไม่ได้ โดยเร็วก็ได้ เมื่อ ทำการ ค้าขาย
ไม่ได้ ประโยชน์ พอกับความ มุ่งหมาย ของเขาแล้ว เขาอาจ
ชักถอน เอา ทุน ของ เขาไป ตั้งการ ค้าขาย ในประเทศอื่นได้
เสมอ การ เก็บ ภาษี จาก คน พวก นั้น จะเข้มงวด กวด
ขันได้ ก็เพียง ที่ เขา จะไม่มีความ ท้อ ถอย เลิก การ ค้าขาย
กลับไป อยู่ บ้าน เมือง ของ เขา ตาม เดิม

ในปีพ.ศ. ๒๔๗๕ รัฐบาลได้ออกพระราชบัญญัติภาษี
เงินได้ พระราชบัญญัติภาษีก้าว และพระราชบัญญัติ
อากรแสตมป์ และยังมีภาษีสรรพสามิตติดต่อกันไปอีก ภาษี
ทั้งหลายที่กล่าวมานี้ล้วนแต่เป็นภาษีซึ่งพึงจะตั้งขึ้นหาก
ชน เมื่อผู้ใดอยากจะทราบความละเอียดของพระราช
บัญญัติต่างๆ ที่กล่าวมานี้ ทุกเรื่องไป

แต่เหตุที่ภาษีสรรพสามิตใหม่และยังไม่รู้ว่าผลของ
การที่จะเก็บภาษีเหล่านี้ในประเทศสยามจะเป็นประการ
ใดบ้าง ก็เป็นอันเหตุด้วยที่จะออกความคิดได้ เว้น
เสียแต่จะนำเอาผลที่นานาประเทศได้ทำมาก่อนแล้วมา
กล่าว แต่ต่างประเทศก็มีฐานะต่างๆ กัน ถ้าจะยก
เอาความของเขา来说มา ก็จะเป็นเรื่องราวที่ยาก
เกินหนังสือเล่มนี้ไปนัก จึงจำเป็นต้องงดไว้พาดก่อน

แต่ถึงอย่างไรก็ดี ก็ต้องเอาเรื่องที่เป็นอยู่แล้ว
ในอารยะประเทศทั้งหลายมากล่าวบ้าง เช่นภาษีส
สรรพสามิต

INHERITANCE TAX OR DEATH DUTY

วิชเกบภาษัทรพย มฤคกณณ ถ้าเบนประเทศทัฬหฬเมือง
 มาก มั่งมี มาก รัฐบาลก็ เกบได้ มาก ตาม ส่วนกัน ถ้า
 พตเมือง นอยและ ยากจน เบน พน รัฐบาลก็ จะ เกบได้
 นอย ตาม ส่วน เหมือนกัน แต่ถึง อย่างไร ก็ดี ในสมัย
 บัจุบันนี้ รัฐบาล ทง หลายใน อารยะ ประเทศ เห็น พอง กัน
 แลว่า ภาษัคน ตาย เบน รายได้ ล้าคณย จะได้ เงิน เบน
 ผลประโยชน์ แผ่นดินเบนที่ ๒ รองจ้านวนภาษัเงินได้ตงมา

ภาษาเขมรเมื่อเจ้าของทพย์รู้ตัวอยู่ว่า เมื่อถึง
แก่กรรมลง ทพย์สมบัติที่ได้สะสมไว้เท่าไร รัฐบาล
จะต้องเอาไปบ้างนั้น แน่แล้ว ถ้าเจ้าทพย์ไม่เป็นอาริยะ
บุคคลก็คงจะมี ความ หวง แห่น เอาไว้ เมื่อ คน ทวีก คอบบตร
หลานญาติมิตร และ ผู้ พง พากอาศัย อยู่ มาก เพราะ ฉะนั้น
เมื่อ เวลา ยังมี ชีวิต อยู่ จะต้อง หยิบยก ทพย์ สมบัติ ให้ เสีย
ทันตาเห็น แต่โดยมาก รัฐบาล ทั้งหลาย ย่อม จะ คัด
การณ ต้อง หน้า เพื่อ บัง กัน ความ หักเหี่ยง เสีย ภาษาเขม
รเหมือนกัน เช่น ประเทศ อังกฤษ มีกฎหมาย บัง กัน ไว้
ว่า ทพย์ สมบัติ ทั้งหลาย ที่ ผู้ ตาย ได้ หยิบยก ให้ แก่ ผู้ใด
ในกำหนด เวลา ๓ ปี ก่อน เจ้าทพย์ ถึง แก่กรรม ทพย์
สมบัติที่ได้ หยิบยก ให้ นั้น จะ ต้อง อยู่ ใน เกณฑ ที่ ต้อง เสีย
ภาษเหมือนกัน

การ เก็บ ภาษา ทพย์ มฤตก เป็น การ สะดวก และ มี
ผล แก่ รัฐบาล อยู่ มาก วิธี เก็บ ภาษา ทพย์ มฤตก ใน ถึง
หาวิมทพย์ และ อสังหาวิมทพย์ ของ ผู้ ตาย เพน พัก ดชน เป็น
ชน และ เป็น ต่ำ กับ ไป ตาม จำนวน ทพย์ ที่ ยง มี ค่า มาก
ของ ต้อง เสีย ภาษา เป็น ส่วน มาก และ เก็บ ภาษา จาก ผู้

รับ มฤตก ตาม ทศับ ด้วย โสหิต ตรง ลงมา หรือ ห้าง ออกไป
เช่น บุตรหลาน ของ ลูกพี่ และ ลูกน้อง ผู้ตาย และ ยัง ห้าง
ออกไป ถึง มิตร หรือ ถึง ตัว ผู้ที่ไม่ เกยว ดอง เป็น ญาติ กัน
เลย ยกเว้น ให้ แต่ คน ยากจน ที่ เคย พังพา อาศัย อยู่ กับ
ผู้ตาย อยู่ ก่อน

ข้างฝ่ายผู้ที่จะได้รับทรัพย์มฤตกของผู้ตาย เมื่อทรัพย์
มฤตก นั้น ยัง ไม่มาถึง มือ ก่อน ถึง จะได้น้อยไป ก็ยังมี
ความยินดี อยู่ นั้นเอง โดยที่ จะคิด ว่า ทรัพย์ มฤตก เป็น
ของได้มา เปตา ๆ

ภาษา ทรัพย์ มฤตก ษะณิน เข้า อยู่ใน ข้อ บัญญัติ
ของ แอดัม สมิท (Adam smith) อาจารย์ เศรษฐกิจ ใน
ข้อที่ ว่า ผู้เสียภาษ จะ รัชต์ แจ่ง และ วั โดย ความ แน่ นอน
ว่าจะ เสีย เท่าไร และ เข้า ใน ข้อ บัญญัติ ที่ ตรง ว่า จะ เสีย
ได้ ใน เวลา ที่ สะดวก ไหน ยัง ภาษ นจะ มี ผล มาก ด้วย

ตัวอย่างพิกตภาษัทรพยมฤตก

ของประเทศไทยค.ศ. ๑๙๑๙

ถ้าราคาทรัพย์สินมฤตกเกิน				ต้องเสียภาษัร้อยละ
๓๐๐ ปอนด์	...	...	...	๓ ปอนด์
๕๐๐ ปอนด์	...	...	...	๒ ปอนด์
๑,๐๐๐ ปอนด์	...	...	...	๓ ปอนด์
๕,๐๐๐ ปอนด์	...	...	...	๔ ปอนด์
๑๐,๐๐๐ ปอนด์	...	...	...	๕ ปอนด์
๓๕,๐๐๐ ปอนด์	...	...	...	๖ ปอนด์
๒๐,๐๐๐ ปอนด์	...	...	...	๗ ปอนด์
๒๕,๐๐๐ ปอนด์	...	...	...	๘ ปอนด์
๓๐,๐๐๐ ปอนด์	...	...	...	๘ ปอนด์
๔๐,๐๐๐ ปอนด์	...	...	...	๑๐ ปอนด์
๕๐,๐๐๐ ปอนด์	...	...	...	๑๑ ปอนด์
๖๐,๐๐๐ ปอนด์	...	...	...	๑๒ ปอนด์
๗๐,๐๐๐ ปอนด์	...	...	...	๑๓ ปอนด์
๘๐,๐๐๐ ปอนด์	...	...	...	๑๔ ปอนด์
๑๓๐,๐๐๐ ปอนด์	...	...	...	๑๕ ปอนด์

ถ้าราคาทรัพย์สินถูกเกิน	ต้องเสียภาษีร้อยละ
๓๓๐,๐๐๐ ปอนด์	๑๖ ปอนด์
๓๕๐,๐๐๐ ปอนด์	๑๗ ปอนด์
๓๗๕,๐๐๐ ปอนด์	๑๘ ปอนด์
๔๐๐,๐๐๐ ปอนด์	๑๙ ปอนด์
๔๒๕,๐๐๐ ปอนด์	๒๐ ปอนด์
๔๕๐,๐๐๐ ปอนด์	๒๑ ปอนด์
๔๗๕,๐๐๐ ปอนด์	๒๒ ปอนด์
๕๐๐,๐๐๐ ปอนด์	๒๓ ปอนด์
๕๒๕,๐๐๐ ปอนด์	๒๔ ปอนด์
๕๕๐,๐๐๐ ปอนด์	๒๕ ปอนด์
๕๗๕,๐๐๐ ปอนด์	๒๖ ปอนด์
๖๐๐,๐๐๐ ปอนด์	๒๗ ปอนด์
๖๒๕,๐๐๐ ปอนด์	๒๘ ปอนด์
๖๕๐,๐๐๐ ปอนด์	๓๐ ปอนด์
๖๗๕,๐๐๐ ปอนด์	๓๒ ปอนด์
๖๙๐,๐๐๐ ปอนด์	๓๕ ปอนด์
๗,๐๐๐,๐๐๐ ปอนด์	๔๐ ปอนด์

พิกัดภาษีทรัพย์สินมรดกในประเทศสหพันธรัฐอเมริกา
เก็บจากจำนวน ที่ผู้รับมรดกได้รับ เป็น ส่วน ตามที่ จะ
กล่าวต่อไป

เก็บ ส่วน ร้อย ละ ๑ เมื่อทรัพย์สินจะได้แก่สามีภรรยา
บุตร บิดา หรือ มารดา

เก็บร้อยละ $\frac{๑}{๒}$ จาก ตุง บำ น้ำ อ่าว และ หาด

เก็บ ร้อย ละ ๓, ๔ และ ๕ จาก ญาติ ที่ห่าง เป็น ลำดับ
ไกลออกไป กว่าที่ กล่าว มาแล้ว

เก็บ ร้อย ละ ๕ จากผู้ที่มีได้ เกียรติยศ ร่วมสายโลหิต
เก็บจากบริษัทและ สหสมาคม อื่น ๆ ยก เว้น บริษัท เทศบาล
ศาสนา การทำบุญกุศล และการศึกษาในประเทศ (มุตนิช)

ตั้ง ต้น ด้วย จำนวน ๒๕,๐๐๐ เหรียญ ที่ผู้รับมรดกจะ
ได้รับ เป็น ต้นแรก ๒๕,๐๐๐ ต่อจาก นั้นไป จะต้อง เสีย
 $\frac{๑}{๒}$ ของ ต้นแรก ๒๕,๐๐๐ ต้องเสีย ๒ เท่า ของต้นแรก
ต่อขึ้นไป ถึง ๔ แสน เหรียญ จะต้อง เสีย $\frac{๑}{๒}$ ของ ต้นแรก
และ ทุกจำนวน ที่ เกิน ๕ แสน เหรียญ ขึ้นไป นั้น จะต้อง เสีย
๓ เท่า ของจำนวน ต้นแรก

ตามนั้นจะเห็นได้ว่า ญาติที่ห่าง หรือไม่ใช่ญาติ ร่วม
ด้วยโลหิต จะต้องเสียร้อยละ ๑๕ ในจำนวน ที่เกิน ๕ แฉ่น
เหรียญ ซึ่งเขาจะได้รับ

แม้หม้าย ได้ยกเงิน ๑๐,๐๐๐ เหรียญ ขึ้นญาติ ที่ ๑ คือ
สามี ภรรยา บุตร บิดา หรือ มารดา ได้ลด คน ละ ๒,๐๐๐
เหรียญ และ ญาติ ที่ ห่าง ออกไป อีก ก็ จะได้ ลด น้อยลง ถึง
๑๐๐ เหรียญ ในชั้น ที่ ๕ เงิน ที่ ยก เว้น เหลือ ออก จาก ชั้น แรก
๒๕,๐๐๐ เหรียญ

ในประเทศ ญี่ปุ่น พักติ ภาษา ทวิพจน์ มฤตก มากขึ้นตาม
ชั้น ญาติ และ ตาม จำนวน มากน้อย ของ ทวิพจน์ มฤตก พักติ
ภาษา เปลี่ยน ไป ตั้งแต่ ร้อย ละ ๖ ใน จำนวน ๒,๐๐๐ ขึ้น
ขึ้นไป ถึง ร้อย ละ ๒ ใน จำนวน ทวิพจน์ มฤตก ๑๕๐,๐๐๐ ขึ้น
ไป จาก ญาติ ที่ ใกล้ เกือบ จาก ญาติ ที่ ห่าง ออกไป อีก ตั้งแต่ ๐.๖ ถึง ร้อย ละ ๓ และ เกือบ จาก ญาติ ที่ ยิ่ง ห่าง ไกล ออกไป
อีก ตั้งแต่ ๐.๘ ถึง ร้อย ละ ๕

ถ้าเกินจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ ขึ้นขึ้นไปอีก ๑๐๐,๐๐๐ ขึ้น
จะต้องเสียภาษ เต็มชน เป็น $\frac{๕}{๑๐๐}$

ได้กล่าว ว่า เกือบ ภาษา ทวิพจน์ มฤตก เมื่อ เวลา ทวิพจน์
ของ ผู้ตาย จะ เปลี่ยน ไป ถึง มี ผู้รับ มฤตก ว่า เขา เกือบ

กัน ตามฉันทภูมิตกที่สนิทและห่าง คดออกไปถึงผู้ที่ไม่
ใช้ ภูมิตกจะต้องเดินภาษามากยิ่งขึ้น เป็นชั้นไป จนที่สุด
ถึงผู้ที่ไม่ใช้ ภูมิตกแล้วยังมี เกณฑ์ที่จะชักภาษ ตามจำนวน
ค่า และ ราคา ของทรัพย์สินมฤตก ซึ่งยังมีราคามากก็เก็บ
มากเป็นชั้นๆไปนั้น ใน ประเทศอื่นก็ยังมีได้กล่าว
ก็เอาเยี่ยงอย่างกัน อยู่เสมอ ถึง อย่างไรทรัพย์สิน
มฤตกก็มีอยู่ ทุก ประเทศ

แต่สำหรับ กรุงสยาม ยังกำลัง ร่างกฎหมาย อยู่ (พ.ศ.
๒๔๗๒) เมื่อ กฎหมายออกใช้ได้แล้ว จึงจะ เอาวิธี
เก็บ ที่ได้บรรยาย ไว้ มาพิจารณา เปรียบ เทียบ กับประเทศ
อื่น ได้ว่าจะผิดกัน เพียงไร

ภาษทรัพย์สินมฤตก เป็นภาษที่จะ เก็บ โดยทาง ตรง จาก
บุคคลที่จะได้รับ มฤตก ต่อไป ยัง จะมี ภาษ ซึ่ง จะ เก็บ
โดยทาง ตรง จาก ตัวบุคคล อีก หลาย อย่าง ดัง ที่ จะ ได้
กล่าวต่อไป

ภาษรัชชูปการ ที่เก็บ ตรงจากตัวบุคคล ได้พูด มา
บ้าง แล้ว และได้ตั้ง ความเห็นว่า จะหา ความ ยุติธรรม
ให้ สม่ำเสมอ กัน ไม่ได้ เป็นอันขาด จึง เห็นว่า ควรจะ ยก
เลิก ภาษรัชชูปการ เสียทีเดียว ไป เลือกลำ วิถี ใหม่ เก็บ

จากมุมมองที่พอมีมาชดเชย ส่วนราชการ ที่ควรจะเลิกไปเสีย
นั้นดีกว่า นอกจากนั้น กรมภาษีสรรพสามิต ภาษาอังกฤษ
เรียกว่า (เงินกำไรที่ได้มาก เกิน ส่วน ขรรพมา ของ ตน)
The Taxation of Surplus นั้น อีกชนิดหนึ่ง ซึ่งรัฐบาล
ต่างประเทศ ทั้งหลาย พึงจะพิจารณา กันเก็บขึ้น เมื่อเวลานอยบ
ก่อนมหา สงคราม และในระหว่าง เวลามาหา สงคราม คือ
จะเก็บ จาก เงินกำไร ที่ได้ มาก เกินส่วน ขรรพมา ของ ตน ที่
จะทำผลประโยชน์ได้ โดยเหตุที่มีความ อันเป็น เกิด
ขึ้นในการทำมาค้าต่าง ๆ ซึ่งผู้ทำมาค้าของ ชาย หรือ ผู้ คำนิน
พลอยได้ มีกำไรมากเกินส่วนขึ้น โดยที่มิได้ทำการตาม
กำลัง ของคนตามขรรพมา เช่นกับว่าในที่แห่งใด รัฐบาล
บำรุง บ้านเมืองจำเวญ มากขึ้น โดยจัดการ ทุกอย่าง ซึ่ง
ทำให้การค้าในจำเพาะ นั้นงอกผลมากขึ้น ด้วยการบำรุง
ซึ่งรัฐบาล ได้ทำตงนั้น รัฐบาลก็ควร เก็บภาษี จาก
กำไร ทั้งออกมา เกินปกติขึ้นได้ ออกขึ้นหนึ่ง หรือ เป็นตน
ว่าใน สมัยมหา สงคราม ห้างร้าน ทั้งหลาย ที่ทำเครื่อง
อาวุธยุทโธปกรณ์ ออก ขาย จนมีกำไร เหลือ ต้น เพราะ การ
สงคราม นั้น รัฐบาลก็ควร จะเก็บภาษี ในกำไร นั้นด้วย
เหมือนกัน เก็บ ตลอดไป ถึง การ ทำสินค้าทุก อย่าง ซึ่ง

เกิดกำไรมากมายขึ้น โดยมีผู้ทำได้รับผลเพราะ
อาศัยการสงครามนั้นเป็นมูลเหตุ หากมีการจำเป็นเกิด
ขึ้นชั่วคราว คราวตามภาวะและฐานะของบ้านเมือง
ที่เปลี่ยนใหม่ขึ้น ทำให้เกิดกำไรมากขึ้น เป็นต้น

ในประเทศอเมริกาได้เก็บภาษีชนิดนี้มาก่อน ช้านานแล้ว เป็นต้นว่าในจังหวัดหรือท่าเดทีโด รัฐบาตได้
ลงทุนตัดถนนหนทางให้การคมนาคมสะดวกขึ้น ก่อสร้าง
การทุกอย่าง สำหรับบำรุงความดีและความเจริญของ
ประชาชนในที่นั้น ราคาที่ดินบริเวณที่ได้รับควมบำรุง
จึงสูงขึ้นกว่าเก่า และกำไรในการค้าแห่งนั้นก็มากขึ้น
เพราะมีคนอพยพกันไปเพิ่มเติมตั้งหลักฐานลงมากขึ้น
เพราะความเจริญที่รัฐบาตได้บำรุงนั่นเอง ไม่ใช่เจ้าของ
ที่ดินและห้างร้านได้ทำขึ้น กำไรที่ออกมาเกินส่วนธรรมดา
นี้ รัฐบาตจึงถือว่าเป็นความยุติธรรมที่จะตั้งพักภาษี
แบ่งเอากำไรมาเป็นสาธารณประโยชน์ของแผ่นดินเสียบ้าง
จะยกตัวอย่างในที่แห่งหนึ่งมากตัวอย่างในชั้นเดิมราคา
ที่ดินและค่าเช่าคึกกร้านบ้านเรือน รวมทั้งการค้าในที่
นั้นมีราคาและมีกำไรเป็นปานกลาง ภายหลังมา รัฐบาต
ตั้งเทศบาตขึ้น เทศบาตลงทุนตัดถนนและทำการประปา

การไฟฟ้า บำรุง การก่อสร้าง ท่อหลายใน ถนนให้เจริญ
ขึ้น ราษฎรมีความสุขสมบูรณ์ ยิ่งกว่าเก่า เพราะเหตุ
ที่เทศบาลได้ลงทุน ทำถนน เมื่อพลเมืองใน ถนน ค้าขาย
มีกำไรยิ่งขึ้น ทดินและ ตึกบ้าน บ้านเรือน ของเขามีราคา
และ ค่าเช่า สูงขึ้น กว่าเก่า เทศบาลก็ควร จะเก็บ ภาษีเงิน
เขาก็กำไร ทุกตัว หนึ่ง เพราะ ถ้าเทศบาลมิได้ก่อการ
บำรุง ท่อหลายขึ้น เจ้าของ ทดิน และ ห้าง ร้าน ท่อ หลาย
ก็คง จะไม่มีกำไร เกิดขึ้น กว่าเก่าได้

ใน ประเทศ อังกฤษ รัฐบาล คง พักติ ตั้งว่า ถ้าไร
ร้อยละ ๘ เป็น ส่วนสูง ของเงิน ที่ได้ตั้งไป ถ้าบุคคล
หรือบริษัทใดได้กำไร เกิน ส่วน ร้อยละ ๘ รัฐบาลก็เจียด
เอา เป็น ภาษี เพิ่ม เติม เสียบ้าง ใน ประเทศ สยาม ภาษี
ชนิดนี้ยังไม่เคยมี เสียเลย แต่ควรจะ เป็น เรื่อง ที่จะดำริ
อยู่ มาก ยกตัวอย่างว่า บริษัท รถรางไฟฟ้า ใน กรุงเทพฯ
ทุกวันนี้ ปรากฏ แน่ แล้วว่า บริษัท มีกำไร มากมาย เกิน
ส่วน ที่ควร ถ้าไร นักได้ จาก คน โดยสาร และ คน ไร่ แรง
ไฟฟ้า ซึ่ง บริษัท คิด ราคา มาก กว่า เมื่อก่อน ที่เปิด เคียง
จน ถึง กับ ว่า ราษฎร ถูก ความ บั่นคั้น เพราะ เรื่อง บริษัท ไฟ
ฟ้า ปี ต่ ปี ประคอง คำน บริษัท มีกำไร เอาไป เพื่อแผ้ว แก่ คน ต่าง

ตัวเป็น ส่วน มาก จึง เป็น เหตุ สมควร ที่รัฐบาล ควร
จะเก็บ ภาษี จากกำไรมากขึ้นเสียบ้าง ถ้าเขาไม่ยอม ก็มี
ทาง เดียว แต่ที่รัฐบาล จะทำ เสียเอง อย่าง รถไฟ และ การ
ประปา เป็นต้น รัฐบาล จะเอากำไร มากเกินไป เท่าใด
ราษฎร ที่รักชาติ ก็จะ ก้มหน้า เสียไป ได้ ไม่น้อยใจ เหมือน
กับ จะยอม ให้คนต่าง ตัว ทำนา บนหลังตน

ภาษี ที่เก็บ จากกำไร เกิน ส่วนของ กำไร ปานกลางนั้น
การ ทำผล ประโยชน์ มีต่าง ชนิด กัน กำไร ที่ได้ เกิน ส่วน
ธรรมดา หาเท่ากัน ไม่ การค้า บาง อย่าง มีกำไร สูงบ้าง
น้อยบ้าง ไม่เท่าเทียม กัน เสมอไป วิชา ที่ จะคิด คำนวณ
เก็บ ภาษี กำไร ที่เกิน ส่วน ธรรมดา เช่นนี้ ควร จะคำนวณ
กำไร ในการค้า อย่าง หนึ่ง ๆ ย้อน หลัง ไป ถึง ๓ ปี แล้ว เอา
๓ หาร จึงจะได้ กำไร ปาน กลาง ใน ๓ ปี นั้น เป็นต้น
ว่ากำไร อย่าง ต่ำเพียง ร้อยละ ๘ ที่เงิน ตนจะ ทำได้ การ
ค้า บาง อย่าง มีมาก ขึ้นไป อีกหลาย เท่า กัน พนักงาน
เก็บ ภาษี ควร จะคิด อยู่ เสมอว่า ถ้าตั้ง พักติ สูง ไป นัก
ธุรกิจ เพื่อ จะ หลก เติง พักติ ภาษี ที่สูง นั้น ให้ เจ้า พนักงาน
เห็นว่ากำไร น้อยลง อาจ จะ ทำการ ผิด เสีย เทเสีย จ่าย
เงิน ค่าใช้ สรรพ มาก ขึ้น เพื่อ ยื่น เงิน ควร จาก การ ประหยัด

ทรัพย์สินไป เช่นกับจะตั้งค่าจ้างและเงินเดือนของผู้
จัดการและผู้ช่วยทั้งหลายในการคำนวณให้มากขึ้น แปล
ว่าเขาทำไร่นาบนถนนใช้เสียเองดีกว่าที่จะให้รัฐบาลเก็บ

ในการคำนวณบุคคลเป็นเจ้าของทำการงานนั้น เขา
จะจำหน่ายกำไรไปใช้ในเรื่องที่ไม่จำเป็นเท่าที่ทำได้ คน
พวกเจ้าพนักงานต้องระวังมากกว่าบริษัทที่มั่งคั่ง
เป็นจำนวนมากคน เพราะผู้ถือหุ้นเองจะระวังไม่
ให้บริษัทจ่ายเงินค่าใช้สอยส่วนตัวเสียเกินไปเท่า
ที่ได้ และมีผู้ของเขาที่ต้องกางเบ็ดเผยมอยู่เสมอ

ในเรื่องภาษากัน ภาษเงินได้ รัชูปการ และภาษ
กำไรที่กล่าวมาแล้ว เป็นภาษที่เก็บโดยตรง (Direct
Taxes) ยังมีภาษพวกเดียวกันอีกหลายอย่างที่จะ
ต้องเขียนต่อไป แต่จะเขียนถนัดนักไม่ได้ เพราะไม่มี
ที่พอสำหรับหนังสือเขียนเช่นนั้น ตอนไปก็จะได้เขียน
ภาษทางตรงอย่างละเอียดถี่ถ้วนพอเป็นสังเขปเท่านั้น
เป็นต้นว่าภาษทางตรงที่ภาษาอังกฤษเรียกกันว่า (Direct
Taxes) เช่นกับจะเก็บจากเครื่องบริโภคอุปโภคทั้ง
หลาย ซึ่งจะได้ผลน้อยก็จริง แต่ก็ไม่ควรจะเว้นการ
เก็บเสียทีเดียว เช่นค่าธรรมเนียมรถยนต์ ราคาม้า

คำจกทะเบียนคน คำเข้าบ้านทอยู่ ภาษโรงเรือนและ
ทคน นอกจากยังมีภาษภายใน ต่าง ๆ นานา อีกหลาย
ประเภท มีภาษพื้น และ อักษร สุ่มา ซึ่งเป็นจำนวนมาก
อยู่มากเป็นต้น เชื่อว่ารัฐบาลของประชาธิปไตย คงจะ
พยายาม แสวงหา เลือกรักใคร่ เอาคนที่มีความ ซื่อตรงไว้ใจ
ได้ แน่นนอน มาจัดการ เหล่านี้ ทกแผนกไป ความเจริญ
ของบ้านเมือง ก็จะก้าวหน้าไปได้ โดยรวดเร็ว ทัน สมัยนั้น
จะเป็นไปได้ โดยที่จะ กัน พวกเจ้าพนักงานทุจริต ออกเสีย
จากราชการ อย่าง มากที่สุดที่จะทำได้

การเก็บภาษีทางอ้อม

สมมติว่า ^๑รูมน ^๒ตรา ^๓การ ^๔กระ ^๕ทรวง ^๖การ ^๗คด ^๘มุง ^๙แต่ ^{๑๐}จะ ^{๑๑}หา
 หึง ^{๑๒}งาม ^{๑๓}มา ^{๑๔}ปฏิบัติ ^{๑๕}ใช้ ^{๑๖}การ ^{๑๗}งาน ^{๑๘}อยู่ ^{๑๙}ใน ^{๒๐}บ้าน ^{๒๑}เรือน ^{๒๒}ไม่ ^{๒๓}เว้น ^{๒๔}ว่า
 บัง ^{๒๕}เชิญ ^{๒๖}ไป ^{๒๗}พบ ^{๒๘}หึง ^{๒๙}สาว ^{๓๐}พี่น้อง ^{๓๑}สอง ^{๓๒}คน ^{๓๓}ที่ ^{๓๔}มี ^{๓๕}รูป ^{๓๖}โฉม ^{๓๗}น่า ^{๓๘}เสน่ห์ ^{๓๙}หา
 รก ^{๔๐}ใคร ^{๔๑}ตะ ^{๔๒}ม้าย ^{๔๓}คล้าย ^{๔๔}คด ^{๔๕}ตั้ง ^{๔๖}เต็ม ^{๔๗}อก ^{๔๘}กัน ^{๔๙}ผู้ ^{๕๐}พม ^{๕๑}ผด ^{๕๒}พร ^{๕๓}พ ^{๕๔}รณ ^{๕๕}น ^{๕๖}ว ^{๕๗}ด
 ตะ ^{๕๘}ของ ^{๕๙}ผ่อง ^{๖๐}ใส ^{๖๑}ใจ ^{๖๒}อ่อน ^{๖๓}ผ่น ^{๖๔}โยน ^{๖๕}เป็น ^{๖๖}นิต ^{๖๗}ตย์ ^{๖๘}ผู้ ^{๖๙}น้อง ^{๗๐}ก ^{๗๑}ง ^{๗๒}าม
 พ ^{๗๓}ว ^{๗๔}ม ^{๗๕}เท ^{๗๖}ย ^{๗๗}ม ^{๗๘}ก ^{๗๙}กัน ^{๘๐}แต่ ^{๘๑}มี ^{๘๒}นิต ^{๘๓}ตย์ ^{๘๔}ใจ ^{๘๕}แข็ง ^{๘๖}โก ^{๘๗}ร ^{๘๘}ง ^{๘๙}ง่าย ^{๙๐}ไม่ ^{๙๑}ร ^{๙๒}ัก ^{๙๓}ผ ^{๙๔}่น
 ป ^{๙๕}ร ^{๙๖}น ^{๙๗}ตาม ^{๙๘}ใจ ^{๙๙}น ^{๑๐๐}ัก ^{๑๐๑}จ ^{๑๐๒}ริง ^{๑๐๓}แต่ ^{๑๐๔}มี ^{๑๐๕}ก ^{๑๐๖}่า ^{๑๐๗}ต ^{๑๐๘}ง ^{๑๐๙}ท ^{๑๑๐}ำ ^{๑๑๑}ง ^{๑๑๒}าน ^{๑๑๓}ได้ ^{๑๑๔}ม ^{๑๑๕}าก ^{๑๑๖}กว่า ^{๑๑๗}ท ^{๑๑๘}น
 สม ^{๑๑๙}มติ ^{๑๒๐}ว่า ^{๑๒๑}ฟ ^{๑๒๒}ี ^{๑๒๓}ด ^{๑๒๔}ำ ^{๑๒๕}เป็น ^{๑๒๖}ค ^{๑๒๗}ว ^{๑๒๘}ท ^{๑๒๙}น ^{๑๓๐}ภ ^{๑๓๑}า ^{๑๓๒}ษ ^{๑๓๓}า ^{๑๓๔}ท ^{๑๓๕}าง ^{๑๓๖}อ ^{๑๓๗}อ ^{๑๓๘}ม ^{๑๓๙}น ^{๑๔๐}น ^{๑๔๑}ง ^{๑๔๒}ส ^{๑๔๓}ำ ^{๑๔๔}ว ^{๑๔๕}เป็น

ตัวภาษาทางตรง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
จะเลือกข้างไหนไปใช้ก่อน

ภาษาทางอ้อมนั้นแน่แล้ว รัฐบาลจะต้องพิทักษ์รักษา
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ใดก็ไม่มีผู้ใดจะคิดคำนึง เพราะสิ่งของที่จะ
จะต้องเสียภาษะนั้นสุดแต่ใจของผู้ซื้อว่าจะเสีย
ภาษหรือไม่ ถ้าไม่ยอมเสียก็ไม่ควรที่จะซื้อมาใช้
เช่น กับ พิกัด ต่าง ๆ ที่รัฐบาลกำหนดลงในภาษีสินค้าเข้า
เมือง เป็นต้น หรือทางภาษีม่ายในที่ทำในประเทศ
เช่น อากร สุรายาสูบ ที่รัฐบาลปิดประตูค้า รัฐบาล
ตั้งพิทักษ์แล้วใครจะซื้อหรือไม่ซื้อ ก็ตามใจ แต่ภาษี
บางชนิดที่รัฐบาลซึ่งเก็บเสียก่อนจะไปถึงตัวผู้บริโภค
โดยที่จะไปเก็บเอาที่ต้นคอเมื่อเวลาทำของเหล่านั้นเพื่อ
จะขายต่อไป เช่น สุรา ที่ กรมสรรพสามิต หรือ ภาษี
น้ำตาลทราย น้ำตาล ตะไคร้หนืด ที่ รัฐบาล เก็บ ภาษี ก่อน จะ
ไปถึงมือผู้บริโภคก็ประจักษ์ด้วยกัน

ผู้ทำของเหล่านั้นในขณะนั้นจะต้องทอดรองเงินภาษีให้
รัฐบาลก่อนก็จริง แต่เมื่อมีผู้ซื้อของเขาไปบริโภค
ภาษีนั่นก็จะถ่ายเทไปตกอยู่กับผู้บริโภคทั้งนั้น หรือ
ถึงที่สุดผู้บริโภคจะต้องเสียภาษีนั่นเอง ผู้ทำไม่ต้อง

แบกหามเอาภาษีนั้นไว้ต่อไป ตามธรรมเนียมรัฐบาล
ต้องเปลืองค่าใช้จ่ายในการเก็บภาษีทางอ้อมมากกว่า
ภาษีทางตรง เพราะจะต้องจ้างเจ้าพนักงานคอยระวัง
ป้องกัน การลักลอบ จะไม่เสียภาษีนั้น แพร่หลายทั่วไป
เช่น พวก ศุลกากร และพวก ตรวจจับ ตู๋วา เกื่อน ผื่น เกื่อน
เป็นต้น แต่ถ้าต่อไปภายหน้า รัฐบาลจะเอาเยี่ยงอย่าง
นานา ประเทศ ดัง พกต เก็บภาษี เกตอ ซึ่ง เป็นภาษี ทาง
อ้อม ที่ จะ เก็บ เงิน ได้ เป็น กำ ด้ ของ รัฐบาล มาก เช่น
ประเทศ ฝรั่ง เคต ประเทศ อินเดีย และ ประเทศ จีน เป็นต้น
รัฐบาลก็ จำ เป็น จะ ต้อง เพิ่ม จำนวน พนักงาน ตรวจ ภาษี
จนจนรอบ ขอบ ผัง ทะเล ของ แผ่น ดิน ดียาม ทายด ยาว มิใช่
น้อย แต่ เกตอ เป็น ของ ที่ บุคคล บริโภค แต่ เพียง เด็ก น้อย
ถึง จะ ต้อง ช้อ พง ขน เพราะ ภาษี นั้น ก็ จะ ไม่ ตู๋ ด้
หนัก บำ ด้ ทาได้ ถ้า รัฐบาล ดัง พกต ดัง พอ ถึง จะ ต้อง
เพิ่ม การ ใช้จ่าย เช่น พวก ศุลกากร และ ขน อก รัฐบาล ก็ คง
จะ มี กำ ไร เหลือ ดน

เมื่อ มี ภาษี เกตอ เกิด ขน แดว รัฐบาล ยง จะ ต้อง ดัง การ
แยก ชาติ คัด เอา แต่ เกตอ บริสุทธิ์ เมื่อ ได้ ไซ้ ทำ เนอ เคม
ปลา เคม แดว เกตอ นจะ รักษา เนอ และ ปลา เคม ให้ อยู่

— ๒๔๑ —

นาน ทนกว่า เกิดอหิวาต์ระบาดมาก การค้าปลาสั่ง
ออกนอกประเทศจะเจริญขึ้น เพราะจะขายได้ราคา
ดีกว่าเก่า

เรื่องภาษีเกิดอหิวาต์ในคอนนิน การรัฐบาล
จะคำนึงถึงบ้างก็จะเป็นประโยชน์แก่รัฐบาลเพิ่มขึ้นอีก
ส่วนหนึ่ง จึงออกสั่งเรื่องภาษีเกิดอหิวาต์ในทันทวน
สักเล็กน้อย เพื่อเป็นแรงจูงใจต่อไป.

=====

หมวดที่ ๓๓

ภาษีเกลือ

ในประเทศสยามพลเมืองเลี้ยงชีพด้วย วิชาอาหาร
ที่เป็นพืชพันธุ์ไม้และผักเป็นพันธุ์ ไม่ชอบบริโภคเนื้อ
สัตว์ เช่น ชาวต่างประเทศ เมือง หนาว ซึ่งต้องการความ
อบอุ่นในอาหารมากกว่ากัน วิชาอาหาร และผักจึงต้อง
ใช้เกลือผสมอาหารเป็นส่วนมาก ในประเทศอินเดีย
เขาประเมินกันว่าราษฎรคนหนึ่งต้องกินเกลือ ปีละ ๑๒ ปอนด์
ในประเทศเราพลเมืองกินอาหารคล้ายคลึงกันจึงต้องใช้
เกลือปรุงอาหารมาก สันนิษฐานว่าพลเมืองคนหนึ่งจะต้อง
บริโภคเกลือ ปีละ ๑๐ ชั่ง รวมพลเมือง ๑๒ ล้าน จะต้อง
บริโภคเกลือ ถึง ๑,๒๐๐,๐๐๐ หาบ ถ้าสถิตินี้เป็นความจริง
สำหรับประเทศเรา รัฐบาลก็จะวางพิกัดอัตรา
เก็บภาษีเกลือได้ตามสมควร

สันนิษฐานว่าจะเก็บภาษีเกลือเพียงหาบละ ๕ บาท บ้าง
ก็จะมีเงินรายได้ของรัฐบาล ๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือคิด
เฉลี่ยคนหนึ่งพลเมืองจะต้องเสียภาษีกาเกลือเพียง ๕๐ สตางค์
และจะต้องกินเกลือ ปีละ ๑๐ ชั่ง คิดเฉลี่ย บ้าง ๑๖๐ วัน

ก็จะเท่ากับ คนหนึ่ง ต้องเสียภาษี เกือบ วัน ละ ๐.๑๓ ดอลลาร์
ซึ่ง จะไม่ รู้ ตัก หนักหนา อะไรเลย แต่ เมื่อ คิด ถึง คน หนึ่ง
แผ่นดิน รัฐบาล จะ มี ราย ได้ ถึง ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท ภาษี น
พอ จะ แลก เปลี่ยน กับ ค่า รัชชูปการ ที่ จะ เลิก เสีย ราช ฏ
คง จะ ไม่ เต็ม ร้อน เท่า กับ ที่ จะ เสีย รัชชูปการ เป็น แน่

ใน การ เก็บ ภาษี เกือบ รัฐบาล ต้อง ไป คง ถานี เรียง
ราย ไป ตาม ชาย ทะเล ซึ่ง มี พน ดิน ที่ จะ ทำ นา เกือบ ได้
เมื่อ คิด ถึง ว่า ที่ ๆ จะ ทำ นา เกือบ ได้ ไม่ มาก แห่ง นึก ค่า
ใช้ ด้ รอย ใน ถานี หนึ่ง คง จะ ไม่ มาก มา ย ด้ เท่า ไ้ และ
ถ้า รัฐบาล จะ ให้ คน นำ เกือบ แยก เอา ชาติ หนึ่ง ซึ่ง ไม่ ต้อง การ
ออก เสีย เขา ใจ แต่ เกือบ บริ ด้ ด้ แท้ แม้ จะ ต้อง เสีย ค่า
แยก ชาติ หนึ่ง มาก หนึ่ง ราคา เกือบ ก็ คง จะ ไม่ แพง เหลือ เกิน
นัก เพราะ รัฐบาล อาจ จะ ประหยั ค่า ใช้ ด้ รอย คง โรง
แยก ชาติ เกือบ ใหญ่ แต่ เพียง ระยะ ห่าง ๆ ที่ จะ วน ไป จำ น่วย
ให้ ราช ฏ ได้ ทอ ถึง กัน การ วน เกือบ หนึ่ง แหะ ถ้า มี
ตุ กค่า วน ไป ชาย ตุ กค่า จะ ต้อง มี ถ้า ไ้ เท่า กัน กับ ที่ วน
อยู่ ทุก วน

หมวดที่ ๓๔

ภาษทางอ้อม

ได้กล่าวมาแล้วว่า ภาษทางอ้อมนั้น เป็น
เรื่องที่จะชักชวนให้รัฐมนตรีกระทรวงการคลังชอบเก็บ
เพราะเหตุที่จะเก็บจากคนจนได้สะดวกกว่าที่จะเก็บภาษ
ทางตรง

เก็บภาษทางตรงจากคนจนนั้นยาก เพราะจะต้อง
มีข้อโต้แย้งกันเสมอ และบางทีคนจนนั้นก็จะมีอะไร
ให้เก็บเสียเลย อีกประการหนึ่ง การเก็บภาษทาง
อ้อมอาจจะได้เงินมาก และสำหรับรัฐมนตรีกระทรวง
การคลังนั้น ถ้าได้เงินผลประโยชน์แผ่นดินมากมายโดย
สะดวกไม่ต้องยุ่งยากแล้ว ก็คงจะชอบเก็บภาษทางอ้อม
มากกว่า และจะได้เงินภาษีอากรมาก โดยจะไม่ต้
มผู้รบกวนทางใดทางหนึ่ง ภาษทางตรงนั้นจะต้องเป็น
ปากเสียงกันกับผู้ที่เสียภาษมากกว่าเสมอที่จริง แต่
คำใช้สอยในการเก็บภาษทางตรงจะเปิดน้อยกว่า
กัน รัฐบาลก็ควรจะต้องเก็บภาษทางตรงให้ถ่วงค
งกันกับภาษทางอ้อม และเหตุที่ภาษทางอ้อมจะแพร่

หลายกระจายไป ตกหนัก อยู่แก่คน จนเป็น ส่วนมาก คนจน
จะ ต้อง เข้า แบกหาม ภาชนะ นาน มากกว่า คน ทั่ว จะ ออก เนื้อ
เคี้ยวจนให้ แก่ แผ่นดิน

สำหรับ ประเทศสยาม ที่มีพดเมืองไม่ ต้องอาศัยอาหาร
การกิน ซึ่ง เป็น ของจำเป็น เพียง ๕๖๗๘๙ จาก สินค้าต่าง
ประเทศ ภาชนะ เครื่อง อุปโภคบริโภค ที่ ฟูมเฟอบ จะไป
ตกหนัก แก่ ผู้คน ทั่ว เป็น ส่วนมาก ถ้า มี สกตพยากรณ์
พร้อม อยู่แล้ว รัฐบาล อาจ จะ ตกตง เตือก เตะ ผ่อนหนัก
เบาในทาง เก็บ ภาษี ได้ตาม ชอบใจ คือ จะ ไม่ ให้ คนจน
ต้อง เข้า แบกหาม เกิน ก้าวลงไป ข้างฝ่าย คน มักควร
จะ แยก ให้ หนัก กว่า คนจน เสมอ ทำได้ เช่นนี้ พดเมือง
จึง จะ ค่อยได้ รับ ความ ชอบธรรม เสมอภาคกัน

ภาษสินค้านำต่างประเทศที่เข้าเมือง

ใน สมัยปัจจุบัน นี้ ต่างประเทศต่างชาติ ก็พยายาม
ที่จะ ตั้ง พกต อตรา เก็บ ภาษี สินค้านำเข้าเมือง โดย เหตุที่
จะ บำรุง การ กสิกรรม, หัตถกรรม และ อุตสาหกรรม ให้
ก่อ ด้สร้าง ตั้ง ตัว ด้วาง ค่อย และ เจริญ ยั่งยืน ได้ โดย เหตุที่
จะมี ให้ คน ต่าง ด้วาง ตั้ง สินค้า ทั้ถม เข้ามา ขาย แข่ง ราคา

ทำลายล้างถักรวม และอุตสาหกรรมที่ทำกันอยู่ ยกตัว
อย่างว่า เมื่อก่อน ค.ศ. ๑๘๒๖ ตรงกับ พ.ศ. ๒๓๖๙ หรือ
ในประมาณ ๓๐๐ ปี ดินค้าต่างประเทศไม่ค่อยจะมีเข้า
มาแข่งราคาขาย การทอผ้าและการช่างของไทย สดวก
อย่าง รวมทั้งการถักรวมทำน้ำตาลเป็นต้น จึงได้จำเริญ
อยู่ได้ตลอดมาจนถึง เวลาที่รัฐบาลเลิก การขัดขวางต่างๆ
เปิดทางให้สินค้าเข้าเมืองได้ โดยสะดวก เพียงแต่จะ
เก็บภาษีร้อยละ ๓ ซึ่งเท่ากับจะไม่เก็บเสียเลย คน
ต่างประเทศจึงบรรทุกสินค้าเข้ามาขายแข่งราคาในบ้าน
เมืองได้ โดยสะดวก ค่อยๆ ทำลายล้างผลาญ การ
อุตสาหกรรมของไทยให้ค่อยๆ หายไปทีละเล็กละน้อย จน
ที่สุดถึงสมัยนี้ การอุตสาหกรรมในเมืองแทบจะไม่มี
เสียเลย ต้องอาศัยสินค้าต่างประเทศทุกสิ่งทุกอย่าง
มิใช่แต่เท่านั้น ปล่อยให้คนชาติจีนเข้ามาแย่งการทำ
มาหากินของไทยเสียได้แทบทุกอย่างไป ถึงใดทีมาก
ได้ค่าแรงมาก จีนก็แย่งทำเสียสิ้น แม้แต่ขนมจีนน้ำยาซึ่ง
เป็นอาชีพของยายแก่ จีนก็แย่งเอาไปขายเสียได้ อาหาร
การกินซึ่งมีรสที่ไทยชอบ จีนก็พยายามทำอย่างมาแย่ง
ขาย พวกจีนส่วนมากเข้ามาเมืองไทยแต่ตัวเปล่าไม่มีทุน

รอนอะไรเลย ส่วนมากก็เป็น คนป่าเถื่อนปราศจากการศึกษาเล่าเรียน วิชาอะไรที่ มาทำขึ้น ในเมืองไทย โดย มากก็ เข้ามา ริอ่าน เรียนแบบแผนทำในเมืองเราเอง ความจริง เป็นเช่นนั้น ต่อไป รัฐบาล จึง ควร จะ จัดการ บังคับ การ แข่งแย้ง หากิน ของ พวกชาวต่างประเทศ เดี่ยวบ้าง เช่นกับ จะบังคับให้ เดี่ยว ค่าธรรมเนียม อนุญาตในสรรพการทั้งหลาย ที่ ชาว ต่าง ประเทศ จะ เข้า มา แย่ง คนไทยทำ ต้อง ดูเยี่ยง อย่าง ที่ เขา ทำกัน ใน ประเทศสหประชาอเมริกา ที่ เกาะ ฮอว์ไคเดย์ และ ที่ ประเทศแอฟริกา ฝ่ายใต้ พวก กรรมกร ต่างประเทศ ก่อน จะ เข้าไป หากินได้ ต้อง ทำ สัญญา และ เสีย ค่า อนุญาตให้ ทำการ ต่าง ๆ ทุก อย่างไป ในที่สุด เขา คง ใจ จะกันไม่ให้ ชาตินอื่น เข้าไปแย่ง การทำมา หากินโดยตรง ประเทศสยามจะ เอา อย่าง เขา ทำ บ้าง ไม่ได้หรือ แน่แล้ว พวกกงสุล และ ราชทูต ของเขา คง จะ หา ข้อ อุปถัมภ์ มา ชด ชวาท อยู่ เสมอ แต่ ขรรพดา บังคับ อยู่ว่า การ ที่ จะ บังคับ ภัย อันตราย ซึ่ง จะ มา ถึง บ้าน เมือง โดยทาง เศรษฐกิจ หรือ ทาง การ เมือง ก็ได้ เรา ต้อง มี สิทธิ เต็ม ที่ จะ บังคับ กัน ตัวของเราได้ แม้ จะเป็น ความกนขนในคำตมตุลาการกลาง ดัดดินก็คง จะไม่แพ้เขา

เพราะเหตุที่จำเป็นจะต้องป้องกัน โภคภัย สำหรับ ชาตินั้น
 เอง ทุกชาติในโลกล้วนต้อง ถูกลิขิต ชอบ ชนมเช่น
 เดียวกัน ขอให้คิดดูอย่าง ประเทศ สหพันธรัฐอเมริกา
 แต่โบราณ มา ก็เป็น บ้า เดือนทั่วไป ชาติฝรั่ง เข้าไป
 ตั้ง ทำ มา หา กิน กระจัด กระจาย ห้าง ชาย ทะ เล ออก ไป ที่
 ตะเลก ตะน้อย ทำแต่การ เพาะปลูก อย่าง เรา ทุกวัน
 เป็น ส่วน มาก ครั้น ต่อ มา เมื่อ ภายหลัง ก่อ การ กบฏ
 ขนค้อ ชาติ อังกฤษ ซึ่ง เป็น นาย บังคับ บัญชา อยู่ ก่อน ดำ เริ่
 ตั้ง เป็น อิดตราบาพ ขนได้ ชาติ อเมริกัน มี วัตถุประสงค์
 จะก่อสร้าง การ พานิชยกรรม หัตถกรรม และอุตสาหกรรม
 ขนใน เมือง เอง โดยที่ จะ ไม่ คิด พึ่งพา อาศัย ต่าง
 ประเทศ จึง ริอ่าน ตั้ง พักติ ภาษี ห้าม กน สินค้า ต่างประเทศ
 ทุก อย่าง ที่ จะ เข้า ไป ใน เมือง เมื่อ ก่อ การ หัตถกรรม
 อุตสาหกรรม ขนแล้ว พวก ที่ ออก ไป ทำ ไร่ ไถนา อยู่ ตาม
 ชนบท บ้าน นอก ก็มี โอกาส ที่ จะ เข้า มา รับจ้าง และ ทำ การ
 หัตถกรรม อุตสาหกรรม ได้บ้าง แปลว่า ผลิต ความ
 เจริญ ให้แผ่ไพศาล ออก ไป ทุกที่ ออกจาก มลเหตุ ที่ รัฐบาล
 สหพันธรัฐอเมริกา ตั้ง พักติ ภาษี อากร ห้าม ไม่ ให้ ชาว ต่าง
 ประเทศ เข้า ไป ขาน แข่ง แย่ง สังหาร ผลิตาณ วิชา หา กิน ของ

ชาติอเมริกัน ซึ่งพึงจะ ต่ง คนชน และ ก่อตั้งดำเนิน เข้าสู่
ความเจริญ เรื่อยไป ประเทศ สหปาดรัฐอเมริกา ทุกวันนี้
จึงเจริญ ยิ่งกว่า ชาติทั้งหลายในโลก ประเทศใดก็ไม่ว
งมีเงินทอง มากเท่าเทียม แต่เห็น อำนาจ ความมั่งมี
ของเขา เป็น พยาน ปรากฏ อยู่ใน มหาสงคราม ที่แล้ว มา
นี้ ชาติทั้งหลายในยุโรป ต้อง หันไป พึ่ง พุน ของ ชาติ
อเมริกัน ทุก ประเทศ สงคราม สงบ มา คง ๓๒ ปี แล้ว
นา ๆ ชาติ ยัง ใช้ หน่วรัฐบาล สหปาดรัฐอเมริกา ไม่หมดสิ้นได้

หมวดที่ ๓๕

ทางดำเนินการการเงินแผ่นดิน งบประมาณรายได้และรายจ่ายเงินแผ่นดิน

ทาง ดำเนิน ข้าราชการ เงินแผ่นดินเป็นวิชาสิ่งสำคัญของการ
การเงินแผ่นดินทั้งหนึ่ง ซึ่งจะแยกออกได้เป็น ๓ แผนก

๑. งบประมาณเงินรายได้และรายจ่ายเงินแผ่นดิน

๒. การ งบประมาณที่เกี่ยวกับจะทำตามเสียงมาก
ของ สภาผู้แทนราษฎร

๓. กิจการที่จะทำได้ตามนโยบายของ สภาผู้
แทนราษฎร ได้บัญญัติไว้

งบประมาณ การ รับ และ จ่าย เงินแผ่นดินเป็น หลักซึ่ง
ข้าราชการ ปกครอง แผ่นดิน จะต้องยึดเหนี่ยว พาดพิงอาศัยทุก
อย่าง ถ้างบประมาณนั้น ไม่ได้ตั้งขึ้น ถูกต้องตามวิชา
การเงิน ซึ่งเป็น หลักแห่ง วิทยาศาสตร์ แล้ว การ รับจ่าย
เงินแผ่นดินทั้งนี้ อาจจะยุ่งยาก และมีผลสืบเนื่อง
ผิดระเบียน ที่ควร ไม่ได้ทั่วถึง ต่อเนื่อง ตลอดกัน

งบประมาณ เป็น รายการ ประจำแห่ง รายจ่าย และ
รายได้เงินแผ่นดิน เพื่อจะ รับ รอง รายได้และรายจ่าย

ซึ่งกระทรวง ทบวงกรม ได้ทำรายการ เสนอขึ้นไป เพื่อ
รับ ความ อนุมัติ ของ สภาผู้แทนราษฎร รายรับ และ
รายจ่าย นั้น จะต้อง มีรายการ สำหรับ ปี ก่อน ที่ จะ สิ้น ลง
และ สำหรับ ปี หน้า ที่ จะ รับ และจ่าย ต่อไปตลอดทั้งปี ทั้ง
จะต้อง มีความ แนะนำ สันนิษฐาน ติดไปด้วย ว่าจะมี
หนทาง และ นโยบาย อย่างไร ที่จะ แกะไข ให้ สอดคล้อง กับ ราย
ได้รายจ่าย ของ รัฐบาล ในปี หน้า ได้ ถ้า ยอดงบประมาณ
รายจ่าย จะ น้อย ไป กว่า ยอดงบประมาณ รายได้ ก็ ควร
จะ ชี้แจง ว่า จำนวน เงิน ภาษี อากร ที่ เหลือจ่าย นั้น ควร
จะ เอา ไป ใช้ การ อะไร ที่ จะ เป็นคุณ ประโยชน์ แก่ แผ่นดิน
ได้ และ เพื่อ จะ ให้ เงิน รายได้ ของ รัฐบาล ในปี หน้า น้อยลง
ก็ ควร จะ แนะนำ ให้ ลดหย่อนผ่อนเบา เก็บ ภาษี อากร ชะนิค
ใด ให้ น้อยลง ในปี หน้า ได้ หรือ อีกประการหนึ่ง ถ้า ยอด
งบประมาณ รายจ่าย จะ มาก กว่า งบประมาณ รายได้ ก็
ควร จะ แนะนำ ต่อ ไป ว่า ในปี หน้า จะมี ทาง และ นโยบาย
อย่างไร ที่จะ เก็บ ภาษี อากร โดย ชน อุตสาหกรรม หรือ
แสวง หา รายได้ อย่าง ใหม่ขึ้น เพื่อ จะ เอา ไว้ ใช้จ่าย รายจ่าย
กับ รายได้ ให้ พอ ถ่วง ตึง เท่า เทียม เสมอ กัน

หน้าทบทกล่าวมานี้ ตามประเพณีของแผ่นดินสยามแต่ก่อนมาเป็นหน้าที่ของเสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติที่จะต่อทำแต่ผู้เดียว เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติจะต้องรับผิดชอบต่อพระมหากษัตริย์พระองค์เดียว แต่เมื่อการปกครองแผ่นดินเปลี่ยนมาเป็นประชาธิปไตยแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจะต้องรับผิดชอบต่อคณะรัฐมนตรี ทั้งรับผิดชอบเฉพาะตัว ตรงต่อสภาผู้แทนราษฎรอีกชั้นหนึ่งด้วย

ในกระทรวงการคลัง มีกฎหมายพระราชบัญญัติพระราชกฤษฎีกา และกฎเสนาบดีมากมายหลายฉบับ ที่รัฐมนตรีจะต้องทำตามในสมัยประชาธิปไตยนี้ ควรจะมีเจ้าพนักงานมีหน้าที่เรียบเรียงและพร้อมตัวที่จะคอยชี้แจงแสดงข้อกฎหมายทั้งหลายนั้น อยู่สักคนหนึ่ง หรือ ๒ คน จนกว่าสภาผู้แทนราษฎรจะได้ออกกฤษฎีกา หรือกฎหมายตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้ชำนาญขึ้นไว้สำหรับคอยคุมและตรวจสอบงบประมาณสักคนหนึ่ง ตามเขียงอย่างที่เขาทำกันในทวีปยุโรปและอเมริกา และยังจะต้องมีพนักงานขึ้นแก่คณะนี้คอยตรวจสอบสวนบัญชีทุกอย่างไปรวมทั้งการตรวจสอบเอกสารสัญญา

— ๒๕๓ —

เอกสาร ใบ รับ เงิน จ่าย เงิน ซึ่ง คํ่ามือเป็น ของ เจ้าพนักงาน
ทักได้อีก ทุกฉบับไป ยังมีค่าทดต คง ชนไว้ เพื่อพิจารณา
ตรวจ สอบ บัญชี ทั้ง หลาย และ คัด ดิน ลงโทษ เจ้าพนักงาน
ผู้ ทักจกริต ได้ ลง บัญชี โดย เจตนา จะ ฉ้อราษฎร์และประ
ชาชนพดเมือง ตาม กฎหมาย อย่าง เข้มงวด ที่ ทำ ชนไว้
ตำหรับป้องกันหรือระบบความทักจกริตต่าง ๆ ในหมู่เจ้าพนักงาน
ด้วย การ ตรวจ สอบ บัญชี เท่านั้นยังไม่พอ ยัง
จะต้อง มี เจ้าพนักงาน ตรวจ สอบ พักศิก ของ รัฐบาล ที่มี เหลือ
ใช้ เก็บ ไว้ ตาม ห้อง คลัง เก็บ ของ ๆ กระทรวง ทบวง การ
ทั่ว ไป

หมวดที่ ๓๖

งบประมาณเพิ่มเติม

งบประมาณ เช่น ที่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
ต้อง ทำ ขออนุญาต เพิ่มเติม ใช้ จ่าย เงินแผ่นดิน ใน กต
บนั้น เป็น ของ ที่ ไม่ พึง ประทาน เลย เพราะ เป็น เรื่อง
ที่ สภาผู้แทนราษฎร ไม่ รู้ ตัว แต่ เป็น การ ยาก ที่ จะ
ผ่อนผัน ได้ เว้นเสีย แต่ ว่า เกิด มี อัน เป็น ปัจจุบัน ทน
ความ ที่จะ จ่าย เงิน นั้น ด้วย ความ รบ ร้อน เช่น การ สงคราม
เป็น ต้น เรื่อง ที่ จะ เก็บภาษี อากร เพิ่มเติม ขึ้น ใน กต
บนั้น อาจจะมี อุปสรรค ขัดข้อง ต่าง ๆ นานา มาก ถึง
ที่สุด เมื่อ เป็น การ รบ ร้อน สำคัญ ยิ่ง แล้ว รัฐบาล ก็ จำ
จะต้อง ขอ ถอน เอา เงิน สำรอง ของ แผ่นดิน (หรือ เอา เงิน
ที่ กองไว้ เป็น ต้นทุน ในการ ค้า ผล ประโยชน์ เช่น ทุน
สำหรับการ ทำ รถไฟ และการ ประปา เป็นต้น)

แต่ เมื่อ จะ เกิด ทำ งบประมาณ เพิ่มเติม ขึ้น กลาง บ. นั้น
ใน เวลา ปกติ โดยมาก จะ เป็น เพราะ เจ้าพนักงาน กระทรวง
ทบวงการ ที่มี หน้าที่ จะ ทำ งบประมาณ ราย บ. นั้น มัก จะ
กะ งบประมาณ การใช้ จ่าย ผิด ไป บ้าง ด้วย ความ ที่ จะต้อง รบ

٢٠

หลักการปกครองแผ่นดินนั้น มีอยู่ ว่า กระทรวง
ใดตั้งงบประมาณการใช้จ่ายมากมายเกินไป กระทรวง
นั้นจะต้องถูกตำหนิติเตียนว่าเผด็จเรือด้วยส่วย และเพื่อ
จะกันความเสียหายเช่นนั้น เจ้าพนักงานก็กลับจะต้อง
งบประมาณให้น้อยเกินสมควรไป เป็นเหตุที่จะให้
เงินไม่พอจ่ายในปีหน้า เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นจะต้อง
ขอตั้งงบประมาณเพิ่มเติมรายรับรายจ่ายขึ้นในกลางปี
การตั้งงบประมาณเพิ่มเติมเช่นนั้น ถ้าไม่เป็น การจำเป็น
ก็ไม่ควรจะทำเสียเลย เพราะจะเป็นการเปิดหนทาง

ให้เจ้าพนักงานตั้งใจจะกดจำนวนเลขที่ขออนุญาตสภา
ให้ต่ำลง เพื่อจะได้รับอนุญาตนั้นโดยง่าย และไป
หองเขา เมื่อหน้าว่าถ้าตั้งงบประมาณเพิ่มเติมขึ้นได้ใน
กติกานี้ จำนวนเงินที่ขอเพิ่มเติมจำเพาะขาดเหลือไม่
เป็นกองใหญ่ โคนัก สภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นเป็นการ
สำคัญก็อาจจะอนุญาตไปได้ง่ายๆ เท่ากับตกเจ้าพนักงาน
ทำกรีดเงิน ให้สภาผู้แทนราษฎรหองเขาสั่ง ซึ่งเป็นเรื่อง
น่าอับยศที่สุด

วิจิพิจารณางบประมาณข้อใหญ่

วิจิพิจารณางบประมาณรายได้แต่ละรายจ่ายประจำ
ปีของรัฐบาลนั้น ต่างประเทศก็เดินทำนองไปต่างๆ
กัน วิจิของเราแต่ก่อนมาได้ทำกันอย่างไร คนภายใน
นอกหาว่าไม่ เพราะประชาชนพลเมืองไม่มีเสียงจะคัด
ค้านหรือโต้แย้งอย่างไร เหตุที่พระมหากษัตริย์ทรง
อำนาจสั่งขาดอยู่แต่พระองค์เดียว เมื่อเสนาบดีกระทรวง
พระคลังมหาสมบัติเรียบเรียงงบประมาณของกระทรวง
ทบวง การต่างๆ เข้าเป็นระเบียบได้ เมื่อภายหลังที่
ได้ตกลงกันกับเจ้าพนักงานของกระทรวงต่างๆ ที่จะต้อง

จ่ายเงินแผ่นดินนั้นแล้ว จึงคัดแยกเงินรายใหญ่ทั้งหลาย
ที่ได้ตกลงกันนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย ให้ทรงวินิจฉัย

เสนาบดีกระทรวงทั้งหลาย และ เจ้าพนักงาน กระทรวง
ทบวง การ ซึ่งจะเป็นผู้จ่ายเงินนั้น ต้องขอความยิน
ยอมของเสนาบดี กระทรวงพระคลังมหาสมบัติเสียก่อน ทุก
รายไป แต่ในบางเรื่อง ทดตกลงกันกับเสนาบดีกระทรวง
พระคลัง ไม่ได้ เสนาบดี กระทรวง ที่ จะ ขอ ความ ตกลง
นั้น จำเป็น จะต้อง นำ ความ ขอร้อง สำหรับพระพิเศษของ
ตนขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาในที่ประชุมเสนาบดีพร้อม
กัน เพื่อจะได้ทรงวินิจฉัยและทรงหารือเสนาบดีในที่ประ
ชุมนั้นด้วย ได้รับพระบรมราชานุญาตในชั้นนั้นเป็นอัน
ที่สุดสิ้นเด็ดขาดไป เสนาบดี กระทรวง พระคลัง จะ ยิน
ยอม คัด คำน ไม่ ได้ เพราะ เกรง จะ เป็น การ ขัด พระบรม
ราชโองการ บัญชี ยอด เงิน ทั้งหลายที่เสนาบดีกระทรวง
พระคลัง คัด ขึ้น ทูลเกล้าฯ ถวาย นั้น ก็ เลือกเอาแต่ส่วนที่
รายใหม่ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย ส่วนรายเก่าที่ได้พระราชทาน
พระบรมราชานุญาตไว้แต่ปีก่อนๆ แล้วนั้นไม่ต้องจด
เพราะเป็นอันเข้าใจกันอยู่แล้วว่าจะใช้ได้ อีกประการหนึ่ง

เงินใช้จ่ายจำนวนเล็กน้อยลงมานั้น จะขอพระบรมราช
วินิจฉัยไม่ได้ อยู่เอง โดยที่พระมหากษัตริย์พระองค์เดียว
ไม่มีเวลาที่จะทรงตรวจทั่วไปได้ ความจริงเป็นเช่นนั้น
เสนาบดีกระทรวงพระคลังจึงมีอำนาจในการตั้งงบประมาณ
ทั่วไปนั้นเป็นส่วนมาก

ในประเทศอื่นๆ ต่างก็มีวิธีพิจารณางบประมาณ
ต่างกัน จะขอยกวิธีของรัฐบาล อังกฤษ และสหภาพรัฐ
อเมริกา มากล่าวพอเป็นเค้า

เสนาบดีกระทรวงพระคลัง อังกฤษ นั้น มักจะทำ
งบประมาณขึ้นเสนอ สภาสามัญชนในเดือน เมษายน

๑) มีรายการของรายได้และรายจ่ายจริง ในปี
ที่ได้ล่วงไปแล้ว ว่าสำเร็จไปได้อย่างไร และมีเงินเหลือ
หรือจำนวนเงินขาดไปเท่าไร และ

๒) แสดงความว่าในปีหน้าต่อไป หวังจะเก็บเงิน
ผลประโยชน์แผ่นดินได้ประมาณสักเท่าไร โดยที่จะ
สมมติว่าพิกัดภาษีอากรจะคงอยู่อย่างปีก่อน และ
ประมาณว่า ในปีหน้าจะต้องจ่ายเงินสักเท่าไร

ถ้าหากว่างบประมาณรายได้จะน้อยกว่างบประมาณ
รายจ่ายก็ต้องเสนอเป็นความแนะนำขึ้นไปว่า จะเก็บ

ภาษีอากร อย่างใหม่หรือเพิ่มเติม พักชำระ อย่าง เกาชน
แต่ อีกฝ่ายหนึ่งนั้น ถ้ามีเงินราย ได้เหลือจากรายจ่ายก็
ควรจะแนะนำว่า จะคืนเงิน ให้แก่ผู้ เสียภาษี หรือจะ
ลดพักชำระ ภาษี อย่างใด ลงใน ปี หน้า เมื่อเห็นว่าดี
กระทรวง พระคลัง ได้ ชำแจง แลวง การ แล้วแล้ว ก็ขอ
ให้สภา อภิบาล ถึงมติ อนุญาต เงิน ที่จะ ต้อง การ นั้น เป็น
ครั้ง หนึ่ง ต่อมาสภา ถึงมติ กำหนดวัน ลงวันใดวันหนึ่ง
สภา จะ ตั้ง กรรมการ ขึ้น พิจารณา ถึง รายได้ กรรมการ
นั้นจะได้ ตรวจงบประมาณ ซึ่งเห็นว่าฝ่าย บริหารการแผ่นดิน
ได้ ขนส่ง ไป ภาย หลัง นั้น สภา จะ ต้อง ตั้ง กรรมการ
คณะ เดียวกัน ขึ้น เป็น กรรมการ พิจารณา ถึง หนทาง และ
นโยบาย ที่จะ หาเงิน ซึ่ง จะ ต้อง การ มาให้ได้ ในการ
ประชุม นี้ ถ้าประธานสภา พร้อม อยู่ ด้วยสมาชิกจะปรึกษา
หารือ ได้ ถึงกัน ไม่ดี หนัก เพราะ ประธาน ของ
สภา จะ ต้อง คอย บังคับ ไม่ให้ การ พิจารณานั้น เกะกะ นอก
ทาง ผิดระเบียบ ที่ เหมืองอด ไม่ได้ อัน ที่จริง กรรมการ
โดยมาก จะเป็น แต่พวก หัว หน้า ในการ เมือง พวกเดียวกัน
ถ้าจะมี พวก อื่น หนึ่ง อยู่ ด้วย ก็ จะ ตวน แต่เป็น ผู้ ทมึงหมาย
จะ ต่อสู้ และ คัดค้าน ตม วิญญาน เวตานั้น เท่านั้น เป็น

อันว่าในบรรดาผู้ที่ได้เป็นกรรมการนั้น รวมทั้ง ๒ ฝ่าย
ส่วนแต่ผู้ที่มีความสามารถและมีความชำนาญซ้ำของ
พอที่จะแก้ปัญหาที่ยุ่งยากให้แตกหักไปได้ สมาชิก
อื่นๆ ที่อยากรู้เห็นก็ไปนั่งฟังอยู่ด้วยเหมือนกัน ใน
ขณะกรรมการพิจารณา รายได้นั้น ตาม ขรรพดา ต้อง
กินเวลาดัง ๒๐ วันจึงจะสำเร็จ เมื่อสำเร็จแล้วก็ออก
เสียงลงมติเห็นชอบด้วยของสภาพอเป็นพิธีเท่านั้น พวก
เสนาบดีหัวหน้ากระทรวงต่างๆ นั้นต้องพร้อมอยู่ด้วย
อันที่จริงถึงโดยว่าสภาปาลิเมนต์ อังกฤษไม่อำนาจ
ในการบริหารการ เมืองเลยก็จริง แต่

(๑) โดยอำนาจกฎหมายตัดอำนาจต่างๆ ซึ่งกันไม่ให้
ให้พระเจ้าแผ่นดิน หรือ เสด็จมาบังคับใช้เงินแผ่นดินโดย
ไม่ได้รับ อนุญาตของสภา ปาลิเมนต์ ในทางที่จะตั้ง
การเก็บภาษี หรือ จะเอาเงินไปใช้ หรือ จะตั้ง กองทัพ
ขึ้น ในเวลาสงบศึกได้

(๒) โดยหลัก ขรรพณูการปกครองแผ่นดิน วางบท
ไว้ว่า สภาจะ อนุญาตให้เก็บ เงินแผ่นดิน มาใช้ เฉพาะ
ที่คง กฎหมาย อนุญาตไว้ มี หนึ่ง ๆ

(๓) โดยหลัก ขวมนุญาต การปกครองแผ่นดิน ซึ่ง
เสนาบดีทั้งหลายของพระเจ้าแผ่นดิน จะต้องรับผิดชอบ
ต่อสภาปาลิเมนต์ได้ทำไปนั้น จะต้องรับผิดชอบโดย
อำนาจที่ตัวเองเป็นเสนาบดี หรือที่ได้แนะนำให้พระเจ้า
แผ่นดินทรงกระทำ

(๔) โดยข้อบังคับที่มีไว้ว่า เงินรายได้ที่ขอ
ไปนั้นจะเอาไปใช้ในการอื่นไม่ได้ นอกจาก ในกรณีที่ได้อ
อนุญาตไป

(๕) โดยที่เสนาบดีทั้งหลาย จะต้องพร้อมหน้ากัน
อยู่ในสภาปาลิเมนต์ เพื่อว่าผู้แทนราษฎรจะซักฟอก
และตำหนิทุกท่วงทีการที่เขาได้ทำไปแล้วได้

หน้าที่ของแผ่นดิน

ในเรื่องการเงินแผ่นดิน ภาค ๒ หมวด ๒๒ ได้กล่าวไว้
ว่า ในราชการแผ่นดินจำเป็นจะต้องมีจำนวนเงินที่จะ
เอามาใช้ในราชการเสียก่อนว่า ในปีหนึ่งจะต้องมี
รายจ่ายสักเท่าใด จึงจะพอใช้ในราชการ ตามนโยบาย
ของรัฐบาลที่วางโครงการอันลงไว้ว่า จะต้องทำอะไร
บ้างในปีหนึ่งๆ ถ้ารายได้ไม่พอจ่ายก็ต้องจำเป็นชักจาก

๕
เพื่อทุนดำรงมาเพิ่มเติม หรือมีหนี้ก็ต้องกู้ยืมเงิน
มาเพิ่มเติม จึงจะทำการไปได้ตามนโยบายของรัฐบาล
รายจ่ายเงินแผ่นดินได้แบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทคือ ประเภท
ปฐม เป็นประเภทสำคัญยิ่งที่จะตระเตรียมไม่ได้นั้น มี
รายจ่ายเป็นเครื่องผูกมัดอย่างหนึ่ง คือการไ้หนของ
แผ่นดิน คือรายเงินกู้ที่ไม่บังเกิดผล และหนี้ที่เป็นทุน
ที่ทำให้บังเกิดผล ๒ อย่างนี้ เป็นเรื่องที่จะจำนำจำนอง
ผลประโยชน์รายได้ของแผ่นดินในภายภาคหน้า และ
เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องควมรายจ่ายจากงบประมาณ
เสียก่อน

จำนวนหนี้ของกรุงสยาม รวมทั้งสิ้นมี ๕ ราย คือ

๑. เงินกู้ บ. พ. ศ. ๒๔๔๘ (ค. ศ. ๑๘๘๕) ๑,๐๐๐,๐๐๐ ปอนด์
ดอกเบี้ยร้อยละ ๔ ครึ่ง
๒. เงินกู้ บ. พ. ศ. ๒๔๕๐ (ค. ศ. ๑๘๘๗) ๓,๐๐๐,๐๐๐ ปอนด์
ดอกเบี้ยร้อยละ ๔ ครึ่ง
๓. เงินกู้ บ. พ. ศ. ๒๔๕๓ (ค. ศ. ๑๘๙๘) ๔,๖๓๐,๐๐๐ ปอนด์
ดอกเบี้ยร้อยละ ๔ ๑/๒
๔. เงินกู้ บ. พ. ศ. ๒๔๖๕ (ค. ศ. ๑๙๒๒) ๒,๐๐๐,๐๐๐ ปอนด์
ดอกเบี้ยร้อยละ ๗ ๑/๒

๕. เงินกู้ พ.ศ. ๒๔๖๗ (ค. ศ. ๓๘๒๔) ๓,๐๐๐,๐๐๐ ปอนด์
ดอกเบี้ยร้อยละ ๖%

รวม ๓๓,๖๓๐,๐๐๐ ปอนด์

ในเงินกู้ทั้งนี้ รัฐบาลจะต้องใช้ดอกเบี้ย

ปีละ ๓๘,๓๖๘,๖๘๓ ปอนด์

เฉลี่ยใช้คืนทุกคืน รวมปีละ ๓๓,๖๓๐,๐๐๐ ปอนด์

รวมทั้งคืนเงินและดอกเบี้ย ๓๓,๘๘๘,๖๘๓ ปอนด์

คิดเฉลี่ยตามจำนวนชำระโนครู้คนหนึ่งจะต้องใช้คืนทุก
และดอกเบี้ยปีละ ๓๘.๕๘ ชติติง คิดเป็นเงินสยามคนหนึ่ง
ประมาณปีละ ๑๐ บาท หรือถ้ารวมเงินได้ของแผ่นดิน
ทั้งนี้ จะต้องใช้เงินได้นี้ไปใช้หนี้เสียถึงร้อยละ ๘.๐๔

ใน พ.ศ. ๒๔๗๖ รัฐบาลยังได้กู้เงินภายในประเทศ
อีก รายหนึ่งเป็นจำนวนเงิน ๓๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท สัญญา
ใช้ดอกเบี้ยร้อยละ ๔ และจะใช้คืนเงินคืนให้เสร็จสิ้นใน
กำหนด ๑๐ ปี

ต่อไปนี้จะกล่าวถึงวิธีใช้หนี้เงินกู้ของแผ่นดิน
ว่ามีอยู่ ๔ วิธี

๑. ใช้หนี้เต็มจำนวน

๒. ใช้หนี้ โดยวิธีที่จะเปลี่ยน อัตราเงินกู้ให้เสีย
ดอกเบี้ยน้อยลงกว่าอัตราดอกเบี้ยเก่า (Conversion)

๓. จะไม่ใช้หนี้เสียเลย หรือจะใช้แค่ส่วนหนึ่ง
(Repudiation - Complete and partial)

๔. โดยวิธีเกณฑ์เอาเงินจากราษฎรที่มั่งมีไปใช้
หนี้ (Capital Levy)

๑) การที่จะใช้หนี้ให้เสร็จสิ้นไปได้นั้น เป็น
ความปรารถนาของ ประเทศที่จัดการเงินแผ่นดินดีทุก
ประเทศ เพราะถ้าหากว่าปล่อยปละละเลยหนี้ไว้
ราษฎรจะต้องเสียด้วยเป็นภาษีอากร สำหรับใช้หนี้หนี้
หนักขึ้นเสมอไป เป็นการทอนกำลังทำผลประโยชน์
ของราษฎรได้มาก และถ้าจำนวนเงินหนี้นั้น เป็น
เงินที่มาจากต่างประเทศ อย่างที่กรุงสยามกันมาก
ถึง ๓๓ ล้านปอนด์ และคิดเฉลี่ยตามจำนวนตัวมะโนครัว
ว่าคนหนึ่งจะต้องช่วยใช้หนี้ถึงปีละ ๓๐ บาทแล้ว เงินทุน
และดอกเบี้ยที่ส่งออกไปใช้นอกประเทศนั้น จะเป็น
อันศูนย์สิ้นไม่กลับคืนเข้ามาในประเทศได้อีก จึงเป็น
ที่น่าเสียดายนัก ผิดกันกับรายเงินกู้ ๓๐ ล้านบาท ซึ่ง
รัฐบาลพึงไว้อ่านกัน จากคนในพื้นเมืองใน พ. ศ. ๒๔๗๖

๕. ดอกเบี้ย และ ต้นเงิน ที่ใช้ กลับคืนไป จะ ตก อยู่
 ใน เมือง เป็น เงิน ใช้ หมุนเวียน ได้ เสมอ เงิน เดียว แต่ ว่า
 ใน จำนวน เงิน ๑๐ ล้าน บาท นั้น จะ ไม่มี คน ต่าง ประเทศ
 เอา ต้นเงิน ของ เขา มา ให้ รัฐบาล กู้ บ้าง ถ้า เป็น เช่น
 ต้นเงิน และ ดอกเบี้ย ที่ใช้ ส่วน นั้น ก็ จะ ต้อง ให้ ต้อ ออก นอก
 ประเทศ ไม่ กัด บั เข้า มา ได้ เหมือน กัน

๒) การที่จะผ่อนใช้หนี้ โดยวิธีเปลี่ยนอัตราเงินกู้ ให้ได้ดอกเบี้ย น้อย ลงกว่าเก่า นั้น ถ้าความมั่นคงที่สุด ของ บ้านเมือง กำลัง เรียบร้อย เป็นปกติสุข ชาวต่างประเทศได้วางใจ เชื่อถือ ว่า การจัดเงินของแผ่นดินได้ทำกัน มาด้วย ความ ระมัดระวัง แข็งแรง อยู่แล้ว ก็จะไม่มีความ วิตกกังวล แต่การ เช่นนี้ รัฐบาลต้องให้ค่านายหน้าให้แก่พวกนายหน้า พวกธนาคาร และตัวแทนการค้าที่มีทุนมาก พวกนายหน้า นายธนาคารทั้งหลายเหล่านี้ เมื่อได้รับ ค่านายหน้า แล้ว ก็คงจะไปชักชวนเอาเจ้าจำนำของเขา มาออกเงินให้กู้ ได้บ้าง หรือใช้ อุปมาอย่างใดให้ผู้ที่จะออกเงิน ขอ พินชมครใหม่ได้กำไร เป็นเครื่อง ชักชวนใจ อยู่บ้าง การเปลี่ยนอัตรา จึงจะ เปลี่ยนไปได้ โดยสะดวก

แต่บางประเทศนั้น ผู้ใดจะกู้เงินโดยวิธีเปลี่ยน
อัตราดอกเบี้ยให้น้อยลงกว่าเก่า จำเป็นจะต้องขออนุญาต
รัฐบาลของประเทศที่จะออกเงินให้กู้หนี้เสียก่อน ถ้า
เขาเห็นว่า การกู้เงินใหม่นั้นจะ ไม่เป็นการ ต่อรอง ที่จะ
ทำให้ราษฎรชาติตนเสียหายไป ต่อภายหลัง และเห็น
ว่า พวกที่จะให้กู้เงินใหม่จะปลอดภัยแน่แล้ว จึงจะ
อนุญาตให้เปลี่ยน อัตราเงินกู้ได้

การ สงคราม ภายนอก และการ ก่อกวนภายในเช่น
การ กบฏ ของเจ้าบวรเดชในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ นั้น เป็น
อุปสรรคอย่างใหญ่ที่จะ กระทำให้ ชาวต่างประเทศไม่ไว้วางใจได้แน่นอน เพราะฉะนั้น เมื่อถึงเวลาที่ไม่ปกติดังที่
กล่าวนี้ รัฐบาลจะ เปลี่ยน อัตราเงินกู้ได้ โดยยาก และ
ถ้าจะกู้เงินใหม่ก็จะต้อง เพิ่ม อัตราดอกเบี้ยให้ สูง
ขึ้นกว่าเก่า ทำให้ ขาด ทุน ทุน ไปเสียอีก

๓) จะไม่ใช่หนี้เสียเลย หรือใช้แค่ส่วนหนึ่งก็ได้
แต่รัฐบาลที่จะทำได้ เช่นนั้นจะต้องเป็น มหาประเทศ มีอำนาจ
พอที่จะไม่ให้ประเทศอื่นไป บังคับ ข่มขืนได้ ยกตัวอย่าง
ประเทศ รัสเซีย ทุกวันนี้ เมื่อ รัฐบาล เห็นว่า จะ เสีย
ดอกเบี้ย เงิน กู้ เก่าก่อน ที่ สละ มา คง พน ฐาน หมิ่นฐานนั้น

ไม่ไหว ก็ประกาศไม่ยอมใช้หนี้เสียเลยๆ ประเทศ
ที่เป็นเจ้าหนี้ อยู่ ก่อน ก็เป็น อันจกใจ มีวิธีที่จะบังคับ
อย่างใดได้

แต่ผลร้าย เพราะการ ไม่รักษาสัญญา เช่น ที่กล่าวนี้
อาจจะมีได้มาก มายนัก คือไปประเทศรูดเงิน จะกู้เงิน
ใครไม่ได้ เป็นอันขาด เงินเสีย จะต้องทำสัญญา แลก
เปลี่ยน อย่างใด ที่จำเป็นจะต้องเสียเปรียบ เป็นอันมาก
จึงจะกู้เงินเขาได้ เช่น ต้อง ตั้งสินค้าไปขายโดย ราคา
ถูก แลกเอา เงิน ที่ต้องการ กลับคืนอย่าง ยืนหม
ยืนแมว กัน เป็นต้น จึงนำ เป็น ท่อป ประ ยศ ของชาติ
อยู่มาก

อีกประการ หนึ่ง เมื่อ ประเทศ ที่เป็น ลูกหนี้ เขาตาจน
จะใช้ ดอกเบี้ย ตาม สัญญาไม่ไหว แล้ว ก็ไม่อีก ทางหนึ่ง
ที่ว่า จะงดการใช้ ดอกเบี้ย นนเสียชั่วคราว คราว เช่น
บาง ประเทศ ต้องจำเป็นทำอย่างนี้ ยกตัวอย่างประเทศ
จีน ทุกวันนี้ เมื่อใช้ ดอกเบี้ยไม่ไหว ก็ไม่ใช้เสียเลย
ปล่อยให้ ดอกเบี้ย ค้าง สะสม มากขึ้นทุกปี ประเทศจีน
จะต้องการ ทุนใช้ จะต้องใช้วิธี จำนอง จำนำอย่างเสีย
เปรียบ แก่เจ้าหนี้ มาก เจ้าหนี้ จึง จะ กดค่า ออก ทุน ให้ กู้

หรือมีหนี้บางประเทศที่ไม่ใช่ดอกเบี้ย เมื่อถึงเวลา
จะต้องการกู้เงิน ก็ต้องยอมลดต้นทุนเงินที่จะได้รับจาก
เจ้าหนี้เป็นจำนวนมากมาย เช่นกับว่า สัญญาจะใช้
ต้นทุนให้เต็มจำนวนร้อยละ แต่สัญญาขอรับแต่เพียงจำนวน
กึ่งหนึ่ง ร้อยละ ๕๐ หรือ ๔๕ % ของต้นทุนเงินเท่านั้น
คือสัญญาจะให้เขาเมื่อถึงกำหนดเป็นเงินเต็มร้อยละ แต่
จะรับคืนเพียง ๕๐ หรือ ๔๕ % เท่านั้น ประเทศใดเข้าตา
จนเช่นนั้น ไม่น่าจะพ้นตัวจนอย่างเดิมได้เลย นานัก
ของหนนั้นจะตกอยู่แก่ราษฎรพลเมืองผู้ที่จะต้องเสีย
ภาษีอากร และผลรายอื่นจะเสียติดต่อไปถึงราษฎร
ชั้นบุตรและหลานในภายภาคหน้าด้วย

๔) วิชาจะเก็บทุนใช้หนี้ โดยการเกณฑ์เอาแก่
ราษฎรที่มั่งมีนั้น ก็จะมีผลร้ายไม่ยุติธรรม เพราะ
ต้องสนใจเขาเป็นต้น แต่เมื่อเป็นการจำเป็นแท้แล้ว
รัฐบาลก็ต้องจำใจทำ มีหนี้นั้นก็ไม่มีทางอื่นจะปลด
หนี้ได้ เหตุที่รัฐบาลช่วยคุ้มครองรักษาการเสียหาย
ปลอดภัยไว้ได้ รัฐบาลจึงมีสิทธิอันชอบธรรมที่จะ
ขอแบ่งเอาเงินของมั่งมีทรัพย์เสียบ้าง ประดุจเดียวกับ
ภาษีมรดก จะทำเช่นนั้น รัฐบาลจะต้องวางพิภพอัตรา

เสียก่อนว่าผู้ที่จะไม่ถูกเกณฑ์นั้น อย่างน้อยจะต้อง
มีเงินสักเท่าใดจึงจะไม่ต้องถูกเกณฑ์ สมมติว่าอัตรา
ที่จะยกเงินไม่ให้ผู้มทรัพย์สินต่ำกว่า ๕๐,๐๐๐ บาท ต้องเสีย
ภาษี กติกาเป็นเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๕ หมื่น บ. เสียภาษี	๐ บ.	
๖ หมื่น บ. เสียภาษี	๕๐ บ. ภาษี	ร้อยละ ๑.๒
๘ หมื่น บ. เสียภาษี	๒๕๐ บ. ภาษี	ร้อยละ ๓.๒
๑๐ หมื่น บ. เสียภาษี	๕๕๐ บ. ภาษี	ร้อยละ ๕.๕
๑๕ หมื่น บ. เสียภาษี	๑,๕๕๐ บ. ภาษี	ร้อยละ ๑๐.๓
๒ แสน บ. เสียภาษี	๒,๘๐๐ บ. ภาษี	ร้อยละ ๑๔.๐
๓ แสน บ. เสียภาษี	๕,๘๐๐ บ. ภาษี	ร้อยละ ๑๘.๓
๕ แสน บ. เสียภาษี	๑๒,๘๐๐ บ. ภาษี	ร้อยละ ๒๕.๖
๑ ล้าน บ. เสียภาษี	๓๒,๘๐๐ บ. ภาษี	ร้อยละ ๓๒.๘
๒ ล้าน บ. เสียภาษี	๗๗,๘๐๐ บ. ภาษี	ร้อยละ ๓๘.๙
๕ ล้าน บ. เสียภาษี	๒๒๗,๘๐๐ บ. ภาษี	ร้อยละ ๔๕.๖
๑๐ ล้าน บ. เสียภาษี	๕๐๒,๘๐๐ บ. ภาษี	ร้อยละ ๕๐.๓
๒๐ ล้าน บ. เสียภาษี	๑,๓๐๒,๘๐๐ บ. ภาษี	ร้อยละ ๕๕.๑
๓๐ ล้าน บ. เสียภาษี	๑,๗๐๒,๘๐๐ บ. ภาษี	ร้อยละ ๕๖.๗
๑๐๐ ล้าน บ. เสียภาษี	๕,๙๐๒,๘๐๐ บ. ภาษี	ร้อยละ ๕๘.๐

เกินกว่าร้อยละล้านบาท เก็บ ๖๐ เปอร์เซ็นต์

การเกณฑ์คน จะเกณฑ์กันได้ก็แต่ครั้งเดียว แต่
ถ้าหาก ปรมาจารย์ จะเป็นการ เหลือยาก ที่ จะ คิด คำนวณ
ให้ ได้ ความจริง ได้ว่า บุคคลผู้หนึ่ง จะมี ทรัพย์สมบัติ
เท่าใด

การ คิด คำนวณ ก็มีอยู่ทางเดียว ที่ ตรง ว่า จะต้อง
ดู ราคา อสังหาริมทรัพย์ ทั้ง ต้น ของ ผู้ ที่ จะ ตรง เสียภาษี
เพราะ ตาม ขรรพดา อสังหาริมทรัพย์ เคตอนท์ ไม่ได้ ถ้า
จะ มีการ หัก เหยียด บาง ก็ โดย ที่ เจ้าของ ทรัพย์ จะ ยก ออก
เอา สมบัติ ไปฝังดิน หรือ ฝาก ออก ไป นอก ประเทศ ธนาคาร
และ ผู้ รับ ฝาก ทั้ง หลาย จะ ต้อง ตั้ง บัญชี เงิน ฝาก แก่ รัฐบาล
อยู่ เสมอ บัญชี นี้ รัฐบาล จำ จะ ต้อง บัด ความ ไม่ ให้
ผู้ ยื่น ทราบ ได้ นอกจาก เจ้าพนักงาน ทม หนาท จะ ต้อง รักษา
ความลับ ด้วย

รัฐบาล ประชาธิปไตย ของ เรา ทุกวัน นี้ น่า เป็น ที่
สรรเสริญ ได้ ทั่ว โลก ว่า มิได้ ใช้ การ หัก ภาษี ทรัพย์สิน
สมบัติ ของ ผู้ใด เลย ผิด กัน กับ ประเทศ ทั้ง หลาย ที่ ก่อ การ
ยึด อำนาจ ของ พระเจ้า แผ่นดิน แล ต้อง รับ ทรัพย์สินสมบัติ
ของ พระเจ้า แผ่นดิน และ เจ้านาย ใน ราชวงศ์ ด้วย พร้อม
กัน เพราะ สมบัติ เหล่า นั้น ตก โดย อาศัย ความ อุดมดี
ของ ปวงชน ราษฎร ที่ ได้ พัด มา ให้ มี ฉะนั้น พระเจ้า แผ่นดิน

ซึ่งมิได้ขายจะเอาสมบัติมาแต่ไหน ถึงว่าจะได้รับ
มฤตกตกต่อมา

เมื่อคิดถึงความคิดของรัฐบาลประชาธิปไตย เช่นนี้แล้ว
ก็น่าเป็นทนายใจว่า เจ้านายของไทยที่ได้ระดมทรัพย์
ตั้งขึ้นไว้ ไต่เนบเป็นตานๆ ชะไปนั้น มิได้คิดถึงคุณของ
ปวงชนราษฎรผู้เสียภาษีเสียเสีย มีทรัพย์ตั้งเท่าใด
ก็รวบรวมส่งออกไปฝากไว้ในต่างประเทศทั้งสิ้น ดูเหมือน
ว่าตั้งใจจะส่งเคราะห์คนต้องลำบากกว่าจะส่งเคราะห์
คนชาติเดียวกัน เมื่อความจริงเป็นเช่นนั้น รัฐบาลก็
น่าจะเกณฑ์เอาทรัพย์สมบัติของเจ้านายเหล่านั้นมาช่วย
ใช้หนี้เสียบ้าง อย่างน้อยก็เพียงอัตราที่ตั้งเป็นเกณฑ์
ไว้ข้างบน ถ้าครั้งเดียวจะไม่พอเพียง ก็ต้องเกณฑ์
เก็บกันเป็นครั้งคราวต่อไปอีก เงินที่ได้เหล่านั้น เมื่อ
ได้เอามาใช้หมุนเวียนอยู่ในบ้านเมืองแล้ว ก็เท่ากับ
ว่าจะยกฐานะของราษฎรที่ยากจนให้สูงขึ้นได้ ตาม
นโยบายของรัฐบาลทั้งหลายในโลกทุกวันนี้ จะไม่ยอม
ให้คนมีทุนมากมีอำนาจบริคัมภรณชาคนยากจนได้ ในได้
อำนาจได้ข้างเดียว เพราะฉะนั้น จึงจะค่อยชักทุน
ของคนมีไปเสริมให้แก่คนยากจน เพื่อยกฐานะ
ของคนยากจนให้สูงขึ้นคล้ายคลึงกัน

หมวดที่ ๓๗

การเก็บภาษีของประชาชน

เรื่อง ประชาบาล หรือ เทศบาลนั้น รัฐบาลได้ตั้งตน
ร่างกฎหมาย มา ๒ ปีแล้ว พังจะดำริเสร็จลงในบั้นเอง
(พ.ศ. ๒๔๗๖)

เทศบาลหรือการปกครองท้องถิ่นตามหมู่บ้าน ตำบล
อำเภอ ตลอดจน จังหวัดนั้น ตามเยี่ยงอย่างนานาประเทศ
ทางทิศตะวันตก มีจุดหมายเป็นวัตถุประสงค์จะให้
ราษฎรปกครองตนเองแต่ถ้าพหุคณะของเขาขออาณา
เขต และการปกครอง นอกจากขายกันกับการปกครอง
แผ่นดินแบบประชาธิปไตย ซึ่งจะต้องมีที่ประชุมผู้แทน
ราษฎรปรึกษาหารือกันจัดระเบียบวางขอบนงคมการปกครอง
ท้องถิ่น ซึ่งจัดจัดกระจายเป็นหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ
และจังหวัดทั่วไป คือจะต้องมีพนักงานบริหาร การ
งานของตำบลเหล่านั้น มีศาลเช่น ศาล อำเภอ ข้าราชการ
ความมโนสำเนาในท้องถิ่นตำบลเดียวกัน มีพนักงานเป็น
ตำรวจ ตำรวจจับโจร ผู้ร้าย และมีนายช่างทำการก่อสร้าง
ทำและรักษาถนนหนทาง ทำการสุขาภิบาล การศึกษา

การส่งเสริมให้คน อนาคตให้มัน เทา ทุกข์ เป็น ต้น สรุป
ความได้ว่า พระที่ ประชาภิบาลจะ ต้อง ทำ เพื่อปกครอง
และ บำรุง รักษาผล ประโยชน์ ของ คำ บล และ หมู่บ้าน กับ
จังหวัด ทง หลาย นน ก็ เขาแบบ เดียวกันกับการปกครอง
แผ่นดิน ฝ่ายรัฐบาล กลาง ต้อง ควบคุม ปกครอง บ้าง กัน
อยู่ ชน นอกขอบ วง เทศบาล เหล่า นน

ตาม หลักการ สำหรับ การ ปกครอง แผ่นดิน รัฐบาล
กลาง ต้อง ใช้ เจ้า พนักงาน พลเรือน ทำระ บริหารการ เมือง
ต้อง มีจำนวน คน ใช้ การ น มาก อย่างไร ต้อง ใช้ จ่าย
เงิน เป็น เงิน เดือน จำ นาท หรือ ลง ทน ในการ ทะน บำรุง
ความ สุข ความ เจริญ ของ ราษฎร ทัว ไป จำ จะ ต้อง มี
อำนาจ เก็บ ภาษีอากร จากราษฎร จึง จะ ได้ เงิน มา ใช้ ใน พระ
ค่าง ๆ นน ได้ ข้าง ฝ่าย ประชาบาล ก็ ต้อง ทำ เช่น เดียวกัน
แต่ เป็น ส่วน น้อย เพียง ที่ จะ เพาะ อยู่ ใน วงการ ปกครอง หมู่
บ้าน คำ บล และ จังหวัด เป็น หย่อม ๆ ทัว ไป แต่ ก็ ต้อง
อาศัย กำลัง ทาง การ เงิน ของ แผ่นดิน เป็น กำลัง ส่วน ใหญ่
อยู่ เสมอ รัฐบาล จึง ต้อง อนุญาต ให้ พล เมือง ใน หมู่
บ้าน คำ บล และ จังหวัด ต่าง ๆ ให้ มี อำนาจ ตง พกถือตรา เก็บ
ภาษีอากร เป็น ราย ได้ มา ได้ ใช้ สำหรับ หมู่บ้าน คำ บล

และจังหวัดต่างๆ แต่เงินที่ราษฎร จะเก็บได้หาพอเพียง ที่
จะใช้การงานได้ทั่ว ไปไม่ รัฐบาลกลาง จึงจำเป็นต้อง
แบ่งเงินรายได้ของรัฐบาลมาช่วยเหลือเอกชน อยู่เสมอ

รายได้ของ รัฐบาลจะ เกิดจาก บ่อ ทรัพย์ อย่างไร
บ้าง เป็นเรื่องที่จะอธิบาย เป็นลำดับ ต่อไป คือ

๑. พิกัดเสริมภาษภคิน คือ สิ่งหาหมทรัพย์และอสัง
หาทรัพย์ มี ตกราน บ้านเรือน ตลาด ห้าง แล เป็นคน

๒. พิกัดเสริมภาษีเงินได้

๓. พิกัดเสริมภาษการค้า อุตสาหกรรม หัตถกรรม

๔. ภาษีใน สิ่ง ที่ เป็นสาธารณประโยชน์

๕. ภาษีเสริมเงินได้นี้จะเพาะทำเลที่ ทุจริตร เพราะ
เทศบาลได้ลงทุนทำ

๖. รายได้จากเงินซึ่งรัฐบาลกลางช่วยเหลือเอกชน

(๑) พิกัดเสริมภาษภคิน อสังหาทรัพย์ มี ตกราน
บ้านเรือน ห้าง แล และตลาดเป็นต้นนั้น ตามธรรมดา
รัฐบาลกลาง ย่อม จะต้องมอบให้ เทศบาล หรือ รัฐบาล
เป็นผล ประเมิน และ เก็บ ภาษีเงินได้ จาก ที่ เหล่า นั้น เพราะ
เหตุว่าเจ้าพนักงานของเทศบาล หรือ รัฐบาล ทำการ อยู่
ใน ที่ ที่ เดียวกัน จึง สามารถ ที่จะ ประเมิน ราคา อสังหา

ริมทรัพย์ และรายได้ของเจ้าของถนนได้ดีกว่าเจ้าพนักงานผู้ประเมิน ซึ่งมาจากท้องถื่นอื่น ภาษีซึ่งเทศบาลหรือประชาบาลจะขอเก็บเพิ่มเดิมเสริมขึ้นอีกนั้น ก็คงสุดแล้วแต่รัฐบาลจะอนุญาตให้เสริมขึ้นเป็นรายได้สำหรับเทศบาล เป็นส่วนเพียงร้อยละเท่าใด

(๒) พิกัดเสริมภาษีเงินได้ที่จะเก็บจากประชาชนพลเมืองก็เช่นเดียวกัน สุดแล้วแต่รัฐบาลจะอนุญาตให้ประชาบาลเสริมภาษนั้นขึ้นได้สักเท่าใด

(๓) พิกัดเสริมภาษีการค้า อุตสาหกรรมและหัตถกรรมนั้น ซึ่งได้เจ้าพนักงานผู้เก็บ และประเมินภาษีในท่าเดทีเดียวกัน เป็นผู้ทำชำระ ก็ยังจะได้ผลดีมากขึ้นกว่าทุกคนในท้องถื่นอื่นจะมาทำการ เจ้าพนักงานในท้องถื่นอยู่ใกล้และทำชำระติดต่อกันกับผู้ที่เสียภาษีจะพึงมีความสามารถดีกว่าผู้อื่น เทศบาลจะขอเพิ่มเดิมเสียภาษขึ้นอีกสักเท่าใด เจ้าพนักงานในท้องถื่นเดียวกันอาจจะรู้ได้ว่า ผู้ซึ่งจะเสียภาษีโดยตรงคนหนึ่ง ๆ นั้นจะสู้แบกน้ำหนักภาษีเพิ่มเติมขึ้นได้สักเพียงใด การเก็บภาษีระคนมหลกล้าคัญที่จะพึงรู้ไว้ว่า ถ้าเทศบาลเก็บพิกัดอัตรามากมายเกินไปแล้วของผู้นั้นจะ

ต้องเสียภาษีไป คนผู้ขายอาจจะอพยพเลิกการทำมาหากินไปตั้งทำการอาชีพหรือค้าขายในตำบลท้องที่อื่นได้ จะเป็นการทำให้เทศบาลตำบลนั้นว่างรอยทอดโทรมลง ภาษีอากรทั้งหลายที่ประชาบาลจะเก็บนั้น จะคงพิลึก อัตราร้อยให้เท่าเทียมเสมอกันหาได้ไม่ เพราะในทำเดี๋ยวดำหรับการค้าขาย การค้าในถนนนั้นถ้าใครได้ผลประโยชน์มาก ผู้ทำการค้าในถนนก็สามารรถที่จะพลีประโยชน์ของเขาให้ประชาบาลได้มาก ในทำเดี๋ยวดำเนินการค้าขายไม่เจริญนัก ผู้ที่อยู่ในถนนจะพึงมีกำลังและความสามารรถเสียภาษีให้ประชาบาลได้น้อยอยู่เอง เพราะจะมีรายได้ น้อยกว่ากัน พิลึกอัตราของภาษีอากรในทำเดี๋ยวนั้นจะต่ำกว่าในทำเดี๋ยวนั้นที่เจริญยิ่งกว่า เพราะเหตุฉะนั้นได้ถูกบบคนทางภาษีอากรหนักจน ผู้คนจึงจะต้องมาอาศัยในที่ ๆ เสียภาษีน้อย

(๔). เงินได้ในสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ เช่น การประปา การไฟฟ้า รถราง รถยนต์ หรือรถและเรือบินทุกของทั้งหลายที่ควรอาศัยการคมนาคมเป็นใหญ่นั้นส่วนมากจะไปมีอยู่ตามจังหวัดหรือตำบลที่มีประชาชนเบียดเสียดกันอยู่แน่นหนา มาก เช่น จังหวัดหรือตำบลที่มีจำนวนประชากรเกิน ๒๐,๐๐๐ คน เป็นต้น ในทำเดี๋ยวนั้น

พลเมืองน้อย จำจะต้องมีสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์น้อยกว่ากัน รายได้จากสิ่งเหล่านี้จำจะต้องได้น้อยอยู่เอง

(๕) ภาษีที่ดินเงินได้จะเพาะทำเลทเจริญขึ้น เพราะเทศบาลได้ลงทุนทำ ก็คล้ายกับที่ได้อีกกล่าวมาในข้อ ๔ ที่แห่งใดที่ประชาชนได้ลงทุนจัดการให้ราษฎรอยู่ได้ โดยความปลอดภัยแก่คนและทรัพย์สินสมบัติ มากกว่าที่อื่น โดยที่มั่งคั่ง รวดเร็ว รักษาการณ์ทั่วไป มีกองดับเพลิง มีกองอนามัย มีการตำรวจ ที่จะคอยป้องกันโรคติดต่อ เป็นต้น รวมทั้งท่อน้ำโสโครกด้วย ถนนหนทาง ต้องมีคุณภาพดี และรักษาอยู่เสมอ มีการตรวจอาหารสดจากที่ขายในตลาด ตรวจบ้านเรือนของราษฎร ให้ก่อสร้างและอยู่กันโดยปราศจากโรคภัย และตรวจโรงฆ่าสัตว์ที่เป็นอาหาร เป็นต้น จึงหวังดีที่มั่งคั่งร่ำรวยกันพร้อมเช่นนั้น จึงเป็นที่น่าสนใจ น่าอาศัยของพลเมืองมาก

อีกประการหนึ่ง ทำเลทคึกคักควรจะให้ประกอบด้วยความสะอาดแก่เมือง และมีความสะอาดแก่การทำมาค้าขาย ข้อสำคัญใหญ่ยังต้องมั่งคั่งน่าใช้ เช่น ขนสัตว์ราคาแพง ต้องมีความสวยงาม โดยมีการก่อสร้าง ซึ่งจะเป็นสิ่งจำเป็นแก่บ้านเมือง มีสวนดอกไม้ และสนามหญ้า สำหรับพักผ่อน (Recreation) มีโรง

มหรสพ เป็นต้น ยังจะต้องมีศาลากลางสำหรับที่ราษฎร
จะได้ไปเลือกตั้งผู้แทนตัว และประชุมปรึกษาหารือ
กันในเรื่องที่จะตั้งบทบัญญัติจัดการบำรุงพวกเขาในท้องถิ่น
นั้น เป็นต้น (Town Hall) ศาลาเช่นนี้ต้องเป็นที่
เปิดเผยมกกว้างขวางพอที่จะให้ประชุมชนจำนวนมาก
ไปพร้อมด้วยได้ เพราะการโต้เถียงหรือความ
แนะนำ ซึ่งเกี่ยวกับประชุมชนในที่นั้นจะต้องให้ราษฎร
เห็นทุกอย่างและเข้าใจด้วยทุกเรื่องไป ทำเช่นนั้นเท่า
กับจะผลักให้ราษฎรรู้จักการปกครองตัวเองได้ ดังบอก
ดั่งกล่าวจะตั้งต่อนั้นทางอื่น เช่นหนังสือพิมพ์ทั้งหลาย
จะโฆษณาอยู่เสมอ แต่ความโฆษณาอาจจะมีระดับ
ต่างกัน ซึ่งจะโอนเอียงไปจากความจริงได้บ้าง หนังสือ
พิมพ์หลายอย่างก็จริง ไม่เหมือนกับที่จะได้ขึ้นเสียงของ
ราษฎรโต้แย้งกันจนผู้ฟังเข้าใจทางใดทางเสียทั้งความ
ชอบธรรมและมีขอบทั้ง ๒ ฝ่าย ยังมีรายจ่ายใหญ่ที่จะก่อ
สร้างโรงเรือนคงแต่ปกติ ศึกษาเป็นลำดับขึ้นไป จนถึง
มัธยมศึกษา เตรียมมัธยมศึกษาทั้งหลายเข้าสู่มหาวิทยาลัย
ได้ โรงเรียนเช่นโรงเรียนประชาบาลนั้นแน่ว่า คง
มีมากแห่ง และกระจัดกระจายอยู่ทั่วไป เพื่อเป็นความ

สะดวกของนักเรียนที่จะไป มา ถึงโรงเรียนจากบ้านได้ โดย
สะดวก การใช้จ่ายเงินสำหรับบำรุงโรงเรียนเหล่านี้ ส่วน
มากต้อง เป็น เงิน ของ รัฐบาลกลาง ที่กระทรวงศึกษาธิการ
ต้องเป็นธุระ แต่ประชาภิบาลจำจะต้องออกเงินช่วยเหลือ
เจ้าหน้าที่ในการบำรุงน้อยลง มีเงินเดือน ครุ สอนหนึ่งร้อย
เป็น ต้น ไหนยัง ประชาชน พดเมือง จะต้องเรียกรายกันบำรุง
วัด ตำหนักอีก ทาง หนึ่ง ซึ่ง เป็น การ บุญกุศลแท้ แต่การ
บำรุง วัดวาอาราม นั้น ก็ต้องอยู่ในความควบคุมของประชา
ภิบาลในท้องถิ่นด้วย

จังหวัดบาง แห่ง จะ ต้องตั้ง โรงงาน เพื่อจะฝึกสอน
วิชาช่าง ต่าง ๆ ให้กรรมกร ที่ไม่มั่งคั่งทำไปรับจ้างฝึกหัด
วิชาช่าง หรือรับจ้าง ทำการงาน ช่างเหล็ก ช่างไม้ ทำ
บ้าน เรือน และ เครื่องอุปโภค ^{ใช้} ใช้นายเป็นผลประ โยชน์ของ
โรงงาน นั้น แต่การตั้ง โรงงานเพาะช่างเช่นนี้ต้อง คล้าย
กัน กับ เป็น โรงงาน ที่ ศรัทธา จะ ช่วยบำรุง เป็นการ ทำบุญ
สร้างกุศล มิเช่นนั้น ผลประ โยชน์ที่จะได้ จะไม่คุ้มกัน

เกี่ยวกับ เรื่อง การ เงิน ของเทศบาล ซึ่งต่อไปจะต้อง
กั้มเงิน มา ลง ทำผลประ โยชน์ เพื่อบำรุงท้องถิ่นของ
เทศบาลให้เจริญขึ้นนั้น มีขอสำคัญใหญ่ที่ตรงว่า บัญชี

การคำของเทศบาลนั้น รัฐบาลควรจะวางแบบลงไว้
เป็นแบบเดียวกันตลอดไปทุกท้องถิ่น เพื่อว่าผู้แทน
หน้าที่ตรวจบัญชีจะตรวจได้ทันที เพราะวิธีทำบัญชี
จะไม่แตกต่างกัน

ตามธรรมเนียมการดำรงหลายที่เรียกว่ารัฐพาณิชย์
และการค้ากำไรของเทศบาลก็ดี ถ้าได้ตรวจกันลง
โดยถี่ถ้วนแล้ว รัฐบาลหรือเทศบาล ย่อมจะเข้าใจผิด
ไม่ได้ว่า สิ่งที่เกิดขึ้นกำไรนั้น จะกลับกลายเป็นการ
เสียหายขาดทุนไม่ได้เสียอีก

วิธีทำบัญชีเทศบาลตามระบบของกฎหมายอังกฤษ
เป็นที่สรรเสริญกันมาก ถ้าเรียนแบบของเขามาใช้
ก็คงจะได้ประโยชน์มากจริง บัญชีชนิดนี้ คงให้ราษฎร
ในท้องถิ่น ตรวจดูได้ทุกคน และคงทำออกให้เห็น
ได้ทันทีว่า การรับจ่ายในท้องถิ่น มีอยู่แค่ไหน
เพียงใด เมื่อถึงกำหนด ๖ เดือน หรือปีหนึ่ง เจ้าพนักงาน
ทำบัญชีจะคงส่งมาให้รัฐบาล เพื่อกรมการตรวจ
บัญชีจะได้สอบด้วยทุกครั้งไป.